BIBLIOTECA [NAZ]IONALE VITT. EMANUELE
12
34 B
14
17

[illegible] 2 [illegible] di [illegible]
[illegible] nuova [illegible]
[illegible] di [illegible]

cappuccino

14-19. 2. 7

12-34-B-14

DICTA NOTABILIA, ET IN THEſaurum memoriæ reponenda, Platonis, Ariſtotelis, Cōmentatoris, Porphirij, Gilberti poretani, Boetij, Seneſce, Apuleij, de recenti impreſſa, cunctiſq; mendis expurgata.

QVIBVS ADDITA SVNT ſtupenda Ariſtotelis Problemata, philoſophis ac medicis multum utilia. Cæterum, ſi candide lector, altius rem ſcire uolueris, indicem a tergo huius paginæ facile uidere poteris.

Venetijs. M D XXXIIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TABVLA OPERIS.

LIBRI, A QVIBVS DELECTA SVNT octo ſapientum dicta / ſunt numero quadraginta duo uidelicet.

Liber poetrie Ariſtotelis.
Commentator in eodem.
Liber Rhetoricorum Ariſto.
Liber uniuerſalium Ariſto.
Liber predicamentorũ Ariſt.
Liber ſex principiorum Gil.
Liber peryermenias Ariſt.
Liber topicorum.
Liber elencorum. c.9
Liber priorum. c.10
Liber poſteriorum. c 10
Liber diuiſionũ Boetij. c.12
Liber phyſicorum. c.13
Commentator in eodem.
Liber de celo & mundo. c.19
Commentator in eodem.
Liber de generatione & corruptione. c.21
Commentator in eodem.
Liber metheororum. c.22
Cõmentator in eodem.
Liber de anima. c.23
Cõmentator in eodem.
Liber de ſenſu & ſenſato. c.28
Cõmentator in eodem.
Liber de memoria & reminiſcentia. c.28
Cõmentator in eodem.
Liber de ſõno & uigilia. c.29
Cõmentator in eodem.
Liber de cauſa longitudinis & breuitatis uite, c.30
Cõmentator in eodem.
Liber de iuuentute & ſeneſtute. c.30.
Liber de reſpiratione & aſpiratione. c.31
Liber de morte & uita. c.31
Liber de bona fortuna. c.31
Liber de cauſis c.31
Liber de pomo & morte. c.32
Epiſtole Ariſtotelis ad Alexandrum. c.32
Liber de motibus aĩaliũ. c.32
Liber de animalibus. c.32
Liber metaphiſice. c.35
Cõmentator in eodem.
Commentator de ſubſtantia orbis. c.45
Liber ethicorum. c.45
Cõmentator in eodem.
Liber politicorum. c.49
Liber economicoꝝ. c.52
Liber thimei platonis. c.52
Liber epiſtolarum Senece ad lucillum. c.53
Liber ſenece de moribꝰ. c.54
Liber ſenece de formula uite. c.55
Liber ſenece de benefi. c.55
Liber Apulei de deo ſocratis. c.56
Liber Boetij de conſola. c.57
¶ Problemata Ariſtotelis philoſophis ac medicis utilia. c.60

INCIPIT LIBER POETRIE ARISTOTELIS.

Primi Libri.

ARs poetica eſt ars logicalis.
Animus uirtuoſus & nobilis adinuenit artem carminum ad laudandum, uitioſe uero ad uituperandum.
Bonitas artis laudande conſiſtit in merito prolixo & non in curto.
Compoſitor meritorū in naturalibus potius denominandus eſt auctor ſermocinalis quam poeta.
Doctrina naturaliter procedit de homine ad hominem ſecūdum operationes quas habet doctor ad diſcipulum.
Exemplis utimur in dicendo ut facilius intelligatur illud quod dicitur.
Homo naturaliter delectatur in ſimphonia & metro.
Omnis oratio poetica uel eſt laudatio uel uituperatio.

Secundi Libri.

Ira eſt triſtitia & perturbatio quedam in uehementi appetitu uindicte.
In infirmo eſt continua triſtitia, & meror inconſolabilis.
Locus optimus in bello eſt medius/quia fortes tenent locū medium inter audaces & timidos.
Omnis ſermo ſi breuior fuerit quā oporteat, obſcurat intellectum ſi longior difficilis erit retentioni. & diſcipulo obliuionem inducit.
Oportet ut ars in hoc naturam imitetur ut omnia que agit agat propter finem
Rebus non exiſtentibus in natura non imponuntur nomina niſi raro
Res quarū natura eſt ut caſu accidant mirabiles exiſtunt.
Totum & cōpletū eſt quod habet principiū, mediū & finē.

Cōmentatoris.

Ars in inferno continua triſtitia & meror inconſolabilis.
In quolibet genere eſt aliquod bonum, licet in eo inueniantur aliqua non bona.
Littera eſt ſimplicium eoꝝ que locutionem conſtituunt.
Nullus intantum leditur & contriſtatur propter malū illatū ab inimicis quantum triſtatur malo illato ab amicis.

Propter conſuetudines malas & peruerſas nullus laudatur.

Quod non credit quis non mouet eum ad timendum uel ſperandum.

Qui beneficia inuenit, compedes inuenit.

Res non eſt ſtabilis que cū fluxu huius tēporis eſt fluxibilis.

Suaue eſt homini quod conſueuit tota uita ſua.

LIBRI TRES RHETORICORVM ARIST.

Primi libri.

Amor & odium & proprium commodum faciunt ſepe iudicem non cognoſcere uerum.

A ſimilibus ſimilia nata ſunt fieri.

A diſcere aliquid delectabile eſt.

Bonum eſt cuius contrarium eſt malum.

Conſilium non eſt de fine. ſed de his que ſunt ad finem.

De neceſſarijs & impoſſibilibus non conſiliamur ſed de contingentibus.

Diligere delectabile eſt quia nullus amat unum qui non delectatur in eo.

Exercitium ut in pluribus conſeruat ſanitatem.

Facilius eſt habere unum uel paucos ſapientes quā multos.

Facilia ſunt quecūq; ſine triſtitia & in modico tempore fiūt.

Honor eſt bene facti ac operationis ſignū, & non ſolū honorantur illi qui beneficia preſtiterunt ſed & qui dare poſſunt.

Iuſtum eſt facere gratiam ei qui gratiam facit.

Iuſtum eſt auxiliari amicis.

Laus eſt ſermo elucidans magnitudinem uirtutum.

Multi ſine uirtutibus corporis longeui inueniuntur.

Multa que naturaliter non ſunt delectabilia cum aſſuefacta fuerint delectabilia fiunt.

Nulla ars conſiderat particulare/quia ea ſunt infinita & non ſcibilia.

Nobilitas gentis & ciuitatis eſt ſui iuris antiquos eſſe & preſides primo inſignes & multos inſignos ex iſtis prodijſſe.

Omnia bonum appetunt.

Omne conſuetum eſt delectabile.

Pulchrius eſt eſſe amatorem ſociorum quam pecunie.

Quod conſuetum eſt uelut innatum eſt.

Rhetorica eſt aſſecutiua dyalectice.
Rhetorica docet uera & iuſta perſuadere, & horum contraria fugere.
Si eſt turpe non poſſe defendere ſe corpore / turpius eſt non poſſe defendere ſe ſermone.
Si per plura dictum fuerit magis planum erit quod dicitur.
Sine cauſa impoſſibile eſt aliquid eſſe uel fieri.

¶ Secundi Libri.

Ad omnem iram ſequitur delectatio propter ſpem puniendi.
Amare eſt alicui uelle bona, gratia ipſius.
Amicus eſt qui amat & econuerſo amatur.
Amicus gaudet bonis, & condolet triſtibus amici ſui.
Aliena tanquam propria narrare iactantia eſt.
Ira eſt factiua inimicitie & odij.
Impie agunt qui dicunt deos fieri & mori.
Ira eſt appetitus punitionis propter apparentem paruipenſionem ſui uel ſuorum.
Laudare preſentem adulatoris eſt.
Manſuetudo eſt quietatio ire.
Manifeſta negare irreuerentia eſt.
Multi ſunt qui indigent habentibus.
Nullus ſeipſum paruipendit.
Nobilitas eſt progenitorum.
Nihil eſt ſine cauſa.
Obliuio ſignum eſt paruipenſionis & ideo factiua eſt ire.
Omne erubeſcibile eſt.
Omnis fur malignus eſt.
Peiores ſunt nuper ditati quam ditati ab antiquo.
Si quis in philoſophia honoratꝰ, iraſcitur ei qui deſpicit eã.
Seruos negantes & contradicentes magis flagellamus.
Signum uoluntatis ſunt delectationes & triſtitie.
Separari ab amicis & conſuetis mirabile eſt.
Tempus quietat iram.
Turpe eſt ignorare quod omnibus ſcire conuenit.
Vbi preſes fuerit philoſophus ibi ciuitas eſt felix.

¶ Tertij libri.

Contraria iuſta ſe poſita magis eluceſcunt.
De futuris non eſt determinatio ſed de factis.

Honeſtas & turpitudo nominis uel eſt in ſignato uel ſigno.
Infinitum non eſt ſcibile.
Intellectus eſt lumen quod deus infundit animæ.
Omnia terminantur numero.
Omne transferétẽ oportet trãsferre a ſimilibus & manifeſtis
Oportet dare uiã animæ auditoris, quæ fit per prohemium.
Prohemium eſt principium orationis.
Prohemiũ ſe habet in oratione ſicut preludium in fiſtulis.
Prohemiũ auditores debet facere dociles atẽtos & beniuolos
Quod mirabile eſt delectabile eſt,
Qui ſpoliãt mortuos aſſimilãtur canibus q mordẽt lapides.
Quod breuius eſt ſemper eſt delectabilius.

LIBER VNIVERSALIVM PORPHIRII.

Scire quid ſit unumquodq; quinq; uniuerſalium eſt utile ad ſcientiam decem prædicamentorum.

¶ Capituli de Genere.

Genus & ſpecies non dicuntur ſolum uno modo.
Genus eſt quod predicatur de pluribus differentibus ſpecie in quid.
Patria eſt principium rei quemadmodũ & pater.
Socrates de uno ſolo predicatur.

¶ Capituli de Specie.

Diuiſio generis ſemper eſt in plures ſpecies.
Generaliſſimum eſt ſupra quod non eſt aliud genus.
Generaliſſima ſunt decem.
Indiuidua ſunt infinita.
Infinita ſecundum Platonem relinquenda ſunt ab arte nec horum fieri poteſt diſciplina.
Indiuiduum quibuſdam proprietatibus conſtat, quarũ collectio in alio inueniri eſt impoſſibile.
Neceſſe eſt in rationibus generis & ſpeciei utriſq;.
Participatione ſpeciei plures homines ſunt unus homo.
Principia prima ſunt decem.
Quod predicatur de alio uel eſt ſibi equale uel ſibi ſuperius.
Species eſt quæ predicatur de pluribus differentibus numero ſolum in eo quod quid.
Specialiſſimum eſt poſt quod non eſt alia inferior ſpecies.

Si quis omnia uocet entia equiuoce ea nuncupabit.

Specialiſſima ſunt in numero quodā non tamen definito.

¶Capituli de Differentia.

Animal eſt ſubſtantia animata ſenſibilis.

Differentia eſt quod predicatur de pluribus differentibus ſpecie in eo quod quale.

Eſſe uniuſcuiuſq; eſt unum & idem nec intenſionē nec remiſſionem ſuſcipiens eſt.

Genus non predicatur ſecundū magis & minus de eis quorum eſt genus.

Genus continet poteſtate oēs differētias, actu uero nullam.

Genus eſt tanq̄ materia, differentia uero tanq̄ forma.

Rationales ſumus nos & dij, ſed mortale additum ſeparat nos ab illis.

¶Capituli de Proprio.

Proprium eſt quod ineſt omni ſoli & ſemper.

¶Capituli de Accidente.

Accidens eſt quod adeſt & abeſt preter ſubiecti corruptionē.

¶Capituli de Cōmunitatibus.

Ablatis oībus differentijs non propter hoc aufertur genus.

Cōmune eſt oībus quinq; uniuerſalibus p̄dicari de pluribꝰ.

Genus conſimile eſt materie, differentia uero forme.

Illa differunt quorum diffinitiones differunt.

Perēpto genere uel differētia ꝑimūtur ea que ſunt ſub ipſis.

¶Finis uniuerſalium.

LIBER PREDICAMENTORVM.

¶Capituli Primi.

Denominatiua dicuntur quecunq; ab aliquo ſolo caſu differentia ſecundū nomen habent eandem appellationē.

Equiuoca dicuntur quorum ſolū nomen cōmune eſt ratio uero ſubſtantie diuerſa eſt.

Vniuoca dicuntur quorum nomen cōmune eſt, & ratio ſubſtantie eadem.

¶Capituli ſecundi.

Eſſe in ſubiecto eſt eſſe in alio non ſicut pars in ſuo toto ſed impoſſibile eſt eſſe ſine eo in quo eſt.

Omnis color eſt in corpore.

¶ Capituli tertij.

Quando alterū de altero predicatur ut de ſubiecto quicquid predicatur de predicato, predicatur & de ſubiecto.

¶ Capituli Quarti.

Diuerſorum generum & non ſubalternatim poſitorum diuerſe ſunt ſpecies & differentie.

¶ Capituli Quinti.

Incomplexa non ſunt uera neq; falſa.

Omnis affirmatio eſt uera uel falſa.

¶ Capituli de Subſtantia.

A principali ſubſtantia nulla fit predicatio.

Album nihil aliud ſignificat quam qualitatem.

Ab eo ꝙ res eſt uel non eſt oratio dicitur uera uel falſa.

Commune eſt omni ſubſtantie in ſubiecto non eſſe.

Deſtructis primis ſubſtantijs impoſſibile eſt aliquid aliorum remanere.

Maxime propriū ſubſtantie eſt eſſe ſuſceptiuū contrariorū.

Omnis ſubſtantia uidetur hoc aliquid ſignificare.

Prima ſubſtantia eſt que proprie principaliter, & maxime ſubſtat.

Subſtantie nihil eſt contrarium.

Subſtantia non ſuſcipit magis & minus.

¶ Capituli de Quantitate.

Album eſt tantum quanta eſt eius ſuperficies.

Proprium eſt quantitatis equale & inequale dici.

Quod dictum eſt non poteſt amplius ſummi.

Quantitati nihil eſt contrarium.

Quantitas non ſuſcipit magis & minus

¶ Capituli de Relatione.

Aliquando eſt neceſſe nomina fingere, ſi non erit nomen impoſitum.

In relatione eſt contrarietas, non tamen in omni.

Multa ſunt animalia capita non habentia.

Non omnia relatiua ſuſcipiūt magis & minus, ſed bñ aliqua.

Omnia relatiua dicuntur ad conuertentiam.

Quicunq; nouit diffinite unum relatiuorum/diffinite nouit & reliquum.

Relatiua ſunt ſimul natura/ſed non omnia.

Relatiui eſſe eſt ad aliud ſe habere.

Scibile aliquod eſt/cuius tamen ſcientia non eſt.
Scibile eſt prius q̄ ſcientia & ſenſibile q̄ ſenſus.

¶Capituli de Qualitate.

Diſpoſitio eſt qualitas de facili mobilis a ſuo ſubiecto.
Habitus eſt qualitas de difficili mobilis a ſuo ſubiecto.
Qualitati ineſt contrarium ſed non omni.
Qualitas ſuſcipit magis & minus.
Scientia eſt permanentium & difficile mobilium.

¶Capituli de Oppoſitis.

A priuatione ad habitum impoſſibilis eſt regreſſus.
Bonum & malū non ſunt in genere, ſed ſunt genera aliorū.
Contrariorum immediatorum neceſſe eſt unum ineſſe ſem per ſuſceptibili, mediatorum uero non.
Habitus & priuatio habent fieri circa idem.
Non eſt poſſibile ignem fieri frigidum, & niuem nigram.
Oppoſitio eſt quadruplex, contraria contradictoria, priuatiua & relatiua.
Priuari dicimus unumquodq; quando id quod natum eſt habere nullo modo habet.
Priuari & habitum habere, non eſt habitus & priuatio.

¶Capituli de Priori.

Prius dicitur quadrupliciter / ſecundum tempus a quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia ſecundum ordinem & ſecundum honorem.

¶Capituli de Simul.

Simul dicitur tripliciter/ſimul tempore, natura, & que ex oppoſito diuidunt idem genus.

¶Capituli de Motu.

Alteratio eſt mutatio ſecundum qualitatem.
Quies eſt motui contraria ſimpliciter.
Species motus ſunt ſex, generatio, corruptio/augmentum, diminutio, & ſecundum locum mutatio.

¶Finis libri Predicamentorum.

LIBRI SEX PRINCIPIORVM.

¶Prologi.

Creator naturam numero ſtabiliuit.
Forma eſt compoſitioni contingens ſimplici & inuariabili eſſentia conſiſtens.

Forma ſe iungitur a natura compoſitionis.
Figura inciſionis eſt a natura.
Natura occulte operatur in uniuerſalibus.
Omnis cōmunitas naturalis a ſingularitate procedit.
Omne compoſitū aduenięs compoſito facit maius.
Subſtantiale eſt quod ex quadā compoſitione, confert eſſe, & impoſſibile eſt de eſſe rei.

ℂ Capituli de Actione.

Actio eſt ſecūdū quā in id quod ſubijcitur agere dicimur.
Actio corporis mouet id in quo eſt, actio uero aīe non.
Anima dum agit immobilis permanet.
Agere & pati recipiunt contrarietates & magis & minus.
Impoſſibile eſt non corpus in corpore moueri.
Locus eſt corpus/anima uero non.
Naturalis proprietas actionis eſt ex ſe paſſionē / in id quod ſubijcitur inferre.
Omnis actio in motu eſt/& oīs motus in actione firmatur.

ℂ Capituli de Paſſione.

Paſſio eſt effectus illatioq; actionis.
Paſſio eſt prima generatio actionis.
Paſſio eſt in paſſo.

ℂ Capituli de Quando.

Anima coniuncta corpori inſequitur cōplexionis corporis.
Quādo eſt quod ex adiacentia tēporis relinqtur in rē tpali.
Quando nihil eſt contrarium.

ℂ Capituli de Vbi.

Anima nullum locum occupat.
Duo corpora non poſſunt eſſe ſimul in eodem loco, nec unum in diuerſis locis.
In loco eſt quicquid a loco circunſcribitur.
Locus non eſt ſine corpore, nec corpus ſine loco.
Vbi eſt circūſcriptio a loci circūſcriptione procedens.
Vltima ſphera non eſt in loco.

ℂ Capituli de Poſitione.

Contraria habent fieri circa idem.
Poſitio eſt ſitus partium & generationis ordinatio.
Poſitioni nihil eſt contrarium.
Poſitio non ſuſcipit magis & minus.
Proprium eſt poſitioni aſſiſtere ſubſtantie.

Sedere ſolum competit rationalibus.

¶Capituli de Habitu.

Habitus eſt corpo҇ꝝ & eoꝝ que circa corpus ſunt adiacentia.
Habitus ſuſcipit magis & minus.
Habitui nihil eſt contrarium.
Proprium habitus eſt eſſe in pluribus.

¶Finis libri ſex Principiorum.

LIBRI DVO PERYERMENIAS.

¶Capituli primi Peryermenias.

Circa compoſitionem conſiſtit ueritas uel falſitas.
Ea que ſunt in uoce ſunt note eaꝝ paſſionū que ſunt in aīa.
Littere & uoces non ſunt eedem apud omnes, anime uero paſſiones & res ſunt eedem.
Scripta ſunt note eorum que proferuntur.

¶Capituli ſecundi Peryermenias.

Catonis uel catoni non ſunt nomina, ſed caſus nominum & ſic de ſimilibus.
In nomine compoſito pars nihil per ſe ſignificat.
Nomen eſt uox ſignificatiua ad placitum ſine tempore cuius nulla pars ſignificat ſeparata.
Non homo nō eſt nomen neq͂ negatio, ſed eſt nomē infinitū.
Nomen naturaliter nihil eſt, ſed quando fit nota.

¶Capituli tertij Peryermenias.

Curret & currebat non ſunt uerba ſed caſus uerbi.
Hoc uerbum eſt ſignificat quandam compoſitionem quam ſine extremis non eſt intelligere.
Non currit non eſt uerbum/ſed eſt uerbum infinitum.
Verbum eſt quod conſignificat tempus/cuius pars nihil ſeorſum ſignificat & eſt ſemper eorum que de altero predicantur nota

¶Capituli quarti Peryermenias.

Animal greſſibile bipes, eſt unum & non multa.
Affirmatio eſt enunciatio alicuius de aliquo.
Non omnis oratio eſt enunciatiua, ſed illa in qua eſt uerum uel falſum.
Negatio eſt enunciatio alicuius ab aliquo.
Oratio eſt uox ſignificatiua, cuius partes aliquid ſignificat ſeparatim.

Oratio eſt ſignificatiua non ſicut inſtrm/ſed ad placitum.
Oratio una eſt que ſignificat unum de uno/uel coniunctiōe.
Oratio plures eſt que ſignificat plura & non unum uel in coniuncte.
Omnē enunciatiuā neceſſe eſt eſſe ex uerbo uel caſu uerbi.

¶Capituli quinti Peryermenias.

Affirmatio eſt oppoſita omni negationi.
Hoc ſignum omne non eſt uniuerſale, ſed ſignificat uniuerſaliter.
Nulla affirmatio erit uera in qua predicabitur uniuerſale uniuerſaliter ſumptum.
Negatio eſt oppoſita omni affirmationi.
Non eſt idem dicere homo non eſt albus, & nemo eſt albus.
Omne affirmatum contingit negari.
Omne negatum contingit affirmari.
Quod fit non eſt.
Rerum alie ſunt uniuerſales/alie particulares.
Singulare eſt quod non eſt natum eſſe in pluribus.
Vniuerſale eſt quod eſt natum eſſe in pluribus.
Vni affirmationi una negatio eſt oppoſita.

¶Capituli ſexti Peryermenias.

Non omnia eueniunt ex neceſſitate, ſed multa fiunt a caſu & ad utrumlibet.
Omne quod eſt dum eſt neceſſe eſt eſſe.
Propter noſtrum affirmare uel negare nihil in re ſequitur.

¶Libri Secundi Peryermenias.

¶Capituli Primi Peryermenias.

Hic terminus omne non ſignificat uniuerſale, ſed quoniam uniuerſaliter.
Neceſſe eſt aliquem hominem eſſe.
Preter uerbum nulla eſt affirmatio uel negatio.
Verba & nomina tranſpoſita idem ſignificant.

¶Capituli ſecundi Peryermenias.

Impoſſibile eſt duo contradictoria uerificari de eodē.
Idem poſſibile eſt eſſe & non eſſe.
Non differt dicere hominem ambulare, & hominem ambulantem eſſe.
Omnis interrogatio dyalectica petit unam reſponſionem.

¶Finis Libri Peryermenias.

INCIPIT LIBER TOPICORVM.

¶Libri primi Topicorum.

Accidens eſt quo contingit eidē ineſſe & nō ineſſe. cap.iiij.
Contrarium eadem eſt diſciplina. cap xi.
Dyalectica eſt utilis ad tria ad exercitationem ad obuiatio nem/ & ad diſciplinas philoſophicas. cap.ij.
Dyalectica ad omnium methodorum principia uiam habet. cap.ij.
Genus eſt quod predicatur de pluribus differentibus ſpecie in quid. cap.iiij.
Inductio eſt progreſſio a ſingularibus ad uniuerſalia. cap.x.
Illud ponit aliquis quod a uiro probabili dictū eſt. cap.xi.
Meliſſus ponit unum ens tantum. cap.ix.
Non omne quod uidetur probabile eſt probabile. cap.j.
Non oportet omne problema aut omnē poſitionem conſiderare/ſed quando dubitabit aliquid rationi indigētium & non pene ſenſitiue. cap.ix.
Omnis aqua omni aque eſt eadem ſpecie. cap.v.
Prima & uera ſunt que per ſeipſa & non per alia fidem prebent. cap.j.
Probabilia ſunt que uidentur omnibus aut pluribus aut ſapientibus. & his uel omnibus uel pluribus uel maxime notis & precipuis. cap.j.
Proprium eſt quod non indicat quid eſt eſſe rei. ſoli autem ineſt & cōuerſim predicatur. cap.iiij.
Quolibet contrariā opinionibus ſapientis proferentē ſollicitum eſſe, ſtultum eſt. cap.ix.
Qui dubitant utrum oporteat deos uereri & parentes honorare uel non indigent pena. cap.ix.
Qui dubitat utrum nix ſit alba indiget ſenſu. cap.ix.
Quot modis dicitur unum oppoſitorum tot modis dicitur & reliquum. cap.xij.
Rhetor non ſemper perſuadet nec medicus ſemper ſanat. cap xxij.
Syllogiſmus dyalecticus eſt qui ex probabilibus eſt ſyllogizatus. cap.j.
Syllogiſmus litigioſus eſt qui ex his que uidentur probabilia & non ſunt eſt ſyllogizatus. cap.j.

Tres ſunt ſpecies propoſitionum, ethice, phiſice / & logi-
ce. cap. xj.
Vnumquodq; primorum principiorum / eſt ſibiipſi fi-
des. cap. j.

ℂ Secundi Topicorum.

Animalia ſemper nutriuntur / non tamen ſemper augen-
tur. cap. xiij.
Dulce per ſe deſideratur / uinũ autẽ per accidens. cap. viij.
Homines ut in pluribus ſunt mali, in paucioribus autem
boni. cap. xviij,
Iniuſtitiam facere non ineſt deo, quia iniuſtitiam facere
idem eſt ꝙ ſponte nocere, deo autem non contingit no-
cere. cap. v.
Inuidus eſt qui triſtatur de proſperitate bonoꝝ. cap. v.
Impoſſibile eſt contraria eidem ſimul ineſſe. cap xxj.
Idem eſt ſuſceptibile contrariorum. cap. xxj.
Motis nobis mouentur omnia que ſunt in nobis. cap xxj.
Nullum genus predicatur denominatiue de ſuis ſpecie
bus. cap. iij.
Plura ſcire contingit ſed non intelligere. cap. xxvj.
Quod iuſte fit ſcienter fit, quod uero iniuſte ignoran-
ter. cap. xxiij.
Quecunq; inſunt ſpecie inſunt etiam generi. cap. ix.
Quorum generationes ſunt bone ipſa ſunt bona / & quo-
rum ſunt male ſunt mala, quorum uero corruptiones
ſunt bone ipſa ſunt mala / quorum ſunt male ipſa ſunt
bona cap xxiiij.
Reprehenſor eſt qui triſtatur de proſperitate maloꝝ. cap. v.
Scientia eſt preſentium & futurorum, reminiſci autem pre-
teritorum. cap. xiij.
Si de quo magis uidetur ineſſe & non ineſt, nec de quo
minus, & ſi de minus uidetur ineſſe & ineſt, & de quo
magis. cap. xxvij.
Simpliciter dico ꝙ nullo addito dico. cap. xxx.

ℂ Tertij Topicorum.

Amicitia melior eſt diuitijs. cap. ij.
Cuius finis eſt melior ipſum quoq; eſt melius. cap. ij.
Decor eſt quedam cõmenſuratio membroꝝ. cap. ij.

Finis magis eſt eligendus ꝙ ea que ſunt ad finem. cap.ij.
Illud eſt albius quod nigro eſt impermixtius. cap.ix.
Magis eligenda eſt beatitudo ꝙ prudentia. cap.ij.
Melius eſt bene uiuere ꝙ uiuere. cap iiij.
Melius eſt non indigenti neceſſariis philoſophari ꝙ ditari. cap.iiij.
Nullus honorat diuitias propter ſe,ſed propter aliud,amicitiam uero ſic. cap ij.
Omnia bonum appetunt. cap.j.
Obliuiſci eorum que quis ſede egit bonorum eſt, reminiſci uero malorum. cap.x.
Quod propter ſe eſt eligibile magis eſt eligendum / ꝙ quod propter aliud. cap.j.
Robur exiſtit in neruis & oſſibus. cap.ij.
Studere negamus ut ingenioſi eſſe uideamur. cap.v.
Tale additum tali facit ipſum magis tale. cap.ix.

¶Quarti Topicorum.

De quibus ſpecies predicatur oportet & genus predicari. cap.j.
Differentia nunquam participat genus,ſed bene ſpecies & indiuiduum. cap.iij.
Donum eſt datio irredibilis. cap.ix.
Genus ſemper de pluribus predicatur ꝙ ſpecies. cap.j.
Impoſſibile eſt aliquid participare genus quod non participat aliqua ſuarum ſpecierum. cap.j.
Omnis memoria eſt in anima. cap.ix.
Pars nullo modo predicatur de ſuo toto. cap.xi.
Praui dicuntur omnes ſecundum appetitum. cap.xi.
Quando una ſpecies ſub duobus generibus continetur alterum ſub altero contineri oportet.

¶Quinti Topicorum.

Conturbat audientem quod frequenter dicitur. cap.iiij.
Gratia diſcendi propriū facimus & diffinitiones. cap.ij.
Hijſdem inquantum eadem.eadem inſunt uel non inſunt. cap.xij.
Ignotum eſt ſi occiderit ſol ſi adhuc ſit ſuper terram,eo ꝙ tunc ſenſum amiſſimus. cap.ix.
Impoſſibile eſt idem eſſe proprium plurium. cap.xx.
Obſcurum eſt quod multipliciter dicitur. cap.iij.

Omne ſenſibile extra ſenſum factum incertũ eſt. cap.ix.
Quod per ſuper habundantiam dicitur uni ſoli conuenit. cap.xv.
Scire & ſentire dupliciter dicuntur habere, & uti cap.iij.
Tres ſunt ſpecies ignis, lux, flamma, & carbo. cap.xv.

¶ Sexti Topicorum.

Ductio & cõmenſuratio ſunt equiuoca. cap.ij.
Diffinitio debet dari per notiora & priora. cap.iiij.
Dies eſt latio ſolis ſuper terram. cap.v.
Differentia prior eſt ſpecie & poſterior genere cap.viij.
Eorum que in diffinitione ponuntur genus maxime uidetur ſignificare ſubſtantiam diffiniti. cap.j.
Facilius eſt quẽlibet feciſſe/q̃ bene feciſſe. cap.ij.
Flegma eſt humidũ primum a cibo indigeſtum. cap.iij.
Finis in unoquoq; eſt optimũ & gr̃a, cuius alia fiũt. cap.xiiij.
Genus non predicatur per ſe de differentia. cap.viij.
Imago eſt cuius generatio eſt per ſimilitudinem. cap.ij.
Illud eſt ſuperfluum in diffinitione quo oblato illud quod re manet manifeſtat diffinitum. cap.iij.
Impoſſibile eſt unũ oppoſitorũ cognoſci ſine alio. cap.v.
In diffinitione debet poni genus proximũ aut omnes differentie determinantes genus propinquum. cap.vi.
In aliquibus agere magis faciet finem q̃ egiſſe. cap.xiiij.
Impoſſibile eſt incorporeum corpore miſceri. cap.xx.
Magis amans non magis concupiſcit coitum. cap.xij.
Non ſolum qui clam ſummit/ſed etiam qui palam ſumme re uult latro eſt. cap.xx.
Oportet diffinientẽ planiſſima interpretatione uti. cap.ij.
Omne inconſuetum eſt obſcurum. cap.ij.
Omne transferens ſecundum aliquam ſimilitudinem tranſfert. cap.ij.
Omnis bona diffinitio debet conſtare ex genere & duabus differentijs. cap.iiij.
Oppoſita ſunt ſimul natura. cap.v.
Omnis differẽtia ſpecifica cũ genere facit ſpeciem. cap.vij.
Omnis paſſio magis facta abicit a ſubſtantia, differentia uero ſaluat id cuius eſt differentia. cap.ix.
Omnes honorem appetunt. cap.xiiij.

Oportet

Oportet ſemper ad indigens conari. cap.xiiij.
Qui bene diffinit contraria conſignificat. cap.ij.
Qui diffinit ſcientiam, quodammodo etiam ignorantiam diffinit. cap.xiiij.
Qui circa aliquas uoluptates retinetur / luxurioſus dicitur. cap.xiiij.
Simpliciter notum non eſt quod ab omnibus notum eſt, ſed a bene diſpoſitis intellectu. cap.iiij.
Vnius rei non ſunt plures diffinitiones. cap.iiij.

¶Septimi Topicorum.

Diffinitio non eſt aliud q̃ res diffinita. cap.iiij.
Facilius eſt deſtruere q̃ conſtruere. cap.viij.
Oportet id quod optimum & maximum dicitur eſſe unum numero. cap.ij.
Quecunq; ſunt ſimpliciter eadem eorum generationes & corruptiones ſunt eadem. cap.j.
Que ambo eidem non ſunt eadem/ſibi inuicem non ſunt eadem. cap.iij.
Veriſimile eſt in multis magis fieri peccatum q̃ in paucis. cap.ix.

¶Octaui Topicorum ¶Partis Prime.

Dyalectica propoſitio eſt contra quam ſic in pluribus ſe habentem non eſt dari inſtantiam. cap.vi.
Diſputãti nõ eſt utẽdũ ſillogiſmo ad impoſſibile. cap.vij.
Maiori bono maius malum opponitur. cap.vj.
Vna ſcientia eſt melior alia, aut quia certior, uel quia de meliori. cap.iiij.

¶Partis Secunde.

Cum reſpondenti proponitur multiplex quod non intelligit, conceſſum eſt ei dicere, non intelligo. cap.iiij.
Diſcenti ſemper ſunt ponenda uera. cap.j.
Falſum ſemper ſillogizatur ex falſis. cap.viij.
Ille ſoluit orationem falſam qui interimit propter quid eſt falſa. cap.v.
Nihil prohibet propoſitionẽ aliquã per ſe eſſe uituperabilem, ad problema autẽ laudabilẽ, & econtra. cap.viij.
Prauus ſocius eſt qui impedit cõmune opus. cap.vij.
Peccatum eſt aliquid oſtendi per longiora / quod ineſt per pauciora. cap.ix.

Qui ex improbabilioribus concluſione ſillogizare conantur non bene ſillogizant. cap.iij.
Qui litigatorie interrogat praue diſputat cap.vij.
Qui bene nati ſunt, benefacere poſſunt. cap.xij.
Sophiſma eſt ſillogiſmus litigatorius. cap.ix.

LIBRI PRIMI ELLENCORVM.

¶Primi Ellencorum.

Contraria iuſta ſe poſita, maiora, & minora/ meliora, & peiora, apparent. cap.xij.
Duo ſunt opera ſapientis, unum eſt non mentiri de quibus nouit/ aliud mentientem poſſe manifeſtare. cap.j.
Difficile eſt ſimul multa conſpicere. cap.xij.
Ellencus eſt ſillogiſmus contradictionis unius & eiuſdem ad idem & ſecundum idem & in eodem tempore. cap.iij.
Homines conturbati minus conſeruant orationes. cap.xij.
Imperiti uelut diſtantes longe ſpeculantur. cap.j.
Non contingit res ipſas ferentes diſputare, ſed pro rebus notis utimur nominibus. cap.j.
Nomina ſunt finita, res uero infinite, ideo unum nomē plura ſignificat. cap.j.
Oportet diſcentem credere. cap.ij.
Omnes artes utuntur quibuſdam cōmunibus. cap.viij.
Qui uirtutis nominum ſunt ignari, de facili paralogizantur. cap.j.
Quibuſdam magis eſt operepretium, uideri ſapientes & non eſſe, ꝙ eſſe & non uideri. cap.j.
Rubeus color inſequitur mel. cap.iij.
Sophiſtica eſt apparens ſcientia & non exiſtens. cap.j.
Sophiſta copioſus eſt ab apparenti ſcientia & non exiſtenti. cap.j.
Tardiores minus preuident. cap.xij.

¶Secundi Ellencorum.

Ad interrogationes plures non eſt danda una reſponſio. cap.j.
Cum proponitur obſcurum non eſt concedendum ſimpliciter. cap.ij.

In nonfacere intelligitur facere, & uniuerſaliter in negatio-
ne intelligitur affirmatio. cap.x.
Prouidere difficile eſt, uidere autem facile. cap.iij.
Principium eſt maximum difficillimum omnium. cap.xij.
Principium quantitate eſt minimum, poteſtate autem ma-
ximum. cap.xij.
Principio inuento facile eſt augere reliquum. cap.xij.
Quod ſcimus ſepe tranſpoſitum ignoramus. cap.j.
Qui ab alio facile paralogizatur & hoc non ſentit ipſe etiam
hoc a ſe patitur ſepe. cap.j.
Recta ſolutio eſt manifeſtatio falſi. cap.iij.
Vtrum anima animalium ſit corruptibilis aut incorrupti-
bilis, non determinatum eſt multis. cap.ij.

¶Finis libri Ellencorum.

INCIPIT LIBER PRIORVM.

¶Primi Priorum.

Dici de omni eſt quando nihil eſt ſummere ſub ſubiecto de
quo non dicatur predicatum. cap.j.
Dici de nullo eſt quando nihil eſt ſummere ſub ſubiecto a
quo non remoueatur predicatum. cap.j.
Exempla ponimus ut ſentiant adiſcentes. cap.xl.
Frequenter mentiri euenit eo ꝙ non bene exponuntur ter-
mini ſecundum propoſitionem. cap.xxxj.
In omnibus predicatis reduplicatio ponenda eſt ad maius
extremum. cap.xxxv.
Mediũ eſt illud quod eſt in alio, & aliud eſt in ipſo. cap.v.
Non oportet ſemper querere terminos nomine exponi,
nam ſepe ſunt termini quibus nomen non eſt propo-
ſitum. cap.xxxj.
Propoſitio uniuerſalis eſt que omni aut nulli ineſſe ſi-
gnificat, particularis uero que alicui aut non alicui aut
non omni ineſſe ſignificat, indefinita autem que ineſſe
aut non ineſſe ſignificat ſine ſigno uniuerſali uel particu-
lari. cap.j.
Poſſibili poſito ineſſe nullum ſequitur inconueniens.
cap.xviij.
Sillogiſmus eſt oratio in qua quibuſdam poſitis & con-

ceſſis neceſſe eſt aliud euenire per ea que poſita ſunt & conceſſa. cap.j.

Sillogiſmus perfectus eſt qui nullius indiget preter ea que ſumpta ſunt ut appareat neceſſarius imperfectus uero eſt qui unius aut pluriũ que ſunt neceſſaria per ſumptos terminos non autem ſumpta per propoſitiones. cap.j.

Terminus eſt in quem reſoluitur propoſitio. cap.j.

¶Libri Secundi.

Ex falſis ſequitur uerum/ex ueris nil niſi uerum. cap.ij.

Quando extrema conuertuntur neceſſe eſt medium cõuertiad utrunq;. cap.xxi.

¶Finis libri Priorum.

LIBRI DVO POSTERIORVM.

¶Libri primi Poſteriorum.

Accidentia non ſunt neceſſaria. tex.xv.

Accidens contingit non eſſe. tex.xviij.

Addiſcimus aut per demonſtrationem aut per inductionem. tex.xxxiij.

Affirmatiua demonſtratio potior eſt negatiua. tex.xl.

Cuius ſimpliciter eſt ſcientia, hoc impoſſibile eſt aliter ſe habere. tex.v.

Contradictio eſt oppoſitio cuius non eſt medium ſecundum ſe. tex.v.

Certior eſt ſcientia que eſt ex paucioribus quam que eſt appoſitione. tex.xlij.

Due ſunt precognitiones.ſ.quia eſt,& quid eſt. tex.ij.

Demonſtratio eſt ſillogiſmus faciens ſcire. tex.v.

Deficiente ſenſu deficit ſcientia ſenſibilium illius ſenſus. tex.xxxiij.

Dyalectica propoſitio accipit quamlibet partem contradictionis indifferenter. tex.v.

Demonſtratiua propoſitio accipit partem ueram. tex.v.

Dignitas eſt propoſitio indemonſtrabilis ꝙ neceſſe eſt quẽlibet docendum habere. tex.v.

Demonſtratio circularis ſimpliciter eſt impoſſibilis. tex.vj.

De omni eſt quando nihil nec eſt ſummere aliquo tempore ſub ſubiecto, de quo non dicatur predicatum. tex.viij.

Demonſtratio eſt eorum que ſunt per ſe/ & non eorum que ſunt per accidens. tex.xviij.
Demonſtratio & ſcientia non ſunt corruptibiliũ. tex.xix.
Demonſtrantem non eſt interrogare propter id quod oppoſitorum eſſe non demonſtrat idem. tex xxvij.
Demonſtratio eſt ex uniuerſalibus, inductio uero ex his que ſunt ſm partem. tex.xxxiij.
Demonſtratio uniuerſalis potior eſt particulari. tex.xl.
Enunciatio eſt oratio quemlibet partem contradictionis accipiens. tex.v.
Ex ueris contingit ſillogizare, demonſtrare autem ex ueris non contingit, ſed neceſſarium eſt. tex.xvi.
Ex uero ſemper ſequitur uerum. tex.xvij.
Ex neceſſarijs contingit ſillogizare neceſſarium, ſimiliter ex non neceſſarijs, ſed non demonſtrare. tex.xvij.
Figurarum maxime eſt faciens ſcire prima. tex.xxxj.
Geometra non ſupponit falſa. tex.xxv.
Idem dicitur primum & principium. tex v.
Impoſſibile eſt infinita pertranſire. tex.vi.
Ignorantia eſt duplex, negationis & diſpoſitionis. tex xxxij.
Impoſſibile eſt ſpeculari uniuerſale niſi per inductionem. tex.xxxiij.
Illa demonſtratio eſt dignior que utitur dignioribus principijs. tex.xl.
Illa ſcientia eſt una que eſt unius generis ſubiecti. tex.xliij.
Impoſſibile eſt omnium ſillogiſmorum principia eſſe eadem. tex.xliij.
Medio exiſtente ex neceſſitate, concluſio erit ex neceſſitate. tex.xvij.
Maior cognoſcitur prius tempore q̃ concluſio, & minor ſimul cum concluſione. tex.iij.
Neceſſe eſt demonſtrationem eſſe ex primis ueris ĩmediatis prioribus notioribus cauſiſq; concluſionis. tex.v.
Non eſt idem unitas & unitatem eſſe. tex.v.
Neceſſe eſt magis credere principijs q̃ concluſioni. tex.v.
Non omne quod ſcitur per demonſtrationẽ ſcitur. tex.vi.
Non contingit deſcendentem de uno genere in aliud demonſtrare. tex.xxiij.
Neceſſe eſt ultima & medio in demonſtratione, ex eodem

genere eſſe. tex.xxij.
Non contingit ire in infinitum in predicatis / nec aſcendendo nec deſcendendo. tex.xxxvj.
Omnis doctrina & omnis diſciplina intellectiua ex parte exiſtenti fit cognitione. tex.j.
Oportet addiſcentem non incredibilem eſſe. tex.v.
Oportet medium propter ipſum ineſſe tertio & primum medio. tex xxj.
Omnes ſcientie communicant in principiis communibus. tex.xxvij.
Omnis ſillogiſmus eſt per tres terminos. tex.xxxiiij.
Principium demonſtrationis eſt propoſitio immediata. tex.v.
Propoſitio immediata eſt qua non eſt altera prior. tex.v.
Propoſitio eſt altera pars enunciationis ſignificans unum de uno. tex.v.
Poſitio eſt oratio indemonſtrabilis quã non eſt neceſſe quẽlibet docendum habere. tex.v.
Propter quod aliquid eſt tale illud eſt magis tale. tex.v.
Pars contradictionis que ſignificat aliquid de aliquo eſt affirmatio, que autem aliquid ab aliquo negatio. tex.v.
Principijs nihil eſt notius in ueritate / & nihil notius oppoſitis eorum in falſitate. tex.v.
Per ſe inſunt primo modo quecunq; inſunt in ratione dicente quid eſt. tex.vj.
Principium in unoquoq; genere eſt propoſitio neceſſaria & indemonſtrabilis in ſcientia / cuius eſt principium. tex. xliiij.
Planete quia ſunt prope non ſintillant. tex xxx.
Prius eſt eſſe q̃ non eſſe. tex.xl.
Quod addiſcitur quodammodo ſcitur. tex iiij.
Quecunq; neutraliter inſunt accidentia ſunt. tex.ix.
Quod ſcitur non poteſt aliter ſe habere. tex.xv.
Que per ſe ſunt neceſſario inſunt rebus. tex.xv.
Remotiora a ſenſu ſunt uniuerſalia, proxima uero particularia. tex.v.
Scire unumquodq; opinamur ſimpliciter, & non ſophiſ-

ſtico modo quod eſt ſecundum accidens cum cauſam arbitramur cognoſcere propter quam res eſt/& quoniam illius eſt cauſa, & non contingit aliter ſe habere. tex.v.

Scire eſt per demonſtrationem intelligere. tex.v.

Scientia eſt eorum,quorum eſt demonſtratio,& non ſecundum accidens. tex.v.

Suppoſitio dicit eſſe uel non eſſe,diffinitio uero nō. tex.v.

Sicut negatio eſt cauſa negationis / ita affirmatio eſt cauſa affirmationis. tex.xxx.

Scientes uniuerſale/ſepe ignorāt ipſum ſingulare. tex.xxx.

Senſus eſt ſingularium. tex.xxxiij.

Scire non eſt per ſenſum. tex.xliij.

Solertia eſt ſubtilitas quedam in non proſpecto tempore medij inueniendi. tex.xliiij.

Tam ſillogiſmus ꝙ inductio per prius nota faciunt doctrinam. tex.j.

Tunc ſcimus cum cauſas cognoſcimus. tex.v.

Vniuerſale eſt quod quando de omni ſit & per ſe eſt ſm ꝙ ipſum eſt. tex.x.

Vulnera circularia tardius ſanantur. tex.xxx.

Vniuerſale eſt ubiqꝫ & ſemper. tex.xliij.

¶Libri Secundi Poſteriorum.

Cauſa & medium idem ſunt. tex.j.

Cauſa prior eſt eo/cuius eſt cauſa. tex.xxv.

Diffinitio eſt cognitio ſubſtantie & ipſius quodqdeſt. tex.ij.

Diffinitio formalis non habet medium per quod demonſtretur,materialis uero ſic. tex.ix.

Eorum que frequenter ſunt medium eorum debet eſſe frequenter. tex.xvi.

Ex ſingularibus in uniuerſalia aſcendere oportet. tex.xxij.

Equiuocationes magis latent in uniuerſalibus ꝙ in inferioribus. tex.xxij.

Ex ſenſu fit memoria/ex multis memorijs fit experimentum/ab experimento autem uniuerſale accipitur,quod eſt principium artis & ſcientie. tex xxvij.

Fluuius magis fluit in fine menſis,quia tunc luna magis deficit. tex xxiiij.

Facilius eſt diffinire ſingulare ꝙ uniuerſale. tex xxij.

Impoſſibile eſt ſcire quid eſt ignorare ſi eſt. tex.ix.
Intellectus eſt habitus principiorum. tex.xxvij.
Medium in demõſtratione eſt ratio primi termini. tex.xxv.
Omnis arbor habens lata folia, folio fluit. tex.xxv.
Principia demonſtrationum ſunt diffinitiones. tex.ij.
Queſtiones ſunt equales numero his quecunq; uere ſci-mus. tex.j.
Queſtiones ſunt quatuor, ſi eſt/quid eſt/quia eſt, & propter quid eſt. tex.j.
Quedam ſunt ſemper/& quedam frequenter. tex.xvj.
Sentire eſt ſingularis, ſed ſenſus eſt uniuerſalis. tex.xxvij.
Vnius inquantum unum una eſt ſcientia. tex.ij.

¶Finis libri Poſteriorum.

LIBRI DIVISIONVM BOETII.

Diuiſio per ſe eſt triplex generis in ſpecies/ totius in partes & uocis in ſignificata.
Diuiſionem generis oportet eſſe ad minus in duas ſpecies non tamen in infinitas.
Diuiſio per accidens ex triplex, ſubiecti in accidentia, accidentis in ſubiecta/& accidentis in accidentia.
Diuiſio generis fit per ſpecies quando ſpecies appellantur proprijs nominibus / quando uero non / fit per differentias.
Diuiſio potius facienda eſt per finitum q̃ per infinitum.
Finita ſunt priora infinitis.
Figurarum ſpecies ſunt infinite.
Genus naturaliter eſt prius ſuis ſpeciebus.
Genus eſt ut materia ſpecierum, differentia uero ut forma.
Genus eſt quod predicatur de ſpeciebus in quid.
Genus in diffinitione eſt pars/in diuiſione uero eſt totum.
Interempto genere interimuntur ſpecies.
Illa que collocantur ſub genere recipiunt nomen & diffinitionem generis.
Indiuidua ſecluſa ſunt a diffinitione.
Infinitum dicitur quadrupliciter, ſecũdum magnitudinem, ſecundum multitudinem, ſecundum ſpeciem, & ſecundum tempus ſiue durationem.

Multis ſpeciebus non ſunt nomina.
Mundus dicitur infinitus quia eius terminus ſecundũ tem-
pus inueniri non poſſit.
Negatio non conſtituit ſpeciem.
Omne aptum ad diuiſionem eſt aptum ad diffinitionem.
Omnis diffinitio daretur ex duobus terminis/niſi eſſet indi
gentia nominum.
Oppoſitio priuatiua nullo mõ ualet ad diuiſionẽ generis.
Omnis diuiſio debet eſſe ſicut terminus ſcilicet nec diminu
ta nec ſuperflua.
Omne ambiguum eſt dubitabile & non econtra.
Partes ſunt priores toto.
Pereunte toto non propter hoc pereunt partes.
Prima oppoſitio eſt contradictio.
Quotiens ſit diuiſo per negationem, debet preponi ipſa af-
firmatio.
Semper poteſt eſſe negatio, priuatio uero non.
Species eſt que collocatur ſub genere.
Species conſtituitur negatione que nullo nomine nuncupa-
tur.
Si negatio ſit prior diuidendo genus tardior erit intelle-
ctus rei.
Sola ſpecies eſt diffinibilis.
Sub uno genere oportet ad minus eſſe duas ſpecies/& non
pauciores.
Virtus eſt optimus habitus mentis & econtra.

LIBRI OCTO PHISICORVM.

¶Primi Libri Phiſicorum.

Contra negantes principia non eſt diſputandum. tex.viij.
Finiti & infiniti ratio quantitati competit. tex.xv.
Forma eſt ens diuinum optimum, & appetibile. tex.lxxxj.
Innata eſt nobis uia cognoſcendi a communioribus ad pro
pria. tex.ij.
Infinitum ſecundum ꝙ infinitum eſt ignotum. tex.xxxv.
In diuiſione carnis contingit deuenire ad minimam car-
nem, que ſi ultra diuidatur non remanebit ſpecies car-
nis. tex.xxxviij.

Intellectus querens ſeparare accidens a ſubiecto uanus eſt & querens impoſſibilia. tex xxxix.
Melius eſt ponere principia finita ꝙ infinita. tex.xlj.
Materia nō cognoſcitur niſi p analogiā ad formā. tex.lxix.
Materia cum forma eſt cauſa eorum que fiunt ſicut mater eſt cauſa filiorum. tex.lxxx.
Materia appetit formam ſicut femina marem/& turpe bonum. tex.lxxxj.
Materia ſecundum ſe eſt ingenerabilis & incorruptibilis. tex.lxxxij.
Materia eſt ex quo fit aliquid cum inſit per ſe & non ſecundum accidens. tex.lxxxij.
Nihil appetit id quod in ſe habet, nec quod ſibi contrarium eſt. tex.lxxxj.
Omne corpus finitum per remotionem alicuius finiti ab eo multotiens factam, tandem conſumitur. tex.xxxviij.
Pueri primo appellant omnes uiros patres/& omnes feminas matres. tex.v.
Principia non fiunt ex alijs neqꝫ ex alterutris, ſed ex his fiunt omnia. tex.xlij.
Principia oportet ſemper manere. tex.l.
Priuatio eſt non ens per ſe. tex.lxxix.
Priuatio que eſt in materia multotiens machinatur ad maleficium. tex.lxxx.
Quod uere eſt nulli accidit. tex.xxvj.
Secundum philoſophantes ex nihilo nihil fit. tex.xxxiiij.
Subiectum prius eſt predicato. tex.lij.
Tunc arbitramur unumquodque cognoſcere cum cauſas & principia cognoſcimus, uſqꝫ ad elementa. tex.j.
Tria ſunt principia / naturalia / materia, forma, & priuatio. tex.lvj.
Vno inconuenienti dato plurima contingunt. tex.x.
Vniuerſale notius eſt ſecundum intellectum, particulare uero ſecundum ſenſum. tex.xlix.

¶Commentatoris in eodem.

lteratio ſubita non habet principium. col.xxiij.
lbum ſignificat albedinem, & recipiens albedinē. col.xxv.

Alteratio contrariorum adinuicem coegit omnes crede re quod omnia corpora ſunt compoſita & non ſimplicia. col.lj.
Apperitus materie ad recipiendum omnes formas eſt naturalis. col.lxxxj.
Cognoſcens proportionem iſtius uite ad tempus ſempiternum/non procurabit uitam propriam. in prolog.
Compoſitio eſt triplex,ſpeciei ex ſuis cauſis,generis ex ſuis ſpeciebus,& indiuidui ex materia & forma. col.v.
Contrarietas minor eſt in medijs q̃ in extremis. col.liiij.
Conſuetudo eſt altera natura. col lxxix.
Corpora celeſtia non habent materiam. col lxxix.
Cã generatiõis & corruptiõis eſt materia prima. col.lxxix.
Differentie aque manifeſtiores ſunt ſenſui aeris uero latentiores. col liiij.
Doctrina eſt cuius propoſitiones accepte in ea ſunt maxime & ſine medijs,& cum hoc manifeſtiores/& non accidit in ea iteratio. col.lvij.
Entia eſſe plura & mobilia eſt de principijs cognitionis in philoſophia naturali. Entia uero naturalia habere in ſe principia motus & quietis/eſt principium cognitionis & eſſe. col.viij.
Finitum & infinitum dicuntur de quanto & non de fine quanti. col.xviij.
In ſpermate apud generationem hominis, non ceſſante partes ſpermatis corrumpi,& partes hominis fieri donec forma humana perficiatur, & hoc ſi forma recipit partitionem,ſi autem non,illud neceſſario accidit in accidentibus proprijs forme generate col lxij.
In generatione ſufficit eſſe forme,in corruptione uero non eſſe eius. col.lxviij.
Liber phyſicorum eſt radix & prĩcipium totius philoſophie naturalis. col in prologo.
Motus eſt ex neceſſitate materie. col.in prologo.
Multitudo rerum aut eſt ſecundum formam aut ſecundum quantitatem. col vj.
Materia prima multum admiſcetur cum priuatione. col.lxvj.
Materia prima non habet in ſe formam propriam neq;

priuationem propriam, quia ſic non reciperet omnes for mas. col.lxvj.
Materia nullam formam in ſe habet, ſed eſt in potentia ad recipiendum omnes formas. col.lxix.
Materia non eſt ſua potentia, quia materia eſt in genere ſubſtantie potentia uero in genere relationis. col.lxx.
Materia ſuſtentat formam ſm quod forma non poteſt eſſe ſine ea, forma autem ſuſtentat materiam ſm ꝙ forma eſt complementum eius. col.lxx.
Materia eſt medium inter non eſſe ſimpliciter, & eſſe in actu. col.lxx.
Materia nunquam denudatur a forma. col.lxxvj.
Materia non eſt in actu propter priuationem ei admixtam. col.lxxxi.
Nomina ſynonima non uſitantur in doctrina demonſtratiua. col.j.
Nihil eſt ſcitum niſi quando omnes eius cauſe propinque & remote ſunt ſcite. col.j.
Nihil prohibet ut ſubſtantie ſint cõtrarie ſm formã. col.lij.
Omne quod recipit aliquid, nõ recipit illud ſm ꝙ eſt in actu, ſed ſm ꝙ eſt in potentia. col.lxix.
Omne habẽs materiã eſt gñabile & corruptibile. col.lxxix.
Omne ens diligit ſe permanere. col.lxxxj.
Pars ſubſtantie eſt ſubſtantia. col.lxx.
Philoſophus naturaliter eſt uirtuoſus ſecundum omnes ſpecies uirtutum moralium / ſcilicet iuſtitiam, caſtitatem, liberalitatem. col. in prolog.
Patiens debet eſſe contrarium ei a quo patitur. col.lvj.
Priuatio eſt de neceſſitate generationis. col.lxvij.
Que ſunt preter materiam primam / & ultimam formam ſunt materie compoſite & forme compoſite. col.j.
Ratio dicitur uana cũ ſit ex falſis, & non ſit in forma. col.x.
Rotundo nihil eſt contrarium. col. xli.
Rarum & denſum comprehenduntur in corporibus naturalibus ſenſibilibus magnum autem & paruum in naturalibus & mathematicis. col.xlix.
Scientiarum alia eſt perfecta que eſt per cauſam, alia imperfecta que eſt ſine cauſa. col.j.
Studioſitas in pecunia eſt unum de deſiderijs preter natu

ram. col.in prolog.
Sermones ſophiſtici facilius contradicuntur quam diſputatiui. col xxij.
Sermo concludens per ſe, debet concludere in omni materia. col.xxv.
Subiectum ex quo/in rei ueritate eſt materia cuius eſſe eſt in potentia. col.liiij.
Subiectum eſt utrunq; extremum pura potentia, medium uero eſt utrunq; extremum pura non potentia, ſed aliqua potentia / in medio enim eſt utrunq; extremum in actu, ſed non in ultima perfectioue. col.lvj.
Totum nihil aliud eſt quã congregatio partium. col.xvij.
Tranſmutatio ſubſtantialis & accidentalis in hoc cõueniũt ꝙ ſunt alteratio eiuſdẽ rei de una qualitate in aliã, ſed differunt in hoc ꝙ ſubſtantialis mutat nomen & diffinitionẽ rei accidentalis uero neutrum horum mutat. col.lxiij.
Vltima perfectio hominis eſt / ut ſit perfectus per ſcientias ſpeculatiuas & hec eſt ſibi ultima felicitas & ſempiterna uita. col.in prolog.

¶Secundi Phiſicorum.

Abſtrahentium non eſt mendatium. tex.xviij.
Ars imitatur naturam inquantum poteſt. tex.xxij.
Ars multa cõplet que natura perficere non poteſt. tex.lxxix.
Bona fortuna eſt, quando aliquod bonum euenit, mala autem quando malum euenit. tex.lvj.
Cecus a natiuitate nõ poteſt diſputare de colore quantum ad quid rei, ſed bene quantum ad quid nominis. tex.vj.
Cãe ſunt quatuor, materia forma/efficiẽs & finis. tex.xviij.
Cã agẽs & effectus in actu ſimul ſunt & nõ ſunt. tex.xxxvij.
Conſiderans naturam alicuius debet conſiderare accidentia eiuſdem. tex.xvij.
Eufortunium eſt quando aliquod magnum bonum euenit infortunium uero quando aliquod magnum malum. tex.lvj.
Forma & materia non ſunt ſeparata ſecundum eſſe, ſed ſecundum rationem. tex xij.
Forma eſt magis natura ꝙ̃ materia. tex.xxij.
Forma eſt finis materie. tex.xxiij.
Finis non ſolum eſt ultimũ rei ſed & optimum. tex.xxiij.

Fortuna eſt cauſa per accidens in his que fiunt a propoſito propter finem & raro. tex.lij.
Fortuna non eſt niſi in agentibus a propoſito & a uoluntate. tex.lviij.
Fruſtra & uanum eſt id quod ordinatum eſt ad aliquem finē quem non conſequitur. tex.lxij.
Forma finis & efficiens, ſepe coincidunt. tex.lxx.
Finis neceſſitat ea que ſunt ad finem. tex.lxxxj.
Idem aliter ſe habens poteſt eſſe cauſa oppoſitorū. tex.xxx.
In celeſtibus nihil uidemus fieri a caſu. tex.xlvj.
Id quod per ſe eſt prius eſt eo quod eſt p accidens. tex.lxvj.
Materia dicitur natura. tex.x.
Materia & forma eiuſdem ſunt conſiderationis. tex.xxij.
Natura eſt principium motus & quietis eius in quo eſt primo & per ſe & non ſecundum accidens. tex.ij.
Naturalia diffiniūtur cū motu & materia ſenſibili. tex.xix.
Nos ſumus quodammodo finis omnium. tex.xxiiij.
Natura agit propter finem. tex.lxxiiij.
Quod parum diſtat ab intellectu, qua ſi nihil reputatur diſtare. tex.lvj.
Que mouent non mota / non ſunt Phyſice conſiderationis. tex.lxxi.
Tentare demonſtrare naturam eſſe ridiculum eſt. tex.vj.
Sol & homo generant hominem ex materia. tex.xxvj.
Tota ſubſtantia artificialium eſt eorum materia. tex.vij.

¶ Commentatoris in eodem.

Commune omnibus artibus dicitur in logica. col.xvj.
Cauitas eſt depreſſio ſuperficiei. col.xix.
Conſideratio de materia in reſpectu forme, eſt naturalis in quantum uero eſt unū entiū eſt philoſophi primi. col.xxj.
Diffinitiones componuntur ex forma uniuerſali que eſt genus & propria que eſt differentia. col xxviij.
Forma eſt dignior habere hoc nomen ſubſtantia quā compoſitum. col.iiij.
Forme artificiales ſunt accidentia in ſubſtantijs naturalibus. col.xiij.
Homines non potentes per ſuam naturam diſtinguere inter illud quod eſt manifeſtum per ſe, & illud quod eſt manifeſtum per aliud nunq̄ poſſunt philoſophari. col.vj.

Hoc nomen tráſmutari/in rebus naturalibus deriuatur ab eo ad quod fit tranſmutatio. col. xiiij.
Illa dicuntur fruſtra in rei ueritate, quando ex eis non inueni tur aliquid. col. lxiij.
In quocunq; eſt materia in eodem ſunt oẽs cauſe. col. lxx.
In deſcriptionibus nullus potuit plus AR. col. j.
Non inuenitur corpus ſimplex ꝙ alteretur aut generetur ex ſe, ſed bene quod transfertur de loco ad locum. col. j.
Nullus nobothomat in corpore proprio. col. iij.
Nulla ſcientia ſpeculatiua perſcrutatur de caſu. col. liij.
Pluuia eſt propter equalitatem generationis in elemẽtis, & ſi pluuia non fieret mundus corrũperetur col. lxxvij.
Qui dicit naturam non agere propter finem, tollit ſollicitu dinem dei circa iſta inferiora. col. lxxv.
Receptio utriuſq; contrariorum eſt naturalis materie pri me. col. xlviij.
Subſtãtia & accidẽs ſũt differẽtie entis ſm ꝙ eſt ens. col. iiij.
Tranſmutatio in rebus artificialibus famoſius dicitur eſſe de genere eius ex quo q̃ ad quod. col. xiiij.

¶ Tertij Phiſicorum.

Actio & paſſio ſunt unus motus, & ſunt in paſſo ſicut in ſub iecto. tex. xix.
Continuum eſt diuiſibile in infinitum. tex. j.
Ignorato motu neceſſe eſt ignorare naturam. tex. j.
In eternis non differt poſſe ab eſſe. tex xxxiij.
Idem eſt locus totius & partis. tex. liij.
Infinitum eſt cuius quantitatem accipientibus ſemper eſt aliquid accipere extra. tex. lxiiij.
Lis & dies non habent eſſe ſm ꝙ ſunt ſubſtantia aliqua perfe cta ſed ſm ꝙ generantur & corrumpuntur. tex. lix.
Motus eſt actus entis in potẽtia inq̃tum in potentia. tex. vj.
Omne mouens naturale in mouendo mouetur. tex. viij.
Pars eſt materia totius. tex. lxvij.
Quodcunq; fit neceſſe eſt accipere finem. tex. xxxj.
Tot ſunt ſpecies unius quot & entis. tex. v.
Totum & perfectum eſt cui nihil abeſt. tex. lxiiij.

¶ Commentatoris in eodem.

Eterna non continentur a tempore. col. xxxiij.
Corpora celeſtia nõ mouẽtur ab illis que mouẽt. col. xvij.

Diffinitiones ſunt rerum permanentium. col.xiiij.
Diffinitio motus & ſi ſit difficilis/tñ eſt poſſibilis. col.xvj.
Dies dicitur de una parte tepomris. col.lviij.
Loca naturalia ſunt tm̃ duo, ſuperius.ſ.& inferius. col.lv.
Mouẽs & motũ ſunt perfectiora quã agẽs & patiẽs. col.iij.
Motus pro forma diminuta nihil aliud eſt quam genera-rio partis poſt aliam illius perfectionis ad quam tendit ille motus. col.iiij.
Mundus eſt in loco quia partes eius ſunt in loco. col.lv.
Omne agens eſt mouens & non conuertitur. col.iij.
Omnes antiqui conueniunt quod tempus ſit eternum pre-ter pla. col.xxxij.
Priuationes quodammodo habent diffinitiones. col.xiiij.
Vltimũ generationis eſt principiũ corruptionis. col.xxxj.

¶ Quarti Phiſicorum.

Contrariorum eſt eadem materia. tex.lxxxiij.
Duplex eſt locus communis & proprius. tex.xiiij.
Excellens neceſſario diuiditur in excellentiam, & id quod excellitur. tex lxxi.
Idem locus recipit ſucceſſionẽ duorum corporũ. tex. iij.
Locus eſt ultimum continentis immobile primũ. tex.xli.
Locus habet potentiam conſeruatiuam locati. tex.iiij.
Locus eſt equalis locatio. tex.xxx.
Nihil eſt in ſeipſo primo & per ſe. tex.xxv.
Omnẽ corpus eſt in loco & in oĩ loco eſt corpus. tex.xiij.
Quod non eſt nuſquam eſt. tex.j.
Qui nõ apprehẽdit motum, nõ apprehendit tp̃s. tex.lxix.
Superficies eſt in corpore ſcia uero in anima. tex xxv.
Tempus conſequitur motum. tex.xcvj.
Tempus eſt numerus motus ſm prius & poſterius. tex.c.
Vacuum non eſt. tex lxxxij.
Vnũquodq; naturaliter fertur in ſuũ locũ ꝓpriũ. tex.xlviij.

¶ Commentatoris in eodem.

Celum eſt in loco ratione centri. col.xliij.
Cauſa continuationis motus eſt menſura ſupra quam eſt motus. col.xcviij.
Corpora celeſtia coexiſtunt cum tempore. col.xcviij.
Diffinitio completa debet reddere cauſas omnium acciden-tium exiſtentium in re. col.xxxj.

Eſſentia

Eſſentia temporis eſt menſurare motum. col.cxij.
Ex motu inuenitur generatio p accidẽs, & corruptio per ſe, ex tẽpore autẽ utrũq; inuenitur per accidẽs. col.cxvi.
Habitus eſt prior priuatione in re q̃ caret habitu. col.lxvij.
His qui faciunt opus delectabile tempus uidetur breue & ſi ſit longum, eo ꝙ delectatio prohibet eos comprehendere motum. co.xcvj.
Impoſſibile eſt ſcire formam ſine materia, & materiam ſine forma. co.xvi.
Materia eſt fundamentum ſucceſſionum formarum, locus uero eſt ſubiectum ſucceſſionum corporum. col.xv.
Motus & tempus non ſunt niſi quando mens diuidit motum in prius & poſterius. co.cviij.
Plumbum eſt grauius & rarius ferro. co.lxxxiiij.
Propriũ eſt materie ut habeat diuiſiones in potẽtia. co.xv.
Quãtitas nõ eſt de potẽtijs actiuis ſed ſeqtur eas. co.lxxxiij.
Qui aufert tempus ponit ipſum neceſſario. co.cxxiij.
Separatio forme a materia eſt eius corruptio. co.xvij.
Vnum eorum que ſupponit naturalis eſt ꝙ forma non ſeparatur per ſe. co.xvij.

¶Quinti Phiſicorum.

Continua ſunt quorum ultima ſunt unum. tex.xxv.
Contigua ſunt quorum ultima ſunt ſimul. tex.xxij.
Conſequenter ſe habentia ſunt, inter que non eſt medium eiuſdem generis, ut domus cum domo inter quas non eſt alia domus. tex.xxiiij.
In ſubſtãtia nõ eſt motus, qa in ea nõ eſt cõtrarietas. tex.x.
Motus eſt in moto. tex.v.
Medium comparatum uni extremorum habet rationem alterius extremi. tex.vj.
Motus eſt ſolũ in tribus generibus quantitate/qualitate/& ubi in quãtitate dr̃ augmẽtũ uel diminutio / in qualitate alteratio/in ubi uero ſecundũ locũ mutatio. tex.xviij.
Oĩs motus recipit denominationẽ a termĩo ad quẽ. tex iiij.
Omnis motus aut eſt ex cõtrario aut in cõtrariũ. tex.xviij.
Quantitas habet contrarium.

¶Cõmentatoris in eodem.

Elementa ſunt contraria ſecundum qualitates ſuas, & non ſecundum formas. co.x.

Forma ſubſtantialis eſt finis motus generationis, qualitas uero eſt finis motus alterationis. co.iij.
Impoſſibile eſt ꝙ aliquid exiſtens in aliquo ſit in illo de uno genere, & in alio de alio genere / ut ꝙ calor in homine ſit de qualitate, & in igne de ſubſtantia. co.x.
Illud eſt difficilis motus / quod tarde incipit. co.xx.
Medicus nō ſanat per ſe, niſi per aliud. co.ij.
Mediū inter potentiā & actū eſt de genere actus. co.ix.
Motus ſm ſuam materiā eſt de genere termini ad quem, ſecundū uero formā ſcilicet ut eſt tranſmutatio coniuncta cum tempore eſt in genere paſſionis. co.ix.
Nulla ars conſiderat de moto per accidens. co.j.
Non ens ſimpliciter non recipit tranſmutationē. co.vij.
Omne contiguum in mathematicis eſt continuū. co.xxix.
Omnis corruptio eſt contriſtabilis neceſſario / ſed uiolenta magis. co.lvij.
Proprie qualitates ellementorum in eis non ſunt ſubſtantie ſed in eis ſunt propinque ſubſtantie. co.x.
Pars ſit totum, quum diuiditur. co.xvij.
Quum res fuerit in eadem diſpoſitione / tunc in ea non erit tranſmutatio. co.vij.
Res artificiales nō agunt in ſeipſas niſi per accidens. co.ij.
Tranſmutatio de albedine in nigredinē, & de nigredinē in albedinē, numeratur in una ſpecie alterationis. co.viij.

¶ Sexti Phiſicorum.

Continuum eſt diuiſibile in ſemper diuiſibilia. tex.iij.
Inter quelibet puncta ſignata in continuo eſt dare lineam mediam. tex.ij.
Illud dr̄ tale cui⁹ maxīe ptes aut plures ſūt tales. tex.lxxxiij.
Impoſſibile eſt ut infinita pertranſeantur in tempore finito, & finita in tempore infinito. tex.xix.
Inſtantia non componunt tempus, nec puncta lineam, nec motus componitur ex finibus. tex.lxxxviij.
Impoſſibile eſt motum fieri in inſtanti. tex.xxix.
Indiuiſibile non poteſt moueri niſi per accidēs. tex.lxxxvj.
Motus diuiditur ad diuiſionem temporis. tex.xxxvj.
Nullum continuum pōt cōponi ex indiuiſibilibus. tex.j.
Nulla mutatio eſt infinita ſecundum terminos ſed bene ſecūdum tempus, ut motus cœli. tex xciij.

Oīs motus eſt in tpe, & in oī tpe poteſt eſſe motus. tex.xv.
Omne qđ mouetur eſt diuiſibile, qđ cū mouetur partim ē in termino a quo, & partim in termino ad quem. tex.xxxij.
Omne quod mouetur prius mouebatur. tex.lij.
Punctum non eſt continuum neqꝫ contiguū/nec conſequenter ſe habens cum alio puncto. tex.ij.

¶Commentatoris in eodem.

Actio cuiuſlibet entis perficitur per quantitatem & qualitatem terminatam. co.xcj.
Continua prius contiguantur quam continuentur. co.j.
Generatio & corruptio ſunt finis alterationis. co.xlv.
Prima quantitas carnis eſt terminata. co.lix.
Partes propinquiores centro ſunt tardiores/remotiores uero ſunt ueolociores. co.lxxxvj.
Rei forma eſt indiuiſibilis. co.xlv.

¶Septimi Phiſicorum.

Alteratio eſt ſolum in ſenſibilibus. tex.xv.
Ab experientia particularium accipimus uniuerſalem ſcientiam. tex.xx.
Equiuoca latent inter genera. tex.xxxj.
In mouentibus & motis non eſt abire in infinitum. tex.iij.
Infantes non ita ſicut ſenes, ſentire poſſunt. tex.xx.
Mouens & motum ſunt ſimul & ſine medio. tex.ix.
Omne quod mouetur ab alio mouetur. tex.j.
Poſſibili poſito in eſſe nullū ſequitur inconueniēs. tex.ix.
Sedendo & quieſcendo anima fit prudens. tex.xx.
Sola uniuoca ſunt comparabilia. tex.xxiiij.
Virtus eſt perfectio quedam. tex.xviij.
Vnumquodqꝫ tunc perfectum eſt, quum attingit propriam uirtutem. tex.xviij.

¶Commentatoris in eodem.

Denſitas eſt tranſmutatio alicuius ad minorem magnitudinem, raritas uero ad maiorem. co.xv.
Diſpoſitio laudabiliſſima animalis eſt, ut in omnibus diſpoſitionibus ſuis fit ſecundum curſum nature. co.xvii.
Motus eſt notius motu apud nos. co.xxxij.
Magnes uirtutē ſuā amittit quādo fricatur cū aleo. co.x.

¶Octaui Phiſicorum.

Accñs nō eſt neceſſariū, ſed cōtingens non eſſe. tex.xxxvj.

Dicere oīa quieſcere & huius rationē q̃rere, & teſtimonium ſenſus in hoc dimittere, infirmitas eſt itellectus. tex.xxij.
Finiti ad infinitum nulla eſt proportio. tex.xv.
Grauia & leuia mouetur a generante per ſe/ſed a remouente prohibens per accidens. tex.xxxiiij.
Inſtans eſt principium futuri & finis preteriti. tex.xj.
In continuo ſunt infinita media in potentia. tex.lxviij.
In circulo non eſt dare principium nec finem tex.lxxvj.
Impoſſibile eſt mouens finitum mouere per tempus infinitum. tex.lxxviij.
In magnitudine finita impoſſibile eſt eſſe uirtus infinita & econtra. tex.lxxix.
Moueri ex ſeipſo eſt proprium animalibus. tex.xxix.
Motus circularis eſt ab eodem in idem. tex.lxxiij.
Natura eſt cauſa omnis ordinationis. tex.xv.
Naturam eſſe principium motus eſt ſuppoſitio in naturalibus. tex.xxij.
Nihil eſt accipere in tempore, niſi nunc. tex.x.
Peccat uoluntarius ſciens qñ ecōtrario utitur ſcīa. tex.viij.
Prius oportet eſſe cōbuſtibile anteq̃ comburatur. tex.iiij.
Prius motor omnino eſt imobilis. tex.xlv.
Primus omniū motuū eſt motus localis. tex.lv.
Primus motor eſt in circūferētia primi mobilis. tex.lxxxiiij.
Quies eſt priuatio motus. tex.vij.
Solus motus circularis ē uere cōtinuus & ꝑpetuꝰ. te.lxiiij.
Solū id mouetur ꝓprie quū localiter mouetur. tex.lxxvij.

Cōmentatoris in eodem.

Agēs nō poſſe agere impoſſibile nō eſt eius diminutio, ſed dicere ipſum agere impoſſibile eſt deceptio. co iiij.
Diuinus nullā habet uiā ad demonſtrādū primū motorem eſſe, niſi accipiat ipſum pro conſtantia naturali. co.iij.
Experimentum ſermonum uerorum eſt ut conueniat ſenſatis. co xxij.
In circulo nullus eſt pūctus actu/qui fit principiū & finis, ſed quū imaginatur, tūc in eo erit principiū & finis. co.lxxiij.
Motus generatiōis nō eſt motus, ſed finis motus. co.vij.
Omnis qui loquitur de entibus naturalibus concedit motum eſſe. co.j.
Omnis opinio cui contradicit ſenſus nō eſt bona. co.xxvj.

Omnis motus eſt uia ad generationem. co lxiij.
Principium motus de omnibus mobilibus eſt ſicut anima de rebus uiuis. co.j.
Subiectum motus dicitur eſſe de natura continui & non diſcreti propter hoc ꝙ motus eſt continuus. co xl.
Tempus facit prius & poſterius in rebus que nō mouentur/ in rebus autem que mouentur prius & poſterius exiſtunt per ſe. co.x.

¶Finis auctoritatum Libri Phiſicorum.

LIBRI QVATTVOR DE CELO ET MVN.

¶Libri primi de Celo & Mundo.

Continuū eſt quod eſt diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia. tex.ij.
Cœlum non eſt graue nec leue. tex.xviij.
Cœlum eſt ingenerabile incorruptibile inaugmentabile & inalterabile. tex.xx.
Deus & natura nihil agunt fruſtra. tex.xxxij.
A primo ente ſingulis cōicatum eſt eſſe & uiuere his qdem clarius, his uero obſcurius. tex.c.
Extra cœlum nullum corpus eſt. tex.lxix.
Extra cœlum non eſt tempus nec locus nec uacuum, ſed ibi ſunt entia uitam optimam ducentia, quam toto eterno perficiunt, inalterabilia & impaſſibilia. tex.c.
Fruſtra eſt calciamentū, cuius non eſt calciatio. tex.xxxij.
Finiti ad infinitum nulla eſt proportio. tex.lij.
Generatio & corruptio eſt inter contraria. tex.xx.
Iſte terminus oē dicitur de tribus & nō paucioribꝰ. tex.ij.
Impoſſibile eſt eſſe plures mundos. tex.lxxvj.
Infinitū habet maximā q̄titatē in magnitudine. tex.xxxiij.
Ingenitum & incorruptibile conuertuntur. tex.cxxv.
Mixta mouētur rōne elemēti ꝑdominātis in ipſis. tex.vij.
Motus circularis eſt primus omnium motuum. tex.xij.
Motus non eſt ſine corpore phyſico tex.xcix.
Non ſunt plures mundi/ quia tota eius materia a ſua forma comprehenſa eſt. tex xcv.
Omnia que mouentur quum perueniunt ad proprium locum quieſcunt. tex.c.
Omne ſenſibile eſt in materia. tex.xcij.

Omne genitum eſt corruptibile & econtra. tex.cxxvj.
Perfectio rerum conſiſtit in trinario. tex.ij.
Perfectum eſt cui nihil deeſt. tex.iiij.
Perfectum naturaliter prius eſt imperfecto. tex.xij.
Paruus error in principio magnus eſt in fine. tex.xxxiij.
Qui dicit celum dicit formam, qui dicit hoc celnm dicit formam in materia. tex.xcij.
Si alicui ineſt unus motus accidentaliter / alteri ineſt naturaliter. tex.xiiij.
Totum uniuerſum neceſſe eſt eſſe perfectum. tex.iiij.
Totum & partes mouentur ad eundem locum. tex.xix.
Tripliciter accipitur celum pro orbe ſtellarum fixarũ, pro corpore quinto, & pro toto uniuerſo. tex.xcvj.

¶ Commentatoris in eodem.

Alterabile non eſt perfectum. co.c.
Due res nõ dicuntur numerus ſimplex, ſed tñ duo. co.ij.
In materia non eſt potentia niſi apud ſeparationem eius a forma. co.xx.
Forma eſt ſubſtantium utilitatis. co.xcij.
In eo quod factum eſt ex tota materia impoſſibile eſt reperire duo indiuidua in actu. co.xciij.
Mathematicus conſiderat magnitudines ut abſtractas a materia, naturalis uero ut ultima materie. co.j.
Mot⁹ ignis & aeris eſt cõpoſit⁹ ex recto & circulari. co.xiiij.
Motus circularis non habet contrarium, non in eo ꝙ eſt motus abſtractus a corporibus naturalibus, ſed inquantum eſt in corpore moto ſecundum naturam. co.xxxij.
Natura materie celi eſt innata non moueri uiolenter, & non quieſcere naturaliter. co.c.
Nihil agit in ſuum ſimile, ſed contrarium. co.xx.
Omnia entia aut ſunt ſubſtantie, aut accidentia / aut uie ad eſſe iſtorum. co.j.
Perfectum eſt quod non recipit additionem, nec fertur in aliud eſſe. co.iiij.
Potentie corpoꝝ ſequuntur magnitndines eoꝝ. co.xxxiij.
Stelle celi non ſunt tranſmutabiles. co.xix.
Sermo de principijs eſt ſermo de omnibus ſcilicet in potentia. co.xxxiij.
Tranſmutatio non accidit niſi propter corporcitatẽ. co.c.

¶ Secundi de Celo & Mundo.

Animal eſt id propter quod fit omnis operatio. tex.lxiij.
Cœlum mouetur ſine labore & fatigatione. tex.iij.
Cœlum eſt rotunde figure. tex.xxij.
Circulus eſt prior figurarum. tex.xxiij.
Corpora ꝓpinqua terre mouetur paucis motib⁹. tex.lxvj.
Dextrum cœli eſt oriens, ſiniſtrum uero occidens. tex.xv.
Eadem eſt materia contrariorum. tex.xviij.
Figura ſperica eſt nobilior omnium figurarum. tex.xxij.
Illud quod per actiones paucas acquiritur facilius eſt quod uero per plures difficilius. tex.lxiij.
Illud quod paucioribus actionibus bonitatem ſuam participat nobilius eſt, eo quod pluribus. tex.lxij.
Motus cœli eſt cauſa & menſura omniū motuū. tex.xxviij.
Motus cœli eſt cōtinuus eternus & uniformis. tex.xxviij.
Motus natus eſt calefacere & ignire. tex.xlij.
Mirabilia nature ſunt multa. tex.lx.
Maximum & optimum bonum omnibus eſt ſortiri finem optimum. tex.lxvj.
Nullum uiolentum eſt perpetuum. tex.v.
Natura ex poſſibilibus ſemꝑ facit qđ optimū eſt. tex.xxxiiij.
Natura nihil facit irrationabiliter nec fruſtra. tex.lix.
Oportet motū cœli eſſe circa aliquod fixū.ſ.terrā. tex.xviij.
Omne contiguum ſperico eſt ſpericum. tex.xxx.
Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. tex.xl.
Omnes ſtelle ſunt rotunde figure. tex.xlviij.
Perfectum eſt cuius nihil eſt extra accipere. tex.xxiij.
Si unū cōtrarioꝝ eſt in natura/& reliquū eſt etiā. tex.xviij.
Stelle ſunt eiuſdem nature/cuius eſt cœlum. tex.xlj.
Stelle in inferioribus cauſant calorem & lumen. tex.xlij.
Surſum eſt principium longitudinis, dextrum latitudinis & anterius profunditatis. tex.viij.
Terra totaliter non mouetur. tex.lxvj.
Vnum eſt prius multo & ſimplex compoſito. tex.xxij.

¶ Commentatoris in eodem.

Animal primo mouet pedem dextrum, poſtea ſiniſtrum ut ſuper eo ſuſtentetur, & motus pedis ſiniſtri eſt accidentalis. co.viij.
Bonum ſimpliciter eſt illud cui non accidit fatigatio in ſua

actione. co.iij.
Celũ nõ habet motũ naturalẽ alium a uoluntario. co.iij.
Cauſa adunationis materie & forme celi eſt/quia eius forma nõ coheret materie mediantibus dimenſionibus ſicut forme generabiles & corruptibiles. co.iij.
Cauſa quare celum non cadit primum empedoclem, eſt uelocitas ſui motus. co v.
Cognitis ſubſtantijs rerum cognoſcuntur accidentia eſſentialia contingentia eis. co.xl.
Color aeris a ſole & ſtellis eſt ꝑpter cõfricationem partium aeris adinuicẽ ꝑpter motũ ſolis & ſtellarum. co.xlij.
Corpus non mouet aliud corpus niſi tactu. co.lxxj.
Eſſe elementorum eſt propinquius materie q̃ forme eſſe uero celi forme. co.xxij.
Forma & formatum in celo ſunt idem numero. co.iij.
Frigidum eſt priuatio calidi. co.xviij.
Figura ſperica in celeſtibus eſt eſſentialiter, in elementis uero accidentaliter. co.xxvi.
In diuinis actio eorum prima intentione eſt propter ſuum eſſe ſecundaria uero propter aliud. co.xvij.
Illud quod eſt extra corpus celeſte non eſt in tẽpore. co.j.
Impoſſibile eſt ꝙ mũdus ſit maior aut minor, q̃ nũc ẽ. c.xxviij.
Locus eterni eſt eternus. co.ij.
Quilibet mot[us] mẽſurat[ur] ꝑ motũ uelociorẽ ſeipſo. co.xxviij.
Triangulus eſt prior figuris rectilineis. co.xxij.
Viſibilia mouent media quouſq; motus eorum perueniat ad uirtutem corporalem. co xij.

¶ Tertij de Celo & Mundo.

Elementa ſunt in mixtis in potentia. tex.xxxij.
Elementa non ſunt infinita ſed finita, & ſunt generabilia & corruptibilia. tex.lij.
Figure nihil eſt contrarium. tex.lxxv.
Generatio/aut nõ eſt/aut in elemẽtis & ĩ factis ex eis. tex.ij.
Impoſſibile eſt diuiſibile cõpõi ex indiuiſibilibus. tex.vij.
Nullum impoſſibile ſit. tex.xix.

¶ Commentatoris in eodem.

Augumẽtatio in iñnitũ ẽ ex materia & nõ ex forma. co.vj.
Impoſſibile eſt formam inquantum forma eſt in infinitum augeri. co.vj.

Indiuiduum eſt unũ ſm formam ſubſtantialem. col.lxvij.
Materia prima primo ſuſternitur elementis / & mediantibus his compoſitis. col.lxvij.
Plato nihil ſciuit de materia prima. col.xvij.
Poſſe ſm rei ueritatem non dicit niſi poſſibilitatem que eſt in animalibus. col.lxvij.

¶ Quarti de Celo & Mundo.

Corpora lata natant ſuper aquam, oblonga uero non, quia lata plus de qua comprehendunt & tardius ipſam diuidunt q̃ oblonga. tex.xlv.
Extremũ celi dicitur rurſum/mediũ uero deorſum. tex.v.
Graue dicitur quod mouetur deorſum. tex.vj.
Ignis eſt leuis terra uero grauis tex.xix.
Leue dicitur quod ſurſum mouetur. tex.vj.
Locus ſurſum eſt quaſi forma, deorſum uero quaſi materia. tex.xxxv.
Omnia inferiora corpora hñt grauitatẽ p̃ter ignẽ. tex.xxx.

¶ Commentatorijs in eodem.

Cuprum eſt leuius argento uiuo. col.iij.
Forma eſt finis rei habentis formam. col.xxiij.
Forma & locus in hoc cõueniunt, quia utrunq; eſt finis continens, ſed differunt, quia forma non eſt diſtincta locus uero eſt finis diſtinctus. col.xxiij.
Grauitas magis dominatur in compoſitis. col.vj.
Habitus cõprehẽditur intellectu mediante actiõe. col.ij.
Potentia actiua cum exierit in actum non indiget motore extrinſeco paſſiua uero ſic. col.ij.
Res eterne nõ habent agens niſi ſm ſimilitudinem/ in quantum ſcilicet conſeruans. col.i.

¶ Finis libri de Celo & Mundo.

LIBRI DVO DE GENERA. ET CORRV.

¶ Libri primi de Generatione & corruptione.

Ad pauca reſpicientes de facili enunciant. tex.vij.
Agẽs & patiẽs ſunt diſſimilia in gñe & ſimilia in ſpẽ. tex.l.
Agens non agit niſi approximatum. tex.liiij.
Elementa nõ manẽt in mixto actu/ſed uirtute. tex.lxxxiiij.
Ex nihilo nihil fit. tex.xj.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Finis non agit niſi methaphorice. tex.lv.
Generatio ſimplex eſt qñ totum mutatur in totum. tex.x.
Generatio unius eſt corruptio alterius & ecõtra, ideo tranſmutatio eſt eterna. tex.xvij.
Generatio ſimpliciter eſt uia in ens ſimpliciter, & corruptio ſimpliciter eſt uia in non ens ſimpliciter. tex.xviij.
Hyle eſt ꝓpriũ ſubiectũ gñationis & corruptiõis. tex.xxiiij.
Habitibus preſentibus in materia ceſſat motus. tex.lv.
Mixtio eſt miſcibilium alteratorum unio. tex.xc.
Omnium adinuicem tranſmutationem habentium eſt eadem materia. tex.j.
Quod non eſt cognitum eſt ens. tex.xix.

¶ Commentatoris in eodem.

Indiuidua ſupra quorũ cõpoſitionẽ uicit ignis ſunt ꝑfectiora in eſſe q̃ ea in quorũ cõpoſitionẽ uincit terra. col.xviij.
Non eſt credendum. Ariſtotelem dixiſſe aliquid ſine fortĩ ratione. col.xxxviij.
Perfectius in rei ueritate eſt illud quod eſt perfectius apud intellectum. col.xix.

¶ Secundi de Gene. & Corru.

Calidum congregat homogenea, & diſgregat eterrogenea. frigidum uero congregat utrunq;. tex.viij.
Contrariorum contrarie ſunt cauſe. tex.lxvj.
Caliditas primo ineſt igni, frigiditas aque humiditas aeri, & ſiccitas terre. tex.xxiij.
Calidum in actu eſt frigidum in potentia. tex.xlviij.
Elementa ſunt actiua & paſſiua adinuicem. tex.viij.
Ex eiſdem ſunt & nutriuntur omnia. tex.l.
Facilius eſt tranſmutare unum q̃ multa. tex.xxv.
Flamma eſt fumus ardens. tex.xxviij.
Generatio & corruptio ſunt perpetua. tex.lvj.
Humidum eſt male terminabile termino proprio, ſed bene alieno. ſiccum uero econuerſo. tex.ix.
Homines & animalia non reiterantur in ſeipſa ut rurſus generetur idem. tex.lxx.
In habentibus ſimbolum facilior eſt tranſitus. tex.xxv.
Ignis eſt contrarius aque/& aer terre. tex.xlix.
Idem manens idem eſt aptum natum facere idem. tex.lvj.
Impoſſibile eſt omnia ſemper manere propter lõge diſtare

a primo principio. tex.lix.
Materia eſt cā quare entia poſſunt eſſe & non eſſe. tex lj.
Materie eſt pati,agere uero alterius .ſ. forme. tex.liij.
Melius eſt eſſe q̃ non eſſe. tex.lix.
Neceſſe eſt mixta ex omnibus conſtare elementis. tex.xlix.
Natura ſemper deſiderat id quod melius eſt. tex.lix.
Vita uniuſcuiuſq; naturam habētis/certa mēſuratur periodo quedā tamen longiori quedā uero breuiore. tex.lvij.

¶ Finis libri de generatione & corrup.

LIBRI QVATTVOR METHEORORVM.

¶ Primi libri Metheororum.

Album in nigro multas facit uarietates. cap.j.
Gutte fiunt maiores in eſtate q̃ in hyeme. cap.iiij.
In montibus non fit pruina. cap.iiij.
Mundus conſtat ex quattuor elementis. cap.j.
Maximi fluuij fluunt ex maximis montibus. cap.v.
Magnitudo terre reſpectu celi eſt nihil. cap.v.
Motus celi eſt perpetuus & principium & cauſa omniū motuum inferiorum, cap.j.
Non ex omni aere nata eſt fieri aqua,ſed ſolum ex eo qui eſt uelut uapor. cap.j.
Quāto locus eſt frigidior tāto magis in eo fiūt nubes. cap.j.
Serenitate non exiſtente & flante uento non poteſt fieri uapor nec aqua. cap iiij.
Summitates montis caucaſi illuſtrantur a ſole uſq; ad tertiā partem noctis,& ab oriente & ab occidente. cap.v.
Totus iſte mnndus continuus eſt lationibus ſuperioribus celi,ut tota uirtus eius inde gubernetur. cap.j.
Terra eſt multo minor quibuſdam celeſtibus. cap.j.
Valde puerile eſt putare unūquodq; aſtrorū eſſe ita paruum ſicut apparet aſpicientibus. cap.j.
Vapor eſt aque diſgregatio. cap.j.
Vbi ante fuit terra nūc eſt mare/& ubi nunc eſt mare, ibi iterum erit terra. cap.v.

¶ Commentatoris in eodem.

Apparentia coloris rubei in nocte eſt propter illuminationem luminis in nube groſſa nigra, cap i.

Aq̄ prius calide magis uelociter recipiūt frigiditatē. ca.iiij.
Corpus dyaphanum illuminatur tripliciter/per ſe, per reflexionem,& rarefactionem/ſed corpus celeſte ſolum per ſe illuminatur. cap.iij.
Calefactio ſolis & ſtellarum eſt propter motum uel reflexionem, reflexio autem fit in terra & in his que ſunt propinqua ei. cap.iiij.
Cauſa roris dicitur eſſe motus ſolis ſub terra & ſupra terrā, quia cum ſol fuerit ſupra terram aſcendit uapor cōueniens rori,& cū occultatur ſol ſub terra, infrigidatur uapor ille & tranſmutatur & fit ros. cap.iiij.
Ignis in proprio loco non habet tincturam. cap.j.
In aere ſunt duo loca/unus eorum eſt ſuperior in quo fiunt comete & flāme,& alius ſub/in quo fiūt pluuia, nix/pruina,& grando,& hic in quo fiunt iſta habet gradus in ſuperiori parte fit pluuia/& nix,& grando, in inferiori autem ros & pruina. cap.iiij.
Natura lune eſt & frigida & humida. cap.iiij.
Nix & pluuia habent eundē locū/& eandē materiā. cap.iiij.
Quando aer exit frigiditatem & intrat caliditatem,& exit caliditatem.& intrat frigiditatem tunc in eo aliquando cauſatur nubes diuerſarum partium in caliditate & frigiditate,& tunc accidit frigiditati fugienti caliditatē uniri in ſe in parte inferiori nubis/& tunc propter intenſam frigiditatem cauſabitur grando, quando autem unitur caliditas cauſabuntur tonitrua,& fulmina. cap.iiij.
Pluuia fit in frigore non ualde intenſo/nix uero in ualde intenſo/quia frigus ualde intenſum, congelat uaporem illum diſpoſitum ad formā aque anteq̄ fit completa in omnibus partibus eius natura aque & graue fit per congelationem & deſcendit. cap.iiij.

¶ Libri ſecundi Metheororum.

Auſter eſt uentus eſtuoſiſſimus,& magnitudine,& ſpiritu,& flat a locis ſiccis & calidis. cap.j.
Aque hyemales fiunt maiores in nocte quam in die. cap.ij.
Boreas eſt uentus uaporoſus flans a locis frigidis. cap.j.
Humidū non eſt ſine ſicco/nec ſiccum ſine humido. cap.ij.
Terremotus cauſatur ex uapore terre incluſo. cap.ij.
Vbi terra plurimam aquam ſuſcipit ibi eſt neceſſarium fierī

plurimam exalationem.

¶Commentatoris in eodem. cap.ij.

Antequã audiatur terremotus auditur quidam ſonus precedens terremotum. cap.ij.

Nubes & uniuerſaliter mutatio in aere precedit generationem uentorum. cap.ij.

Terra cui appropinquat ſol fortiter calefit poſt receſſum ſolis,& hoc eſt propter fortitudinem paſſi recipientis/& propter fortitudinem agentis. cap.ij.

¶Libri tertij Metheororum.

Due yrides põt fieri ſimul in eadẽ hora,& nõ plures.& cap.ij.

Soli colores yridis nõ poſſunt fieri a pictoribus. cap.ij.

Libri quarti Metheororum.

Animalia non habitant ignem & aerem, ſed ſolum aquam & terram, quia aqua & terra predominate ſunt a materia corporum eorum, ſed non ignis & aer. tex.xxix.

Digeſtio fit a colore naturali. tex.xiiij.

Homo mortuus non eſt homo niſi equiuoce. tex.liiij.

Omnia ellementa putrefiunt preter ignem. tex.v.

Oppoſitorum oppoſite ſunt cauſe. tex.xlj.

Putrefactio eſt corruptio caloris naturalis qui eſt in generato. tex.vj.

Qualitatum ellementorum due ſunt actiue, calidum & frigidum,& due ſunt paſſiue/humidũ & ſiccum. in prolog.

Vnumquodq; entium naturalium determinatur quadam operatione propria, in quam quum poteſt dicitur tale & in quem quum non poteſt non dicitur tale niſi equiuoce, ut oculus mortuus, uel oculus non potẽs uidere, ut lapideus uel terreus. tex.liiij.

¶Commentatoris in eodem.

Calor naturalis concludit & retinet humiditatem naturalem & ideo quum calor naturalis recedit a generato tunc ipſa humiditas propter abſentiam continentis diſſoluitur,& areſcit ipſum generatum. col.vj.

Digeſtio hominum morantium in terris frigidis eſt melior digeſtione habitantium terras calidas. in prologo.

Digeſtio eſt perfectio generati. in prol.

Fortior digeſtio fit in hyeme q̃ in eſtate. in prol.

Frigiditas exiſtens in materia humida exſiccat per accidẽs

exiſtens uero in ſicca exſiccat per ſe. in prolog
Generatio fit per calorem naturalem, corruptio uero per calorem extraneum & frigiditatem. in prolog
Prima operatio caloris extranei in corporibus quibus accidit eſt indecoctio uel combuſtio in prolog.
Prima operatio frigiditatis exiſtentis in materia humida eſt humiditas/exiſtentis uero in ſicca/eſt ſiccitas. in prolog.
Siccitas producitur a calore primo & per ſe. in prolo.

¶Finis libri Metheororum.

LIBRI TRES DE ANIMA.

¶Libri primi de Anima.

Anima eſt principium animalium. tex.ij.
Aliorum, alia ſunt principia. tex.v.
Accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendum ipſum quodquideſt. tex.x.
Cognitio anime eſt utilis ualde ad cognitionem cuiuſlibet ueritatis. tex.ij.
Intelligere uel eſt fantaſia uel non eſt ſine fantaſia. tex.x.
Naturalis in diffiniendo accipit materiam logicus uero formam. tex xvj.
Omnes paſſiones anime uidentur eſſe cũ corpore. tex xiiij.
Principiũ omnis demonis eſt ipſum quodquideſt. tex.x.
Quidã magnis paſſionibus nõ mouẽtur, quidã uero paruis mouẽtur, & quidã nulla cã imminẽt emouẽtur. tex.xiiij.
Scientia eſt bonorum honorabilium. tex.j.
Vniuerſale aut nihil aut poſteri eſt, ipſis ſingularib'. tex.viij.

¶Cõmentatoris in eodem.

Artes non differunt ſeinuicem niſi uel demonis confirmatione, uel nobilitate ſubiecti. col.j.
Animalia ſunt nobiliſſima corporum generabilium & corruptibilium. col.ij.
Actus & potentia ſunt differentie ualde oppoſite & reperiũtur in omnibus predicamentis. col.vj.
Anima ſecũdum Platonem eſt diuiſibilis ſubiecto/ita ꝙ uirtus intelligibilis eſt in cerebro, concupiſcibilis in corde & nutritiua in epate. Ar. autem uult eam eſſe indiuiſibilem ſubiecto ſed diuiſibilem ſecundũ uirtutes. col.vij.

Diffinitiones non componuntur niſi ex proprijs principiis que ſunt in re. col.v.
Diffinitio eſt de rebus ſenſibilibus que ſunt extra intelle-ctum. col.viij.
Diffinitio accipiens materiam & dimittens formam eſt di-minuta,& accipiens formam & dimittens materiam di-mittit aliquod neceſſarium. col.xvj.
Intellectus agẽs eſt ille q agit uniuerſalitatẽ in reb᷒. col.viij.
Intellectus eſt abſtractus a corpore ſm eſſentiã tñ impoſſibi le eſt ut aliquid intelligat ſine ymaginatione. col.xij.
Ire de pcedẽtibus ad poſteriora eſt magis famoſum. col.xj.
Medicus eſt artifex mechanicus. col.xvij.
Omnis diffinitio per quã non cognoſcuntur accidentia pro pria ſubiecti,nõ dicitur diffinitio niſi equiuoce. col.xj.
Omnis paſſio facta cum alteratione & tranſmutatione eſt in corpore neceſſario aut uirtus in corpore. col.xiiij.
Philoſophus utitur hoc uerbo uidetur loco certitudinis in locis in quibus certitudo eſt famoſa. col.xix.
Subiectum ſcientie de anima eſt nobilius ſubiectis aliarum ſcientiarum & demon eius eſt magis firma,excepta ſcien tia diuina. col.j.

¶ Secundi libri de Anima.

Anima eſt actus corporis phiſici organici in potẽtia uitam habentis. tex.iiij.
Animatum differt ab innanimato in uiuendo. tex.xiij.
Anima eſt principium quo uiuimus ſentimus/intelligimus & mouemur. tex.xxiiij.
Appetitus eſt concupiſcentia delectabilis. tex.xxvij.
Actus actiuorũ fiunt in patiente bene diſpoſito. tex.xxiiij.
Anima dat uiuere uiuentibus. tex.xxxvij.
Anima eſt cauſa corporis triplici genere cauſe, ſcilicet effi-cientis,formalis/& finalis. tex.xxxvj.
Alimentum in principio eſt diſſimile alito, in fine uero eſt ſimile. tex xlv.
Agens & patiens in principio ſunt diſſimilia, in fine uero ſimilia. tex liiij.
Aliquid eſt ſciẽs in potentia dupliciter, uno mõ quia eſt de gñe entium habẽtiũ ſcientiã,alio mõ quia habet ſcientiã & non utitur ea/ſed põt uti quando ſibi placuerit. tex.lv.

Anima intelligit qñ uult,ſed non ſentit qñ uult. tex.lx.
Abeũtibus ſenſibilibus remanẽt ſpẽs in fantaſia. te.cxxxviij.
Color eſt uiſibilis per ſe in ſecundo modo. tex.lxvj.
Color non eſt uiſibilis ſine lumine. tex.lxvij.
Caro non eſt organum tactus,ſed aliquid intra carnem ſcilicet neruus,caro tamen medium eſt tactus. tex.cxvj.
Duplex eſt actus,primus ut ſciẽtia,ſcd̃s ut ſpeculari. tex.ij.
Duplex eſt/finis/quo,& gratia cuius. tex.xxxv.
Decoctio fit per calorem naturalem. tex.l.
Dyaphanum eſt quod non eſt uiſibile ſecundum ſe/ſed ꝑ colorem extraneũ/ut aer aqua,& corpus celeſte. tex.lxviij.
Eſuries eſt appetitus calidi & ſicci. tex.xxviij.
Econ eſt ſonus cauſatus ab aere reflexo ab obſtaculo prohibente illum aerem ulterius diffundi. tex.lxxx.
Excellens ſenſibile corrumpit ſenſum. tex.cxxiij.
Forma eſt magis principium augmenti q̃ materia. tex.xlj.
Fantaſia eſt motus factus a ſenſu ſecundum actum ſecundũ quem aliquid agit & patitur. tex.clx.
Guſtũ & tactũ habemus certiorẽ oĩbus aĩalibus. tex.xciiij.
Homo habet peiorẽ odoratum multis aĩalibus. tex.xcij.
Homo eſt excellentiſſimũ & prudẽtiſſimũ aĩaliũ. tex.xciiij.
In plãtis aĩa eſt una in actu/multe uero in potentia. tex.xx.
In animalibus anuloſis partes deciſe uidentur adhuc uiuere & ſenſum habere. tex.xx.
Intellectus ſeparatur ab alijs potentijs / ſicut perpetuum a corruptibili. tex.xxj.
Ignis augetur in infinitũ quouſq; fuerit cõbuſtibile. tex.xlj.
Impoſſibile eſt duo corpora eſſe ſimul i eodẽ loco. tex lxix.
Lumen eſt actus dyaphani ſm ꝙ dyaphanum. tex.lxix.
Lumen non eſt corpus nec defluxus corporis. tex.lxix.
Lingua conuenit in duo opera nature.ſ.guſtum & loquelã, & quãcunq; uociferationem. tex.lxxxviij.
Molles carne aptos mente eſſe dicimus,duros uero ineptos. tex.xciiij.
Motus eſt in moto,& actio/& paſſio in patiẽte. tex.cxxxix.
Naturalia ſunt principia artificialium. tex.iij.
Naturaliſſimum opus uiuentium eſt quecunq; perfecta ſunt & non orbata generare ſibi ſimile/ut eſſe diuinum participent ſm ꝙ poſſunt tex.xxxiiij.

Non

Non contingit unum & idem numero corruptibilium ſemper permanere/ſpecie autem ſic. tex.xxxv.
Nihil alitur quod non participat uitam. tex.xlvj.
Nihil generat ſeipſum/ſed bene ſaluat. tex.xlvij.
Neceſſe eſt alimentum decoqui antequam alitum ex eo nutriatur. tex.l.
Nihil eſt guſtabile ſine humido. tex.cij.
Nulla corpora ſicca tangunt ſe ſine medio. tex.cxiij.
Oia corpa phyſica uidētia ſunt inſtrumēta aīe. tex.xxxviij.
Omnium natura conſtantium certus eſt terminus & ratio magnitudinis & augumenti. tex.xlj.
Omnia a fine denominari iuſtum eſt tex.xlix.
Oportet ſuſceptiuum coloris eſſe ſine colore. tex.lxxj.
Ois ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecieꝶ ſine materia. tex.cxxj.
Potētie diſtingūtur per actus,& actus ꝑ obiecta. tex.xxxiij.
Reſpirantia non odorant in aqua. tex.c.
Radices in plantis ſunt ſimiles ori in aīalibus. tex.xxxviij.
Sitis eſt appetitus frigidi & humidi. tex.xxviij.
Sicut ſe habet trigonum ad tetragonum ita uegetatiua ad ſenſitiuam,& ſenſitiua ad intellectiuam. tex.xxxj.
Senſus eſt quedam alteratio. tex.xxxvij.
Senſus de ſe non eſt actus ſenſitiuus/ſed potentia. tex.lj.
Senſus in actu eſt ſingularium,ſcientia uero eſt uniuerſalium. tex.lx.
Senſibile eſt duplex per ſe & per accidens/per ſe eſt duplex/ proprium & cōmune. tex.lxiij.
Senſus non decipitur circa proprium ſenſibile. tex.lxiij.
Suſceptiuum ſoni debet eſſe abſonum. tex.lxxj.
Sēſibile poſitū ſupra ſenſum nō cauſat ſenſationē. tex.lxxiij.
Sonus cauſatur ex coliſione corporum ſolidorū aerem fortiter frangentium. tex.lxxviij.
Sentire eſt quoddam pati. tex.cxviij.
Subſtantia eſt triplex/materia,forma,& compoſitū. tex.ij.
Tactus eſt ſenſus alimenti. tex.xxviij.
Tenebra eſt priuatio luminis. tex.lxx.
Talis eſt intellectus in terrenis hominibus qualē indie inducit pater uirorum deorumqꝫ,hec Homerus. tex.cl.
Viuere eſt eſſe uiuentibus. tex.xxxvij.
Vox eſt ſonus animati tantum. tex.lxxxvij.

Vox eſt repercuſſio aeris reſpirati ad arteriam uocalem cũ imaginatione ſignificandi. tex.xc.
Viſus eſt maxime ſenſus. tex.clxij.
Vnuſqſq; actus aptꝰ na tꝰ eſt fieri i materia ſibi ꝓpria. te.xxvj.
℄ Commentatorijs in eodem.
Anima eſt ſubſtantia & non accidens. co.ij.
Anima & materia prima ſunt ſubſtantie quia ſunt partes ſubſtantie. co.ij.
Anima comprehenditur ſenſu. co.ij.
Actio agentis eſt illud qđ exiſtit in recipiente. co.xxiiij.
Anima nutritiua ſemper eſt in actu nutriendi, pꝛeterquam in animalibus non teſaurizantibus. co.v.
Actus equiuoce dicitur de anima rationali, & alijs potentijs anime. co vij.
Anima non eſt grauis nec leuis. co.xiij.
Compoſitum ex materia & forma non dicitur unum niſi performam ſuam. co.vij.
Corpa celeſtia uidẽtur mãifeſte ĩtelligere & moueri. co.xij.
Cum ſenſus aufertur a carne/non dicitur caro niſi equiuoce/ut caro mortui. co.viij.
Color eſt cauſa ut res ſit uiſibilis. co.lxvj.
Cœlum ſemper eſt dyaphanum in actu & nunquam in potentia quia ſemper eſt illuminatum. co.lxix.
Corpora celeſtia non habent de uirtutibus anime niſi deſiderium & intellectum. co.xxxij.
Diffinitio demõſtratiua debet dare oẽs cauſas oĩum q̃ uidẽtur in diffinito, & ſi hoc nõ facit nõ eſt diffinitio. co.xxvj.
Diuerſitas formaꝝ eſt cauſa diuerſitatis materiaꝝ. co.lx.
De exẽplo nõ reqritur uerificatio ſed manifeſtatio co.lxvij.
Forma ſubſtãtialis & accidentalis equiuoce dicuntur eſſe in ſubiecto/ſubiectum forme ſubſtantialis eſt ens in potentia forme uero accidentalis eſt ens in actu. co.iiij.
Folia ſunt in plantis ſicut corium in animalibus. co.vj.
Homo boni tactus ſemper eſt diſcretus ſed nõ eſt ſic de alijs ſenſibus. co xciiij.
Homo eſt mollioris carnis q̃ cetera animalia. co.xciiij.
Indiuiduum eſt unum performam ſuam. co.viij.
Indiuiduũ artificiale eſt unũ & hoc ꝑ materiã ſuã. co.viij.
In materia nõ ſunt itẽtiones in actu ſed in potẽtia. co.lx.

Lux eſt uiſibilis per ſe color uero mediante luce. co.lxij.
Locus eſt ſimilis locato. co.ij.
Materia non eſt hec niſi per formam. co.vij.
Materia eſt propter formam tantum. co.xxxvj.
Maxima dimenſio quam materia poteſt recipere eſt ignis & minima terra. co.xcvij.
Nomen in rebus naturalibus primo dicitur de forma ſecundo de congregato, In artificialibus uero primo dicitur de materia, Secundo uero de congregato. co.viij.
Nullus artifex demonſtrat ſuum ſubiectum eſſe, nec ſpecies illius ſubiecti. co.xxvij.
Nullus ſenſus poteſt facere ſuam operationem / cum fuerit infrigidatus. co.cxxx.
Oē ens naturale deſiderat ꝑmanētiā ſempiternā. co.xxxiiij.
Omne numeratum in genere actionis habet eſſe ex ſe & non ex alio. co.liiij.
Oīs uirt' paſſiua habet duplex eē.ſ.ī actu & īpotētia. co.liij.
Oculus lapideus nō eſt oculus niſi ſecundum figurā. co.ix.
Omne animal habens os habet aliquem guſtum. co.xxxj.
Omne recipiens eſt denudatum a natura recepti. co.lxvij.
Odor ē in medio intētional'r/ſed nō corporaliter. co.xcvij.
Principium cōmune omni animato/eſt augeri, nutriti, & diminui eſſentialiter. co.iij.
Propriū forme ſubſtātialis ē ut ſit ſubſtātia ī ſubiecto. co.iiij.
Prima perfectio ſenſus fit ab intelligentia / ſecundo uero a ſenſibilibus. co.lix.
Proportio ut ꝓportio nō agit, ſed ut qualitas. co.cxliij.
Quantitas & figura ſunt ſenſibilia communia ſolum uiſui & tactui. co.lxiiij.
Quandocunq; aliqua actio attribuitur alicui enti propter duo exiſtentia in eo/neceſſe eſt ut unum eorum ſit materia, & reliquum forma. co.xxiiij.
Qui caret ſenſu caret ītellectu ſenſibilis illi' ſenſus. co.xciij.
Quecunq; differunt in ſubiecto, differunt ineſſe. co.clij.
Senſus ponitur in genere uirtutum paſſiuarum. co.lj.
Sentire fit per paſſionem ſenſuum a ſenſibilibus. co.lj.
Solicitudo diuina cum non potuit facere indiuiduū ſemper permanere, unum numero miſerta eſt eius dādo ſibi uirtutem per quā pōt idē permanere in ſpecie. co.xxxiiij.

Senſus non errat circa ſenſibile proprium,ſed circa differẽtias indiuidui illius ſenſibilis. co.lxiiij.
Subſtantia eſt dignior omni accidente. co.ij.
Stelle non uidentur de die propter lumen ſolis. co.lxxij.
Senſus ſemper dicit uerum in particularibus,ſed non in uniuerſalibus,intellectus autem econuerſo. co.clij.
Tres conditiones requiruntur ad hoc ꝙ corpus cauſet ſonũ ꝙ ſit lene durum & latum. co.lxxxv.
Vita magis latet in motu augumenti & decrementi quam in alijs actionibus. co.xiiij.
Vigilia eſt uiſus ſenſuum. co.x.
Virtus nutritiua eſt ex uirtutibus actiuis. co.lij.

¶Libri tertij de Anima.

Anima intellectiua eſt locus ſpecierum intelligibiliũ. tex.vj.
Anima non habet actu ſpecies/ſed ſolum potẽtia. tex.vj.
Agẽs ẽ nobiliꝰ & honorabiliꝰ paſſo,& forma materia te xix.
Anima quodãmodo eſt omnia. tex.xxxvij.
Abſtinentes,appetentes/& concupiſcentes non operantur ſm appetitum,ſed ſecuñum intellectum. tex.xlviij.
Appetibile ſemper mouet appetitũ ſub ratione boni,ſiue id ſit exiſtens bonnm,ſiue apparens. tex.lj.
Cor mouetur quando aliud membrum delectatur. tex.xlvj.
Excellens ſenſibile corrumpit ſenſum/& excellens tangibile corrumpit animal. tex.lxviij.
Intelligere eſt quoddam pati. tex.ij.
Intellectus omnia intelligit. tex.iiij.
Intellectus poſſibilis/nõ habet aliquã naturam determinatã,ſed ſolũ hanc,q̃ uocatur intellectus poſſibilis. tex.v.
Intellectus poſſibilis nihil eſt actu de numero entium,antequam intelligat ea. tex.v.
Intellectus non habet aliquod organum corporale/ſed eſt ſeparatus ab omni organo corporali. tex.vj.
Impoſſibilitas ſenſitiui non eſt ſimilis impoſſibilitas intellectiui. tex.vij.
Intellectus intelligẽdo ualde intelligibile nõ impeditur ad intelligẽdũ infimũ,ſed magis intelligit. tex.vij.
Intellectus poteſt ſeipſum intelligere. tex.viij.
In oĩbus hñtibus formã in materia differt res & eſſe rei/uñ aliud ẽ magnitudo & magnitudis eẽ,aqua & eẽ aq̃.tex.ix.

Intellectus eſt ſimplex & impaſſibilis. tex.xij.
Intellectus poſſibilis in principio eſt tanq̃ tabula raſa in qua nihil ẽ depictũ, ẽ tñ poſſibilis ſcribi uel depingi. tex.xiiij.
Intellectus eſt intelligibilis ſicut intelligibilia. tex.xv.
Inſeparatis a materia idẽ eſt itellectus & intellectũ. tex.xv.
In habentibus materiam, unumquodq; eſt ſolum intelligibile in potentia. tex.xvj.
Intellectus eſt potentia ſine materia. tex.xvj.
Intellectus agẽs eſt ſicut lumẽ, quia ſicut lumẽ facit colores potẽtia uiſibiles actu uiſibiles, ſic intellectus agens potentia intelligibilia facit actu intelligibilia. tex.xviij.
Intellectus agens eſt imortalis & perpetuus non reminiſcitur poſt ſeparationem. tex.xx.
Intellectus paſſiuus eſt corruptibilis. tex.xx.
Intellectus non intelligit ſine phantaſmate. tex.xxx.
Intellect⁹ iudicat de futuris, & de ipſis deliberat. tex.xxxiij.
Intellectus eſt ſpecies ſpecierum. tex.xxxviij.
Intellectus principiorum eſt rectus. tex.lj.
Intellectus tam practicus q̃ ſpeculatiuus nõ eſt principium ſufficiens motus localis. tex.xlvj.
Impoſſibile eſt corpus aĩalis eſſe ſimplex elemẽtũ. tex.lxvj.
Lapis non eſt in anima ſed ſpecies lapidis. tex.xxxviij.
Lingua eſt aĩali tñ & cor, ut ſignificet aliq̃d alteri. te.lxviij.
Manus eſt organum organorum tex.xxxviij.
Neceſſe eſt intelligẽtẽ phãtaſmata ſpeculari. tex.xxxix.
Natura nihil facit fruſtra, non deficit in neceſſarijs, nec habundat in ſuperfluis. tex.xlv.
Neceſſe eſt omne quod uiuit habere animam uegetatiuam a principio uſq; ad finem. tex.lix.
Neceſſe eſt omne animal habere ſenſum. tex.lx.
Omnia quæ fiunt, fiunt ab ente in actu. tex.xxvij.
Omnẽ ens uel eſt ſenſibile uel intelligibile. tex.xxxvij.
Priuatio cognoſcitur per habitum. tex.xxv.
Potentia in eodem indiuiduo precedit actum, ſed ſimpliciter actus precedit potentiam. tex.xxvij.
Qui nihil ſentit nihil adiſcit nec intelligit. tex.xxxix.
Sicut ſe habet ſenſus ad ſenſibilia/ita intellectus ad intelligibilia. tex.iij.
Senſus nõ ẽ ſine corpe ĩtellectus uero ẽ ſine corpe. tex.vij.

Sicut ſe habent ſenſibilia ad ſenſum, ita fantaſmata ad intel- lectum. tex.xxx.
Senſus tactus eſt primus ſenſuum / quia ſine eo non poteſt eſſe animal. tex.lxviij.
Tria requiruntur ad motum animalis, mouens motum & organum motus. tex.liiij.

¶ Commentatoris in eodem.

Ariſtoteles fuit regula & exẽplar qđ natura iuenit ad demõ- ſtrãdũ ultimã perfectionẽ humanã in materijs. co.xiiij.
Habitus eſt ſm quẽ quis põt agere quãdo uult. co.xviij.
Intellectus non eſt corpus nec uirtus in corpore. co.iiij.
Intellectus eſt unicus in omnibus hominibus. co.v.
Intellectus primo intelligit ſingularia. co.xxj.
In propoſitione negatiua intellectus primo diuidit predica tum a ſubiecto, & poſtea componit ea. co.xxij.
Intelligere eſt recipere intelligibilia abſtrahere uero eſt po- tentia intelligibilia facere actu intelligibilia. co.xviij.
Intellectus poſſibilis eſt ultimus in ordine intelligentiarum abſtractarum. co.xix.
Maximus ſermo debet eſſe in principio. co.iiij.
Nulla forma eſt liberata a potentia ſimpliciter niſi prima forma que extra ſe nihil intelligit. co.v.
Nihil agit niſi per ſuam formam. co.xviij.
Paſſio non eſſet niſi materia eſſet co.xij.
Probabilia ſm totum non poſſunt eſſe falſa. co.v.
Priuationes cognoſcuntur per cognitionem defectus ha- bituum. co.xxv.
Quando ſenſibilia abſunt, imagines eorum repreſentantur intellectui loco ſenſibilium. co.xxxix.
Recipiens de neceſſitate debet eſſe denudatum a natura recepti. co.iiij.
Res uniuerſalis non mouetur. co.lviij.
Scire actiones anime eſt prius apud nos quã ſcire eius ſub- ſtantiam. co.j.
Species humana eſt eterna. co.v.
Vñia nõ habẽt eſſe extra animã ſicut uoluit Plato. co.xviij.
Virtus concupiſcibilis non inſpicit contriſtationem contin gentem in futuro. co.liij.

¶ Finis Librorum de Anima.

INCIPIT LIBER DE SENSV ET SENSA.

¶Libri de ſenſu & ſenſato.

Auditus magnã partẽ confert ad intellectũ & prudentiam.
Cecus a natiuitate eſt ſapientior mutto & ſurdo.
Cerebrũ eſt pars humidior & frigidior partibus corporis.
Cor eſt oppoſitum cerebro.
Color eſt extremitas perſpicui in corpore terminato.
Fumus carbonum facit hominibus grauitatem capitis.
Guſtus & tactus, ſunt ſenſus neceſſarij, Auditus uero/olfatus, & uiſus ſunt propter melius.
Infirmitas & ſanitas non inſunt carentibus uita.
Intellectus non intelligit que exterius ſunt ſine ſenſu.
Manifeſtius eſt nobis genus ſaporum quam odorum.
Naturalis philoſophi eſt de ſanitate & infirmitate principia prima inuenire.
Naturalis philoſophus finit cõſiderationem ſuam ad ea que ſunt de conſideratione medicine. Et medicus incipit ab eis que ſunt de conſideratione naturalis.
Neceſſe eſt ꝙ animal ſecundum ꝙ animal habeat ſenſum.
Omnia corpora colore participant.
Odor eſt fumalis euaporatio.
Odoratum peiorem habemus quam alia animalia.
Omnia nutriuntur dulci.
Odorabile inquantum odorabile non confert ad nutrimentum ſed bene ad ſanitatem.
Operatio non eſt ſine uirtute.
Sermo audibilis eſt cauſa diſcipline non per ſe ſed per accidens.
Sapor eſt paſſio facta in humido a ſicco alteratiua guſtus de potentia ad actum
Solus homo ſentit & delectatur in odoribus florum.
Tactum habemus certiorem omnibus animalibus.
Viſus attribuitur aque perſpicue, ideo poteſt recipere ſpecies colorum.
Virtus uiſiua non eſt in extremitate oculi, ſed infra oculũ.

¶Cõmentatoris in eodem.

Anima beſtialis in corde exiſtens uon impedit actiones nature.

Artifex qui poteſt aſſimilare ſe nature ſecundum ſuum poſſe ſemper eſt melior.
Ars ſemper inſequitur naturam.
Auditus in homine eſt uia ad diſciplinam.
Color cauſatur ex cõmiſtione corporis lucidi cũ dyaphano.
Color albus & niger ſunt elementa colorum mediorum.
Diſciplina non redditur niſi per loquelam.
Forme ſenſibilium habent extra animam eſſe corporale purum in anima eſſe ſpirituale purum, in medio eſſe mediũ inter corporale & ſpirituale.
Homo inter omnia animalia eſt melioris tactus, & maxime cutis uole, & maxime cutis indicis.
Inſtrumentum odoratus eſt aer impoſitus naſo/auditus uero aer impoſitus auri.
Ille qui habet palpebrã groſſiorẽ magis inſpiciet a remotis.
Inſtrumentum guſtus eſt lingua/tactus uero caro.
Ignis non lucet per ſe/ſed dum adunatur alteri corpori.
Intelligere quid uerba ſignificant non eſt ipſius auditus ſed intellectus.
Lingua nullum ſaporem habet actu.
Lux eſt perfectio dyaphani non terminati, Color uero dyaphani terminati eſt enim in ſuperficie dyaphani termi nati.
Loquela non redditur niſi per auditum.
Natura non uadit de oppoſito ad oppoſitum ſine medijs.
Olfatibilia ſanant cerebrum frigidũ propter calorem fumi.
Palpebre poſite ſunt ſuper oculos hominum ad conſeruationem eorum a rebus extrinſecis, ſicut uagine gladijs.
Saporoſa in actu, ſunt humida, Saporoſa uero in potentia ſunt ſicca.
Viſus obſcuratur in locis frigidis/in quibus fuerit nix multa aqua, & conſimilia.

LIBRI DE MEMORIA ET REMINISCEN.

Conſuetudo eſt tanquam altera natura.
Eorum que multotiens intelligimus cito reminiſcimur.
Intelligere non contingit ſine phantaſmate.
Memorabiliores ſunt qui tarde recipiunt/Reminiſcibilio

res uero qui uelociter recipiunt.

Memoria non eſt futurorum nec preſentium, ſed preterito rum, unde ſenſus eſt preſentium, opinio ſeu fides futurorum & memoria preteritorum.

Memoria non eſt in his que ſunt in multo motu.

Meditationes memoriam ſeruant, in reminiſcendo.

Meditari eſt ſpeculari aliquid multotiens, ut imago eſt ali cuius & non ſecundum ſe.

Omnis memoria eſt poſt aliquot tempus.

Pueri & multum ſenes ſunt imemores propter nimium mo tum accidentem corporibus eorum.

Quedam ſemel uidentes magis memorantur quã alia mul totiens.

Reminiſcentia tantum hominibus ineſt, ſed memoria mul tis alijs animalibus ineſt.

¶Commentatoris in eodem.

Bonitas memorie attribuitur iuuenibus.

Cerebrum ſiccum eſt pauce receptionis & multe rememo rationis, humidum uero cerebrum eſt contrarium.

Conſeruatio eſt nobilior rememoratione.

Hõ in pueritia multũ amat formas/& multũ miratur in eis.

Rememoratio eſt conſeruatio abſciſa. Seruatio uero eſt re memoratio continua.

Rememoratio eſt forme facilis reductionis inueſtigatio ue ro forme difficilis reductionis.

LIBRI DE SOMNO ET VIGILIA.

¶Capituli de ſomno & uigilia.

Cuius eſt potentia eius eſt actus.

Cor eſt principium ſenſus & motus in animalĩ.

Cor eſt principium uenarum.

In ſomno fit propulſio caloris ad interiora animalis / unde ſuperiora mẽbra & exteriora in ſomno ſunt frigida/inte riora uero & inferiora ſunt calida.

Locus ſanguinis ſunt uene.

Neceſſe eſt omne quod uigilat dormire.

Nutrimentum ultimum omnibus habentibus ſanguinem eſt ſanguis a natura/& non habentibus ſanguinem pro

portionale ſanguini.
Omnia animalia ſanguinolenta habent cor.
Quorũcunq; eſt aliquod opus ſecundum naturam quod cũ exceſſerit tempus in quo poſſint aliquid facere neceſſe eſt eos langueſcere & illud non facere.
Somnus eſt ligamentum omnium ſenſuum.
Somnus eſt requies data animalibus propter ſalutẽ eorũ.
Somnus aſſimulatur epilepſie.
Somnus cauſatur ex uapore cibi qui uadit ad cerebrum & infrigidatus deſcendit, & fit ſomnus unde poſt cibum fortes fiunt ſomni.
Somnus non eſt quelibet impotentia ſentiendi.
Vigilia eſt ſolutio ſenſuum.
Vinum bibere non conuenit pueris nec nutricibus eorum, quia nihil differt pueros uinum bibere & nutrices.

¶Capituli de ſomnio.

Abeuntibus ſenſibilibus remanent ſimulacra ſenſibilia.
In ſpeculis ualde puris ſi mulieres menſtruoſe ſuperuenientes aſpiciant in eorum ſuperficie fit nubes ſanguinea, & ſi nouum eſt ſpeculum non facile eſt abſtergere maculam illam, ſi uero uetus facile.
Purum quicquid acceperit diligenter demonſtrat.
Somnium eſt quoddam fantaſma in ſomno.

¶Capituli de diuinatione.

Aer noctis eſt magis quietus q̃ aer diei.
Fatui magis preuident futura q̃ alij.
Multa conſulta, & preuiſa, que fieri expediebat / diſſoluta ſunt ſepe, propter digniores inchoationes.
Melancolici maxime uera ſomniant.
Noctes ſilentiores ſunt q̃ dies.
Notorum notiores ſunt motus.
Noti maxime de ſeinuicem ſoliciti ſunt.
Quidam medicorum groſſi aiunt oportere ualde intendere ſomnijs.
Quedam ſomnia ſunt ſigna, quedam cauſe, & quedam accidentia.
Si deus emitteret ſomnia euenirent ſapientibus in die.

¶Cõmentatoris in cap. de ſomno & uigilia.

Actio anime ſenſibilis eſt cõmunis anime & corpori.

Homo eſt equalis inter ſomnum & uigiliam & non declinat plus ad unum q̃ ad aliud.

Quod eſt in potentia eſt priuatio eius quod eſt in actu.

Senſus cõmunis uno modo eſt unus, & alio modo eſt multi eſt unus quia comprehendit omnia ſenſibilia quinq; ſenſuum/eſt multi quia habet multa inſtrumenta.

Virtus cogitatiua uiget apud quietem aliorum ſenſuum.

ℭ Capituli de ſomnio.

Impoſſibile eſt ſomnium ſecundum totum eſſe falſum.

In uigilia/ſenſibilia extrinſeca mouent ſenſus, & ſenſus cõmunis mouet uirtutem imaginatiuam.

Nullus homo eſt qui uiderit aliquod ſomnium quin ſibi annunciauerit aliquod futurum.

Quamlibet cognitionem creditam & intellectã precedunt duo modi cognitionis agens.ſ.& preparans.

Vulgus ait ꝙ ſomnia ſunt ab angelis, diuinationes a demonibus, prophetie uero a deo.

ℭ Capituli de diuinatione.

Gentes diuerſantur duobus modis, uno modo naturaliter ſecundum uirtutes eorum & uitia eis propria in ſuis regionibus. Secundo modo ſecundum leges ſecundum quas receperunt fidem a natiuitate ab angelis & demonibus.

Humiditas facit ſomnium ſimile morti.

Nati ſine uiſu & auditu habent uirtutes interiores perfectiores.

Quando uirtus imaginatiua debilitatur, cogitatiua uigoratur, & econuerſo.

LIB.DE CAVSA LON.ET BREVI VITE.

Animalia multum coeuntia cito ſeneſcunt, quia ſperma eſt ſuperfluitas nutrimenti, & amplius deſiccat emiſſum & propter hoc mulus longioris eſt uite equa & aſino ex quibus genitus eſt.

Corruptis animalibus corrumpitur ſcientia & ſanitas que in eis ſunt.

Gentes que in calidis regionibus ſunt longioris ſunt uite, q̃ que in frigidis.

Impoſſibile eſt habenti materiam non aliqualiter exiſtere contrarium.

Longiſſime uite animalium ſunt homo & elephas.

Labor exſiccat, & ſenium inducit/ unde multum laborãtes ſeneſcunt magis.

Minor flamma corrumpitur a maiori per accidens quia alimentum quod illa conſumit in multo tempore hoc maior flamma conſumit in paruo.

Maſculi naturaliter ſunt longioris uite q̃ femine quia maſculus calidior eſt quam femina.

Omnia ſemper ſunt in motu.

Quicquid corrumpitur a ſuo contrario corrumpitur.

Quod in animali eſt pingue, eſt dulce.

Senectus eſt frigida & ſicca.

Vita animalis ſtat per calidum & humidum.

¶ Commentatoris in eodem.

Aqua marina calida eſt & humida.

Complexio iuuenum calida eſt & humida, ſenum uero frigida & ſicca.

Corruptio eſt diſproportio primarum qualitatum ad ſe inuicem.

Entia in quibus dominatur mixtio ignis & aque ſuper mixtionem aeris & terre/ ſunt longioris uite & exiſtentie.

Generatio eſt quãdo uirtutes actiue dominantur ſuper paſſiuas, & corruptio quando paſſiue ſuper actiuas.

Multum coeuntes parum uiuunt/ unde caſtrati plus uiuũt quam non caſtrati.

Qui habitant in regionibus calidis & humidis ſunt longioris uite per accidens/ ſcilicet propter paucitatem corruptionis.

Propter paucitatem coitus plus uiuit mulus quam equus & femina plus quam maſculus.

LIBRI DE IVVEN. ET SENECTV.

Cor primum fit in animali, unde eſt primo uiuens & ultimo moriens.

Ieiunia calefacientia ſitim faciunt.

Non eſt poſſibile ſubſtantiam anime eſſe corpus, ſed tamen

in aliqua particula corporis exiſtit.
Natura ſemper facit ex poſſibilibus quod melius eſt.

LIBRI DE RESPI. ET ASPI.

Diogenes dicebat piſces mori in aere & non in aqua in aere multum aerem attrahunt/in aqua uero moderatum.
Neceſſe eſt omne inſpirans reſpirare.
Pulmo modicam habet caliditatem.
Quecunqꝫ habent pulmonem reſpirant.
Reſpiratio fit per nares, & per arteriam, per priuationem prime animal nõ moritur, ſed bene ꝑ priuationẽ ſecũde.

LIBRI DE MORTE ET VITA.

Animalia reſpirantia ſuffocantur in humido.
Aeris ingreſſus in pectus animalis uocatur inſpiratio, & egreſſus reſpiratio.
Cor magis pulſat iunioribus ꝙ ſenioribus.
Homo eſt rectiſſimum animalium.
Mors ſenum ſine triſtitia eſt/nullo enim dolore eis contingente moriuntur.
Natura maxime ſaluatur in locis proprijs.
Sanguis fit primo in corde, nundũ enim diſtinctis uenis ſed ſolo corde generato apparet animal ſanguinem habere.
Vita & mors ſunt communia omnibus animalibus.
Vita eſt manſio anime cum corpore.

LIBRI DE BONA FORTVNA.

Appetitus naturalis naturaliter tendit in bonum.
Bona fortuna eſt ſine ratione natura.
Deum dignificamus dominum exiſtẽtem talium ut dignis diſtribuat, & bona & mala.
Deus bene uidet preſentia & futura.
Non eſt ueriſimile deum habere curam prauorum.
Nihil eſt melius intellectu & ſcientia preter deum.
Prudentia non eſt ſine ratione.
Proprium & conueniens nomen non habemus bone fortu-

ne ſed eam cauſam talium appellamus.
Sine bonis exterioribus quorum domina eſt fortuna non contingit eſſe felicem.
Vbi plurimus intellectus & ratio ibi minima fortuna, & ubi plurima fortuna/ibi minimus intellectus.

LIBRI DE CAVSIS.

Cum non eſt indiuiduum homo eſt animal. cap.j.
Cauſa prima adiuuat ſecundam in operatione ſua. cap.j.
Cauſa prima eſt ſuperior omni narratione & non deficiunt lingue a narratione eius / niſi propter narrationem eſſe ipſius. cap.v.
Cā prima regit oēs res creatas p̄terq̄ cōmiſceat̄ eis. ca.xix.
Cā prima eſt diues p̄ ſe/& nō eſt magis diues ipſa. cap.xx.
Cauſa prima eſt ſuper omne nomen quod noīatur. cap.xxj.
Cauſa prima exiſtit in omnibus rebus ſecundum unam diſpoſitionem, ſed res omnes non exiſtunt in ea ſecundum unam. cap.xxiij.
Intelligentia eſt ſubſtantia que non diuiditur. cap.vj.
Omnis cauſa primaria plus influit in effectum quam ſecundaria. cap.j.
Omnis anima nobilis habet tres operationes animalem intellectualem & diuinam. cap.iij.
Omnis intelligentia ſcit qđ eſt ſub ſe, & ſupra ſe, ſub ſe, quia eſt eius cā/ſupra ſe, quia recipit bonitatē ab eo. cap.vij.
Omnis intelligentie fixio & eius eſſentia, eſt per bonitatem puram/que eſt prima cauſa. cap.viij.
Omnis intelligentia eſt plena formis. cap.ix.
Omnis intelligentia intelligit eſſentiam ſuam. cap.xij.
Omnis intelligentia ſcit res per hoc ꝙ eſt intelligentia & regit eas, per hoc ꝙ eſt diuina. cap.xxij.
Omnis ſubſtantia ſtans per ſeipſam non cadit ſub corruptione. cap.xxv.
Prima rerum creatarum eſt eſſe. cap.iiij.
Quicquid poteſt cauſa ſecundaria, poteſt etiam cauſa primaria nobiliori & altiori modo. cap.j.
Res recipiunt bonitatem influxam a prima cauſa ſecūdum capacitatem ſui eſſe. cap.xix.

LIBRI DE POMO ET MORTE.

Anima ſenſibilis fouetur odore bono.
Anima eſt coniuncta corpori in eſſe ſuo.
Beata eſt anima que non fuerit infecta prauis operationibus huius ſeculi.
Delectationes anime ſunt cognoſcere creatorem ſuum conſiderare opera celorum & ſapientiam ſuam.
Docentes mentiri non debent.
Ex nihilo deus facit aliquid.
Logica ſimilis eſt ſcorpioni in tyriacam, qui licet per ſe profert uenenum, in tyriaca tamē exiſtens dolorem preſtat patienti.
Mors nihil aliud eſt q̄ receſſus anime a corpore.
Philoſophia docet homines cognoſcere creatorem ſuum.
Purus & perfectus philoſophus mortificat deſideria huius ſeculi, que adducunt eum ad mortificationem corporis & anime.
Qui inquirit philoſophiam inquirit gradus altiſſimos & diuinos.
Qui multū utitur uoluptate uenerea inueterat corpus ſuū.
Qui capit radicem diligere debet fructum.
Qui inuenerit philoſophiam inuenit uitā in utroq; ſeculo.
Ve anime peccatrici que non habet poſſe redeundi ad locū ſuum, quia turpia opera delectationis corporis impediūt eius aſcenſum ſurſum.

EPISTOLE ARIST. AD ALEXANDRVM.

Agere non conſiliatum ſignum eſt ſtultitie.
Animalia omnia utuntur concupiſcentia ira & ſimilibus ratione autem ſolus homo utitur.
Eos qui utuntur ratione / & cum hac omnia uolunt agere tanq̄ bonos & optimos exiſtentes laudamus, / contrarios uero contrarium.
Eruditione precedente nō contingit peccare circa actionē.
Multo melius eſt habere animam habentem ſcientias quā habitum corporis uidere bene indutum.
Sicut uita ſine triſtitia elligibilis eſt, ita ratio ſenſata ama-

bilis.

Sicut conſeruatiuum corporis eſt ſanitas, ita conſeruatiuũ anime eſt eruditio.

Sicut dux eſt ſaluator exercitus, ſic ratiocinatio cum eruditione eſt dux uite.

LIBRI DE MOTIBVS ANIMALIVM.

Appetibile eſt primum mouens in animali.

Celum neceſſario eſt incorruptibile.

Eſtimandũ eſt animal conſtare quemadmodum ciuitatem legibus bene rectam, in ciuitate enim quando ſolum ſtabilitus fuerit ordo nihil opus eſt ſeparato monarcha quẽ oporteat adeſſe per ſingula eorum que fiunt, ſic non eſt neceſſe animam exiſtere in qualibet parte corporis / ſed ſolum in una ſcilicet corde.

Impoſſibile eſt celum moueri ab aliquo exiſtenti in terra.

Id quod ſimpliciter eſt immobile a nullo põt moueri, unde ait Homerus ſi omnes dij & dee multum laborarent non mouerent Iouem de celo in terram.

Oĩa que nõ ratiocinantes operamur uelociter operamur.

LIBRORVM DECEM ET OCTO DE ANI.

¶Primi Libri de Animalibus.

Aures hominis ſolum ſunt immobiles.

Aures magne ac recte ultra modum ſunt indices ſtulticie ac loquacitatis.

Cerebrum obtinet priorem locum capitis.

Generoſum eſt / quod a natura ſua non degenerauit.

Homo eſt ciuilis generis.

Ili quibus frons magna ineſt ſunt ſegnes, quibus parua mobiles / quibus lata mente moueri idonei, quibus uero rotunda iracundi.

In cerebro non eſt ſanguis neq; uena.

Lac etiam poteſt fieri in maribus.

Nobile eſt quod ex bono procedit genere.

Naſus ineſt elephanto loco manus in accipiendo neceſſaria.

Omnia animalia generantia habent oculos preter talpam

que

que oculis priuatur, que omnino non uidet, ſi quis tamen corium ſuper loca oculorum exiſtens ſcindat, inueniet locum oculorum.

Omnia animalia mouent maxillam inferiorem excepto cocodrillo fluuiali.

Perdices gaudent copia libidinis.

Pauones ſunt animalia inuida, ornatus ac politare ſtudioſa.

Partes corporis hominis create & poſite ſunt, ſecundũ creationem & ſitum uniuerſi.

Quorũcunq; animalium placida ſunt / eorundem fera reperiri poſſunt.

Sicut pluma eſt in auibus ita ſquamma in piſcibus.

Vitulus marinus habet pedes minutos.

¶ Secundi libri de Animalibus.

Animal cornutum caret dentibus in ſuperiori mandibula.

Dentes canum iuuenum ſunt albi & acuti, ſenum uero nigri & obtuſi.

Dentes equi cum ſeneſcunt albeſcunt.

Delphinus habet mammas prope genitale.

Femine omnes ex auerſo mingunt.

Habentes dentes raros ſunt breuioris uite.

Inter animalia ſolus homo eſt ambideſter.

Leo panthera, & canes, habent dentes ſerratos.

Maſculi ſunt plurium dentium q̃ femine.

Mamma negatur non generantibus.

Nullum animal mutat dentes maxillares.

Omne animal cornutum eſt quadrupes.

Omne quadrupes generans animal utitur cruribus anterioribus uice brachiorum.

Omnium piſcium dentes ſunt ſerrati.

Oĩbus quadrupedibus data eſt lingua / excepto cocodrillo.

Omne animal quod ſquãma contegitur parit oua, qđ uero genere cartilagineo continetur parit aĩal excepta rana.

Sus nullum dentem amittit.

¶ Tertij libri de Animalibus.

Animalia parum ſe mouẽntia, uentre pingueſcunt.

Cocodrillus fluuialis mouet ſolũ mandibulã ſuperiorẽ.

Ceruus inter animalia ſolus habet cornua ſolida, & in ramos ſparſa.

Contingit interdum pennas auium de nigro in album mu‑tari;ut penne corui de nigro in album,propter .ſ.affectus temporarios,ut propter intenſa frigora.
Delphinus habet oſſa & non ſpinas.
Grues nunquam mutant pennas.
Illi quibus paruus eſt uenter,pingueſcunt intra carnem.
Pubes caſtrati non barbeſcunt.
Inter feminas omnes,mulier maxime ſanguine habundat.
Minus calueſcunt habentes mentum bipartitum.
Neruus abſciſus ſolidari non poteſt.
Nullum animal habet os circa uentrem.
Os poſt abſciſionem non creſcit.
Oſſa leonis ita dura ſunt ꝙ ſi collidantur reddunt ignem.
Omne ſanguineum cito putreſcit.
Oſſa porci & leonis modicam uel nullam habent medullã.
Omnes aues habent teſtes,ſed intus manentes.
Omnia oſſa neruis ligantur preter caput,quod non neruis, ſed ſutturis oſſium continetur.
Omne pingue eſt exangue.
Piſces non habent teſtes.
Pili palpebrarum defluunt,rebus uenereis inceptis.
Ren dexter ſemper minus pingueſcit quam ſiniſter.
Si ſanguis integer exit/rubet & eſt dulcis ſaporis/ſi uero na‑tura uel morbo fuerit uitiatus acrior cernitur.
Sanguis primo oritur in corde,antequam totũ corpus for‑metur.
Sanguis feminarum nigrior eſt & craſſior ſanguine maſcu‑lorum.
Vipera edit animal poſtquam intra ſe oua peperit.

¶ Quarti libri de animalibus.

Gallus uociferat poſt pugnam.
Homo non ſomniat ante quartum annum/ſed poſt.
Homines qui nunquam ſomniauerunt,uiſo ſomnio,mutan‑tur uel in mortem uel morbum.
Muti poſſunt emittere uocem/ſed non locutionem.
Mares longioris ſunt uite quam femine,preterquam in ge‑nere mulorum.
Mares hbent partes ſuperiores ualidiores/femine uero in‑feriores.

Non ſolus homo ſomniat, ſed etiam bruta.
Omnes piſces audiunt.
Omne animal carens pulmone, caret uoce.
Omnium animaliũ/femine gracilioris & acutioris ſunt uocis quam maſculi, & excepta uacca.
Omne animal generans & pariens habet omnes quinq; ſenſus, niſi ſint ei leſa organa.
Piſces habent linguam, ſed imperfectam, & quibuſdam pro lingua datum eſt pallatum carnoſum.
Qui non habent linguam liberam & abſolutam non emittunt uocem neq; ſermocinantur.
Singulis animalibus inſunt uoces proprie ad initũ & coitũ.
Surdus a natiuitate eſt etiam mutus.
Talpa non habet oculos, quia in generatione eius natura leditur.

¶ Quinti libri de animalibus.

Canes portant fetum per ſexaginta dies, aut uno, aut duobus, aut ad ſummum tribus, & ſi celerius parit fetus educari non poteſt.
Galline pariunt omnibus temporibus anni exceptis diebus brumalibus.
Homo incipit ferre ſemen circa annos bis ſeptem, ſed recipit uim genitalem circa annos ter ſeptem.
Homo mas uſq; ad ſeptuageſimum annum poteſt generare, femina non uſq; ad quinquageſimum, ſed magna ex parte/maribus finis procreandi eſt quintus & ſexageſimus annus, feminis autem quintus & quadrageſimus.
Homines maſculi magis ſtimulantur ad uenerem tempore hyemali/femine uero tempore eſtiuali.
Hyrundo eſt prima auis que parit/& ultima que educat partum, & ipſum feliciter ad finem ducit.
Mas elephantis incipit coire anno ſexto & non repetit coitum/niſi triennio interpoſito.
Mus aquatilis ſiue teſtudo lutaria parit oua, & ipſa deſerit terra obrupta/& die trigeſimo repetit, & refoſſa aperit, & fetum generatum continue per aquam ducit.
Natura ſtatuit ſingulis animalibus tempora & etates certas ad coitum, preterquã homini, ipſi.n. omnibus tem-

poribus oportunus eſt coitus.

Omne animal carens pedibus caret teſticulis.

Oues parere poſſunt uſq ad octauum annum, & ſi bene curentur uſq ad undecimum, & etiam poteſt fieri ꝙ per totum tempus rite coeant.

Piſces quando pariunt, mares ſequuntur ſeminas & uorant oua/& ex ouis non uoratis oriuntur poſtea piſces.

Plurima pars piſcium parit in uere.

Proles equorum preſtantior eſt uſq ad uigeſimum annum, mas coit uſq ad triginta & uiuit uſq ad quintum & trigeſimum, femina autem coit uſq ad quadrageſimum, & pluſquam quadraginta annis uiuit.

Papiliones naſcuntur ex erucis, & eruce ex folijs uirẽtibus.

Sus incipit coire octauo menſe.

Tabani naſcuntur ex ligno.

¶ Sexti libri de Animalibus.

Animalia oĩa habẽt appetitũ & delectationem ad coitum.

Columbis hic ritus proprius in coitu ineſt, ut mas nõ aſcendat niſi ante mutuo ſe oſculentur, ſed aliter & aliter iunior ſe habet & ſenior, ſenior enim primum coitum oſculo exorditur, ſequentem uero ſine oſculo agit, iunior autẽ quotienſlibet coire totiens oſculatur.

Columbe magna ex parte generant marem & feminam, marem quidem prius, feminam uero poſt.

Cuculus non parit in nido proprio ſed alieno, & oua que ibi inuenit edit & ſua fouet.

Capre uiuunt uſq ad octauum annum. Oues uero uſq ad decimum. Et duces ouium uſq ad quintumdecimũ.

Canes poſtquam peperint manent per ſex menſes antequã coeant.

Catuli nati per quintam partẽ anni carent luce duodecim diebus, nati uero per quartam decem & ſeptem diebus.

Canes maxima ex parte uiuunt uſq ad quattuordecim annos, ſed nonnulli ad uiginti protrahunt uitam ut dicitur de cane ulixis.

Camelus uiuit pluſquam quinquaginta annis.

Cerua utplurimum parit iuſta uias metu belluarum.

Delphini portant fetum decem menſibus & pariunt in eſtate & nullo alio tempore, & magna charitas reperitur in

eis erga gnatos.

Equus habet quadraginta dentes.

Lupus parit fetum cecum ſicut canis.

Nulla auis interimitur ab alia eiuſdem generis preterquam pullus qui interimitur ab accipitre.

Ouum galline magna ex parte perficitur in decem diebus.

Origo pulli eſt in albumine.

Pauo uiuit annis uigintiquinq;.

Paſtores non conſtituunt ducem captis, quia earum natura lubrica & mobilis eſt.

Paſtores gregis ouilis nunciant annum felicem gregi eſſe, in quo maiores natu tempeſtiue libidine incitantur illum uero infelicem in quo minores.

Sola anguilla inter genus ſanguineum / generatur ſine coitu & ſine ouis.

Singulis ouilibus ſinguli duces conſtituunt, qui quotiens ſuo nomine a paſtore uocantur antecedunt.

Turdus facit nidũ ut hyrũdo ex luto in excelſis arboribus.

Vita palũbium exiſtimatur durare uſq; ad quadraginta annos, perdicum uero ſexdecim.

¶ Septimi libri de animalibus.

Animalia omnia naſcuntur cum dentibus excepto homine qui incipit dentire ſeptimo menſe.

Homo poteſt naſci decimo & undecimo menſe.

Incipientibus uenerem uox tranſit in ſonum uirilem, abſtinentibus uero econtrario.

Mulieres iuniores facilius concipiunt ſed in puerperio uehementius laborant.

Mares plurimi ad ſexageſimum generant, quem ſi exceſſerint ad ſeptuageſimum uſq; procedunt.

Nullum animal in partu patitur tam uehementiſſimos dolores ſicut mulier.

Omne aĩal pgnans recuſat coitũ exceptis, muliere & equa.

Si mulier pregnans immodice utatur ſale parit fetum ſine unguibus.

Vir generat ante ter ſeptimum annum, ſed debile & imperfectum.

Vtplurimum menſtrua deſinunt mulieribus circa quadrageſimũ annũ, & illis que exceſſerint tale tempus ſeruan

tur uſq; ad ſexageſimum/& nonnulle illo tempore pepe‑
runt,ſed ultra non poſſunt protrahere.

¶Octaui libri de animalibus.

Animalia habentia dentes ſerratos bibunt lambendo / ha‑
bentia uero continuos bibunt ſorbendo.
Animalia diſcedentia de locis frigidis ſunt pinguiora quã
que diſcedunt de calidis.
Auſter uentus eſt humidus & grauis.
Circa duo uerſatur uita & omne ſtudiũ animalium, in pro‑
creando & alendo.
Canes moriuntur ex rabie/& que morſa ſunt ab eiſdem ra‑
bidis excepto homine.
Glandes comeſte ſole a ſuibus generant carnẽ humidam, &
ſi copioſe grauidis dentur abortum faciunt.
Homines habitantes in montibus fortiores ſuut habitanti‑
bus in planitie.
Leones ac lupi guloſe comedunt & ſine maſticatione, & tan
tum comedunt in una die quod ſufficit per tres dies.
Lupi cum exuriunt & non habent carnes comedunt quan‑
dam terram que eis eſt cibus & non comedũt herbas niſi
quando morbo laborant.
Oĩa animalia morſa a cane rabido rabiũt excepto homine.
Purpura eadem die moritur qua aquam amnis fluentis in
mare guſtauerit.
Si animal reſpirans claudatur in exiguo aere moritur cito.
Turtures eſtate ſolum uidentur,hyeme autem ſe condunt.
Vrſus cũ pugnat contra taurum ſternit ſe reſupinum dũq;
taurus ipſum ferire conatur ipſe ſuis brachijs cornua am
plectitur & taurum morſibus ferit.
Vacce diligunt bibere aquam claram,equi uero turbidam.

¶Noni libri de animalibus.

Apes omnes cum aliqua illarum in alueo moritur cadauer
foras educunt.
Apes tempore matutino ſilent, donec una earum gemino
aut triplici bombo omnes excitet.
Apes habent regem qui non exit alueolum niſi cum omni‑
bus apibus.
Ceruus eijcit cornua ſua ubi difficile eſt ea inueñiri unde ſor‑
titur prouerbium,uade ubi ceruus depoſuit cornua.

Cerui ſibillo & cantu uenantium capiuntur illa enim uoluptate eliciuntur,unus uenantium palam cantat aut ſibillat/alter uero clam a tergo ipſum ferit.

Elephãtus eſt placidiſſimus & mitiſſimus oĩum ferarum.

Eiectis cornibus/ceruus in die latet,& nocte ad paſcua uadit,ut uacet tedio muſcarum.

Femine omnes ſunt minus animoſe quam mares preter urſam & pantheram.

Grues inter ſe uehementer dimicant/ita ut pugnantes capiantur & potius patiuntur expectare hominem quam pugnam relinquere.

Grues rectorem habent qui ceteris dormientibus excubat capite eleuato,& quod ſentit uoce ſignificat.

Ligurini ſunt ignobiles & uita & calore,ſed ualent uocis amenitate.

Muſtella cũ eſt dimicatura cum ſerpente comedit rutam.

Mortuo delphino multi concurrunt & ipſum in profundo ſepeliunt ne ab alijs comedatur.

Mulier melioris eſt pietatis q̃ uir/ſed maioris inuidie & malitioſior eſt uiro,& facilis decipi.

Perdix parit oua decem & nõ pauciora,& ſepius ſexdecim.

¶ Decimi libri de animalibus.

Corpus eſt factũ ꝓpter animã & non anima ꝓpter corpus.

Forma eſt magis principium rei quam materia.

Generatio eſt gratia ſubſtantie,& non ſubſtantia eſt gratia generationis.

Homo mortuus q̃q̃ habeat eandem formam figure,tamen non eſt homo.

Membra non oriuntur ſine ordine,ſed primum hoc deinde illud.

Scientie ſibi uendicant preſtantiam.

Tempore ſocratis omne ſtudium philoſophie tranſlatum erat ad uirtutem utilem & ciuilem uſum.

Tunc coniunctum definit eſſe animal quãprimum anima diſceſſit a corpore.

¶ Vndecimi libri de animalibus.

Alimentũ ultimũ animalibus ſanguineis eſt ſanguis.

Animalia ueſcentia carnẽ habent duriora oſſa quã non ueſcentia carnẽ,& plus animal maſculũ quam femininũ.

Animalia habentia corpus piloſum carent cauda, ut patet in urſis.
Compoſitio eſt triplex/prima eſt ex uirtutibus ellementorum. Secunda ex partibus homogeneis. Tertia ex partibus etherogeneis
Cupiditas rei eſt ualde ſuauis
Homo in proportione ſui corporis habet cerebrum maximum omnium animalium, & inter homines maſculus.
Homo inter animalia habet caput maxime piloſum.
Lingua eſt propter ſapores percipiendos & litteras exprimendas.
Mixta non componuntur ex elementis ſed ex uirtutibus elementorum
Omnia animalia continent cerebrũ in parte priori capitis.
Pars poſterior capitis caret cerebro.
Viſus obtinet naturam aque.

¶ Duodecimi libri de animalibus.

Animalia carentia pulmone carent collo.
Animal magni cordis naturaliter eſt pauidum parui uero eſt audentius.
Cor eſt corpus cauũ & ſpiſſum, cauum ut contineat ſanguinem ſpiſſum ut poſſit ſeruare principium caloris.
Femine ceruorum non habent dentes ſuperiores nec cornua.
Homo habet dentes ſuperiores acutos ut ſecent, maxillares uero latos ut molant.
In homine cor declinat ad ſiniſtram partem in alijs uero animalibus exiſtit in medio.
Natura conſtituit rem nobiliorem in locum nobiliorem, ut cor in medio.
Omne aĩal cornutũ caret dẽtibus in ſuperiori mandibula.
Sanguis eſt calidus & humidus.

¶ Tertijdecimi libri de animalibus.

Animalibus propter timorẽ accidit effuſio uẽtris & urine.
Cauſa uentris eſt propter cibum ut digeratur.
Delphin non habet fel nec cor.
Fellis carentia eſt cauſa boni caloris.
Modica alteratio in membro principali facit multam in membro principali.
Operatio manuum eſt recipere & retinere/pedum uero ſub

ſtentare & fugere.

Quadrupedia nata ſtatim ſe erigunt, homo uero non propter pondus capitis.

Vigor policis eſt equalis uigori quatuor digitorum.

Virga uirilis inter omnia alia membra creſcit & diminuitur ſine ſui leſione.

℄Quartidecimi libri de animalibus.

Corpus caſtratorum nō ſolum exterminatur ſed etiam animus ut parum differant a feminis.

Femina non generat ꝑ ſe quia indiget pricipio motus quod eſt mas.

Homines naturaliter ualde pingues parum generant.

Infinitum natura reſpuit.

In prima etate & in ſeniori & in infirmis non eſt ſperma.

Mulier eſt conueniens generationi ſecundū naturam menſtrui & non ſpermatis.

Mas eſt principium motus in generatione, femina uero eſt ſicut materia.

Mas eſt illud quod poteſt generare in alio, femina uero que generat ab alio.

℄Quintidecimi de animalibus.

Anima eſt nobilior corpore, animatum inanimato uiuum mortuo, & ens non ente.

Anima eſt forma ſubſtantialis corporis.

Calidum & humidum ſunt cauſe uite.

Calor animalis non eſt ignis nec igneus.

Corpus animalium eſt ex femina, anima uero ex mare.

Caput in generatione creatur poſt generationem cordis.

Embrio primo uiuit uita plante, poſtea uita animalis / poſtea uita hominis.

Genus mulorum eſt totum ſterile.

Mula non generat quia non poteſt cibare fetum quouſq; compleatur.

Natura eſt ſicut rectificator & rector.

Poſſibile eſt ut mula impregnetur, ſed raro eſt uiſum.

Solus intellectus inerat nos ab extrinſeco, & hic ſolus diuinus eſt.

℄Sextidecimi libri de animalibus.

Auis parui cordis eſt multi coitus / & multorum ouorum /

quia cibus tranſit inſperma.
Arbores que multum fructificant cito deſiccantur quia nutrimentum tranſit in ſemen.
Conſuetū eſt feminas ſolicitas eſſe circa filios & non mares.
Omne quod fit a natura fit ſecundum ordinem.
Oua non conueniunt conceptui ſine ſemine maris.
Primum membrum generatnm eſt cor.
Principium generationis pulli eſt ex albumine.

¶ Decimiſeptimi libri de animalibus.

Animalia magni corporis unum generant filium, parui autem multos.
Cibus animalium debet eſſe dulce & ualde digeſtum.
Cum ſperma unite diffunditur generatur unus fetus cum uero diuiſe, plures.
Femina naturaliter eſt contraria mari.
Femina debilior eſt mari.
In hoībus citius formantur mares in uentre quam femine.
Mulier & equa ſuper oēs feminas maxime diligunt coitū.
Menſtruum mulieris magis accidit in diminutione lune.
Natura dat ſimul operationem & inſtrumentum.
Quod eſt modicum cito digeritur.
Sol facit eſtatem & hyemem omni anno.

¶ Decimioctaui libri de animalibus.

Aīalia comedentia multos cibos diuerſificantur in colore.
Bonitas ſenſus eſt dupliciter uel in remote ſentiendo uel in diſcerendo differentias ſenſibilium.
Coitus infrigidat.
Cerebrum eſt frigidius toto corpore.
Digeſtio fit ex calore.
Homo ſolus caluefcit, & in parte anteriori capitis.
Homo habet pilos diuerſi coloris acute/animalia uero alia non ſed eiuſdem.
Non fluunt folia ab arboribus, in quibus eſt humor pinguis.
Oculus prominens non bene uidet a remotis, ſed bene profundus.
Puberes plus delectantur in coitu q̄ alie etates, & quanto plus aſueſcunt tanto plus appetunt.
Pili decaluati non redeunt /folia uero arboribus & plume auibus redeunt, quia caluities eorum eſt propter mu-

tatione m tempoꝝ quorum reditus eſt circularis.

¶Finis libri Animalium.

LIBRI DVODECIM METAPHISICE.

¶Libri primi Metaphiſice.

Actus & operationes oẽs ſunt circa ſingularia. in prolo.
Artifex ſapientior eſt experto. in prolo.
Conueniens eſt quãlibet artem inuenientem ultra cõmu‐nes ſenſus ab omnibus admirari non ſolum propter ali‐quam inuentorum utilitatẽ, ſed tanquã ſapientem & ab alijs differentem. in prolo.
Deus eſt cauſa omnibus. in prolo.
Diuinum ens non inuidet. in prolo.
Experientia artem fecit, in experiẽtia uero caſum. in prolo.
Ex multis experimentis generatur ars. in prolo.
Finis eſt bonũ uniuſcuiuſq; rei & optimũ ĩ oĩ natura. in prol.
Hominum genus arte & rationibus uiuit. in prolo.
Hi ſoli docent qui cauſas de ſingulis dicunt. in prolo.
Homo dr̃ liber. qui ſui ipſius & nõ alterius gratia eſt. in prol.
Nulla ſcia melior & honorabilior eſt metaphiſica, tũ qa de deo eſt/ tum qa hãc ſolus deus habet/ iõ dea eſt ſcientiaꝝ neceſſariores enĩ oẽs alie ſunt, ſed dignior nulla. in prolo.
Omnes homines natura ſcire deſiderant. in prolo.
Propter admirari, homines nunc & primo ceperunt philo‐ſophari. in prolo.
Philomites eſt aliqualiter philoſophus, fabula enim ex mi‐ris conſtituitur. in prolo.
Que ſunt maxime uniuerſalia difficilia ſunt nobis ad cogno‐ſcendum, eo ꝙ a ſenſu ſunt remotiſſima. in prolo.
Quid dubitat & admiratur, ignorare uidetur. in prolo.
Senſus uiſus multaꝝ rerum drĩas nobis oſtendit. in prolo.
Signum ſciens eſt poſſe docere. in prolo.
Sapientia eſt ſcientia primarum cauſaꝝ. in prolo.
Sapientem ordinare, & non ordinari oportet. in prolo.
Sola metaphiſica eſt ſcientia libera. in prolo.
Secundum ſermonidã ſolus deus hunc habet honorem ſci‐licet metaphiſicam. in prolo.
Secundũ prouerbia, multa mentiuntur poete. in prolo.

¶Cōmentatoris in primo Metaphiſice.

Celum ſemper eſt in preſenti, preterito & futuro. col.xxij.
Indiuiduum non generatur eſſentialiter niſi ab indiuiduo eiuſdem ſpeciei. col.xxxij.
Materia prima nullā habet formā omnino, nec uniuerſalē nec particularē/ſed prīo recipit formā uniuerſalē & mediante illa alias formas uſq; ad indiuiduales. col.xvij.
Materia prima eſt una in numero ſm q eſt ſubiectū formarum indiuidualium, & eſt multa ſm formas. col.xvij.
Quantitas dicitur equiuoce de linea ſuperficie & numero horum & ſuperiorum. col.xlvj.
Tres ſunt ſpecies numerorū, numerus mathematicus / qui non multiplicatur ad multiplicationem numeratorum. Et eſt numerus formalis qui diuerſatur per numerationē entium. Et tertio eſt numerus / cuius numerus formalis eſt forma, & ſunt ſenſibilia. col.xxxviij.
Vniuerſale nō habet eſſe niſi ſm q eſt in anima. col.xxvij.

¶Secundi libri Methaphiſice.

Appellari philoſophiā ſcietiā ueritatis recte ſe habet. te.iij.
Auditiones contingūt entib' ſm conſuetudinē. tex.xiiij.
Abſurdū eſt ſimul querere ſcientiā & modū ſciendi. tex.xv.
Cauſa alicuius ſemper facit qui intellectum habet. tex.ix.
Conſuetum ſemper eſt notius. tex.xiiij.
Dupliciter aliquid fit ex alio/uno modo ſicut uir ex puero & ex aurora dies ideſt poſt utrunq; fit aliud, alio modo ſicut ex aere aqua. tex.vij.
Finis ſcie ſpeculatiue eſt ueritas, practice uero opus. tex.iij.
Generatio unius eſt corruptio alterius, & econtra. tex.vij.
Generatio eſt medium inter eſſe & non eſſe. tex.vij.
Illud quod eſt cā ut alia ſint uera, eſt ueriſſimum. tex.iiij.
In nullo genere cauſarū contingit ire in infinitum. tex.v.
In oī eo quod mouetur oportet intelligi materiā. tex.xij.
Impoſſibile eſt primum ſempiternum corrumpi .ſ. materiā primam. tex.vij.
Non ſolū gratiā his dicere iuſtum eſt, quorum opinionibus aliquis cōmunicauerit, ſed etiam his qui ſuperficialiter aliquid enunciauerunt, hi .n. aliquid conferunt, habitum enim noſtrum pre exercitati ſunt. tex.ij.
Nullus conabitur facere aliquid non faturus ad terminum

uenire. tex.viij.
Prius eſt cauſa eſſe eorum que ſunt poſt. tex.vj.
Quicqd eſt cã alioꝝ ut ſint talia, illud eſt maxĩe tale utputa ignis calidiſſimus eſt qa ꝓpter eũ alia ſunt calida. tex.iiij.
Qui infinitũ ponunt, latẽter naturã boni auferũt. tex.viij.
Quantam uim habeat quod conſuetum eſt leges oſtendunt in quibus fabularia & puerilia magis ualent cognitiõe de eis propter conſuetudinem. tex.xiiij.
Sicut ſe hẽt oculus nocticoracis ad lumen ſolis / ſic ſe habet intellectus nr̃ ad ea q̃ ſunt manifeſtiſſima in natura. tex.j.
Sicut conſueuimus ita dignamur dici. tex.xiiij.
Tunc ſcire putamus cũ ipſas cauſas nouerimus. tex.xiij.
Verum neſcimus ſine cauſa. tex.iiij.
Vnũquodq; ſicut ſe habet ad eẽ / ita ſe hẽt ad ueritatẽ. te.iiij.

¶ Commentatorijs in eodem.

Ars logica quedam eſt uniuerſalis omnibus ſcientijs, & quedam eſt propria unicuiq; ſcientie. col.xv.
Conſuetudo in pueritia in rebus legis eſt fortiſſimum impedimentum in cognoſcendam ueritatem. col.xiiij.
Demonſtrationes mathematice ſunt in primo ordine certitudinis / & naturales ſequuntur eas. col.xvj.
Nihil eſt ocioſum in natura. col.j.
Nos facimus abſtracta eſſe intellecta. col.j.
Nullus poteſt per ſe inuenire ſpeculatiuas artes uel practicas in maiori parte / quia non complentur niſi per iuuamentum prioris ad ſequentem, & ſi prior nonfuiſſet nec & ſubſequens eſſet. col.ij.
Principia ſe habent in ſcientia / ſicut locus ianue quem nullus ignorat. col.j.
Prima cã eſt magis digna in eſſe, & in ueritate quã oĩa alia entia / quia oĩa acquirunt eſſe & ueritatẽ ab eã. col.iiij.
Principiũ non intelligitur niſi in re que habet finem & quod habet finem neceſſario habet & principium. col.vij.
Qui deſtruit finem deſtruit oẽ bonũ, & nihil percipit, nihil enim dicitur eſſe bonũ, niſi per cauſas finales. col.viij.
Quũ Ar. aſſimilat intellectũ oculo nocticoracis in cognitione / non innuit impoſſibilitatẽ ſed difficultatem. col.j.
Scientia alicuius non fit niſi quando peruenitur ad ſpeciem poſtremam. col.xj.

Veritas cōprehēſio nō eſt īpoſſibilis in multis rebus. col.j.

¶Tertij Libri Metaphiſice.

Aeterna non indigent cibo. tex xv.
Corruptibiliū & icorruptibiliū nō ſunt eadē pricipia. te xv.
Dubitatorū ſolutio eſt ueritatis inquiſitio. tex.j.
Diffinitionū principia ſunt genara. tex.x.
De fabuloſe ſophiſticantibus non eſt dignum cum ſtudio intendere. tex.xv.
Finis & bonum idē ſunt. tex.iij.
Ignorātis uinculū nō eſt ſoluere/ſed mētis dubitatio. tex j.
In mathematicis non eſt finis neq; mouens. tex.iij.
Impoſſibile eſt omniū eſſe demonſtrationē. tex.iiij.
Magis dicimus illū ſcire rem, qui ſcit eam affirmatiue q̄ qui ſcit eandem negatiue. tex.iij.
Non contingit ponere domū preter hanc uel illā. tex.xij.
Omnes utuntur dignitatibus demonſtratiue. tex.iiij.
Omnia corrumpuntur in ea ex quibus ſunt. tex.xv.
Punctus, linea/& ſuperficies, poſſunt eſſe ſine corpore & nō econtra. tex.xvij.
Philoſophi antiqui deos faciebant principia entium, & dicebant illa eſſe immortalia que guſtauerūt nectar & mannā, illa uero mortalia que non guſtauere. tex.xv.
Vnū numero & ſingulare, idē ſunt & nihil differūt. tex.xiiij.

¶Commentatoris in eodem.

Differentie licet non poſſint numerari a nobis, non tamen dubitamus eas eſſe finitas apud naturam. col.ij.
Finis eſt melior omnibus cauſis / quia alie cauſe ſunt propter illam. col.iij.
Qui neſcit quantū querit/neſcit quando inuenerit eū. col.j.
Species ultima eſt prior omnibus ſuperioribus, quantū ad indiuiſibilitatē. col.ij.
Species eſt perfectio generis. col.ij.
Vnū numero eſt ſynonimū cum particulari. col.xiiij.

¶Quarti libri Metaphiſice.

Accidentis non eſt accidens niſi inquantum ambo accidunt tertio. tex.xiiij.
Aliquid eſt quod ſemper mouet que mouētur/& ipſum primū mouens eſt & imobile. tex.xxix.
Circa idem genus uerſantur / dyalecticus, metaphiſicus &

ſophiſta. tex.v.
Demonſtrationis principiũ nõ eſt demonſtratio. tex.xxvj.
Ens dř multipliciter,nõ equiuoce/ſed analogice. tex.ij.
Ens & unum idem & una natura,& conuertuntur & ſe conſequuntur,ſicut principium & cauſa, ſed non ut una ratione oſtenſa. tex.iij.
Eiuſdem ſcientie eſt oppoſita conſiderare. tex.iiij.
Idem eſt homo & unus homo/quia non ſeparantur in generatione uel corruptione. tex.uj.
Ineruditio eſt non cognoſcere/quorum oportet querere demonſtrationem/& quorum non oportet. tex ix.
Negatio differt a priuatione,quia negatio eſt remotio alicuius ſimpliciter, priuatio uero negatio alicuius in ſubiecto apto nato. tex.iiij.
Non omne quod apparet uerum eſt. tex.xxiiij.
Neceſſarium non contingit aliter ſe habere. tex.xxv.
Neceſſe eſt alterã partẽ cõtradictionis eſſe ueram. tex.xxix.
Omne mouens natura eſt prius moto. tex xxv.
Philoſophia prima conſiderat ens inquantũ ens,& principia & paſſiones entis inquantum ens. tex.j.
Primũ principiũ in aliqua ſciẽtia debet eſſe firmiſſimum in illa & notiſſimũ & non põt mentiri circa ipſum. tex.viij.
Prima dignitas eſt de quolibet dicitur alterum contradictorium/& de nullo horum ambo ſimul. tex.ix.
Qui negat loquelam petit loquelam. tex.x.
Qui unum non intelligit,nihil intelligit. tex.x.
Quod non ſignificat unum nihil ſignificat. tex.x.
Subſtantia eſt primũ ens/ex quo oĩa alia dependent. tex.ij.
Sicut numeri, inquantum numeri ſunt paſſiones, ita entis inquantum ens. tex.v.
Tot ſunt ſpecies unius quot & entis. tex.iij.

¶ Commentatoris in eodem.

Auicenna miſcuit ſcientiã ſuam diuinam cũ lege. col.iij.
Attributio accidentis ſubſtãtie eſt eſſentialis,attributio uero accidentis accidenti/non eſt eſſentialis. col.xiiij.
Ens non eſt uniuocum nec equiuocum, ſed eſt medium inter illa. col.ij.
Exercitiũ dicitur ſanũ eo quod conſeruat ſanitatẽ. col.ij.
Hoc nomen unum ſignificat ex eo negationem, & eſt pri

uatio diuiſibilitatis. col.iij.
Logicus ſcit illud quod ſcit philoſophus, ſed unus eorum ſcit demonſtratiue & alius probabiliter, ſophiſta autem nullam habet ſcientiam, ſed tantum facit ſe exiſtimare ſcientem, & non eſt. col.v.
Omnes hoies non decipiuntur/niſi in eo ꝙ neſciunt, aut in eo cuius cognitio non eſt ualde manifeſta. col.viij.
Primũ ens conſideratum in methaphiſica eſt illud quod eſt prius eſſe nobilitate & cauſalitate. col.vij.
Qui negauerit primum principium/impoſſibile eſt eũ philoſophari. col.ix.
Res nõ eſt una per rem additam ſue eſſentie, ſed eſt una per ſuum eſſe per quod eſt ens. col.iij.
Sophiſta intendit ſe uideri philoſophum ut acquirat gloriã aut aliquid gratiarum humanarum, philoſophus autem tantum ſcire uerum. col.v.
Sillogiſmus eſt unum entium de quibus conſiderat philoſophus. col.viij.
Senſibile non eſt relatiuum niſi ad ſenſum, & ſi ſenſus non fuerit non erunt ſenſibilia. col.xxv.
Terminus eſt ſolum illius quod eſt in actu. col.xv.

¶ Quinti libri Methaphiſice.

Aqua eſt materia omnium liquefactibilium. tex.v.
Cauſa & effectus ſimul ſunt & non ſunt. tex.iij.
Continuum eſt cuius motus eſt unus. tex.viij.
Demonia ſunt ſubſtantie. tex.xv.
Eadem numero ſunt/quorum materia eſt una, & eadem ſpecie/quorum ratio eſt una. tex.xij.
Ens per ſe dicitur dupliciter, uno modo quod diuiditur in decem predicamenta, alio modo quod ſignificat ueritatẽ uniuſcuiuſqꝫ rei uel propoſitionis. tex.xiiij.
Ens per accidens dicitur tripliciter, uno modo quando accidens predicatur de ſubiecto ut homo eſt albus, alio modo quando ſubiectum de accidente ut album eſt homo. Tertio modo quando accidens predicatur de accidente ut album eſt muſicum. tex.xiij.
Finis eſt optimum rei. tex.iij.
Mors methaphorice dicitur finis. tex.xxj.
Prius eſt quod primo principio eſt propinquius. tex.xvj.

Prius eſt accidens q̄ ipſum totū, ut muſicū prius eſt q̄ homo muſicus, & hoc ſecundum rationem. tex.xvj.
Perfectum eſt cui nihil deeſt, & eſt duplex.ſ.ſimpliciter extra quod nihil eſt/& perfectum in genere. tex.xxj.
Punctus eſt unitas poſitionē habens. tex.xij.
Quod habet differentiā habet etiā genus, ſed quod habet genus non habet differentiā omnino. tex.iiij.
Quattuor ſunt cauſe, materia/forma, efficiēs, & finis. tex.ij.
Quantum eſt quod eſt diuiſibile in partes que inſunt, quarū unaqueq; eſt hoc aliquid. tex.xviij.
Totū quidditatiuū ſecūdū generationē eſt prius partibus & ptes ſunt priores toto ſecundū corruptionē. tex.xvj.
Vnum in ſubſtantia facit idem, in quātitate & equale, in qualitate uero ſimile. tex.xx.
Vnum eſt principiū numeri & metrum. tex.xx.

℄ Cōmentatoris in eodem.

Aqua eſt materia remota, plumbi/cupri, & ferri. co.xxix.
Agens malum ſponte eſt peius agēte malū uim. co.xxxiiij.
Accidēs prio ſignificat formā/& ſecūdo ſubiectū co.xiiij.
Diuerſitas opinionū eſt cauſa litis. co.j.
Diffinitio eſt finis cū cognitione, & eſt finis ineſſe. co.xxij.
Homo nō ciuilis neq; dicitur bonus neq; malus. co.xxvij.
Habere dignius dicitur de reſpectu continentis ad contentum q̄ econtra. co.xxviij.
Homines magis denominantur a primo patre quā a prima matre co.xxxiij.
In ſuperficie primo & per ſe exiſtit color, in corpore uero ſecundario. co.xxiij.
Lapis quieſcēs priuatur motu uiolēto ad inferius. co.xxvij.
Que alterātur ad inuicē habēt eandē materiā, & que alterantur ad idem habent illud idē pro materia. co.xxxiij.

℄ Sexti libri Metaphiſice.

Accidens uidetur eſſe propinquum non enti. tex.iiij.
Bonū & malū ſunt in rebus/uerū & falſum in aīa. tex.viij.
De ente per accidens non eſt ſpeculatio. tex.iiij.
Entiū quedā ſunt ſemper, quedā frequenter, & quedā raro, & hec ſunt entia per accidēs & caſualia & fortuita. tex.v.
Mathematica conſiderat res cōiunctas ſm eſſe & ſperatas ſecundū rationē a materia, metaphiſica abſtractas utroq;

modo, phiſica uero coniunctas utroque modo. tex.ij.
Naturalis ſcientia non eſt practica ſed ſpeculatiua. tex.jr
Omnis ſcia uel eſt actiua uel factiua uel theorica. tex.j.
Rationes ſophiſtice ſunt circa accidens. tex iiij.
Subſtantia & eſſe rei non poteſt cognoſci per demonſtratio nem. tex.j.
Simum eſt naſus concauus. tex.ij.
Si omnis ſubſtantia eſt mobilis phiſica eſt philoſophia prima ſed ſi aliqua eſt imobilis metaphiſica eſt prima philoſophia. tex.iij.

¶ Cōmentatoris in eodem.

Coquus facit ferculū delectabile / medicus uero utile. co.v.
Corruptio fit de neceſſitate materie, gn̄atio uero nō. co.vij.
Diuina ſunt in quorum diffinitione accipitur deus. co.ij.
Illud quod eſt per accidens ſcitur quando accidit, & non per manenter. co.vj.
Licet omnes ſcientie nobiles ſint, tamen diuina eſt nobilior quia eius ſubiectum eſt nobilius. co.ij.
Naturalia ſunt in quorum diffinitiōe accipitur materia. co.ij.
Phiſica eſt prior metaphiſica quo ad ordinē addiſcēdi. co.iij.
Res exiſtētes eſſentialiter ſunt ille q̄ habent aliquā ſpeciem, in quarum diuiduis exiſtet generatio & corruptio. co.iiij.
Scientia non eſt permanens in ſcito niſi per cauſam. co.vj.
Volūtaria ſunt in quorum diffinitione accipitur uolūtas. co.ij.

¶ Septimi libri metaphiſice.

Accidentia non ſunt entia niſi quia ſunt entis. tex.ij.
Actus ſeparat & diſtinguit. tex.xlix.
Concauitas & ſimitas ſunt in naſo ſecundū ſe & non ſecundum accidens. tex.xvij.
Diſciplina fit per magis nota nobis. tex.x.
Diffinitio eſt oratio indicans quid eſt eſſe rei per eſſentialia. tex.xix.
Diffinitio accidentium datur per additamenta tex.xix.
Diffinitio ſimpliciter eſt ipſius ſubſtantie, ſecundū quid autem ipſius accidentis. tex.xvj.
Diffinitio eſt ſermo habens partes. tex.xxxiij.
Ex duobus entibus in actu non fit tertium. tex.xlix.
Generās & generatū ſunt uniuoca & cōueniūt ī ſpecie. t.xxx.
In entib' per ſe idē eſt quidditas & habens qdditatē. tex.xx.

Illa q̃ ſunt cognita apud nos in reſpectu eorũ que ſunt cogni ta apud naturã/ſunt parue & pauce cognitionis. tex.x.
Materia de ſe non eſt quid,nec quale. nec quantũ,nec aliqđ eorum quibus ens eſt determinatum. tex.viij.
Materia eſt qua res poteſt eſſe uel non eſſe. tex.xxij.
Materia ſecundum ſe eſt ignota. tex.xxxv.
Manus nõ ſemper eſt pars hominis niſi quãdo poteſt opus manus perficere. tex.xxxviij.
Materia non fit,nec forma ſed totũ compoſitum tex.xvij.
Natura humana non eſt niſi in his carnibus & in his oſſibus. tex.xxxvij.
Nihil aliud oportet eſſe in diffinitione,quam genus & differentia. tex xliij.
Omne accidens concretũ duo ſignificat formã/ſcilicet accidentalem,& ſubiectum eius. tex.xxj.
Oia que fiunt,fiũt a natura/uel ab arte,uel a caſu. tex xxij.
Quantitas non eſt ſubſtantia. tex.xviij.
Subſtantia eſt prior accidente diffinitione/ cognitione,& tempore. tex.iiij.
Subſtantia dicitur quattuor modis,primo de quiditate rei, ſecundo de uniuerſali predicabili in quid,tertio de genere propinquo/quarto de indiuiduo ſubſtantie. tex.vij.
Singularium non eſt ſcientia neq; diffinitio / quia in eis eſt aliquid quo poſſunt eſſe & non eſſe. tex.liij.
Spma facit ad generationẽ ſicut ars ad artificialia.tex.xxxj.
Vniuerſale eſt quod pluribus natum eſt ineſſe. tex.xlv.
Vniuerſalia non ſunt ſeparata a ſingularibus ſecundum eſſe. tex.lvij.

¶Commentatoris in eodem.

Actio materie eſt eius tranſmutatio. co ix.
Accidens ut eſt in ſubiecto non idem eſt in ſubiecto,ſed ut eſt paſſio eius eſt ſibi idem. co xxj.
Cauſa multiplicatiõis indiuiduoꝝ ab uno generãte eſt multiplicatio materieꝝ in ptes in quas agẽs agit. co.xxviij.
Concauitas non eſt paſſio exiſtens in naſo per accidens/ſed per ſe. co.xvij.
Forme conueniunt cum accidentibus in hoc q́ utraq; ſeparantur a materia, ipſa remanente / & propter hoc plures putarunt formas eſſe accidentia. co.viij.

Forma non eſt elementum neq; ex elementis, ſed eſt ſubſtantia elementis addita. co.lx.

Indiuiduū ſubſtantie eſt prius indiuiduo accidentis. co.ij.

Illa ex quibus peruenitur in cognitionem eſſentie reꝝ ignorate ſunt actiones earum proprie. co.ix.

Impoſſibile ē q̄ forme ſepate trāſmutēt materiā. co.xxviij.

Logicus conſiderat diffinitionē inquantū eſt inſtrumentum ducens intellectū ad intelligere quidditates reꝝ, philoſophus uero ut ſignificat naturas earū. co.xlij.

Materia ē ſubſtantia ſecundū q̄ ſubſtat forme & forma eſt ſubſtantia ſecundū q̄ conſtituit, compoſitū eſt ſubſtantia ſecundū q̄ componitur ex eis. co.vij.

Materia non cognoſcitur per ſe ſed per formā. co.xxxv.

Mulus generatur a natura ſibi ſimili, & eſt natura cōmunis equo & aſino. co.xxviij.

Naturalis conſiderat materiam inquantum eſt principium tranſmutationis, philoſophus uero ut eſt ſubſtantia in potentia. co.ix.

Nulla ſpecies inuenitur fieri a caſu. co.xxij.

Nihil tranſmutat materiā niſi ſit in materia. co.xxviij.

Non eſt inconueniens quod aliquid exiſtens in predicamento qualitatis/accipiatur in diffinitiōe eius quod eſt in predicamento ſubſtantie. co.xlj.

Naſus ſimus eſt unum eſſentialiter. co.xlj.

Omnes antiqui conueniunt in materia ſecundū genus tantum/& non ſimpliciter. co.ix.

Omne generatum generatione non ceſſabili, generatur a ſuo ſimili. co.xxviij.

Propoſitiones dialectice ſunt entis ſimpliciter. co.ij.

Predicabilia primi modi ſunt tria, genus differentia, & diffinitio, que componitur ex eis. co.xj.

Proprium eſt ſubſtantie inter omnia predicamenta, ut ante ſubſtantiam generatam ſit alia ſubſtantia agens, ſibi ſimilis, ſed non eſt neceſſe ut ante qualitatem ſit alia qualitas agens ſed eſt aliud ante qualitatem quod eſt potentia quale.ſ. materia. co.xxxij.

Qui dicit accidentia habere diffinitiones, dicit ea habere magis q̄ habent, co.xv.

Qui neſcit rem nullum nomen imponit ei. co.liiij.

Subſtantia indiuiduā & demonſtrata non eſt una niſi per formam. co.v.
Scire indiuiduū ſubſtantie per ſua uniuerſalia eſt perfectius q̃ ſcire eum per uniuerſalia accidentium. co.iiij.
Si aliqua forma aut aliqua priuatio eēt eſſentialiter in materia, ipſa non reciperet omnes formas. co.viij.
Singularia non ſciuntur niſi dum ſunt in ſenſu. co.liij.
Simitas eſt in naſo de accidentibus eſſentialibus. co.xvij.
Totum eſt prius parte prioritate forme ad materiā & pars eſt prior toto prioritate materie ad formā. co.xxxv.

¶Octaui libri Metaphiſice.

Forma ſerenitatis eſt quies. tex.vj.
Forme & diffinitiones ſunt ſicut numeri, quia ſicut in numero addita uel ablata unitate non manet eadem ſpecies numeri, ſed alia & alia; ſic ablato uel addito aliquo in diffinitione ſpeciei & forme rerum non manet eadem res, ſed uariatur. tex.x.
Forme quedā non habent materiā, uel ſi habent non habent talem qualē habent generabilia & corruptibilia, ſed ſolū mobilem ſecundū locum. tex.xij.
Materia flegmatis eſt cibus unctuoſus & dulcis colere uero amarus & acutus. tex.xj.
Non omnium eſt materia, ſed quorū eſt generatio & tranſmutatio adinuicem/quia quecūq; tranſmutari non poſſunt non habent materiā. tex.xiiij.
Omnes ſubſtantie ſenſibiles habent materiā tex.iij.
Prandium differt a cena ſecundum diuerſitatem temporis tantum. tex.v.
Quecunq; tranſmutantur adinuicem ad materiam oportet redire. tex.xiiij.
Si agens fuerit diuerſum/& materia diuerſa, etiam compoſitum erit diuerſum. tex.xij.

¶Cōmentatoris in eodem.

Actio forme ignis que ſequitur ipſam formā eſt calor maximus, & motus eius ad ſuperius. co.v.
Archita tarenthinus fuit homo qui ſciuit extrahere diffinitiones compoſitas ex materijs & formis. co.vj.
Cum aufertur riſibilitas aufertur homo, ſed nō primo, ſed mediante ablatione rationalitatis. co.v.

Calor in igne eſt ſicut abſciſio in cultello. co.v.
Cũ materia fuerit una, & motor fuerit unus de neceſſitate generatũ erit unum, ſicut ſi materia fuerit diuerſa & ipſe motor diuerſus generata erũt diuerſa/quando aũt materia fuerit una generata poſſunt eſſe diuerſa ꝓpter diuerſitatẽ mouẽtiũ & hoc ſolũ iuenitur in artificialibus. co.xj.
Corpora celeſtia non habent materiã que ſit in potentia ad corruptionẽ, ſed materia eoꝝ eſt ens actu.i. corpus & idõ dignius habet hoc nomẽ ſubiectũ ꝙ materia. co.xij.
Corpora celeſtia ſunt animata per ſe & uiua, & non per animam neqꝫ per uitam. co.xij.
Diffinitio componitur ex materia & forma. co.vj.
Diffinitio perfecta eſt illa que cõſtat ex omnibus partibus ex quibus conſtat compoſitum. co.vj.
Diffinitum eſt ens in actu per ultimam differentiam & alie differentie que ſunt ante ſunt quaſi materia. co.vj.
Eſſe materie eſt eẽ mediũ inter eſſe in actu & nõ eſſe. co.iiij.
Exitus alicuius de potentia ad actũ non largitur ei multitudinem ſed perfectionem. co.xv.
Elementa ſunt eterna ſecundum totum, generabilia autẽ & corruptibilia ſecundũ partem. co.xij.
Forma ſeparatur a materia ſecundum diffinitionem ſed nõ ſecundum eſſe. co.iij.
Forma eſt illud ꝓpter qđ eſt generatio, & nõ materia. co.vj.
In diffinitionibus eorum que ſunt in ſubiecto, eſt materia quaſi differentia & forma quaſi genus / in diffinitionibus uero eorum que ſunt per ſe/genus eſt quaſi materia & differentia quaſi forma. co.vj.
In entibus naturalibus quelibet forma habet materiã propriam. co.xj.
Non eſt neceſſe ꝙ omne habens materiã localẽ habeat materiam generabilem & corruptibilem. co.iiij.
Omne uiuẽs per uitã eſt generabile & corruptibile. co.xij.
Sicut tranſmutatio in ſubſtantia fecit nos ſcire materiã primam eſſe ita tranſmutatio localis fecit nos ſcire corpora celeſtia habere potentias ad ubi. co.xij.
Vie una pars eſt loc⁹, & alia eſt diſpoſitio in loco ꝑ quẽ ictio eſt poſſibilis in ea ad finem intentum. co.vj.

¶ Noni libri metaphiſice.

Actus ſimpliciter precedit potentiam, ſed in indiuiduo potentia precedit actum. tex.xiiij.
Animalia uident non ut uiſum habeant / ſed uiſum habent ut uideant. tex.xv.
Actus melior eſt potentia / in bonis, in malis uero, potentia eſt melior actu. tex.xix.
Circa entia uere in actu non fit deceptio, ſed ignorantia, nõ tamen talis qualis eſt cecitas. tex.xxij.
Duplex eſt potentia actiua & paſſiua, Actiua eſt principium tranſmutandi aliud inquantum aliud. Paſſiua uero principium tranſmutandi ab alio inquantũ aliud. tex.ij.
Falſum & impoſſibile non ſunt idem. tex viij.
In ſempiternis nulla eſt potentia. tex.xvij.
In eternis nõ eſt corruptio, nec malũ nec peccatũ. tex.xix.
Materia cuius eẽ eſt in potentia eſt cã fatigatiõis. tex.xvij.
Malum ſemper ſequitur potentiam. tex xix.
Non eſt timendum ꝙ celum ſtet. tex.xvij.
Potentia rationalis ualet ad oppoſita / irrationalis uero non. tex.iij.
Priuatio uiolenta eſt quando aliquid caret illo quod in natũ eſt habere in tẽpore in quo innatũ eſt habere. tex.iij.

¶ Cõmentatoris in eodem.

Anima non proprie diſponitur per ſcientiã niſi quando fuerit ſciens in actu / & maxime quando fuerit in ſua ultimã perfectione .ſ.quando utitur ſcientia. co.xvj.
Forma ſecundum ꝙ forma nõ patitur a primo tranſmutante eſſentialiter. co.ij.
Fortuna eſt qualitas uite nobilis. co.xvj.
Nihil agit in ſeipſum. co.ij.
Nihil agit actionem ad quam non habet potentiã. co.vij.
Nihil habet potentiã ad corruptionẽ, qn corrũpatur. co.ix.
Omne quod patitur, aut patitur ad peius aut ad corruptionem. co.ij.
Qui negant potentiam negant omnes motus/generationẽ & corruptionem. co.vj.
Q ñ ſenſatũ recedit a ſenſu ſtatim certitudo ſui eẽ mutatur in eſtimationẽ abſq; eo ꝙ in nobis accidat error. co.xxij.
Verum contrarium eſt priuatio. co.iij.

¶ Decimi libri Metaphiſice.

Accidens contingit eſſe & non eſſe. tex.xxvj.
Contraria ſunt que poſita ſub eodẽ genere maxime diſtant, & eidem ſuſceptibili uiciſſim inſunt. tex.xiiij.
Contrarietas ſecundum formam facit diuerſitatem ſpecificam. Contrarietas uero ſecundum materiã facit diuerſitatem numeralem. tex.xxv.
Corruptibile & icorruptibile differũt pluſq̃ genere. te.xxvj.
Femina & uir non differunt ſpecie, ſed ſunt idem. tex.xxv.
In unoquoq; genere eſt dare aliquod quod eſt metrũ & menſura omnium que ſunt in illo genere. tex.ij.
Mẽſura cõuenit quãtitati, & ꝑ ipſam cõuenit alijs. tex.ij.
Menſura debet eſſe homogenea, menſurato. tex.iiij.
Media ſunt in eodem genere cum extremis. tex.xxij.
Materia negatione oſtenditur. tex.xxiiij.
Maſculinũ & femininũ ſunt differẽtia ſexus aĩalis. tex.xxv.
Numerus eſt unitatum pluralitas. tex.iiij.
Numerus eſt multitudo uno menſurabilis. tex.xxj.
Priuatio & habitus radix ſunt contrariorum. tex.xv.
Vnum uni tantum eſt contrarium. tex.xvij.

¶Commentatoris in eodem.

Homo heremita nec ẽ bon⁹ nec mal⁹, ſed ẽ medius. co.xvj.
Indiuiduum artificiale eſt unum per uiolentiam / naturale uero eſt unum per formã ſuam. co.j.
Mẽſurare per minorẽ menſurã ſemper eſt certius. co.iij.
Menſura cuiuſlibet rei eſt ſui generis. co.iiij.
Primũ in genere ſubſtantie eſt primus motor eternus & abſolutus ab omni materia. co.vij.

¶Duodecimi Libri Metaphiſice.

Aſtrorum natura eſt quedã ſubſtantia ſempiterna & mouẽs ſempiternum. tex.xliij.
Aliqualiter coordinata ſunt omnia / ſed nõ ſimpliciter & natatilia & uolatilia & plante. tex.lij.
Deus eſt animal ſempiternum optimũ. tex.xxxix.
Diuiniſſimum & honorabiliſſimum intelligit & non tranſmutatur. tex.lj.
Intellectus mouetur ab intelligibili. tex xxxvij.
Motus non eſt continuus niſi qui ſecundum locum eſt, & huius qui circulariter. tex.xxix.
Materia que una eſt nulli eſt contraria. tex.liij.

Tranſmutationes ſunt quattuor ſecũdum /quid, quantum, quale, & ubi. tex. vij.
Ordo eſt propter ducẽ/dux aũt nõ eſt ꝑpter ordinẽ. tex lij.

¶ Commentatoris in eodem.

Agens proprie facit paſſionẽ, mouens uero non. col. xxiij.
Aſtrologia huius temporis nihil eſt in eſſe/ſed eſt cõueniens computationi non eſſe. col. xlv.
Admixta primo ſe tangunt deinde admiſcentur. col. xiiij.
Cauſa dicitur de omnibus quattuor/principium aũt de extrinſecis/elementum uero de intrinſecis. col. xxiij.
Deſiderium eſt propter eſtimationem eius quod eſt aliquid eſſe bonum. co xxxvj.
Deſiderium precedens comprehenſionẽ rei magis dicitur dolor quam uoluptas. col. xxxix.
Forme non ſunt ſenſibiles ſed intelligibiles. col. xiiij.
Generatum in actu eſt corruptum iu potentia. col. xviij.
Impoſſibile eſt ꝙ duo motus contrarij ſint ſuper eundem polum. col. xlvij.
Ignis animalia corruuupit & non generat. col. xviij.
Ignorare uilia eſt melius q̃ ſcire ea. col. lj.
Nullus ante Ar. ſciuit materiã in rei ueritatẽ/ſed precedentes eum inſpiciebant eam a longe. col. ix.
Omne agens eſt mouens & non econtra. col. xxiij.
Omne gñabile & corruptibile reciprocatur infinities. col. L.
Scientia dei cauſat res, ſed noſtra cauſatur a rebus. col. lj.
Vniuerſalia apud Ar. ſunt collecta a particularibus in intellectu qui colligit & accipit inter ea conſimilitudinem & facit ea unam intentionem. col. iiij.
Veſpe fiunt ex corporibus equorũ mortuorum, & apes ex corporibus uaccarum mortuarum, rane uero ex putrefactione aque. col. xviij.
Verum delectans eſt illud quod per ſe delectatur, & illud eſt intellectus. col. xxxix.

¶ Finis libri Metaphiſice.

AVER. IN DE SVBSTANTIA ORBIS.

Anima celi non coniungitur celo ſm eſſe, ſed ſm operationem & modum.

Corpus celeſte eſt ſimplex nō cōpoſitū ex natura & forma.
Corpus celeſte nō idiget forma ut moueat tm̄ localiter, ſed etiam ea indiget ut ſibi det permanentiā eternam.
Celū eſt finitū & determinatū a ſuperficie cōtinente ipſum.
Corpora celeſtia calefaciunt non inquantum calida, ſed inquantū ſunt uelocis motus & luminoſa.
Diuiſio non cōpetit materie, niſi ut habet quantitatē.
Dimenſiones interminate precedunt formā in materia, terminate uero ſequuntur eam.
Forme naturales diuiduntur diuiſione materie.
Forma celi non eſt neceſſaria in eſſe celi.
Homo eſt intelligens per partem que eſt in ipſo.
Illud quod mouetur ex ſe eſt compoſitū ex duabus naturis, ſcilicet ex recipiente & agente motum.
Impoſſibile eſt unum ſubiectum habere niſi unā formam.
Impoſſibile eſt formā eſſe ſine materia & econtra.
In celeſtibus idem eſt efficiens motum & finis motus.
Impoſſibile eſt ut illud quod de ſe eſt corruptibile ut recipiat eternitatem ab alio.
Illud quod eſt in actu non recipit aliquid quod ſit in actu.
Illud quod in mouendo mouetur impoſſibile eſt ut ſit principium motus eterni.
In corpore celeſti nulla eſt potentia, niſi tm̄ que eſt in loco.
Materia ſubſtantiatur per poſſe.
Materia non recipit ſimul diuerſas formas/niſi quia primo recipit dimenſiones interminatas.
Materia celi eſt aliquid exiſtens in actu & non in potentia, & ideo dignius dicitur ſubiectum quam materia.
Omnis uirtus in materia eſt finite motionis.
Omne compoſitum ex materia & forma eſt finite repletionis neceſſario.
Pati eſt contrarium ipſi actui.
Tranſmutatio arguit materiam/operatio uero formam.

¶Finis Auerroys in de ſubſtantia orbis.

LIBRI DECEM ETHICORVM.

¶Primi Libri Ethicorum.

Bona anime ſunt maxime bona. cap. x.

Conſcij proprie ignorãtie admirãtur hoĩes ſciẽtes. cap.j.
Felix non differt a miſero per dimidium uite. cap.xviij.
Omnia bonum appetunt. cap.j.
Principia maxime ualent ad ſequentia. cap.x.
Principium eſt pluſquam dimidium. cap.x.
Vnuſquiſq; bene iudicat que cognoſcit. cap.iij.
Vnicuiq; id eſt delectabile quod amat. cap.xj.

¶ Cõmentatoris in eodem libro primo.

Ars gubernãdi ciuitates principatur oĩbus artibus. cap.j.
Additamenta artiũ fiunt cũ temporis longitudine. cap.x.
Cognito fine determinantur actiones que ducunt ad ipſum & que remouent ab ipſo. cap.j.
Comparatio cordis ad animal eſt ſicut comparatio funda-menti ad parietem cap.vij.
Felix eget ſuffragio exteriorum. cap.xij.
Infirmans ponit ſanitatem eſſe felicitatem, de pauperatus uero diuitias. cap.iiij.
Ocultum eſt nobis quid futurum ſit de rebus. cap.iiij.
Quum puer nominatur felix, nominatur propter ſpem futu re felicitatis. cap xiiij.
Vulgares propinari ſunt ſeruis. cap.vj.

¶ Secundi libri Ethicorum.

Circa uoluptates & triſtitias eſt moralis uirtus. cap.iij.
Circa difficilia ars ſit ſemper & uirtus. cap.iij.
Fortitudo corrumpitur a ſuperabundantia & defectu a me-dio uero ſaluatur. cap.ij.
Medicine fiunt per contraria. cap.iij.
Malum eſt facile/bonum uero difficile. cap.v.
Non parum differt a iuuentute ſic uel ſic aſueſci/immo multum. cap.ij.
Non ut ſciamus quid ſit uirtus perſcrutamur/ſed ut boni efficiamur. cap.ij.
Operationes ſunt circa ſingularia. cap.vij.
Propter uoluptatem mala operamur, & propter triſtitiam a bonis recedimus. cap.iij.
Paſſio non eſt uirtus nec uitium/quia ſecundum eam nec laudamur nec uituperamur. cap.v.
Tria ſunt in anima/paſſiones, potentie & habitus. cap.iij.
Virtus eſt habitus qui habentem perficit, & opus eius red-

dit bonum. cap.v.
Virtus certior eſt & melior omni arte. cap.v.
¶ Cõmentatoris in eodem libro ſecundo.
Bonus fit bonus ſm unum modum, malus uero multis modis fit malus. cap.v.
Cocoplex dicitur ille qui de qualibet re uerecundatur infronicus uero qui de nulla. cap.vij.
Delectatio eſt cõmunis omnibus animalibus. cap.iij.
Difficile eſt nobis iudicare illud eſſe non rectum in quo delectamur naturaliter. cap.ix.
Hemeſicus dicitur ille qui triſtatur propter bonum quod recipiunt indigni uel in meriti. cap.vij.
Refrenationes ſunt medicine uoluptatum. cap.iij.
Virtus eſt mors concupiſcentiarum / & quies earum ſm ꝙ oportet. cap.iij.
Virtus difficilior eſt circa delectationẽ quã circa irã. cap.iij.
¶ Tertij libri Ethicorum.
Bonus ſingula cum ratione inducit. cap.vij.
Conſiliũ nõ eſt de fine, ſed de his que ſunt ad finẽ. cap.vj.
Canes non gaudent leporũ odore ſed cibatione. cap.xij.
Guſtus eſt iudicium ſaporꝫ. cap.xij.
Homo eſt principiũ ſuarũ operationum. cap.vj.
In naturalibus concupiſcentijs pauci peccant. cap.xiij.
Nullus eſt bonus nec beatus nolens. cap.vij.
Operationum noſtrarum nos ſumus domini a pricipio uſqȝ in finem. cap.viij.
Primũ in generatione eſt ultimũ in reſolutione. cap.vj.
Terribiliſſimum omnium eſt mors. cap.ix.
Triſtitia corrumpit naturam habentis. cap.xv.
Violentum eſt cuius principium eſt extra non conferente uim paſſo. cap.j.
¶ Cõmentatoris in eodem libro tertio.
Amatores audacter aggrediuntur terribilia cauſa concupiſcentie. cap.x.
Fortis non timet. cap.ix.
Ira promouet actionem fortis. cap x.
Mali ignorãt res quas faciunt an ſint bone uel male. cap.ij.
Nullũ aĩalium preter hoĩem agit aliquid ſponte. cap iiij.
Opinio diuiditur in uerum & falſum, electio uero in bonũ

& malum. cap.v.
Pueri uiuunt per deſiderium proprie. cap.xv.
Qui agit aliqd coacte & inſpontanee triſtatur cū ipſo. cap.ij.
Res timoroſe cogūt eū cui accidūt ad actiōes turpes.ca.xv.
Turpia tollerare non propter aliquod decorū factum eſt hominis uilis. cap.ij.

¶Quarti libri Ethicorum.

Honor eſt premium uirtutum. cap.ix.
Iraſci in quibus non oportet/& non iraſci in quibus oportet inſipientis eſt. cap.xij.
Iactator uituperabilior eſt mendace. cap.xiiij.
Laus & gratiarū actio debetur danti & non accipiēti. cap.j.
Maior uirtus eſt bona operari q̄ turpia non operari. cap.j.
Malū ſeipſum deſtruit,& ſi ītegrū eſt īportabile erit. ca.xij.
Omne mendacium prauum eſt & fugiendum. cap.xiiij.
Pulchritudo ſemper in magno corpore exiſtit,unde paruī formoſi poſſunt dici non pulchri. cap.vj.
Prauus honore non eſt dignus. cap.ix.
Qualis unuſquiſq; eſt taliter uiuit. cap.xiiij.
Requies & ludus in uita uidentur eſſe neceſſaria. cap.xv.
Solus bonus honorandus eſt ſm uirtutem cap.ix.
Suſtinere iniuriantē & familiares deſpicere ſi'le eſt. cap.xij.
Virtuti perfecte non fit condignus honor. cap.ix.
Verecundia eſt timor ingloriationis. cap.xvj.
Verecundiam in iuuene laudamus in ſene uero uituperamus. cap.xvj.

¶Cōmentatoris in eodem quarto libro.

Ad iraſcibilem feſtinat ira. cap.xij.
Bachilen dr̄ ille q deficit a datione,ſed non concupiſcit opes alienas,nec uult accipere quicquam ab aliquo. cap.iiij.
Cui nihil reſtauratur habita finiuntur uelociter. cap.
Dare habita grauius eſt, q̄ dimittere acceptionē eius quod non habetur. cap.j.
Difficile eſt largum fieri diuitem. cap.ij.
Digniſſimum eſt homini ut non faciat unde ſit uerecundandum. cap.xvj.
Manſuetus non eſt amās uindictā/ſed ignoſcens. cap.xij.
Satisfactio quietat iram. cap.xij.
Verecundia non fit niſi propter mala. cap.xvj.

¶ Quinti libri Ethicorum.

Iuſtitia non eſt ad ſeipſum. cap.x.
Minus malum ſemper eſt elligendum. cap.vj.
Nullus proprie ſibi ipſi iniuriam facit. cap.xv.
Optim⁹ ē q nō ſolū utitur uirtute ad ſe, ſed & ad alios. c.viij.
Preclariſſima uirtutum eſt iuſtitia. cap.iij.
Principatus uirum oſtendit. cap.iij.
Peſſimus eſt qui utitur malitia ad amicos. cap.iiij.
Que ſimpliciter ſunt bona hoībus pro his orant. cap.ij.

¶ Cōmentatoris in eodem quinto libro.

Denarius eſt factus tanquam fideiuſſor ſupplendi neceſſitatem futuram. cap.viij.
Denarius eſt equāſiter additionē & diminutionē. ca.viij.
Lex prohibet ne quis ſeipſum occidat. cap.xv.
Peius eſt facere iniuriam, quam pati, eam. cap.xv.

¶ Sexti libri Ethicorum.

Ad principia non eſt ratio. cap.ix.
Conſiliū debet eſſe de his que poſſunt aliter ſe hrē. cap.ij.
Conſiliata operari oportet uelociter conſiliari autem tarde. cap x.
Iuuenes non ſunt experti. cap.ix.
Impoſſibile eſt prudentē eſſe nolentē bonum. cap.xvj.
Intellectus eſt principium. cap.vij.
Multitudo temporis facit experientiam. cap.ix.
Omnis doctrina eſt ex precognitis. cap.iiij.
Omnia ſcit operari bonus. cap.xvj.
Sapientia eſt cognitio rerum diuinarum, habens caput inter omnes alias ſcientias. cap.viij.

¶ Cōmentatoris in eodem ſexto libro.

Homo non uerſat conſiliū in his que carent fine. cap.viij.
Ingenium non eſt in rebus neceſſarijs, neq; in his, quorum notitia caſualiter ſe habet, ſed in his in quibus uerſatio fit conſilij. cap.xj.
Prudentia eſt apprehenſio agendorum, & non agendorū ingenium autem eſt ſententians & iudicans. cap.xj.

¶ Septimi libri Ethicorum.

Difficile eſt reſiſtere conſuetudini. cap.xiiij.
Facilius eſt conſuetudinē mutare quā naturam. cap.xiiij.
Famā quā multi populi famāt nō ex toto perit. cap.xiiij.

Hoîes dicuntur fieri dij propter uirtutum excellētiā. ca.j.
Ire & concupiſcentie uenereorum tranſmutant corpus, & quibuſdam inſanias faciunt. cap.v.
Melācolici naturaliter ſemper indigēt medicina. cap.xiiij.
Maior eſt delectatio in quiete quam in motu. cap.xiiij.
Non oportet tantum uerum dicere ſed etiam cauſam falſi aſſignare. cap.xiiij.
Solutio dubitationis eſt inuentio ueritatis. cap.iiij.

¶Cōmentatoris in eodem ſeptimo libro.

Demonſtrationes ſunt perfectiores & nobiliores quando inducuntur poſt orationes dubitabiles. cap.ij.
Homo habet ampliorem poteſtatem ſuper concupiſcētias naturales quam ſuper iram. cap.vij.
Malitioſius nō eſt bonus neq̧ actu neq̧ potentia. cap.xiiij.
Qui non penitet ex proſecutione concupiſcentiarum inſanabilis eſt. cap.viij.
Verberans abſq̧ ira peior eſt uerberante cum ira. cap.viij.

¶Octaui libri Ethicorum.

Amicorum omnia ſunt cōmunia. cap.vj.
Amicitia eſt triplex, propter bonum utile, delectabile & honeſtum, prima eſt ſenum ſecunda iuuenum. cap.iij.
Diſtantia loci nō ſeparat amicitiā ſed operationē. cap.iiij.
Domini ad ſeruū non eſt amicitia ſecundum quī ſeruus ſed ſecundū ꝙ homo, quia ut ſeruus eſt ſibi diſſimilis, ut homo autem ſimilis. cap.viij.
In infortunijs refugium eſt ad amicos. cap.j.
In quibus nihil eſt commune, nec etiam amicitia nec iuſtitia. cap.viij.
Lucrum eſt auxilium indigentie. cap.x.
Malus rei tyrannus dicitur. cap.vij.
Matres plus diligunt filios quam patres. cap.ix.
Nullus elligeret uiuere ſine amicis habēs oîa bona. cap.j.
Natura maxime appetit delectabile & fugit triſte. cap.iiij.
Omnis homo naturaliter omni homini amicus eſt. cap.j.
Peſſimum eſt contrarium optimo. cap.vij.
Pater tria bñficia dat filio, cām eſſendi generādo, cām nutriendi educando/& cauſam diſcendi informando. cap.viij.
Proprium & maius amicorum eſt conuiuere. cap.iiij.
Praui ſunt amici propter utile uel delectabile. cap.iiij.

Parentes amant filios tanquã aliquid ſui exiſtentes filij uero parentes ut ab illis aliquid exiſtentes. cap.ix.
Parentes plus amant filios q̃ econtra. cap.ix.
Pater poteſt abnegare filio & non econtra. cap.x.
Quanto maior eſt fortuna, tanto minus eſt ſecura. cap.j.
Res debet ſe hr̃e ad ſubditos ſicut paſtor ad oues. cap.viij.
Sola amicitia bonoꝝ honeſtoꝝ intrãſmutabilis eſt. cap.iiij.
Seruus eſt organum animatum. cap.viij.

¶Cõmentatoris in eodem octauo libro.

Amicitia amoris eſt amator. cap.iiij.
Emolumentum eſt fulcimentum pecuniarum. cap.x.
Fratres coequantur in omni re preterquã in annis. cap.vij.
Mali non gaudent ad ſeinuicem niſi adſit utilitas. cap.iiij.
Qui profitentur ſe eſſe amicos demõſtrent ſe eſſe tales qua les profitentur. cap.iiij.
Quando fuerit diuerſitas multa in annis non erit illic dile ctio fraterna. cap.vij.

¶Noni libri Ethicorum.

Amici exiſtentes propter bonum utile & delectabile/his ceſ ſantibus ceſſat amicitia. cap.iij.
Amicus ſe debet habere ad amicum ſicut ad ſeipſum, quia amicus eſt alter ipſe. cap.v.
Beniuolẽtia nõ eſt amicitia, eſt tñ principiũ amicitie, uñ ex diuturna beniuolentia cauſatur amicitia. cap.vj.
Benefactores plus amant beneficiatos, q̃ econtra. cap.viij.
Felix amicis indiget honeſtis. cap.x.
In bonis fortunis & malis, opus eſt amicis, in bonis qa fortu nati indigẽt cõueniẽtibus/& quibus bonũ faciãt, in malis uero, qa triſtati alleuiantur amicis cõdolẽtibus. cap.xiij.
Magis debet reddi mutuum, q̃ amicis tribui. cap.ij.
Prau'nihil amicabile hẽt nec ad ſeipſum, nec ad aliũ. cap.v.
Quod laborioſius acquiritur magis diligitur. cap.viij.
Solitario difficilis eſt uita. cap x.
Vnuſquiſq; artifex diligit opus ſuum. cap.viij.

¶Cõmentatoris in eodem nono libro.

Amor fit per ſenſum uiſus. cap.xiiij.
Deus diuidit uniuerſa bona unicuiq; ſecundũ merita uel aptitudine eius. cap.iiij.
Intuitus amati ualde eligitur apud amaſios. cap.xiiij.

Nullus

Nullus amat niſi primitus delectatus fuerit. cap.vi.
Virtuoſus uult uitam propter ſeipſum & ſalutem & precipue ſalutem partis illius per quam eſt bonus & uirtuoſus. cep.iiij.
Vir uituperatur ultimo uituperio quando nihil facit niſi propter ſeipſum. cap.ix.

¶Decimi libri Ethicorum.

Amantes fiſtulas non poſſunt attendere ſermonibus ſi audiant fiſtulantem. cap.v.
Delectatio perficit operationem. cap.j.
Multi magis obediunt neceſſitati quam ſermoni. cap.xj.
Non potentes continue operari requie indigent. cap.vij.
Omnia habētia corpa nō poſſunt cōtinue operari. cap.ij.
Philoſophia habet admirabiles delectationes puritate & firmitate. cap.viij.
Quedam delectant noua / que poſtea non ſimiliter delectant. cap.ij.

¶Cōmentatoris in eodem decimo libro.

Dignius eſt intellectui eligere apphenſiones q̄ aurū. cap.vj.
Intellectus dominatur omnibus. cap.ix.
Licet homo ſit paruus corpore & magnitudine, tamen potentia ſuperat omnia multum. cap.ix.
Rebus que non diuiduntur non eſt generatio. cap.iiij.

¶Expliciunt auctoritates Ar. & com. in ethicis.

INCIPIVNT LIBRI OCTO POLITICO.

¶Primi libri Politicorum.

Animal conſtat ex anima & corpore inter que anima eſt regens naturaliter corpus uero rectum.
Conſilium mulieris eſt inualidum, pueri autem imperfectum.
Deſiderium diuitiarum uadit in infinitum.
Diuerſitas alimentorum facit diuerſas uitas animalium.
Facile eſt ditari philoſophis ſi nolunt.
Fortitudinis non eſt diuitias parare / ſed fiduciam animi.
Homo naturaliter eſt animal politicum & ciuile.
Homo ſolitarius aut deus aut beſtia.
In prauis ac male diſpoſitis, corpus dominatur anime.

Maſculinum naturaliter dignius eſt feminino.
Mulieres ſunt media pars hominum liberorum.
Natura non facit unum inſtrumentum niſi ad unum opus.
Natura nihil facit fruſtra.
Non eſt poſſibile uiuere ſine alimento.
Natura fecit omnia animalia propter hominem.
Nullum inſtrumentum cuiuſq; artis eſt infinitum neq; magnitudine neq; multitudine.
Nummus eſt primum & ultimum in commutatione.
Opus quod fit a melioribus ſemper eſt melius.
Omnis ſocietas eſt conſtituta gratia alicuius boni.
Omnis domus regi debet a ſeniore.
Plurimum genus hominum ex fructibus domeſticis terrę uiuit.
Regens naturaliter dignius eſt recto.
Sicut optimum animalium eſt homo lege fruens, ſic peſſimum animalium eſt homo a lege & iuſtitia ſeparatus.
Seuiſſima iuſtitia eſt habens arma.
Sine neceſſarijs impoſſibile eſt uiuere & bene uiuere.
Seruus naturaliter non eſt ſui ipſius ſed alterius.
Silentium preſtat mulieri ornamentum.
Textoris non eſt lanas facere, ſed factis uti.
Vtile eſt corpus regi ab anima.
Vtile eſt omnibus animalibus regi ab homine.
Virtus & malitia determinant nobiles & ignobiles, ſeruos & liberos.

Secundi libri Politicorum.

Amicorum omnia ſunt communia.
A mulieribus male regitur ciuitas.
Amicis auxiliari dulciſſimum eſt.
Bonum eſt ab aliena muliere abſtineri propter temperantiam.
Ciues ſunt ſocij unius ciuitatis.
Impoſſibile eſt indigentem bene principari & ſtudio uacare.
Leges inhoneſtas licet maxime ſint in uſu aboleri licet.
Maximum bonum ciuitatis eſt amicitia.
Multi ſerui quandoq; deterius ſeruiunt paucis.
Melius eſt mulieris dotem modicam uel mediocrem eſſe

q̃ magnam.
Melius eſt iudicare ſecundum leges & litteras q̃ ex propria ſcientia uel ſententia.
Omnis ciuitas artificibus indiget.
Pecunia ſeditionem efficit & malignitatem.
Populares homines diſcordant propter inequalitatem poſſeſſionis / generoſi autem propter inequalitatem honoris.
Quod plurimorum eſt commune minime curam ſortitur quia de proprijs maxime curant homines / de communibus autem minus quam quantum ſingulis competit.
Qui delectari uelit ſine triſtitia ad philoſophiam recurrat.
Vnuſquiſq; naturaliter & maxime amat ſeipſum.
Vnum opus optime fit ab uno.

¶ Tertij libri Politicorum.

Ciuitas eſt ciuium multitudo.
Ciuitas non eſt una propter eoſdem muros / ſed propter eandem politiam.
Ingenuitas eſt uirtus generis.
Melius eſt ciuitatem regi uiro optimo, quam lege optima.
Non eſt idem bonus uir & bonus ciuis.
Non contingit eũ bene principari, qui ſub principe non fuit.
Optima ciuitas non fert utilem artificem eſſe ciuem uel principem.
Oportet bonam ciuitatem de uirtute eſſe ſollicitam.
Politia eſt ordo quidam habitantium ciuitatem, in principando & ſubijciendo.
Prudentia proprie eſt uirtus principis.
Pars non eſt apta nata excellere ſuum totum.
Quicunq; politice intendunt utilitatem communem recte ſunt iuſti.
Quicunq; intendunt utilitatem propriam uitioſi ſunt & rectarum politiarum ſunt tranſgreſſores.
Sine iuſtitia impoſſibile eſt habitari ciuitatem.
Turba multa melius iudicat quam unus tantum.
Virtuoſum principari melius eſt quam multos alios.

¶ Quarti libri Politicorum.

Ciuitas non conſtat ex una parte tantum ſed ex multis, quarum una ſunt agricole, alia artifices manuales, alia qui negociantur circa forum, alia mercenarij, ultima propugnatores & armigeri, quos in ciuitate neceſſarium eſt exiſtere ſi non debeat inimicis ſeruire.

Diuites & nimis potentes non ſubijciuntur nec uolunt ſubijci.

Eufortunium maximum eſt ciues mediocrem ſubſtantiam habere, tanquam ſufficientem eis, quia per tales bene regitur ciuitas.

In omni ciuitate ſunt tres ſpecies hominum, diuites pauperes/ & mediocres, quarum ultima eſt optima.

In magnis negocijs, oportet unum negociari ad unum opus quia melior eſt cura intenta circa unum quã circa plura.

Media poſſeſſio bonorum exteriorum eſt optima, quia facillimum eſt rationi obedire.

Mediocres ciues maxime ſoluantur in ciuitate, hi enim nõ deſiderant aliena ſicut pauperes/ nec pauperes horũ ſubſtantiam cupiunt/ quapropter ſine periculo uiuunt.

Magne ciuitates magis ſunt ſine ſeditione quam parue, quia ibi remedium eſt multum.

Non ſolum oportet politiam a principio inſtituere/ ſed etiã oportet ipſam corrigere.

Nimis uiles & egeni neſciunt principari.

Nobilitas eſt uirtus & diuitie antique.

Qui alteri ſeruit non eſt per ſe ſufficiens.

Quanto aliquid magis accedit ad mediũ, tanto eſt melius, & quanto magis recedit tanto eſt peius.

Sine principibus impoſſibile eſt eſſe ciuitatem.

¶ Quinti libri Politicorum.

Contraria ſunt factiua contrariorum.

Minores ut fiant equales/ ſeditionem faciunt/ equales uero ut fiant maiores.

Malus mittit manum ad impoſſibilia.

Nobilitas generis & diuitie/ principia ſunt & fontes ſeditionum.

Nullus naturaliter mittit manum ad impoſſibilia.

Non de facili poteſt inuadi qui ſobrius eſt, ſed qui eſt ebrius nec qui eſt uigil, ſed qui eſt dormiens.

Omnis diuerſitas uidetur facere ſeditionem.
Oportet principem bonos honorare, & ipſemet eis honores diſtribuere, ſuplicia autem diſtribuere non per ſe, ſed per alios.
Propter inequale fit ſeditio ubiq;.
Principium uidetur eſſe pluſquam dimidium totius.
Pater & filius ſimul principari non debent, nec minor & ſenior frater.
Pollicie maxime diſſoluuntur propter iuſti tranſgreſſionē.
Parue expenſe ſepe facte conſumunt ſubſtantiam.
Periculoſum eſt principi, ſubdito dare magnos honores.
Principes ne inuaſibiles ſint ebrietates & ſomnum debent euitare.
Princeps deicola debet eſſe plus & minus ciuium.
Princeps nullū uiꝝ totius ſui dñi debet facere cuſtodem.
Quod eſt plus eſt inequale unicuiq;.
Quod eſt parum quaſi nihil differt ab eo quod eſt nihil.
Quod uolunt potentes agunt omnes.
Rex iuſtitiam conſeruare debet.
Regnum ſaluatur per amicos.
Si plures ſint fratres ſenior ſemper debet principari.
Si princeps aliquem a poteſtate ſibi tradita deponere uelit, gradatim debet hoc facere & non ſimul totam poteſtatem auferre.

¶ Sexti libri Politicorum.

Agricole qui non habent neceſſaria circa opera morantur & non concupiſcunt aliena.
Agricole magis appetunt lucrum quam honorem, & ideo delectabilius eſt eis laborare quam principari.
Non eſt facile permanere ciuitatem ſine legibus & conſuetudinibus compoſitam.
Neceſſarium in omni ciuitate aliquid emi & aliquid uendi.
Opus libertatis eſt uiuere, ut uult aliquis, quia ſeruus non uiuit ut uult.
Optimus populus eſt qui terre cultiuus eſt.
Oportet in ciuitate aliquos eſſe qui curam deorū habeant ſcilicet ſacerdotes.
Pluralitas perſonarum in electione prefertur paucitati ſimiliter magnitudo dignitatis prefertur.

Paucum malum cito negligitur/multum autem factū magis in oculis eſt.
Prauos facere dominos non eſt ſecurum/quia ipſi magis indigent cuſtodia aliorum quam poſſint alios cuſtodire.

¶Septimi Libri Politicorum.

Anima precioſior eſt corpore, & omni poſſeſſione & omnibus alijs bonis.
Ars ſupplet defectum nature.
Bonum anime precioſius eſt omnibus alijs bonis.
Bene regere eſt optimum & eligibiliſſimum.
Bonum eſt pueros eſſe ſine uino.
Duplex eſt fœlicitas contemplatiua & politica, quarum prima eſt melior.
Fœlicitas perfecta eſt uſus uirtutis.
Finis generationis in uiris utplurimum eſt numerus .lxx. annorum in mulieribus uero. 50.
Inter omnia animalia ſolus homo habet rationem.
Iuuenum coitus prauum eſt ad puerorum procreationem ſimiliter ſenum/uirorum uero bonus.
Iuuenes ab ebrietate maxime cuſtodire oportet.
In bonis exterioribus non eſt felicitas.
Lactis alimentum maxime familiare eſt corporibus puerorum.
Mulieres coniugari congruit circa etates annorum.xviij.viros uero circa xxxvj.
Neceſſe eſt futurum principem ſubditum eſſe uel fuiſſe.
Omnis exceſſus rerum uel nocet uel nihil proficit.
Omnia amamus, ſed premia magis.
Potentia eſt in iunioribus, prudentia autem in ſenioribus.
Triplex eſt bonum anime corporis & bonum extrinſecus adueniens.

¶Octaui libri Politicorum.

Anima naturaliter delectatur in muſicis melodijs.
Ebrietas homines impetuoſos facit.
Ludus fit propter requiem.
Melodia irratos & alijs paſſionibus occupatos/ſepe alleuiat ipſos letos faciens.

Muſica eſt potens letificare homines.
Muſica ualet ad deductionem temporis, & ad delectationem, & ideo pueris ualet ſtudere in muſica.
Non ſolum pueri erudiendi ſunt in arte utili & neceſſaria, ſed etiam in artibus liberalibus & honeſtis.
Omne laborans requie indiget.
Requies de neceſſitate eſt delectabilis, quia eſt medicina triſtitie que conſiſtit in labore.
Studium debet eſſe commune.

¶ Finis Libri Politicorum.

LIBRI ECONOMICORVM.

Ciuitas eſt domorum pluralitas, agro & pecunijs ſufficienter habundans ad bene uiuendum.
Coniunctio maſculi & femine in irrationalibus eſt ſolum gratia prolis procreande. In rationalibus uero nõ ſolum huius gratia/ſed & alterius, ut parẽtes in ſenio effecti impotentes iuuentur a filijs potentibus.
Diuerſitates morũ nequaquam ad dilectionem ſunt apte.
Due ſunt ſpecies ſeruorum curator & procurator.
In republica plures ſunt imperantes, in familiari uero unus tantum.
Iniuriari femine eſt coire cum extranea muliere.
Impoſſibile eſt non diligentis domini uicarios diligentes eſſe.
Maximus eſt honor ſobrie mulieri ſi uiderit uirum ſibi caſtum eſſe, & de nulla alia curare/ſed preomnibus ipſam caſtam & fidam exiſtimare.
Nemo habet parem curam ſuorum & alienorum.
Non tantum nitor ueſtimentorum / nec excellentia forme nec auri multitudo ad laudem mulieris ualet, quantum ualet modeſtia in rebus ac ſtudium honeſte decoreque uiuendi.
Non debet homo ſane mentis ubicunq; contigerit ſemen ſuum exponere.
Omnis educatio eſt a matre.
Oportet uirum ducere uxorem puellam ut eam doceat bonos mores.

Oportet ſeruo dare opera & uictum, ſufficientia.
Prius decet dominum expergiſci quam ſeruum, & poſterius ire cubitum.
Quid magis impinguat equũ, oculus domini, & quod ſterquilinium agro eſt optimum, ueſtigia domini.
Quanto quis diligentius obſequitur / tanto maiorem gratiam obtinebit.
Societas ſecundũ naturam maxime ineſt mari & femine.
Surgere de nocte ad ſanitatem/ & ad philoſophie ſtudia prodeſt q̃plurimum.
Si mulier cognouerit ſibi caſtum & fidum uirum ipſa etiam fida & caſta erit.
Vnuſquiſq; pergrauiter fert honore ſuo priuari.
¶ Finis Librorum Economicorum.

LIBRI TIMEI PLATONIS.

A deo mundus eſt factus.
Auctor maximus eſt deus.
Anima eſt coniuncta corpori ut fruetur ſcientijs & uirtutibus ſi enim cum feruore magno ſe inuenerit benigne a ſuo creatore recipietur, ſi uero contrarium relegabitur ad inferna.
Bonitas dei fuit cauſa factionis mundi & originis omnium rerum.
Deus eſt ſummũ bonũ ſuper omnem ſubſtantiam omnemq; naturam quem cuncta expectant.
In omnibus tam maximis q̃ minimis debet implorari auxilium dei.
In rebus ſublimibus mediocrem explanationem habere onus eſt laboris.
In omni tractatu fieri debet, ut inter initia cõſideretur quid ſit de quo agitur.
Non decet rem antiquiorem a poſt genita regi.
Nihil eſt maius philoſophia.
Nunquam ad humanum genus diuina munificentia uenit.
Nihil eſt, cuius ortum cauſa legitima & ratio non precelſerit.
Tempora maxime diſtinguuntur per motum ſolis.

LIBRI SEX EPISTO. SENE. AD LVCIL.

¶Primi Libri Epiſtolarum.

Alienum eſt quicquid optando euenit. Epiſt. viij.
Cum amico omnia delibera, ſed de te amico prius. epi. iij.
Cũ illis cõuerſari debes/q te meliorẽ facturi ſunt. epi. vij.
Errat ille qui amicum in atrio querit & in conuiuio probat. epi. iij.
Faſtidientis ſtomachi eſt multa deguſtare, que ubi uaria ſint & diuerſa cõinquinant, & non alunt. epi. ij.
Honeſta res eſt lata paupertas. epi. ij.
Homines plus oculis credunt quam auribus. epi. vj.
Homines dum docent diſcunt. epi. vij.
In hoc fallimur ꝙ mortem non perſpicimus, magna pars eius iam preterijt. epi. j.
Inimica eſt multorum conuerſatio. epi. vij.
Iocundius eſt facere amicum quam habere epi. ix.
Infirmi animi eſt pati non poſſe diuitias. epi. v.
Illos admitte quos tu meliores facere poteris. epi. vij.
Ille beatiſſimus eſt / & ſecurus ſui poſſeſſor qui craſtinum ſine ſollicitudine expectat. epi. xij.
Momento mare euertitur, eodem die ubi nauigia luſerunt ibidem ſorbentur. epi. iiij.
Multi non amico ſed amicitia carent. epi. vj.
Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccatori teſtis aſſiſtit. epi. xj.
Non puto pauperẽ cui quãtuluſcunq; ſupereſt ſat eſt. epi. j.
Nuſquam eſt qui ubiq; eſt. epi ij.
Non prodeſt corpori cibus, qui ſtatim ſumptus emittitur. epi. ij.
Nihil ita ſanitatem impedit ſicut crebra remediorum mutatio. epi. ij.
Non conualeſcit planta que transfertur. epi. ij.
Non qui parũ habet eſt pauper, ſed qui plus cupit. epi. ij.
Nullum habet maius malum occupatus homo, & bonis ſuis obſeſſus quam ꝙ amicos ſibi putat quibus ipſe non eſt. epi. iij.
Neminem fortuna prouexit ut non tantum illi minaretur

quantum promiſſerat. epi.iiij.
Nullius boni iocunda eſt poſſeſſio ſine ſocio. epi.vj.
Neceſſe eſt ut mors aut nō perueniat aut ptranſeat. epi.iiij.
Nihil boni putare debemus quod eripi poſſit epi.ix.
Omnia lucilli aliena ſunt tēpus tantum noſtrum eſt. epi.j.
Omnes ignoſcunt, nemo ſuccurrit. epi.j.
Peſſimum eſt quod auctoritatem habemus ſenum, uitia uero puerorum. epi.iiij.
Philoſophie ſeruias ut tibi contingat uera libertas. epi.viij.
Quicquid etatis retro eſt mors tenet. epi.j.
Qui cum paupertate bene conuenit diues eſt. epi.iiij.
Quibuſdam egris gratulatio fit cum ſeipſos egros eſſe ſenſere. epi.vj.
Quid refert qualis tuus ſtatus ſit, ſi tibi uř malus. epi.ix.
Spem metus ſequitur. epi.v.
Sapiens, & ſi ſeipſo contentus ſit tamen amicū habere uult ne tam magna uirtus iaceat. epi.ix.
Sapienti nihil eſt neceſſe. epi.ix.
Si uis amari ama. epi.viij.
Sic uiue cū hominibus tanquam deus uideat. epi.x.
Sic loquere cum deo tanquam homines audiant. epi.x.
Turpiſſima eſt iactura, que per negligentiam fit. epi.j.
Timere deſines/ſi ſperare deſieris. epi.v.
Temperatur uita inter bonos mores & publicos. epi.v.
Vtrunq; uitium eſt omnibus credere & nulli. epi.iij.
Vita tranſcurrit dum differtur. epi.j.
Vnum exemplum luxurie atq; auaritie multum mali facit. epi.vij.
Vnus dies gradus uite eſt. epi.xij.
Vicinus diues cupiditatem irritat. epi.vj.
Verecundia in adoleſcente bonum ſignum eſt. epi.xj.

¶Secundi Libri Epiſtolarum.

De preſentibus facile eſt iudicium. epi.xiij.
Modica ira gignitur inſaniam. epi.xviij.
Ira uitanda eſt non moderatiōis/ſed ſanitatis cā. epi.xviij.
Multis ſeruit qui corpori ſeruit. epi.xiiij.
Non iubeo te ſemper libris inſiſtere aut pugillaribus dandum eſt enim interuallum aliquod animo, non ut reſoluatur, ſed ut remittatur. epi.xv.

Natura modicũ deſiderat/opinio uero immẽſum. epi.xvi.
Naturalia deſideria ſunt finita ex falſa opinione naſcentia. epi.xvj.
Nihil ſit quod nos a philoſophia reuocet, nec paupertas, nec indigentia alicuius rei. epi.xvij.
Non eſt in rebus uitium, ſed in ipſo animo. epi.xvij.
Nihil difert utrum egrum in ligneo lecto collores aut aureo, quocunq; illum tranſtuleris morbum ſuum ſecum transfert. epi.xvij.
Nihil difert, utrum animus eger in diuitijs aut in paupertate ponatur, malum ſuum illum ſequitur. epi.xlvij.
Philoſophia non contingit in uerbis ſed in rebus. epi.xvj.
Philoſophia animum format & fabricat, uitam diſponit & actiones regit, agenda & omittenda demonſtrat ſine hac nemo ſecurus. epi.xvj.
Sine ſtudio philoſophie eger eſt animus. epi.xv.
Subtilitas animi ciborum copia impeditur. epi.xv.
Satis eſt inimicos non habere. epi.xiiij.
Si uis uacare animo, aut pauper ſis oportet aut pauperi ſimilis. epi.xvij.
Si quid te uetat bene uiuere bene mori non uetat. epi.xvij.

¶ Tertij libri Epiſtolarum.

Bona mens nec comodatur nec emitur, immo ſi uenalis eſſet non habet emptorem, ſed mala quotidie emitur. epi.xxvij.
Incertum eſt quo loco mors te expectat/tu uero eam in omni loco expecta. epi.xxvj.
Magnus eſt ille qui in diuitijs pauper eſt, ſed ſecurior qui caret diuitijs. epi.xx.
Melius honeſta probamus quam ſequamur. epi.xxj.
Male uiuunt qui ſemper uiuere incipiunt, eo q; ſemper illis imperfecta uita ineſt. epi.xxiij.
Nemo diues naſcitur. epi.xx.
Non eſt uir fortis & ſtrenuus qui laborem fugit. epi.xxij.
Nemo quam bene uiuat, ſed quam diu curat. epi xxij.
Philoſophia facere docet/non dicere. epi xix.
Peiores morimur quam naſcimur. epi xxij.
Qui peccare feneſcit corrigi non uult. epi xxviij.
Sola uirtus preſtat gaudiũ perpetuũ & ſecuꝝ. epi.xxviij.

¶ Quarti libri Epiſtolarum.

Audituro & nulli alteri dicendum eſt. epiſt.xxix.
Bonum eſt ſcientia rerum/malum uero imperitia. epi.xxxj.
Dolor magnus nunquam eſt longus. epi.xxx.
Generoſos animos labor nutrit. epi xxxj.
Mortem non timemus,ſed cogitationē mortis. epi.xxx.
Sicut adoleſcentiam ſequitur ſenectus/ita mors ſenectutem. epi.xxix.

¶ Quinti libri Epiſtolarum.

Animus generoſus ex ſe concitatur ad honeſta. epi.xxxix.
Lauda hominem in eo quod dari,nec erripi poteſt, & quod eſt proprium hominis, hoc autem nec domus eſt pulchra ueſtis/nec familia formoſa, ſed animus & ratio perfecta. epi.xlj.
Magnanimi eſt contemnere magna. epi.xxxix.
Nemo bonus ſine deo. epi.xlj.
Non faciunt equum meliorem aurei freni. epi.xlj.
Nemo gloriari niſi de ſuo debet. epi.xlj.
Philoſophia platonem nobilem non accepit, ſed nobilem fecit. epi.xliiij.
Quid ſtultius quam in homine laudare aliena. epi.xlj.
Remedia non proſunt ni immorentur. epi.xl.
Turpe eſt ferri & non ire. epi.xxxvij.
Tardiloquum te eſſe iubeo. epi.xl.

¶ Sexti libri Epiſtolarum.

Lectio certa prodeſt,uaria uero delectat. epi.xlv.
Non poteſt amor cum timore miſceri. epi.xlvij.
Nulla ſeruitus turpior quam uoluntaria. epi.xlvij.
Nō refert quā multos libros habere,ſed quā bonos. epi.xlv.
Sic cum inferiore uiuas / quemadmodum tecum ſuperiorem uiuere uelles. epi.xlvij.

LIBRI SENECE DE MORIBVS.

Auribus frequentius utere quam lingua.
Auaritia ſenilis eſt ſimilis monſtro.
Bona conſuetudo excutere debet quod mala inſtruxit.
Diſciplina mores facit bonos.
Dolor patientia uincitur.

Fortior eſt qui cupiditatem uincit, quã qui hoſtem, & fortiſſimus qui ſeipſum uincit.
Facta cernuntur animus uero non uidetur.
Id ſapit unuſquiſq; quod didicit.
Libentius audias quam loquaris.
Mihi credas non poteſt eſſe diues & fœlix.
Magnarum iurium eſt negligere ledentem.
Maxima egeſtas eſt auaritia.
Nihil petas quod negaturus fuiſti.
Omne peccatum actio uoluntaria eſt.
Pecunia auaritiam non ſatiat ſed irritat.
Peiora ſunt tecta odia quam aperta.
Qui a multis timetur multos timet.
Qui malis parcit bonis nocet.
Quietiſſimam uitam agerent homines ſi hec pronomina tollerentur meum ſcilicet & tuum.
Quicquid dicturus es, anteq̃ alijs dixeris tibi dicas.
Maxime diuitie ſunt non deſiderare diuitias.
Qui neſcit tacere neſcit loqui.
Qui ſibi uidetur pauper/pauper eſt.
Quid dulcius q̃ habere amicum cum quo omnia ſicut tecũ loqui audeas.
Quod tacitum eſſe uelis nemini dixeris.
Quis plurimum habet qui nimium cupit.
Spes premij ſolatium eſt laboris.
Scire uti paupertate maxima fœlicitas eſt.
Vtendum eſt diuitijs & non abutendum.
Vbi confeſſio ibi remiſſio.

SENECE DE FORMVLA VITE.

¶ Capitulo de prudentia.

Cuiuſcunq; facti cauſam inquire.
Cogitatio tua a uero nunquam recedat.
Cum conſideratione promittas.
De dubijs non diffinias ſed ſuſpenſam tene ſententiam.
Lauda parce, ſed uitupera partius.
Non te moueat dicentis auctoritas, nec quis dicat, ſed quid dicatur attendito.

Prudens non dicit, non putaui ſic fore.
Plenius quam promiſeris preſta.
Que apud te habes non tanquam aliena ſeruabis / ſed per te tanquam tua diſpone & utaris.
Teſtimonium ueritati non amicitie reddas.

¶ Capitulo de magnanimitate.

Fraudes & dolos imbecillum decet habere.
Honeſtum & magnum uindicte genus eſt ignoſcere.

¶ Capitulo de continentia.

A uerbis turpibus abſtineto.
Cunctis eſto benign9, nemini blandus / paucis familiaris oībus equus, ſed ad iram tardus, ad miſericordiam pronus, in aduerſis firmus / in proſperis cautus & humilis.
Clementie ſis cultor / ſeuicie uero deteſtator.
Eſto fugax uitiorum tuorum, aliorum uero curioſus ſcrutator nec acerbus reprehenſor.
Interdum ſerijs miſceas iocos, ſed temperatos.
Inferiores ſuperbiendo non contēnas, ſuperiores autem ratione uincere non timeas.
Non aſcribas tibi quod non es, nec maior q̄ es uideri uelis.
Non extollas quēquam neq; deijcias.
Omnia credito tollerabilia preter turpitudinem.
Palatum tuum fames excitet non ſapores.
Qui ſibi ipſi ſatis eſt cum diuitijs natus eſt.
Riſus ſit ſine cachino.
Seuerior eſto iudicio quam ſermone.
Sapientie cupidus ſis & docilis.
Tam triſte eſt a turpibus laudari, quam ob turpia laudari.

¶ Capitulo de iuſtitia.

Deum amabis, ſi illum in hoc imitaberis, ut uelis omnibus prodeſſe & nulli nocere.
Iuſtus ſecreta non prodit.
Nihil nocere non eſt iuſtitia, ſed alieni abſtinentia.

LIBRI QVATTVOR SENECE DE BENEFI.

¶ Primi libri de Beneficijs.

Beneficiorum memoria ſeneſcere non debet.
Beneficium non poteſt manu tangi / ſed in animo geritur

nec aurum nec argentum beneficium eſt, ſed tribuentis uoluntas.

Dignus eſt decipi/qui de recipiendo cogitauit/cum daret.

Multo gratius uenit quod facili, quam quod plena manu datur.

Nullum beneficium dandum eſt negligenti.

Primo ſunt danda neceſſaria, deinde utilia, deniq; iocunda atq; manſura.

Qui beneficium non reddit/magis peccat quam qui non dat citius.

Quum beneficia in uulgus largiri inſtitueris multa perdenda ſunt ut unum bene des.

Qui tarde fecit diu noluit.

Vno beneficio bene dato / multorum amiſſorum danna ſaluantur.

Vide ne mittas munera ſuperuacua/ut femine arma/ruſtica libros & ſtudijs dedito retia.

¶ Secundi Libri de Beneficijs.

Beneficium datum aſpere ab homine duro, panis lapidoſus uocatur / quem eſurienti accipere neceſſarium ſit eſſe acerbum.

Dabo egenti ſed non ut ipſe egeam.

Ille non tulit gratis qui cum rogaſſet accepit, unde optimũ eſt preuenire deſiderium rogantis.

Qui dedit beneficium taceat, narret autem recipiens.

Sucurram perituro ſed non ut ipſe peream.

Tarde uelle nollentis eſt.

¶ Tertij libri de Beneficijs.

Ingratus eſt qui diſſimulat.

Ingratior eſt qui non reddit.

Ingratiſſimus eſt omnium qui oblitus eſt.

Non referre gratiam turpe eſt.

Non eſt bonum uiuere ſed bene uiuere.

Nulli uirtus eſt precluſa/oĩbus patet, omnes admittit, oẽs inuitat, ſeruos, reges, & exules, non elligit domum nec cenſum ſed nudo homine contenta eſt.

¶ Quarti libri de Beneficijs.

Qui beneficium dedit ut reciperet, non dedit.

Stultus omnia uicia habet.

¶De Remedijs Fortuitorum.

Aegroto/uenit tempus ut experimentum mei caperem nō in mari aut prelio uir fortis tantum habetur ſed in lectu lo etiam uirtus exhibetur.

Aegroto/iſtud toto ſeculo fieri non poteſt, aut enim febrem relinquo, aut ipſa me, ſemper una eſſe non poſſumus.

Amiſi liberos, ſtultus eſt qui flet caſus mortalium.

Amicum perdidi, iam ante te habuiſſe certum eſt.

Amicum perdidi, alium quere, quere inter liberales artes inter honeſta officia/in laboribus/ad menſam res iſta nō queritur.

Dolor imminet, ſi exiguus eſt feramus/leuis enī eſt patientia, ſi grauis eſt, feramus, non leuis eſt gloria.

Dura res eſt dolor, ymo tu mollis.

Exulabis, non patria mihi interdicitur ſed locus/in quancunq; terram uenero in meam uenio nulla terra exilium eſt, patria eſt ubi bonum eſt.

Iuuenis morieris. Quicunq; ad extremum fati ſui uenit ſenex moritur, non refert que ſit hominis etas ſed que meta.

In latrones incidi, alius in accuſatores alius in fures, alius in fraudatores/plena inſidijs uia eſt, noli conqueri ꝙ incideris, ſed ꝙ euaſeris gaude.

Morieris/iſta eſt hominis natura, & non pena.

Morieris, hac conditione intraui ut exirem.

Morieris/uita noſtra peregrinatio eſt, cum diu ambulaueris domum redeundum eſt.

Morieris, ſtultum eſt timere quod uitare non poſſis.

Male de te loquuntur homines, bene loqui neſciunt, faciūt enim non quod mereor ſed quod ſolent.

Male de te loquitur malus, moueret ſi hoc iudicio faceret & non morbo, non de me loquitur ſed de ſe.

Naturam infamare noli ipſa nos fortes genuit.

Naufragium feci, non quod perdideris, ſed quod euaſeris cogita.

Oculos perdidi, habet & nox ſuas uoluptates.

Pauci dolorem ferre poſſunt, imbecilles natura ſumus.

Pecuniam perdidi, fortaſſe te illa perdidiſſet / o te felicem

ſi cum

ſi cum illa auariciam perdidiſſes.
Sapiēs pegrinari pōt exulare uero minime, ſtult' aūt exulat.
Vxorem bonam perdidi/an inueneras bonam an feceras, ſi inueneras adhuc te habere poſſe ſcias ſi autem feceras ſpera, res perijt ſaluus eſt artifex.

LIBRI QVINQVE BOETII DE CONSOLA.

Primi libri de Conſolatione.

Agi iuſtitie frenis, ei{q} obtēperare ſūma eſt libertas. pſa.v.
Beate ſunt res publice que a ſtudioſis ſapientie reguntur, uel quarum rectores ſtudere ſapientie contigit. pro.iiij.
Homo eſt animal rationale atq{} mortale. pro.vj.
Latet obſcuris condita uirtus clara tenebris / iuſtuſq{} tulit crimen iniqui. me.v.
Malorum exercitus & ſi innumeroſus ſit, ſpernendus tamē eſt, quoniam non ratione, ſed temere regitur. pro.iij.
Mors hominum fœlix que ſe nec dulcibus annis inſerit & meſtis ſepe uocata uenit. me.j.
Oīa certo fine gubernas hoīum ſolos reſpuis actus. me.v.
Philoſophia eſt omnium uirtutum magiſtra. pro.iij.
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu. me.j.
Sic quod precipiti uia certum deſerit ordinem.
Letos non habet exitus. me.vj.
Tu quoq{} ſi uis.
Lumine claro cernere uerum.
Trammite recto carpere callem.
Gaudia pelle, pelle timorem.
Spem{q} ſignato nec dolor adſit.
Nubila mens eſt uincta{q} frenis.
Hec ubi regnant. me.vij.

Secundi libri de Conſolatione.

Anſia res eſt humo{rum} bonorum conditio. proſa.iiij.
Auaritia odioſos ſemper facit largitas uero claros. pro.v.
Beatitudo eſt ſummū bonum nature rōnē degētis. pro.iiij.
Beatitudo nō eſt in rebus fortuitis eo {qd} hec auferri poſſunt, beatitudo uero ſtabilis permanet. pro.iiij.
Ceteris aīalib' ſeſe ignorare a nā ieſt, hoī uero a uitio. p.v.
Continuus timor non ſinit eſſe fœlicem. pro.iiij.
Diuitie ſepe poſſidentibus nocuerunt. pro.v.

De fine amiſſas opes querere/quod ditiarum genus precio‑ſiſſimum eſt.ſ.amicos inueniſti. pro.viij.
Ego nego illud eſſe bonum quod nocet habenti. pro.v.
Ex uirtutibus dignitati honor accedit, & non ex dignitate uirtuti pro vj.
Fortuna non ſemper ſe bonis adiungit, nec quibus adiuncta fuerit bonos efficit. pro.vj.
Finiti & infiniti nulla unq̄ poterit eſſe cōicatio. pro.vij.
Hunc continuum ludum ludimus, rotā uolubili orbe uer‑ſamus/infima ſummis, ſumma infimis, mutare gaude‑mus, aſcende ſi placet. pro.ij.
Homines deo mente ſimiles ſunt. pro.v.
Heu grauem ſortem quotiens iniquus, additur ſeuo gladius ueneno. metro.vj.
In omni aduerſitate fortune, infeliciſſimum genus infortu‑nij eſt fuiſſe felicem. pro.iiij.
Immortalitatem propagare uidemur, quando futuri tem‑poris famam cogitamus. pro.vij.
Manifeſtū ē, fortuitā felicitatē corpis morte finiri. pro.iiij.
Mors ſpernit altam gloriam, inuoluit humile pariter excel‑ſum caput. me.vij.
Nihil eſt miſerum, niſi cum putes. pro.iiii.
Nūq̄ tua faciet eē fortuna, q̄ a te natura rep̄fecit aliena. p.v.
Neceſſe ē p multis indigere/qui p multa poſſident. pro.v.
Natura paucis minimiſq; contenta eſt. pro.v.
Natura deſpicit, ut contraria queque iungantur. pro.vj.
O q̄ preclara eſt operum beatitudo mortalium, quā quādo adeptus fueris, ſecurus eſſe deſiſtis. pro.v.
Omne terrenum negocium ſpernit anima que ſe celo fruēs terrenis gaudet eſſe exemptam. pro.vij.

¶ Tertij libri de conſolatione.

Amicorum genus, quod ſanctiſſimum eſt/nō in fortuna, ſed in uirtute numeratur. pro.ij.
Ad uerum bonum naturalis ducit intentio, & ab eodē mul‑tiplex error abducit. pro.iij.
Aliena claritudo ſi tuā nō hēs ſplēdidū te nō efficit. pro.vj.
Btitudo ē ſtatus oīum bonoꝝ aggregatiōe pfectus. pro.ij.
Bonum ex diuerſis ſtudijs appetitur. pro.ij.
Deum omnipotentem nemo eſſe dubitat. pro.xij.

Deus malum facere non poteſt. pro.xij.
Egemus illo quod deſideramus. pro.iij.
Eorum eſt eadē ſubſtātia, quorum effectus nō eſt diuerſus pro.xi.
Eſt enim mentibus hominum ueri boni naturaliter inſerta cupiditas/ſed ad falſa deuius error abducit. pro.ij.
Felix qui potuit boni fontem uiſere lucidum. metro.xij.
Felix qui potuit grauis terre ſoluere uincula. metro.xij.
Gl'ia mortaliū nihil aliud eſt q̄ auriū iſlatio magna. pro.vj.
Heu q̄ miſeros tramite deuio abducit ignorantia. me.viij.
Illa eſt uera & perfecta felicitas, que potentem/ſufficientem reuerendum, celebrem, letumq; perficit. pro.ix.
Nobilitas eſt laus q̄dā pueniēs ex meritis parentū. pro.vj.
Natura ptiū eſt ut unū corpus diuerſa cōponant. pro.x.
Omne animal tueri ſalutem laborat, mortem uero pniciē q; deuitat. pro.xj.
Omnia bonum appetunt. pro xj.
Philoſophia eſt ſummū laſſorum animorum ſolamē. pro.j.
Que peſtis efficacior ē ad nocēdū, familiari inimico. pro.v.
Triſtes eſſe uoluptatis exitus ſi quis libidinum ſuarum reminiſci uolet, intelliget. pro.vij.
Taceo q̄ nature minimū auaritie aūt nihil ſatis eſt. pro.iij.
Vxor ac liberi iocunditas gratia appetuntur. pro.ij.

¶ Quarti libri de conſolatione.

Apud ſapiētes nullus prſus odio loc' relinquēdus ē. p.iiij.
Beatitudo eſt premium humanorum actuum. pro.iij.
Duo ſunt quibus omnis effectus humanorum actuum conſtat uoluntas .ſ. & poteſtas, quorum ſi alterum deſit, nihil eſt quod explicari queat. Deficiente enim uoluntate nec aggreditur quiſq; quod non uult/ac ſi poteſtas abſit, uoluntas fit fruſtra. pro.ij.
Infelicior ac miſerior eſt iniurie illator, q̄ acceptor, & iniuria eſt inferentis miſeria. pro.iiij.
Id eſt quod ordinem retinet ſeruatq; naturam. pro.ij.
Mali infeliciores ſunt quum concupita perfecerint, q̄ ſi ea q̄ cupiunt explere non poſſint. pro.iiij.
Mali puniti meliores ſunt quam mali impuniti, quia pena malorum bona eſt ratione iuſtitie. pro iiij.
Nequitia florente ac imperāte, uirtus nō ſolum premiis caret uerum etiā ſceleratorum pedibus ſubiecta calcatur/

. & in locum facinorum luit ſuplicia. pro.j.
Nullũ malũ impunitũ,nullũ bonũ irremuneratũ. pro.j.
Non eſt fas homini cunctã diuini opis machinã uel ingenio comprehendere,uel ſermone explicare. pro.vj.
Probos mores ſua premia non relinquunt. pro.iij.
Premium bonorum eſt deos fieri. pro.iij.
Quid animorum ſalus eſſe uidetur,niſi probitas,quid uero egritudo niſi uitia. pro.vj.
Quicquid a bono deficit id eſſe deſiſtit,quo fit ut mali deſinant eſſe quod fuerant. proſa.iij.
Sicut ꝓbis ꝓbitas ẽ ꝑmiũ,ita malis neqtia ẽ ſuppliciũ. ꝑ.iij.
Sicut langor eſt morbus corporis,ita uitioſitas eſt morbus animę. pro.iiij.
Vis aptam meritis uicem referre dilige iure bonos & miſerere malis. me.iiij.

¶Quinti libri de Conſolatione.

Eternitas ẽ itermiabilis uitꝯ ſiſtotã & pfecta poſſeſſio. ꝑ.vj.
Extrema hominum ſeruitus eſt/quando uitijs dedite rationis proprie poſſeſſione ceciderint. pro.ij.
In hodierna uita non amplius uiuitur quam in mobili tranſitorioq́ momento. pro.vj.
Omne quod ineſt ſenſibus/ſi ad rationem referas uniuerſale eſt,ſi ad ſenſum particulare. pro.vj.
Omne quod cognoſcitur non ſm uim ſui,ſed potius ſm cognoſcentis facultatem comprehenditur. pro.iiij.
Omne futurum precurrit diuinus intuitus. pro.vj.
Quibus ineſt rõ his ẽt ineſt uolẽdi nolẽdiq́ libertas. pro.ij.
Sperare & orare ſolus modus eſt quo cum deo homines loqui uidentur. pro.iij.

¶Finis libri Boetij de conſolatione.

LIBRI DE DISCIPLINA SCOLASTICA.

¶Primi capituli de diſciplina Scolaſtica.

Diligentia cuiuſlibet operis,obtuſitas premolitur. cap.j.
Grãmatice fructuoſitas nullo mõ eſt ſilẽtio obliquãda,ꝑ eã eni cuiuſlibet ſcię cõmẽdabilis reddit̃ poſſeſſio. cap.j.
Sicut prudentia ſine iuſtitia parum uel nihil prodeſt,iuſtitia uero ſine prudentia multum,ſic ſcientia ſine uſu parum, uſus uero ſine ſcientia multum. cap.j.

Succita breuitas, licet uoce ſit tedioſa, ñ tñ ẽ iſtructuoſa. c.j.

¶ Secundi capituli de diſciplina Scolaſtica.

A luxurie feruore ſtudeat diſcipulus alienari. cap.ij.
Diſcipulus non ſit magiſtro uiolentus. cap.ij.
Miſeꝝ eſt eẽ magiſtrũ, q nunq̃ nouit ſe eẽ diſcipulũ. cap.ij.
Meretrix eſt nonaria, inferni ianua, uia iniqtatis, ſcorpionis percuſſio, uiſcarium ſceleris, puteus interitus. ca.ij.
Non eſt dignus ſcia, qui ſcie inſurgit preceptor. cap.ij.
Qui non nouit ſe ſubijci/ nunq̃ ſciet magiſtrari. cap.ij.
Scolaris non debet eſſe diſcolus. cap.ij.
Vinũ modice ſumptũ acuit ingeniũ, non modice uero rõnẽ cõturbat/ intellectũ ebetat/ memoriã eneruat, obliuionẽ immittit, errorẽ infundit & ignorãtiã inducit. cap.ij.

¶ Tertij capituli de diſciplina Scolaſtica.

Quid lucidius in dilectionis opuſculo conſtantia qd nequs incõſtãtia prima parit, ꝓcedit & colligit, ſecũdo uero ꝑte diſſoluit retrocedit & collecta diſpergit. cap.iij.
Sũma ſit diſcipuli magiſtratui ſubiectio exercitij attẽtio, cũ animi beniuolẽtia, & ingenij docilitate/ ſpecierũ luxurie euitatio, feliciſq; cõſtantie debita profeſſio. cap.iij.

¶ Quarti capituli de diſciplina Scolaſtica.

Non eſt dignus dulcoris acumine, qui amaritudinis neſcit inuiſcari grauamine. cap.iiij.
Prudentis ſcolaris conſtantia gaudeat ſemper conſorte ſpeciali cum propriam poſſit detegere ſcientiam. cap.iiij.
Seruus bilinguis procul expellatur, & ipſius nequitia ſtatim deponatur. cap.iiij.

¶ Quinti capituli de diſciplina Scolaſtica.

Alios docere eſt proprie facultati indulgere. cap.v.
Miſerimi ingenij ẽ uti ſemꝑ inuẽtis & nõ inueniẽdis. cap.v.
Non intereſt diſcentis probrioſis affatibus & contumelioſis regentem incitare. cap.v.
O quam felicis exitus eſt ueneranda comendatio. cap.v.
Proprio labore diſcipulus confixus, nunquam alieno inuidebit honori. cap.v.

¶ Sexti capituli de diſciplina Scolaſtica.

Fetidum uas aquas infuſas corrumpit. cap.v.
Nulla eſt res diſcipulo contumelioſa, quam uita magiſtri contumelioſa. cap.vj.

Oportet prius diſcere quam docere. cap.vj.

Oportunius eſt mechanice deſeruire arti quam iugo negligentie onerari. cap.vj.

Rerum effectus exhibitione operis declarantur. cap.vj.

Subminiſtrantium cure nō ſemper eſt confidendū. cap.vj.

Sicut in unoquoq; ope materi inuenitur cōſtātia, ita uniuerſe doctrine & diſcipline nouerca eſt neglige̅tia. cap.vj.

Valde abſurdum & iniquum eſt, ut imperiti peritis nouelli antiquis, rudeſq; preferantur emeritis. cap.vj.

Finis libri de diſciplina Scholaſtica.

LIBRI APVLEI DE DEO SOCRATIS.

Dij ab omnibus differunt loci ſublimitate, uite perpetuitate, & nature perfectione.

Deus eſt omnibus animi paſſionibus liber, unde non dolet nec triſtatur.

Demones ſunt animalia genere, mente rationabilia, animo paſſiua, corpore aerea, & tempore eterna.

Magna e dignitas ſapie̅tie q̄ Socrate̅ ſummo deo coequat.

Nihil eſt deo perfectius & potentius.

Nihil eſt generoſius & ſimilius deo, quam uir perfecte bonus qui in tantum homines ceteros excellit quantum ipſe a dijs immortalibus excellitur.

Preſtantiſſimum animal exiſtens in terris eſt homo.

Perpetua conuerſatio contemptum parit, raritas autem admirationem conſiliat.

Summus deus infinitus eſt, non ſolum loci excluſione ſed etiam nature dignitate.

Si laudas aliquem, quia generoſus eſt parentes eius lauda, ſi autem quia diues fortune hoc debetur, ſi autem quia ualidus, egritudine fatigabitur, ſi autem quia uelox, in ſenectute abiet, ſi autem quia formoſus, expecta modicum & non erit. Sed ſi eū laudas, quia bonis moribus & artibus doctus eſt & ualde eruditus quantū homini licet, tunc ipſum uirum lauda, quia nec a patre hereditarium, nec caſu pendulum, nec etate mutabile nec a corpore caducum.

Explicit Repertorium dictorum Ariſtotelis, Auerroys, & aliorum Philoſophorum.

INCIPIVNT

PROBLEMATA ARISTOTELIS, ad uarias queſtiones cognoſcendas ad mo/ dum dignas & ad naturalem philoſo/ phiam potiſſimum ſpectantes diſcutientia.

OMnes homines naturaliter ſcire deſiderant ut ſcribit Ariſt princeps philoſophorum primo metaphiſice. Cuius cauſa poteſt reddi talis, quia om ne ens naturaliter appetit ſuam perfectionē & ſimili ter conatur ſe aſſimilare primo enti diuino & immor tali inquantum poteſt, ſed ſcientia eſt de perfectione intellectus, ergo omnes homines naturaliter ſcire de ſiderant. ¶ Rurſus & alia ratio eſt, nam quodcunq ens naturaliter appetit bonum ut ſe conſeruare poſ ſit in rerum natura, ſed omnis notitia ſcientifica eſt de numero bonorum honorabilium, ut patet primo de anima, ergo naturaliter omnis homo deſiderat ſci re & ex conſequenti omnis ſcientia inquantum intel lectui humano eſt poſſibilis eſt appetenda. Quāuis igitur quelibet ſcientia ſit perſcrutanda, magis tamē illa que eſt in nobiliore, & cōmunior alijs ſciētijs, ſed philoſophica ſcientia cōfert maximas delectationes ut patet decimo ethicorum, ergo preceterjs ſcientijs philoſophica diligentius eſt inquirenda/etiam pro pter alias cauſas. Nam preſens ſcientia eſt ſimilis ſci entie philoſophice, quia ipſa clarificat animā & ipſa facit delectari in hoc ſeculo, ut dicit Ariſtoteles in lib. de pomo & morte/quia que etiam intantum cla rificat hominē ut ipſum primo enti diuino immor tali aſſimilari laborat teſte. Seneca in epiſtola in talia prorumpente uerba. Hoc mihi philoſophia promit tit ut ſummopere me deo parem reddat. Liber igi tur de animalibus corporalibus, preſertim de corpo re humano ex pluribus artificialibus codicibus pro blemata colligere.

Quarē oēs hoīes amo re ſcientie capiūtur.

Quare phi loſophia plus cete ris ē pere renda.

Seneca te ſtimoniū de philoſo phia.

¶ Et eſt primum tale.

Multiplex rõ quare hõ habet faciem in celum ere-ctam.

¶ Queritur quare inter omnia animalia homo habet faciem uerſus celum eleuatã. ¶ Rñdetur multipliciter. Primo ꝙ eſt ex uoluntate ipſius creatoris. Et quãuis illa reſponſio ſit uera, nõ tñ uidetur ualida in propoſito, quia ſic facile eſt omnia ſoluere. ¶ Secundo reſpõdetur ꝙ omnis artifex opus ſuũ primũ communiter facit deterius/ & poſt hoc opus ſuũ ſecundũ facit meli⁹, & ſic deus creauit bruta animalia primo quibus dedit faciẽ depreſſam ad terram inclinatã/ & ſecundo creauit homines, ut patet in Geneſi, quibus dedit figurã honeſtã, & ad celũ eleuatã. Sed illa reſpõſio nõ uidetur iteꝝ ualere ad propoſitum ex quo eſt theologicalis & in primo derogat bõitati dei que ſua opera quantum eſt ex ſua natura ſemper facit bona. ¶ Tertio rñdetur ꝙ inter omnia animalia ſolus homo eſt ordinatus ad regnũ celorũ, & ideo habet figuram eleuatã ad celũ quia cõtẽptis terrenis contẽplari debet celeſtia in diuinis. ¶ Quarto rñdetur ꝙ oĩs creatura rõnalis eſt ſimilis ĩtelligẽtie & finaliter ĩ deũ ordinatã patet per Auerroym primo de anima, ergo habet figuram eleuatã ſurſum. ¶ Quinto rñdetur ꝙ homo exiſtit microcoſmus id eſt minor mũdus ſicut uult Ariſto. octauo phiſicorum/ ideo omnibus aĩalibus habet precipere/ & ſibi obediũt. ¶ Sexto reſpõdetur & ultimo ꝙ naturaliter cuilibet rei & operi talis figura eſt computanda, qua ſuo motui fiet apta/ ut celo cõpetit rotũditas. igni aũt competit figura piramidalis q motui ſurſum ẽ apta/ ergo rei bipedali ut ẽ hõ figura diametralis & figura piramidalis eſt aptiſſima, ergo ĩter oĩa animalia ſolus hõ capite ẽ eleuat⁹.

Quare caput aĩaliũ ſit piloſum

¶ Quare caput animalium eſt piloſum. ¶ Reſpondetur ſecundũ Conſtantinum ꝙ pili ſunt ornamenta capitis & cerebri & cerebrum per generationes pilorum euacuatur a groſſis uaporibus a ſupremo uſꝗ ad partes inferiores qui exeunt per poros carnis exterioris & exſiccantur & in pilos conuertuntur. Patet quia in toto homine nihil ſiccius pilis eſt, quia ſicciores ſunt oſſibus, ut patet per Alber. magnum.

quia aliqua animalia nutriuntur ex oſſibus ut canes, ſed nullum animal poteſt digerere plumas uel pilos quia indigeſti eiiciūtur & omnino ſicci ſunt & inepti ad nutrimentum. ℂ Secundo reſpondetur ꝙ cerebꝛ quattuor modis purgatur primo ab aquaticis humoribus ſuperfluis per oculos/a melancolia per aures, a colera per naſum/a flegmate per pilos & illa intentio eſt medicorum.

ℂ Quare homines habēt longiores crines in capite ꝙ cetera animalia. ℂ Reſpōdetur ſm Ariſto. iij. de generatione animalium, ꝙ homo inter omnia alia animalia habet cerebrum humidiſſimū a quo egreditur ſudor, qui in crines longos capitis conuertitur. ℂ Secundo reſpondetur ꝙ humores in homine ſunt pingues nō cito exiccabiles/ergo pili in eo prolōgantur. In aliis autem animalibus humores ſunt faciliter exiccabiles, ergo ceſſat in eis prolongatio pilorum.

Cur hoīb' longiores ſunt in capite crines ꝙ ceteris aīalibus.

ℂ Queritur ad idem quare in aliis animalibus pili ſolum infiguntur cuti/ſed in homine profundius radicantur in cute. ℂ Reſpōdetur ꝙ ideo quia plus in homine habent de nutrimento, ergo & iam magis ad inferiora prolongantur. Et hec etiā eſt ratio, quare pili in aliis animalibus uariantur ad variationem cutis, & non in hominibus, niſi aliquando in cicatrice.

ℂ Queritur quare mulieres habent longiores crines ꝙ uiri. ℂ Reſpondetur, quia mulieres ſunt humidiores ꝙ uiri & magis flegmatice, ergo in eis plus eſt de materia pilorum, & per conſequens ſequitur longitudo pilorum. Et cum hoc talis materia cerebri magis augetur a membris interioribus, & maxime tempore menſtrui, quia tunc materia aſcendit & augmentatur humor pilorum, ut dicit Albertus. Si pilus mulieris menſtruoſe ponatur ſub fimo ex illo generatur ſerpens uenenoſus. ℂ Secundo reſpōdetur, quia mulieres non ſunt barbate, & ſic materia barbe tranſit in materiam pilorum &c.

ℂ Queritur quare aliqui homines habent crines moles & aliqui duros. ℂ Reſpondetur ſecūdum Ariſtotelem ꝙ cutis pilus ſunt termini analogi, modo que-

De diuerſitate cutis & piloꝝ.

dam cutis eſt dura, quedam ſpiſſa, quedam ſubtilis, & quedã groſſa, ergo pilus qui egreditur p poros ſuperficiales groſſe cutis fit groſſus, & qui per poros ſubtilis fit ſubtilis. Etiã qñ pori ſunt aperti/tunc exit multus humor, ergo pili duri generãtur. Et ubi pori ſunt anguſti ibi molles & ſubtiles crines generãtur. Et hoc Ariſ. in hoibus declarat huius ſignum habemus prio quia mulieres habẽt molliores crines q̃ uiri, quod cõtingit ex eo, quia in eis pori ſunt clauſi ꝓpter frigiditatẽ. Secũdo quia colerici prout frequẽter habent duriores & groſſiores pilos alijs propter caliditatẽ ipſorũ & in eis pori ualde ſunt aperti ergo etiã bel bel cũt pre alijs, ergo philoſophus i phiſionomia & aialia duros pilos habẽtia ſunt audaciora, quia tales pili ordinati ſunt p calorẽ & per colerã & colera ſemp facit pugnare. Etiã Ariſt. põit exẽplũ de urſo & aprõ. ex oppoſito aialia molles crines habẽtia ſunt timida, qa frigida ut lepus & ceruus. ¶ Itẽ Ariſtot. dicit aliã rõnem mollitiei & duritiei piloꝝ/quia in regiõe calida groſſiores pili generantur ut hñt ethiopes, per oppoſitũ eſt de regiõe frigida ut uerſus ſeptentrionem.

Molities crinium timiditatẽ duricies audaciam deſignãt.

¶ Queritur quare quidã hoies habẽt criſpos crines & quidam planos. ¶ Rñdetur q ca criſpitudinis eſt ſuperabundantia caloris ut ſi in hoie eſt multus calor/tunc generantur pili criſpi quia tũc mouetur ſurſum. & eius ſignum eſt qñ aliquis intrat balneũ, ſed habet crines planiſſimos Poſtea tñ acquirit aliquos crines criſpos ergo balneatores prout frequenter habẽt criſpos crines, ſimiliter ethiopes, & colerici. Sed cauſa planitiei eſt multa humiditas fumi dyametraliter tendens deorſum. Et huius ſignũ eſt, quia mulieres put frequenter habẽt planos capillos quia ſunt multe humiditatis, & pauce caliditatis.

Que eſt cã criſpitudinis piloꝝ.

¶ Querit quare mulieres pubeſcũt circa aluũ & non alibi, ſed uiri in pectore barbeſcũt. ¶ Rñdet medicinaliter, qa in uiris & mulieribus, eſt fluẽtia humiditatis ibidẽ & magis in mulieribus/qa in uiris eſt os uefice in illo loco in quo tenetur, urina ex qua gñantur pili in pectore & circa umbilicũ. Sed de mulierib⁹ ſic

eſt ꝙ humiditas ueſice, & matricis ibi cõiungit. ergo multus fumus ibi reſoluitur, q eſt materia pillorum, qa eodē modo fit ſub humeris, & in aliis locis hirſutis.

¶ Queritur quare mulieres nõ barbeſcũt. ¶ Rñdet qa in eis eſt defectus caliditatis ut etiam in aliquibus uiris effeminatis qui ſunt imberbes propter eandem cauſam, quia habent complexionem muliebrem.

Quare aliqui uiri non hñt barbã.

¶ Queritur quare ſuſpenſis creſcunt crines. ¶ Reſpondetur quia corpora eorum ſunt expoſita ſoli, q calore ſuo totum humidũ reſoluit in fumum ex quo generantur & augmentantur crines.

¶ Querit quare pili barbe ſũt groſſiores aliis & q̃to plus abradunt, tãto plus idureſcũt. ¶ Rñdet p unã regulã medicinalē. Quãto plus de aliquo liquore hũor ſeparat tãto plus ad talē locũ humor contrahit, ergo quãto plus pili abradũtur, tãto magis ibi cõfluũt humores & ex eis crines generãtur & ibidē indureſcũt.

Cur pilli barbe cũ abradũt crebeſcũt & indureſcunt.

¶ Queritur quare mulieres ſunt ualde plane, & formoſe reſpectu uirorum. ¶ Rñdetur ſm Ariſto. prio de gñatiõe aialiũ, qa in mulierib⁹ tota humiditas & ſupfluitas (q eſt materia pilorum corpis) expellitur cũ materia menſtruali q̃ manet in uiris euaporatur trãſiens in pilos. Et huius ſignũ eſt, qa mulieres raro hñt fluxum ex naribus uel apoſtemata ut ulcera, quia talis materia eiicitur cũ menſtruo. Itē illud ſignũ, qa uidemus aliquas uetulas barbeſcere in ſenectute .ſ. poſt quadraginta uel quinquaginta annos cũ ceſſant menſtrua ut dicit Ariſto. nono de animalibus.

¶ Querit quare inter oia aialia ſoli hoies caneſcunt ut uult Proth. & Ariſt. prio de gñatiõe. ¶ Rñdet ſm Philoſophũ ꝙ canicies cauſatur in hoibus quia inter oia aialia habet calidiſſimũ cor, ideo natura ſagax ne per calorē cordis hõ ſuffocaretur cor calidiſſimum ſuppoſuit frigidiſſimo cerebro & caliditas cordis tēperaret frigiditatē cerebri & ecõuerſo ſic ꝙ tēpamētũ adderetur utrobiq. Hoc ēt patet ex tali ſigno, quia iter oia animalia hõ habet turpiſſimum odoratũ. Secũdo de anima. Etiam homo quaſi medium uite ſue conſumit dormiendo / & hoc contingit ex ſuperha-

Que ē rõ canicici in homine.

bundantia cerebri frigidi & humidi & ſic indiget calo re naturali illud humidum digerente & conſumente. Et illum calorem ſufficientem habet in iuuentute, ideo nõ efficitur canus. Tempore uero ſenectutis deficit in calore naturali. Et ſic uapores aſcendentes a ſtomacho manẽt indigeſti propter defectum caloris naturalis/& ſic conſequenter putreſcunt, & illam putrefactionem humorum ſequitur albedo, quę dicitur canicies. Ex illo patet quod canicies nihil aliud eſt ꝙ albedo crinium/ex putrefactione humorum circa radices pilorum, ex defectu caloris naturalis tempore ſenectutis cauſata. Etiam canicies cauſatur ex malitia complexionis aliquando. Et illa bene contingit in iuuentute. Aliquando etiam ex humido indigeſto. Aliquãdo ex nimio timore uel cura ut patet de mercatoribus, nauigantibus & raptoribus, unde uerſus. Cura facit canos quamuis homo non habet annos.

Diffinitio caniciei.

¶ Queritur quare crines rufi citius albeſcunt ꝙ alij. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. Quia rubedo eſt infirmitas pilorum. Nam generantur ex materia infirma & debili, ſcilicet ex materia menſtruali, ideo citius caneſcunt, quam crines nigri.

Lupus aial uorax.

¶ Queritur quare lupi griſeſcũt. ¶ Pro quo nota differentiam inter caniciem & griſiciem, quia canicies cauſatur ex defectu caloris naturalis/ſed griſities ex uoracitate & comeſtione ut patet per Ariſtotelem ſeptimo de animalibus. Cum lupus eſt animal multũ uorax, quia multum comedit, & guloſe ſine maſticatione/& ſemel intantum ꝙ cõtentatur per triduum. Et tunc ille cibus cauſat uapores groſſos in corpore ipſius lupi, & per cõſequens griſities, ex ipſis generatur. ¶ Item griſities & canities ſecũdo differũt. Quia griſities fit per totum corpus. Canicies uero ſolummodo fit in capite.

¶ Queritur quare equi griſeſcunt. ¶ Reſpondetur ſm Ariſtotelem in libro de animalibus. Quia eorũ corpora plurimum ſunt in ſole. Et ſecundum eundẽ quarto metheororum. Calor etiam quandoꝗ accidentaliter facit putrefacere, ergo ex tali calore ma-

teria pilorum putreſcit, & per conſequens etiam ualde cito caluantur.

¶ Queritur quare homines calueſcunt, & arbores in hyeme defoliantur. ¶ Reſpõdetur ſm Ariſtotelem, ubi ſupra de animalibus, ꝙ eadem de cauſa homines calueſcunt / & arbores defoliantur. Quia defectus humiditatis, utrobiꝗ eſt cauſa defectus tam pilorum ꝗ foliorum & hoc pulchre declaratur. Quia per actum uenereũ homo calueſcit / quia luxuria eſt emiſio naturalis humiditatis & caliditatis, & ſic per luxuriam humidum conſumitur quod eſt nutrimentum pilorum ergo ſequitur caluicies. ¶ Et hoc declaratur euidenter Eunuchis, & mulieribus que non calueſcunt. Quia tale humidum ab eis non ſeparatur. Vnde eunuchi habent complexionem fœmineam. Sed qñ queritur quare eunuchi non calueſcunt nec habent podagram .i. infirmitatem pedum ut dicit Hipocras ſexta particula aphoriſmorum. ¶ Reſpondetur ſecũdum Galenum in commento ibidem ꝙ cauſa caluiciei eſt ſiccitas & ſiccitates non ſunt in eunuchis, quia carent teſticulis qui ſupplẽt calorem per omnia membra & calor ipſe poros quibus aperti cadunt pili.

¶ Queritur quare mulieres nõ calueſcunt. ¶ Reſpõdetur, quia frigide & humide ſunt, & hoc utiꝗ operatur permanentiam pilorum. Nam humiditas dat nutrimentum pilis & frigiditas poros conſtringit.

¶ Queritur quare calui ſunt fallaces ut dicit metrũ Si non uis falli fugias conſortia calui. ¶ Reſpondetur, quia caluitas atteſtatur ſupra complexionem colericam que eſt calida & ſicca, & colerici naturaliter ſunt fallaces iuxta illum uerſum. Hirſutus fallax iraſcens prodigus audax. ergo ſequitur a primo ad ultimum caluos eſſe fallaces.

¶ Queritur quare ceci naturaliter calueſcunt. ¶ Reſpondetur ſm Ariſtotelem, quia oculus habet multũ humiditatis / & talis humiditas que tranſire deberet per ſubſtantiam oculorum tranſit in nutrimentum ſufficiens pilorum, & ergo raro calueſcunt.

¶ Queritur quare omnibus timẽtibus contingit crã

Vñ caluicies ꝑuenit ĩ hoie.

Que cā eſt erectionis crinium timentibus.

nium erectio. ¶ Reſpōdetur quia tempore timoris calor uadit in interiora ab exterioribus membris uolens ſubuenire cordi, & ſic pori in quibus pili ſinguntur clauduntur ad quam clauſionem ſequitur erectio pilorum/ & hoc maxime patet in animalibus brutis, ſcilicet in porcis, in apris, & in pauonibus.

¶ De capite.

¶ Queritur quare caput hominis eſt rotūdū. ¶ Reſpondetur/ quia hec figura eſt aptiſſima ad capiendū in ſe aliquid ut patet per Ariſtote. ſecūdo cœli, cum ipſum caput capit in ſe quinqꝫ ſenſus ut etiam declaratur in ſphera materiali.

¶ Queritur quare caput ſit durū. ¶ Rñdet ꝑ Ariſto. quia continet in ſe humidiſſimam partē aīalis, ut cerebrum per ipſum tanq̄ per clipeum tueatur.

¶ Queritur quare caput non eſt directe rotundū ſed oblongū. ¶ Rñdetur ut in ipſo tres cellule apti⁹ pñt diſtingui ſcilicet fantaſia in fronte legiſtica ſiue rōnalis in media & memoria in poſteriori cellula.

Cur imaginātes caput erigūt

¶ Queritur quare homo imaginādo erigit caput ſurſum ſiue uerſus cœlum. ¶ Reſpondetur quia imaginatio eſt in anteriori parte capitis ſiue cerebri/ ideo igitur ſurſum ut cellule imaginationis aperiuntur, & ut ſpiritus animalis concurrendo facere poſſit imaginationem.

¶ Queritur quare homo cogitans & recogitans de preteritis caput ſuum inclinat ad terram. ¶ Reſpondetur q̄ ideo/ quia cellula poſterior eſt memoratiua, ergo illa erigitur uerſus cœlum cum caput īclinatur ad terram & ſic aperitur illa cellula ut ſpiritus animales perficientes memoriam intrent.

Vnde proueniūt dolores capitis.

¶ Queritur quare caput non eſt carnoſum ſicut alia membra. ¶ Rñdetur ſm Ariſto in libro de animalibus, q2 caput nimiū aggrauaretur, & moueri nō poſſet, ergo eſt ſine carne. Etiam caput carnoſum deſignat complexionem malam.

¶ Queritur quare caput ſepe patitur dolores. ¶ Reſpondetur ſm Conſtantinum in libro de ſtomacho q̄ quandoq̄ patitur dolores ex aſcenſione malorum

uapoꝝ prouenientes qui de ſtomacho ad caput extol-luntur & ipſum cerebrum perturbant/& ſic cauſatur dolor. ¶ Etiam dolor capitis maxime prouenit a ſtomacho, propter nimiam repletionē ipſius ſtomachi/ quia ſm Gal. duo magni nerui tranſeunt de cerebro ad orificium ſtomachi/& ſic iſta membra ſemper ſimul patiuntur. ¶ Etiam dolor capitis qnq; prouenit propter uinū forte/uel alium potū fortē uel propter cibaria fumoſa & acuta/ſicut aleum & cepe. ¶ Etiā quandoq; contingit ex flegmate in ſtomacho contento de quo poſſunt uenire febres quotidiane.

Galenus

¶ Queritur quare mulieres ſepius habent dolorem capitis quiri. ¶ Reſpondetur ſm Albertū, quia mulieres patiunt̄ menſtrua/& nō uiri & ſic fumus imundiſſimus & uenenoſiſſimus reſoluitur qui ſurſum petens exitum, ipſum caput dolere facit.

Albertus.

¶ Queritur quare cerebꝝ ſit albū. ¶ Rñdet̄ dupliciter. primo quia frigidū eſt, & frigiditas eſt mater albedinis/ut patet per philoſophū. ¶ Secundo reſpondetur ꝙ ideo ut poſſet in ſe recipere ſimilitudinē oīum colorum, modo color albus eſt maxime ſimplex.

frigiditas mater albedinis

¶ Queritur quare oēs ſenſus ſunt in capite. ¶ Reſpōdetur ſm Albertum quia ibi eſt cerebrum in quo omnes ſenſus dependent & diriguntur. Et per conſequens omnes ſpiritus ſentire facit. Et ab ipſo omnia membra reguntur.

¶ Queritur quare cerebro leſo uel corde homo non pōt euadere mortē. ¶ Rñdetur quia cor & cerebrū ſunt duo mēbra uitalia & pricipalia in aīalibus. Ergo ipſis leſis nullū remedium eſt quo curari poterit.

Cur leſio cerebri ut cordis inferi mortem.

¶ Queritur quare cerebrum eſt humidū. ¶ Reſpondetur ꝙ ideo, ut eo facilius recipiat impreſſionē, qa humidum faciliter eſt receptiuū impreſſionū, ut patet de cera que facile recipit in ſe figuram ſigilli.

¶ Queritur quare cerebrū eſt frigidum. ¶ Reſpondetur dupliciter. Primo ut ex ſua frigiditate clarificet & ſubtiliet intellectum hominis. ¶ Secundo ut eius frigiditate temperetur calor cordis. Et hoc eſt de intentione Ariſtotelis in libro de animalibus.

¶Queritur quare habemus unū naſum & duos oculos. ¶Reſpondetur ꝙ ideo/quia uiſus eſt magis neceſſarius homini ꝗ olfactus. Et ergo prouenit ex benignitate nature, ſcilicet ut ſi in uno oculo offenſio fiat ſiue deſtructio ꝙ tunc alter maneat/& ſic certe uidemus ꝙ ſpiritus uiſiuus ad unum oculum dirigitur ut patet in communi perſpectiua.

Cur pueris in ifantia maiores ſūt oculi qui dein de fiūt graciliores.

¶Queritur quare pueri in iuuētute habent magnos oculos & in etate graciliantur. ¶Reſpondetur ſecūdum Ariſtote. ſecundo de generatione ꝙ hoc eſt propter maximam cerebri humiditatem/& propter hāc cauſam pueri ſunt multum ſomnolenti.

¶Queritur quare oculi nigri de die bene uident de nocte uero male. ¶Reſpondetur ſm Ariſtotelem ꝙ propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem qui illuminat humorem glacialem.

¶Queritur quare oculi glauci de die male uidēt, de nocte uero bene. ¶Reſpondetur per Ariſto. ꝙ glaucedo per ſe eſt lucida & ſpiritus uiſibiles de die debilitantur, & in nocte confortantur.

Cur hoīb' accidit oculorū diuerſitas.

¶Queritur quare homines habēt oculos diuerſos. ¶Reſpōdetur per Ariſtotelem ꝙ hoc eſt propter diuerſitatem humorum. Vnde oculi habēt quattuor tunicas & tres humores Prima dicitur conſolidatiua/ que eſt exterior fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea ad ſimilitudinem cornu, & illa eſt perſpicua. Tertia dicitur uuea ad ſimilitudinem uue magne. Quarta dicitur tela aranee. Sed ſm alios oculos conſtat ex ſeptem tunicis & tribus humoribus. Primus humor dicitur albugineus ad ſimilitudinē albuginis in ouo. Secundus eſt glacialis ideſt glacie ſimilis. Tertius eſt uitreus .i. ad modum uitri clarus, & illa diuerſitas humorum facit diuerſitatem oculorum.

Cur iaculātes unū claudant oculum.

¶Queritur quare homines luſci & monoculi ſunt boni ſagittarij. Et quare ſagittarij boni communiter claudunt unum oculum. Et quare ſpeculātes aſtra uident uno oculo per cannos. ¶Ad hoc dicendum eſt ꝙ hec materia habetur in perſpectiua, & ratio eſt ſecundum

cūdum ꝙ patet in libro de cauſis, quia omnis uirtus unita fortior eſt ſeipſa diſperſa, ergo tota uirtus uiſiua diſperſa in duobus/uno oculo clauſo cōgregatur ad aliū, & ſic uiſus in ipſo fortificatur, & per cōſequēs certius uidet uno oculo clauſo quā ambobꝰ aptis.

¶ Queritur quare fortiter bibentes & ridētes lachrimantur. ¶ Reſpondetur quia dum bibunt aer inſpiratus non exit ꝑ uocalē arteriā, & ſic cum impetu ad oculos dirigitur per poros exeundo/& ſic humores oculorum expellit, & iſti humores ſic expulſi adducunt lachrimas.

¶ Queritur quare multum flentes parum mingunt. ¶ Rñ. per Ariſt. quia humidum radicale lachrime & urine ſunt unius & eiuſdē nature/ergo ubi fletus multiplicatur ibi urina diminuitur. Et ꝙ ſunt eiuſdem nature & materie patet in ſapore que ambo ſalſa ſunt.

¶ Queritur quare aliqui habentes claros oculos nihil uident. ¶ Reſpondetur ꝙ hoc eſt propter opilationem & deſtructionem neruoꝝ uiſiuoꝝ nā temporis deſtructis uirtus uiſiua ad oculū a cerebro deferri non pōt, ut patet ꝑ philoſophū in de ſenſu & ſenſato.

¶ Queritur quare oculus ſit clarus & politus inſtar ſpeculi. ¶ Reſpondetur quia res uiſibiles reuerberātur melius ſuper rem terſam & politam, ergo oculus eſt politus, ut ex hoc uiſus confortetur. ¶ Secundo reſpondetur, quia oculus eſt maxime humidus inter omnes partes corporis & aquatice nature, modo ſicut aqua eſt clara & bene polita ita & oculus. *Quarē oculi ſunt clari & politi.*

¶ Queritur quare homines habētes profundos oculos acute & longinꝗ uident, & ſimiliter alia animalia ¶ Reſpōdetur ſm Ariſto. ſecūdo de gene. aialiū, qa uirtus uiſiua in eis non diſpergitur, ſed procedit diametraliter ad rem uiſam. Et hoc declaratur in ſimili, quia quādo aliquis ſtatim in profūda fouea aut in fonte profundo ſtellas celi & firmamenti in clara die ſpeculatur/ut dicit Ariſto. in tractatu de forma ſpeculi, quia tunc uirtus uiſiua & radij nō diſperguntur. *Cur hoīes ꝗ ꝓfundi ſūt oculis acute uidēt.*

¶ Queritur quare homines habētes altos oculos & non profundos indeterminate uident & male. ¶ Re-

ſpon. per Ariſto quia radij qui tranſeunt ad uiſum diſperguntur ad latus & non directe procedunt ad rem uiſam, ergo uiſum debilitant.

¶ Queritur quare multa animalia naſcunt ceca ſicut catuli leonũ & canes. ¶ Rñdetur qa talia animalia nõ ſunt adhuc pfecte maturitatis, & in eis nõ opatur fluxus nutrimẽti Et hoc declaratur in ſimili de hirũdinibus ut ſi illis in nido auferant oculi alij recreſcũt eis/ & hoc patet in multis alijs aĩalibus que ẽt imature generant quaſi mortua, ut catuli urſi. Et iſta ratio eſt magis perſpectiua q̃ naturalis materia.

¶ Queritur quare oculi mulieris mẽſtruoſe inficiũt ſpeculũ nouũ, ut dicit Ariſtoteles in libro de ſomno & uigilia. Et conſimile problema eſt illud.

Quare baſiliſcus ſolo uiſu necat aĩalia.

¶ Quare baſiliſcus ĩterficit homines uiſui. ¶ Ad primum reſpondetur ꝙ per talem modum, quia quando menſtrua fluunt de muliere, tũc aer ueneniſſimus reſoluitur ab ea qui aſcendit caput mulieris, & ipſa multum dolens cooperit ipſum cum multis uellis & petijs/ & quia oculi ſunt poroſi, ergo petit ibi exitũ. Et ſic inficit oculos qui pleni ſunt ſanguine & apparent in eis oculi guttoſi & lachrimoſi propter malũ uaporem in eis exiſtẽtem, & illi euaporantur & multiplicantur uſq; ad obiectum ſpeculi/ & quia tale ſpeculum eſt multum ſolidum mundum & politum, & ergo faciliter immundum accipit. ¶ Ad ſecundũ rñdetur ꝙ baſiliſcus eſt animal multum uenenoſum, & per oculos illius uapores uenenoſi exeunt & multiplicãtur uſq; ad rem uiſam, & uſq; ad oculũ hominis qui uapores uenenoſi ſeu humores intrantes corpora inficiunt & tandem homo interficitur. Et hec ratio eſt quare baſiliſcus incipiens clipeum cum bitumine perfecte factum aut aliam rem firmam & politam interficit ſeipſum, quia ab iſta re polita & ſolida iſti humores reflectũtur & percutiuntur uſq; ad baſiliſcum ex qua percuſſione interficitur. Et ſimiliter eſt dicendum de muliere menſtruoſa. ¶ Correlariũ eſt ꝙ quedam uetule quãdo tpe mẽſtrui inſpiciũt ſpecula aut alias res ſolidas uel firmas ſeipſas ledũt & offendunt.

Quõ baſiliſcus ſeipſum interficiat.

x reſpiciens

¶ Quare ſcintilatio oculorum in cattis & lupis non apparet in luce/ſed in tenebris. ¶ Reſpōdetur/ꝙ in luce maius lumen obfuſcat & extinguit minus lumē ſic ꝙ tunc extraneus color apparet ſcintilare quāuis habet aliquam materiam lucis per quam tempore te nebroſitatis apparent ſplendidi, ex quo eſt corpus po litum/& ſic illa materia lucis quodammodo obfuſca tur in die, ita ꝙ non apparet ſplendida, ſed magis co lorata propter lucis obfuſcationem, unde quanto ma gis ſunt tenebre, tanto talis natura lucis que eſt in ob iecto uiſibili plus fortificatur/quia tanto minus im peditur per maius lumen, extrinſecum quo poſſet obfuſcari.

¶ Quare homo ſe uidēs in ſpeculo mox obliuiſcitur ſuam diſpoſitionē & non ſcit qualiter ſit diſpoſitus. ¶ Reſpondetur in libro de forma ſpeculi ꝙ ydolum uiſum per ſpeculū debiliter & reflexe repreſentat ſe potētie uiſiue, & ex quo debiliter ſe rep̄ſentat, tūc de biliter app̄henditur/& ꝑ cōſequēs nō diu retinetur.

¶ Quare uiſus recreatur per uiridē colorē, ut patet per uerſum iſtum. Fons ſpeculum gramen oculis dāt aleuiamen. ¶ Reſpōdetur ꝙ uiridis color mediocri ter mouet organum uiſus, & ideo confortat uiſum. hoc autē non facit color albus uel niger, quia iſti for titer mouent & mutant organum uiſus, ideo plus fa ciunt uiolentiam. Cuius ratio eſt, quia magis tendūt ad excellentiam ſeu uiolentiam, ſed quanto ſenſibile eſt magis excellens, tanto magis deſtruit & debilitat ſenſum/ut patet per Ariſto. in ſecundo de anima, qui dicit ꝙ ſenſibile excellens corrumpit ſenſum. Viridis color confortat uiſum.

¶ De naſo.

¶ Queritur quare naſus excedat ultra alias partes capitis. ¶ Reſpōdetur dupliciter. Primo quia naſus eſt quaſi cloaca cerebri per quam flegma cerebri ex purgatur, ergo excedit alia membra ne immundicia maculentur. Aliter reſpondetur ſm Conſtantinū, qa naſus eſt maxime decor faciei eminens ſeu ſplendens cum naturaliter odorat & faciem decorat, ut teſtatur Boetius in de diſciplina ſcolarium.

Quare homo inter cetera animalia habet malum & turpiſſimum olfactum ſeu odoratum, ut patet ſecundo de anima. R eſpōdetur per cōmentatorem ibidem, ꝙ homo inter cetera animalia quo ad ſui q̄titatem habet cerebꝶ maxime humidū & frigidiſſimū & ergo ex tali excellenti humido & frigidū cerebrum indiſponitur, & per cōſequens olfactus organo indiſpoſito impeditur ſenſatio, ut patet per Ariſto. & Temiſtium lib. de anima/ergo quidam homines omnino nō odorant, & hoc eſt ſignū male ſenſatiōis &c.

Q uare uultures ut uult Cōmentator ſecundo de anima optime odorant. R eſpōdetur ꝙ habent cerebrum ualde ſiccum, & ergo aer deferens odorē nō impeditur ab humiditate cerebri/ſed ſubito tangit ſuum organum/& ergo dicit Cōmentator ſuper iij. de anima/ꝙ uultures & tigrides & alia animalia/prelio facto in grecia uenerunt a quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare natura fecit nares. Rn̄. ꝓpter triplicem utilitatem. Primo quia clauſo ore iſpiramus ꝑ nares in refrigeriū cordis. Secūda utilitas eſt, quia aer procedens ex ore fetet, quia fumi ſtomaci ſunt ei adiūcti, ſed aer reſpirās ad nares minus fetet. Tertia eſt quia flegma ꝓcedens de cerebro per nares purgatur.

Quare homines ſternutant. Reſpōdetur ut uirtus expulſiua & uiſiua per hoc purgetur, & cerebrum a ſua ſuperfluitate purgetur, quia ſicut pulmo purgatur per tuſſim, ſic uirtus uiſiua & cerebrum per ſternutationem. Etiam qui ſternutat frequenter dicitur habere forte cerebrum, & ergo medici ſternutorium dant ut purget cerebrum, & qui dolent non potentes ſternutare cito moriuntur/quia ſignum eſt ꝙ cerebꝶ eſt totum impletum malis humoribus, qui non poſſunt expurgari.

[Margin, handwritten: uirtus uisiua purgatur per nares]

Quare apopletici .i. in quibus ſanguis cito effunditur nō poſſunt ſternutare. Rn̄. ꝙ meatus ſeu uentriculi cerebri ſunt eis opilati & obdurati & ſi poſſent ſternutare forte apoplexia ſolueretur.

[Margin: Cur ſolis calor ꝓuocat ſternutationem.]

Q uare calor ſolis prouocat ſternutationem & nō

calor ignis ¶Rñ.ꝙ calor ſolis tãtum reſoluit & nõ conſumit,ergo uapor reſolutus expellitur per ſternutationem/ſed calor ignis reſoluit & cõſumit, & ergo magis conſumit ſternutationem ꝗ̃ prouocat.

¶De auribus.

¶Queritur quare omne aĩal mouet aures preter hominem. ¶Reſpondetur per Ariſt.quod quidã muſculus eſt circa mandibulã in homine qui ꝓhibet motum in auribus,& ergo eo extenſo homines mouent aures,ut uiſum eſt in pluribus hominib⁹,ſed alia animalia illis carent,ergo aures eorum mouent. Quare hoĩbus aures ſunt imobiles.

¶Quare ex erectione auricularum aſini pluuia pronoſticatur. ¶Reſpõdetur quia aſinus eſt animal ualde melãcolicũ,& ex melãcolia eſt ſentiens pluuiã futurã.mõ tpe pluuioſo aures oĩum animaliũ eriguntur/ergo aſinus ſentiens pluuiã futurã aures erigit.

¶Quare auicule nõ habent aures. ¶Rñ.per Ariſt. qđ ideo eſt qa natura dat unicuiqꝫ qđ ſibi congruum eſt/ſed ſi dediſſet auibus aures impedirent eas in uolatu. ¶Similiter piſces carent auribus propter natationem & ſolum habent paruas foueas & poros per quos audiunt/ut declarat Ariſto.de boue marino. Cur auib⁹ & piſcibus non ſunt aures.

¶Quare ueſpertiliones aures habent, cum tamen uidentur eſſe aues. ¶Reſpõdetur ꝙ partim habent naturam auicularum in uolando ratione cuius habent allas & partim habent naturam quadrupedum eo quod ſunt piloſe,quia mures ſunt,ideo natura ſagax diſpoſuit eis auriculas.

¶Quare homo ĩter cetera animalia habet aures rotundas. ¶Reſpondetur quia figura totius & figura partium in toto proportionãtur & maxime inter homogenia/quia ſicut una gutta aque rotunda eſt ita & tota aqua,ut probat Ioannes de ſacroboſco in ſpera materiali ſed quia caput hominis eſt maxime rotundum/ergo & aures declinant ſe ad eandem formam ſiue figuram ſed capita aliorum animaliũ ualde ſunt oblonga,ergo & aures exinde prolongantur. Ioannes de ſacroboſco.

¶Quare natura formauit aures ipſis animalibus. ¶Reſpõdetur ꝙ fecit ꝓpter duo.Primo ut aĩalia ꝑ

aures audirent;&ut res audibiles pertingerent ad pelliculam auris. Secundo quia per aures caput purgatur a colerica ſuperfluitate, ſicut enim caput purgatur per naſum flegmatica ſuperfluitate/ſic per aures a ſupfluitate colerica.

¶Quare os habet labia ipſum circunſtantia. ¶Reſpondetur ſm Cōſtantinum quia labia regunt & miniunt dentes, quia non eſſet pulchrum ſemper dētes apparere. Aliter reſpondetur ꝙ dētes ſunt frigide nature/& ergo citius lederentur ab aere exteriori ſi per labia non tegerentur, ſed tamen alia poteſt eſſe ratio euidentior, que eſt moralis ſcilicet ꝙ homo debet ſe moderare in loquendo &c.

Cur duas aures / & unū tantū os natura hominib' dederit.

¶Quare homo habet duas aures & unum os & ſimiliter duos oculos. ¶Reſpōdetur ꝙ hoc eſt ex iſta cauſa ſcilicet qđ homo debet eſſe prouiſor tam in uidendo ꝗ in loquendo, & copioſior in audiendo, ut ſapientior ſit, qa ut dicit Ariſtoteles, ſenſus auditus, eſt ſenſus diſcipline. Et de uiſu dicit ꝙ ſenſus uiſus multarū rerum nobis differentias oſtendit. Et cum illa cōcordat Seneca dicens duas aures a natura recipimus & tantum unum os, & ideo natura ſagax aures fecit patentes Linguam uero duplici clauſula circundedit/ ſcilicet labijs & dentibus.

¶Quare homo habet os. ¶Reſpondetur propter multas utilitates prima, quia os eſt oſtiū ſtomachi. Secunda quia cibus in ore maſticatur, & ꝑparatur ad primā digeſtionem, quāuis Auicēna uoluit ꝙ ſecūda digeſtio fieret in ore. Tertia quia in concauo oris aer inſpiratus pro cordis refrigerio ſubtiliatur, & ꝓpter alias multas cauſas, que poſtea patebunt.

¶Quare labia ſunt mobilia. ¶Rñ. ꝙ hoc fit ꝓpter formationem uocis, quia ſine ipſis uox perfecte formari non poteſt non ſicut ſine iſtis literis .a. b. f. p. uoces litterales non poſſunt formari, ita nec ipſe ſine labijs.

Que cauſa oſſitatiōis i homine.

¶Quare homo oſſitat. ¶Reſpondetur ſm gloſam ultime particule apho. Hip. ꝙ hoc fit aliquando a tedio, ut cū homo ſedit cū ignotis ꝗbus libēter careret.

¶Secundo fit oſſitatio ex fumis groſſis replentibus maxillas/ex quorum expulſione fit maxillarum extẽſio & oris apertio,& tunc fit oſſitatio.

¶Quare homo uidens alium oſſitare etiam oſſitat. ¶Rñ q̃d hoc fit ex imaginatione. Ex hoc declaratur ex ſimili cum aſinus eſt animal ualde ſenſibile ratione melancolie/quia ſuperfluitates diu retinet & nunquam urinaret uel comederet niſi audiret alium urinare,& ſic etiam homo ex imaginatione oſſitat alio homine oſſitante.

¶Quare ſoli dentes inter oĩa aĩalia oſſa ſentiũt ſenſu tactus. ¶Rñdetur ſm Auic. & Gal ut poſſet diſcernere iter calidũ & frigidũ ipſis nociua que nõ indigẽt alia oſſa,quia utuntur illis ſolum ad ſaporem cibis.

¶Quare uiri habẽt plures dẽtes q̃ mulieres. ¶Rñ. ꝙ eſt propter multitudinem caloris, & ſanguinis qui habundat in uiris pluſquam in mulieribus.

¶Quare iter omnia oſſa dentes creſcunt uſq; ad finem uite. ¶Reſpondetur ex ſecundo de generatiõe q̃d alias conſumerentur maſticando & molendo. Cur dẽtes ſoli inter oſſa recreſcunt.

¶Quare iter omnia oſſa ſoli dentes recreſcunt eis ablatis alia oſſa ablata non recreſcunt. ¶Per Ariſtotelem reſpondetur ꝙ omnia alia oſſa generantur ex humido radicali,& ſic generãtur in utero matris,ſed dentes generantur ex humido nutrimentali,quod de die in diem renouatur,& augmentatur.

¶Quare dentes anteriores in iuuenibus cadunt & recreſcunt & non molares. ¶Reſpõdetur ꝙ hoc eſt propter defectũ materie & figure,quia dẽtes anteriores ſunt acuti & alij lati .ſ. poſteriores. ¶Aliter reſpõdetur ſm Ariſto. in ſecũdo de generatione animaliũ, ꝙ dentium anterioꝝ eſt preſcindere cibum/ergo ſũt acuti ſed poſterioꝝ eſt comedere & maſticare cibum. ergo hñt figuram latam que eſt ad hoc apta.

¶Quare dentes anteriores citius creſcũt. ¶Reſpõdetur ex eo ꝙ ipſis citius indigemus ſcindendo q̃ poſterioribus maſticando.

¶Quare in aĩalibus dentes in ſenectutẽ nigreſcunt. ¶Rñdetur ꝙ hoc eſt ex putredine cibi & corruptio

ne flegmatis cum paruo humore colerico &c.

¶ Quare dentes equi in iuuentute ſunt crocei coloris & in ſenectute albeſcunt. ¶ Rñ. per Ariſt. ꝙ equus abundat in humore aqueo/qui in iuuẽtute digerit, & conuertitur in croſſitatem, ſed in ſenectute calor diminuitur, & remanet ibi aqueus humor cuius proprius color eſt albedo.

Quis uſus dẽtium in aĩalibus.

¶ Quare natura dedit animalibus dentes. ¶ Rñ ꝑ Ariſt. ſecundo de generatione aĩalium ꝙ quibuſdam dedit ꝑꝑ pugnare ſeu defendere uitã ipſoꝝ ut lupis/apris quibuſdã uero ꝑꝑ uoracitatẽ ut leporibus, quibuſdam uero propter formationem uocis, ut hominibus, ut patet per cõmentatorem in de anima.

Aĩalia quibus ſunt cornua carent dentibus in ſuperiori mandibula.

¶ Quare animalia cornuta carent dentibus in ſuperiori mandibula. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. in libro de animalibus, ꝙ eadem eſt materia cornuum & dentium, ſcilicet humidum nutrimentale, ergo materia que tranſit in cornua non tranſit in dentes, & ſic deficiunt dẽtes in ſuperiori mandibula, & talia animalia ſm Ariſt. nõ poſſunt bene maſticare cibum unde propter defectum dentium ex conſequenti habent duos ſtomachos, igitur ſequitur correlarie qđ bis maſticãt cibum unde primo mittunt cibum in primũ uẽtrem de nocte autem reciprocant ruminando.

¶ Quare quedam animalia naſcuntur cum dẽtibus/ut hedi & agneli, & quedam ſine dentibꝰ, ut homines. ¶ Reſpondetur ꝙ natura non deficit in neceſſarijs, nec abundat in ſuperfluis / ut patet tertio de anima. ergo ex quo iſta animalia ſtatim poſt exitum uentris indigent dentibus, ideo naſcuntur cum dentibus, ſed hoĩes mammillis matris nutriũtur ad tempus, ideo dentibus ad tempus carent.

Cur auibꝰ non ſunt dentes.

¶ Quare auicule non habent dentes. ¶ Rñdetur, ꝙ materia dentium tranſit in roſtrum, ergo digeſtio eſt in eis. Vel aliter reſpõdetur ꝙuis dentibus nõ maſticant, tamen per inſtrumenta ipſorum maſticant.

¶ Quare lingua eſt poroſa. ¶ Reſpondetur per Ariſto. ſecundo de anima ꝙ lingua eſt medium guſtus & per os poros lingue ſapor peruẽit ad ſenſum guſtus.

¶ Aliter rñdetur, quod ſaliua ſpumalis dirigitur ad os per linguam a pulmone madefaciendo cibum ad primam digeſtionem preparando & ergo lingua eſt poroſa & ut ſaliua per eam exeat.

¶ Quare lingua febricitantium omnia iudicat amara. ¶ Rñdetur medicinaliter, quia ſtomachus corporis ipſorum eſt repletus colerico humore/& colera, eſt maxime amara, ut patet ex felle, ergo fumus amarus inficit linguam, qua propter lingua impleta ſaporibus iudicat eos amaros q̃uis amaritudo non ſit in cibis ſed in lingua. Quare febricitãtes iudicant oĩa hñe ſaporẽ amarum.

¶ Quare nobis audiẽtibus accidat nominare lingua aqueſcit. ¶ Reſpõdetur ꝙ uirtus imaginatiua eſt, ſuperior uirtute guſtatiua, & cum imaginamur aliquẽ ſaporem/tunc ipſum concipimus mediante uirtute guſtatiua, quia nihil guſtu percipitur niſi mediante ſaliua, ergo tunc lingua aqueſcit.

¶ Quare aliqui ſunt drauli, aliqui bleſi & balbucientes. ¶ Reſpondetur ꝙ hoc eſt pluribus de cauſis aliquando ſ. propter lingue & cerebri humectationẽ, ut in pueris qui defectuoſi ſunt in lingua ut patet in proferenda multas literas. Secundo hoc eſt propter extractionem neruoꝝ ex flegmate, quia tales ſunt nerui euntes ad linguas, qui nerui corrupti ſunt.

¶ Quare lingue ſerpentum/& canum rabidorũ ſunt uenenoſe. ¶ Reſpõdetur propter maliciam & fumoſitatem humoris uenenoſi in eis predominantis. Quare lingue canũ rabidorũ ſint uenenoſe.

¶ Quare lingua canis eſt medicinalis, & econuerſo equi ſit peſtilentialis. ¶ Reſpõdetur ꝙ hoc eſt ex aliqua proprietate occulta. Põt dici ꝙ ideo quia lingua canis eſt multũ poroſa, & ſic in re attrahit & tollit uiſcoſitates uulneris. Alij dicunt ꝙ canis ex natura habet quoſdam humores in lingua quibus ſanat lingendo, oppoſitum eſt de equo.

¶ Quare ſaliua eſt alba. ¶ Reſpondetur ꝙ hoc eſt ex continuo motu lingue, quia in continuo motu generatur calor qui dealbat iſta ſuperfluitatem que eſt ſaliua, ut patet in ſpuma aquarum. Quare ſaliua eſt alba

¶ Quare ſaliua ſit inſipida ¶ Reſpondetur ſi habe

ret determinatum ſaporem tunc lingua non ſaperet, quia ſolummodo haberet saporē ſaliue & ſic alios ſa pores apprehendere non poſſet.

Cur ſaliua hois ieiuni ſanat apoſtema.

¶Quare ſaliua ieiuni ſanat apoſtema. ¶Reſpondetur ſm Auic quia eſt bene digeſta & ſubtiliata.

¶Quare aliqui homines abundant plus in ſaliua pre alijs. ¶Rñdetur ſm medicos ꝙ hoc propter flegmaticā cōplexionē fit/que in illis predominatᷣ & iō medici dñt ꝙ abundans in ſaliua debet ſe cauere a quotidiana febre, ſurgente ex dominatione flegmatis. Per oppoſitum eſt de illis qui deficiunt in ſaliua, quia color in eis ſuperhabundat qui cōſumit humidū ſaliue & ergo defectus ſaliue eſt ſignum febris.

Vnde naſcitur ſaliua.

¶Quare ſaliua hominis ieiuni eſt ſubtilior & albior quam ſaliua hominis ſaturati ¶Reſpondetur ꝙ illa ſaliua eſt ſine viſcoſitate cibi, q̄ ſolet ingroſſare ipſam ſaliuam hominis pleni.

¶Queritur unde prouenit ſaliua hominis. ¶Reſpōdetur ꝙ prouenit a ſpumis ipſius pulmonis, ubi ſm medicos eſt ſedes flegmatis.

¶Quare animalia multū coeuntia ut apri ſunt multū ſputoſa. ¶Reſpondetur ꝙ tunc pulmo & cor ſunt in maximo motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia ſputoſa.

¶Quare auicule nō habēt ſaliuam. ¶Rñdetur ſm Ariſto. in libro de animalibus; quia habent pulmonē ualde ſiccum ergo non habent ſputum.

¶Quare epileptici .i. qui ſubmerguntur proprio ſanguine & caduci putreſcūt. ¶Rñdetur ſm medicos quia materia peccās eſt in cerebro, ſed ſi uomit tunc materia peccans eſt in ſtomacho, ſed ſi multum mingunt tunc materia peccans eſt in uijs urine, ſed ſi ſpermateſcant tunc eſt in uaſis ſeminalibus, & ergo medici ſm hūc faciunt euacuare materiam.

¶Quare lingua aliqñ perdit uſum loquendi. ¶Rñdetur ex ultima particula aphoriſmorum Hypocratis/ ꝙ ex paraliſi uel ex apoplexia .i. ex ſubita ſanguinis effuſione hoc euenit. ſ. de humore groſſo. Et etiam aliquando ex infectiōe ſpiritus animalis in media cella

cerebri qui non mittitur ad linguam & per uocis expreſſionem uarie paſſionis actus declarāt ut patet in gloſa ibidem, & hoc intendit Gal.

¶Quare fructus ante maturationē ſunt inſipidi uel amari & poſt maturationē ſunt dulces. ¶Rñdetur ꝙ ſapor inſipidus cauſatur ex frigiditate & defectu caloris in humido & groſſo, ſed ſapor dulcis cauſatur ex ſufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidū eſt ſubtile & per calorem ſolis ſubtiliatū ideo prout frequenter fructus tunc ſunt dulces, ſed ante maturationem humidū eſt adhuc groſſum & nō ſubtiliatum a calore ſolis, ergo tunc fructus ſunt amari. Quare fructib⁹ imaturis ineſt amaritudo.

¶Queritur quare magis delectamur in dulci ſapore q̄ amaro uel in alio. ¶Reſpōdetur quia natura iocūda delectat̄ in dulcedine. Ratio quia dulce eſt clauſulā & humidū & per caliditatem humiditates ſuperfluas diſſoluit & per humiditatem abluitur immūdicia. Sed ſapor acetoſus ſiue ſtipticus uel pōticus propter frigus in ipſo predominans nimium conſtringit & pongit & membra offendit in purgatione/ergo nō delectamur in illo ſapore, quia medici uolūt ꝙ homines in etate & in uehementi calore nō dicūt comedere aliquid amarū, ratio eſt quia amaritudo generat calorē ſed ſolūmodo in hyeme debem⁹ comedere amara/ergo dicit Ariſt. in de nutrimēto & nutribili ꝙ dulce eſt amicum nature & maxime nutrit. Cur delectamur dulci & triſtamur amaro.

¶Queritur quare ſapor acetoſus plus incitat ad appetitum q̄ alius. ¶Reſpondetur, ꝙ ſapor acetoſus ē frigidus & infrigidat, mō frigidi eſt appetere & attrahere/& ideo cauſat appetitum. Nota ꝙ nouē ſunt ſpecies ſaporum, quorum tres ſunt a calore & tres a frigore, & tres a temperato medio. Cur ſapor acetoſus prouocat appetitū.

¶Querit̄ quare de ſpiritu aereo plus attrahitur quā emittitur. ¶Reſpondetur per Ariſt. ad Alexādrum magnum in lib. de motu cordis ꝙ multe partes aeris inſpirantur & pertranſeunt nutrimētū cū ſpiritibus uitalibus inter pulmonem continentur & ergo tam diu animal nō ſuffocatur quādiu aerem in pulmone percipit & ſic aliqua pars in ea continetur.

Quare aer expiratus facile videtur cũ tñ ille q attrahitur non uideatur.

¶Queritur quare aer expiratus & expulſus uideatur cum tamen aer per ſe ſit inuiſibilis propter ſui raritatem. ¶Reſpõdetur quia aer inſpiratus admiſcetur fumoſitatibus ipſius cordis ratione quarum efficitur groſſus & ſic uidetur. Cuius experientia eſt qa tempore hyemali maxime uidemus anhelitum, quia frigus aeris cõſtringit anhelitũ mixtũ fumoſitatibus. & ſic ingroſſatur & cõdenſatur, & p conſequẽs uidet.

¶Queritur quare aliqui homines habent fetidum anhelitum. ¶Reſpondetur ſm medicos q aliquãdo fit propter malas fumoſitates ſtomachi. Aliquando propter corruptionem ſpiritualium membrorũ ut pulmonis, ergo anhelitus leproſorum eſt infectus q inficit auiculas propinquas, quia interiora ipſorum ſunt maxime corrupta ut patet ex diffinitione a Conſtantino data, quia lepra eſt nutrimentum omnium membrorum cum putrefactione eorundẽ, & incipit in ſanguine & terminatur in membris.

Diffinitio lepoſi.

¶Queritur quare leproſi ſunt rauci. ¶Reſpõdetur q ideo quia in eis inſtrumenta uocalia ſunt corrupta. ſcilicet pulmo &c.

Vñ prouenit in hoĩbus raucedo.

¶Queritur quare hoĩes raucеſcunt. ¶Reſpondet q propter reuma deſcendens de cerebro replens canalia pulmonis, uel aliquando ex apoſtematibus in gutture, uel ex reumate in collo congregato.

¶Queritur quare omnes femelle inter omnia aĩalia graciliores & ſubtiliores habent uoces q̃uiri dempta ſola uacca. ¶Reſpondetur ſm Ariſt in qninto de generatione animalium q propter conſtrictionem uiarum & arteriaꝝ uocalium i. ubi aer intrat per quas uox formatur/ut patet in ſimili qa fiſtula parua acutius ſonat quam maior. Sic etiam eſt in mulieribus q uia uocalis propter frigiditatem cõſtringitur & artatur, quia frigidi eſt conſtringere ſed in uiris illa uia ex calore uiri aperitur & ampliatur, & ergo in uiris grauius ſonat quia caloris eſt aperire ſeu diſſoluere. Etiã dicitur q mulieres habent uoces molliores propter humiditatem pulmonis & propter debilitatem caloris cordis etiã iuuenes & infirmi eadem de cauſa

habent acutas uoces, & eſt cã naturalis quare maſcu-
lus in principio ſue natiuitatis profert .a. i. uocẽ groſ-
ſiorẽ, ſed femella profert .e. i. uocem leuiorẽ ut uult
Laberintus. cum dicit Maſculus .a. profert &c.

¶ Queritur quare in uiris & mulieribus uox muta-
tur tempore pubertatis & iſta mutatio maxime con-
tingit tempore ſpermatis in uiris & tempore creſcen
di mammillarum in mulieribus ut dicit Ariſto. vide
animalibus. ¶ Reſpondetur per eundem quia tunc
remittitur principium uocis ſeu relaxetur. Et hoc de
clarat in ſimili de corda remiſſa que grauiter ſonat.
Etiam declarat ex alio quia animalia caſtrata ut capo
nes ſpadones, & eunuchi, habent uoces molliores ꝓ-
pter priuationes teſticulorum.

Vñ uocis mutatio tpe pubertatis obuenit.

¶ Queritur quare homines raueceſcunt inſpectione
luporum. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. quia lupus eſt
animal ualde & maxime frigidũ in cerebro unde ha-
bet caput graue, ſi ergo uidentes homines ſpiritus ui
ſibilis dirigitur ad eum tunc attrahit aliquid de frigi
ditate ad pectus, modo ex illa frigiditate pectus con
ſtringitur ubi ſunt inſtrumẽta uocalia quia lupus nõ
poteſt dirigere alias fumoſitates ſed expirantur ab eo
in aerem, & ſic ille aer circũſtans inficitur, & alius aer
iterum inficitur ab illo & ſic uſq; ad hominem perue-
nit & tunc ille aer ſic infectus ab homine attrahitur &
facit eum raucum Etiam dicitur ꝙ lupus eſt animal
multũ uorax/ut patet in lib. de animalibus, qa auide
ſumit cibum/& comedit una uice tantum ꝙ conten-
tatur per tres dies. Et ſic lupus aperiens os ſuũ emit-
tit humores crudos & groſſos & indigeſtos. a quibus
aer inficitur propinquus qui aerem alium iterum in-
ficit & ſic deinceps donec perueniat ad hominẽ quo
inſpirato homo inficitur. Eodem modo ſicut baſili-
ſcus qui emittit humores uenenoſos ab oculis homi
nes inficientes.

Quare ex luporũ inſpectione hõ fit raucus.

¶ Queritur quare homine lupum inſpiciente lupus
non rauceſcit. ¶ Reſpõdetur, quia homo non eſt ita
maliciosus & frigidus ut lupus. Et propter ſimilẽ ra-
tionem mouetur hic tale problema.

Cur interfect⁹ pn̄te interfecto re emittit ſanguinē ex uulner̄.

¶Quare interfectus interfectore preſente ſanguine ſcit. ¶Reſpondetur ꝙ hoc eſt opus diuinum & non naturale, quia ſanguis clamat uindictam cōtra interfectorem. Sed tamen ſi eſſet aliqua naturalis cauſa maxime eſſet iſta ꝙ perpetrator huius ſceleris recolens maxime dolet preſentia ductus, & ſic maxime eſtuat ꝓpter fortem imaginationem quam deſuper habet ſic, ꝙ oēs ſpiritus eius ebulliunt & ſic ad inſtrumenta uiſus accedunt, & ibi exeunt per radios uiſuales oculorum uſꝗ ad iecta / ſcilicet uulnera que ſi recentia fuerint ſtatim ſanguinem emittunt. Secundo hoc fit cum iuuamine aeris inſpirati ſic ꝙ talis aer expiratur per uulnus educens ſanguinem. Et ſimile eſt de oculo mēſtruoſo ubi poſtea macula apparet dummodo per eum ſpeculum eſt infectum. Sed alij dicunt ꝙ hoc fit a natura communi ad manifeſtandum homicidium.

¶Queritur quare parue auicule plus uociferant & cantant quam magne / ut patet ſenſibiliter de alauda & philomena. ¶Reſpondetur per Ariſto. ꝙ ſpiritus paruarum auium eſt leuior & mollior q̃ magnarum, ergo parue auicule faciliter procedunt in quodcunꝗ deſiderium / & ſic frequenter cantant.

¶Queritur quare maſculi plus cantāt q̃ femelle ut patet in omnibus animalibus. ¶Reſpōdetur hoc eſt propter deſiderium coitus, & ergo ſm Cōſtantinum in libro de coitu, dicitur ꝙ tūc ſpiritus maxime mouetur in corpore & fit appetitus coitus. Etiam reſpōdetur ꝙ generaliter loquendo de quolibet animali femelle ſunt frigidiores q̃ maſculi.

¶Quare apes & muſce uident ſonū edere cum nō hēant iſtrumentū uocis.

¶Queritur quare apes, ueſpes / muſce, & locuſte, & multa talia animalia uociferant cum non habent pulmonem nec inſtrumenta uocis. ¶Reſpondetur ſm Ariſto. lib. de inſpiratione & reſpiratione, ꝙ in eis eſt quedam pellicula ad quam ſpiritus pulſans facit talē ſonum, & ergo mirabiliter ſonat talis ſonus.

¶Queritur quare piſces non uociferant. ¶Reſpondetur ſm Ariſtotelē in ſecundo de aīa, quia piſces nō hābēt pulmonem, ſed ſolum brancas nec etiam cor

ergo non indigent inſpiratione aeris, & per cōſequēs
nō uociferant/quia ſm Ariſto.ſecūdo de anima. Vox
eſt percuſſio aeris inſpirati

¶ De colla.

¶ Queritur quare animal habet collū. ¶ Rn̄detur
ſm Ariſt.lib.de animalibus, ꝙ collū eſt ſuſtentamen-
tum capitis/unde ſm ipſum collum eſt mediū inter
caput & corpus,ut patet per ipſum & eius ceruices &
neruos tanq̄ per uias medias motus & ſenſus corpo-
ris tranſlegantur/& per ipſum tanq̄ per quandam di-
ſtantiam cor maxime calidum a cerebro elongatur.

¶ Queritur quare aliqua animalia carent collo, ut pi-
ſces ſerpentes & alia reptilia. ¶ Reſpōdetur, quia ta-
lia animalia carent corde. ergo nō indigent tali diſtā-
tia de qua dictum eſt Aliter reſpondetur ꝙ immo ha-
bent collum,ſed non eſt diſtinctum a corde & capite.

¶ Queritur quare collum ſit oſſeum. ¶ Reſponde-
tur ſm Ariſto. ut eo fortius poſſet caput ſuſtentare.
Etiam ideo,quia ſpina dorſi in collo coniungitur in
cerebro & inde recipit medullā que eſt eiuſdem ſub-
ſtantie cum cerebro.

¶ Queritur quare quedā aīalia habēt longa colla ut
grues & ciconie/& ſic de alijs. ¶ Rn̄detur ſm Ariſt.
quia talia animalia requirunt ſua nutrimenta in pro-
fundo aquarum, ergo indigent longis collis Sic etiā
quedam animalia habent breuia colla ut niſus, & acci-
piter, qa talia animalia ſunt rapacia, ergo propter for-
titudinē breui collo indigent, ut etiam patet de boue
qui eſt breuis colli/& ergo fortis.

Cur aliq-
bus aīali-
b' ſunt lō-
ga colla.

¶ Queritur quare collum ſit concauum, & maxime
in anteriori parte circa linguam. ¶ Rn̄detur, qa ibi
ſunt duo meatus, unus deferens cibum & mēbra nu-
tritiua, ut ad ſtomachū & ad epar & talis ſm medicos
dicit̃ yſofagus a fagim grece qd̄ eſt comedere latine.

Quare ar-
teria uoca
lis eſt an-
nulloſa.

¶ Quare arteria uocalis ſit anuloſa. ¶ Reſpōdetur
ꝙ eſt propter flexibilitatem que producit bonam re-
ſonantiam.

¶ Quare pullus decollatus diu moueť, & homo de-
collatus ſtatim immobilis eſt. ¶ Rn̄detur, ꝙ pullus

Quare pul
lus capite
troncatus
diu moue
tur & pal-
pitat non
aūt hō.

& ſimilia aīalia habent neruos ſtrictos ex ſic in eis ſpiritus motiuus moratur diutinus poſt de collatiōne, ſed hoīes & ſimilia animalia habent neruos longos & amplos, & ergo ſpiritus motiuus ab ipſis cito recedit/ & per cōſequens nō poſſunt mouere corpus.

¶De humeris & brachijs.

¶Quare hō habet humeros & brachia. ¶Rn̄detur ſm Ariſto. in libro de animalibus, ꝙ propter delationem & portationem oneris.

¶Quare brachia ſunt rotunda. ¶Reſpondetur, ꝙ hoc eſt propter maiorem uelocitatem motus & operationis, quia talia figura motui eſt apta, ut patet per Ariſtotelem primo cœli.

¶Quare brachia ſunt ualde groſſa. ¶Reſpondetur per Ariſto. ꝙ hoc eſt propter fortitudinem ad leuandum & ad portandū onera etiam ad contingendum ſeu pugillandum ſic etiā oſſa eoꝝ ſunt ualde groſſa, quia ibi eſt multū de medulla ſeu materia medulloſa. ne cito corrūpātur brachia, ſed medulla in paruis oſſibus nō poteſt contineri, ita bene ſicut in magnis.

¶Quare dolētes uel infirmi denudant uel detegūt brachia, & etiam laborātes in agone. ¶Rn̄detur ſm Hippocratem in libro pronoſticorum/ ꝙ in talibus mors eſt propinqua/ & eſt ſignū mortis/ quia ibi ē dolor maximus qui facit brachiorum denudationem.

Quare moriundi denudāt brachia.

¶Quare in aliquibus infirmātibus brachia graciliātur. i. ſubtiliantur, ut in ydropicis & freneticis. ¶Reſpondetur ſm medicos, quia mēbra ſibi compatiuntur & ergo uno dolente omnes humores ibi concurrunt in doloribus predictis. Nam capite dolente humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilantur.

¶Quare animalia bruta non habent brachia. ¶Reſpondetur ꝙ hn̄t anteriores pedes loco brachioꝝ uel pro brachijs. Aliter rn̄detur & melius, qa oīa aīalia habent organa aliqua ad pugnandū, & ad ſe defendendum ut lupus habet dentes, uacca cornua, equi pedes poſteriores, uolatilia roſtra & allas / ſed ſolus homo habet brachia ad pugnandum.

¶De manibus.

¶Quare ſolus homo habet manus & animal ei ſimile, ut ſimia. ¶Rñ. ꝙ manus eſt organum organorũ ut dicit Ariſt. tertio de anima. quib' maxime homo indiget, quia multe ſunt operatiões que per manus fiunt & non per alia organa.

¶Quare aliqui ſunt ambi dextri. i. utẽtes utraq; manu pro dextra. ¶Rñ. ꝙ eſt propter multitudinẽ caloris cordis, & propter ſufflationem eius calidã/qui facit ſiniſtram ita habilem ſicut dexterã, & ergo tales homines ſunt proculdubio bone complexionis. Cur aliq ſunt ambi dextri.

¶Quare mulieres non ſunt ambi dextre ſicut uiri/ ut dicit Hip. circa ultimã particulam aphoriſmorũ, circa finem. ¶Rñ. ſm Gale. ꝙ hoc eſt ideo, quia calidiſſima mulier ſana frigidior eſt frigidiſſimo uiro ſano & dicitur notãter ſana, quia ſi febricitaret tunc dictum non eſſet uerum/quia in tali caſu mulier calidior eſſet uiro caliditate accidentali.

¶Quare digiti ſunt articuloſi. ¶Reſpondetur ſm Ariſt. in lib. de animalibus, quod propter aptitudinẽ ad recipiendum & ad tenendum receptum.

¶Quare quilibet digitus tres habet iuncturas ſeu articulos, & pollex tantum duas. ¶Reſpõdetur ꝙ pollex etiam habet tres articulos ſeu iuncturas, ſed tertius iũgitur brachio, & ergo fortiter eſt q̃ alij digiti/ut patet ex nomine eius, quia dicitur pollex a polleo, & Alex. i. uirtus, quia ſm Ariſto. maioris eſt uirtutis cũ etiam maior ſit in quantitate. Cur polici due ſũt iũcture ceteris autẽ digitis tres.

¶Quare digiti dextre manus ſunt ſubtiliores q̃ ſiniſtre, ut uult Egidius. ¶Reſpon. ꝙ propter calorẽ in tali parte dominantem q facit maiorẽ ſubtilitatem.

¶Quare digiti ſunt groſſiores ante cibum q̃ poſt ut dicit Alber. ¶Rñ. ſm omnes medicos ꝙ homo ieiunus repletus eſt malis humoribus & fumoſitatib' diuerſis que ingroſſant omnia membra & etiam digitos, ſed cum illi humores ſunt per cibum expulſi/ſic digiti magis graciliantur. Et eadem de cauſa homo ieiunus eſt grauior q̃ homo cibatus, ut patet expreſſe de ieiunantibus. Et poteſt reddi melior ratio, qa poſt

cibū calor a mēbris exterioribus delegatur ad īterio ra ꝓpter digeſtionē cibi,& ergo mēbra exteriora gra ciliantur/ſed poſt digeſtionē cibi ecōuerſo dirigitur ad mēbra exteriora,& ergo tūc ingroſſatur.

Cur aliq ꝓmptius utunt manu ſiniſtra q̄ dextra.

¶Quare aliq ſunt hoīes magis habiles in ſiniſtra ma nu q̄ in dextra ad aliqđ opus faciendū. ¶Rn̄. qa in il lis cor nō īfluit dextro lateri calorē,ſed plus ſiniſtro & etiā opat' in ſiniſtra manu ſubtilitatē & gracilitatē.

¶De unguibus.

¶Queritur unde gn̄antur ungues. ¶Rn̄ ſm Gal in cōmento pronoſticoꝝ ꝙ ex fumoſitatibus reſolutis ingredientibus extremitates digitoꝝ que aere exte riori exſiccantur & in cornu reducuntur.

¶Quare ungues ſenū nigreſcūt & paleſcunt. ¶Rn̄. quia tandem calor cordis deficit,quo deficiente ipſo rum pulchritudo deficit.

¶Quare homines iudicantur bone cōplexionis uel male ſm diſpoſitionē unguium. ¶Reſpondetur qa ungues teſtātur ſuper bonitatē uel malitiam cordis, ergo etiā cōplexionis/quia ſi ſunt rubei teſtantur per colericam bene tēperatā,ſed ſi aliqualiter ſunt incli nati cū rubeo colore ad nigredinē teſtantur ſuper ſan guineā cōplexionē, ſed ſi ſunt crocei coloris uel ni gri teſtantur ſuper melancoliam.

Cur aīal oē pedib' ꝓgrediēs habet ungues.

¶Quare aliqñ macule albe apparent ſiue generātur in unguibus. ¶Rn̄detur ꝙ nutrimenta unguiū ſunt diuerſificata,quia aliqua pars flegmatis eſt admixta, ergo ex tali flegmate macula iſta cauſatur.

¶Quare omne animal gradiens pedibus habet un gues uel ungulas uel aliquod proportionabile eis,ut patet in auiculis ſolū curuos ungues habētibus/& in equis quoꝝ pedes ſubferrantur / & in illa regula ſm Ariſto. eſt uera exceptis natantibus ut patet in auca uel in aneta que carent huiuſmodi unguibus,quia na turaliter ungues ſunt graues,& ſic īpedirent natatio nem. Et reſponſio ſic poteſt elici ex dictis.

¶De pectore.

¶Quare pectus eſt concauū. ¶Rn̄. ſm Ariſto. quia ibi eſt ſedes ſpiritualiū mēbroꝝ que mēbra ſunt no

bliſſima ut cor & pulmo, ut ergo iſta cuſtodiantur a leſione, neceſſarium eſt ut pectus ſit concauum.

¶ Quare homo inter omnia aialia habet latiſſimũ pectus, ut dicit Ariſt. ¶ Rñ. q̃ ſpiritus in hoie ſunt debiliores & ſubtiliores, ergo reqrunt regionẽ ampliorem in qua poſſunt contineri, ut eſt pectus. *Cur hõ eſt lato pectore.*

¶ Quare pectora auiculaꝝ ſunt rotunda & acuta. ¶ Rñ quia ſũt in cõtinuo motu, modo figura acuta & orbicularis motui eſt apta, ut patet .iiij. phiſicoꝝ. *Cur quod amam' pectori admonem'.*

¶ Quare ea q̃ diligimus trahimus ad pectus. ¶ Rñ. q̃ prior locus cordis eſt ſub pectore, ergo illa que cor amat ad pectus trahit propter uicinitatem cordis applicando amatũ amanti.

¶ Quare mulieres ſunt breuiores pectoris q̃ uiri. ¶ Rñ. qa in uiris eſt caliditas que naturaliter ſurſum mouetur ſuꝑiora uiri ingroſſando & ea ampliando/ ergo magnũ pectus eſt ſignũ animoſitatis, ut patet ꝑ Ariſto in phiſionomia, ubi declarat hoc de leone & tauro, ſed in mulieribus frigiditas dominatur q̃ naturaliter mouetur deorſum, & ergo dicit Ariſto. q̃ mulieres frequenter cadunt ſupra culum, quia poſteriora eaꝝ ingroſſantur ex frigiditate deſcẽdẽte. Sed uir frequenter cadit ſupra pectus ꝑꝑ eius groſſitiem.

¶ De mammillis.

¶ Quare mãmille ſũt poſite ſupra pectus. ¶ Reſpõdetur q̃ pectus eſt ſedes cordis calidiſſimi, ergo ibi mãmille generantur ut menſtruũ ad eas miſſum colori cordis uicinũ citius decoqueretur & in materiã lactis conuerteretur. *Quare mãmille ſunt ĩ pectore.*

¶ Quare in alijs animalibus mãmille ſunt infra pectus, ſed in muliere ſunt ſupra pectus. ¶ Rñdetur qa mulier eſt bipes, ergo mãmille exiſtentes ĩfra pectus impedirent eius tranſitũ. Sed alia animalia quattuor habent pedes, ergo ipſa non impediunt in eoꝝ tranſitu uel motu progreſſiuo.

¶ Quare uiri nõ habẽt tam magnas mãmillas, ſicut mulieres. ¶ Reſpõdetur, qa uiris nõ gñant̃ mẽſtrua, nec ibi eſt uas menſtreo deputatũ, tñ dicit Ari. q̃ uiri habẽt paruas mãmillas & mulieres paruos teſticulos *Quaꝛ mulierib' maiores ſunt mãmille q̃ uiris.*

❡Queritur que mãmille ſunt magis ualẽtes pueris lactẽtib⁹ an parue uel magne ſeu medıocres. ❡Rñ. ꝙ in magnis calor ẽ diffuſus & diſperſus, ergo ibi nõ eſt bona digeſtio lactis, ſed in paruis eſt unitus & fortis cũ omnis uirtus unita eſt fortior ſeipſa diſperſa, & per conſequens ibi eſt bona digeſtio lactis, ergo parue ſunt meliores q̃ magne. Mediocres autẽ ſunt optime ex quo omne medium eſt optimum.

❡Quare in tridecimo & decimo quarto anno mammille iuuencularum incipiunt creſcere & ingroſſare, ut dicit Alber. ❡Reſpondetur per Ariſt. in de generatione animalium ꝙ ideo quia tunc puella efficitur pubes & menſtrua incipiũt augeri in ea & fluere ut dicit Ariſtoteles quia in eadem etate puellarũ creſcunt mãmille, & uirorum ſperma.

❡Quare mammille mulierum generantium abortum ideſt puer qui egreditur mortuus ex utero matris, ut dicit Hypocras in ſecunda particula aphoriſmorum moleſcunt. ❡Reſpondetur ſm gloſam ibidem/quia tunc menſtruũ nõ fluit ad mãmillas a quo fetus deberet nutriri, ergo tunc moleſcunt.

Quare cõcipiẽs maſculũ mulier dextrã mãmillã habet ſiniſtra duriorem.

❡Quare mulier impregnata concipiens maſculum in utero dextram mammillam habet duriorem q̃ ſiniſtram. ❡Reſpondetur ſm Hypocratem quia maſculi concipiuntur in dextro latere matris ergo tunc menſtruum fluit ad dextram mammillam ipſam indurando.

❡Quare mulieris impregnantis lac fluens de mammillis ſignificat debilitatẽ fetus. ❡Reſpondetur ſm Ariſto. quia lac eſt proprium nutrimentũ fetus in utero, & ergo quando lac fluit ſignum eſt ꝙ fetus non nutritur & ex hoc utiq; debilitatur.

❡Quare dura mammilla dicit ſanitatem in puero exiſtentem in utero. ❡Reſpõdetur quia mẽſtruum conuertitur in lac, & tale lac ſufficienter nutrit fetum & ex hoc arguitur eius fortitudo.

Quare ceteris aĩalibus plures ſunt mammille quã mulierib⁹.

❡Quare mulier habet tantum duas mammillas/& aliqua bruta, ut porca & canicula habent decem uel plures. ❡Reſpõdetur q a frequẽter mulier concipit

maſculum unum uel femellam, & huic ſufficit una mãmilla uel due. Sed alia bruta habent multas ſciſſuras procreantes multos fetus ergo habent mãmillas. Primo ſcilicet fetui primam. Secundo ſecundam & ſic de alijs per ordinem.

¶ Quare tempore impregnationis mammille ſunt dure, & alio tempore ſunt molles. ¶ Rñ. quia tũc inflantur & tumeſcũt ſicut uterus, quia multa humiditas menſtrualis fluit ad eas que alio tempore manet in matrice & expellitur per locum deputatum.

¶ Queritur per quem modum lac mãmillarum uenit ad matricẽ. ¶ Reſpõdetur ſm Hypocratẽ ubi ſupra ꝙ mãmilla habet colligantiam cum matrice & quaſdam uenas quas abſcindunt obſtetrices tempore partus & per illas lac fluit ad umbilicum puerorũ & capiunt nutrimentum per umbilicum. Vnde aliqui dicunt ꝙ puer exiſtens in utero nutritur per os, ſed hoc eſt falſum, quia ſi ſic, tunc ſtercorizaret etiam, ſed hoc eſt falſum/quia nõ uř ubi dimittantur illa ſtercora. Q̃uo nutritur puer in utero.

¶ Quare lac egrediens de mãmillis ſpiſſum & groſſum & non multum fluidum eſt ſignũ maſculi in utero, ſed lac tenue eſt femelle. ¶ Reſpon. quia mulier geſtans maſculũ eſt fortioris caloris qui digerit ipm lac inſpiſſando. Sed in mulierib⁹ habentibus femellã non eſt tantus calor, ergo manet indigeſtum & aquoſum & fluidum ſupernatans ſi ponatur in aqua.

¶ Quare lac ſit album cum tamẽ menſtruũ ſit rubeũ ex quo generatur. ¶ Rñ. quia ſanguis nõ bene decoctus recipit formam albã ut patet de carne cuius proprius color eſt albus. ¶ Aliter rñdetur, quia quilibet humor qui generatur in aliquo membro aſſimilatur tali membro in colore inquãtum poteſt, ſed qa caro mãmillarum eſt alba, ergo & humor lactis eſt albus. Quare lac ſit cãdidũ.

¶ Quare uacca dat copioſe lac pre alijs animalib⁹. ¶ Reſpondetur, quia uacca eſt animal multũ uorax, & ubi multũ recipitur de nutrimẽto ibi multũ gñaſ de mẽſtruo, quia nõ eſt aliud niſi menſtruũ decoctũ & dealbatũ, ergo etiã in ea multum generatur de lacte. Quare uacis eſt maior lactis copia q̃ ceteris alalibus.

¶ Quare lac non ſit ſanum ut dicit Hypocras .ij. par

ticula aphoriſmo℞. ¶Rńdetur ſm Gi. ibidē/ꝙ propter multas cauſas nō eſt ſanū. Prima, qa qńq̄ coagulatur in ſtomacho exquo ulteri⁹ malus anhelitus generatur. Sed Hypocras ponit remediū in loco allegato dicens/ſi tertia pars aque admiſceatur lacti, tunc non eſt nociuum/ & hoc intelligitur de aqua fluuiali. ¶Alia cauſa, quia lac aliquādo in ſtomacho aceſcit, & excoquitur & iterum ex eo generantur mali humores inficientes anhelitum.

¶Quare lac preſertim dolentibus caput non ualet. ¶Reſpōdetur ſm Hypocratem ubi ſupra & ſm gloſſam ibidem/quia lac cito trāſit in multam fumoſitatem & multū habet de materia terreſtri que fumoſitas aſcendens ipſum facit dolere.

¶Quare lac eſt conueniens nutrimentū infantib⁹ & pueris. ¶Reſpondetur, quia eſt naturalis eo℞ cibus & conſuetus, quia etiā in utero nutriebantur tali cibo, ergo eſt eis conueniens.

Q̄d lac eſt nociuū & inſalubre comedenti.

¶Quare lacticiniū tēpore partus uacca℞ fit bonū. ¶Reſpondetur quia tunc lac eſt multū ſpōgioſum, ergo tēpore illo multas fumoſitates expellit, & quodāmodo eſt una purgatio illo tēpore.

¶Quare lac in mulieribus coeuntibus deſtruit puerū lactantem. ¶Reſpondetur ſm Ariſto. in libro de aīalibus/quia tēpore coitus ſubtilior & melior pars lactis uadit ad uaſa ſeminalia & ad matricē, & peior pars manet in māmillis que deſtruit pue℞.

¶Quare lac mulierū fuſcarum ſit melius q̄ albarū. ¶Reſpondetur/quia fuſce mulieres ſunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentū ſufficienter & ſic lac melioratur.

Cur ſimul comedere lac & piſces ſit nociuum.

¶Quare in eadē menſa ſimul comedere lac & piſces ſit prohibitum a medicis. ¶Reſpondetur quia maxime diſponunt ad lepram, quia ambe ſunt flegmatice nature tam lac q̄ piſces.

¶Quare auicule non habent lac neq̄ mammillas. ¶Reſpondetur quia māmille impedirēt eis uolatū. Etiam piſces non habent māmillas uel lac, quia ipſi emittunt lactes ut dicit Ariſt. in libro de generatione

animaliũ,quia femella emittit poligranum & maſculus ſuperaddit lactes/ſic eorũ ſpecies eternantur per ſucceſſionẽ indiuiduorum.

¶Quare aialia habent dorſa ¶Reſpõdetur ꝑ Ari. ꝑpter tres cauſas.Prima ut deorſum eſſet uia neruorũ a ſpina dorſi extenſorũ per totum corpus ut patet ſufficiẽter in ſuſpẽſis/quia qñ ſunt lacerati tũc adhuc nerui depẽdent in ſpina dorſi.¶Secũda cauſa eſt/ut eſſet cuſtodia mẽbrorũ molliũ in corpore exiſtentiũ, ut ſtomachi,epatis,pulmonis & ſic de alijs.¶Tertia cauſa eſt/ut eſſet fundamentũ omniũ oſſium,quia uidemus ꝙ alia oſſa ut coſte figantur in ſpina dorſi.

¶Quare homo inter omnia aĩalia habet dorſum latum ita ꝙ nullum animal preter hoĩem poteſt cõuenienter iacere in dorſo. ¶Rñdetur/qa pectori lato correſpõdet dorſum latũ,ſi ergo homo haberet dorſum acutũ ſicut alia animalia illa eſſet indecẽs & inepta diſpoſitio,ergo requiritur ꝙ habet dorſum latũ.

¶Quare homo iacens in dorſo habet horribiles uiſiones.¶Rñ.qa tunc meatus ſeu neruus fantaſie eſt apertus qui eſt in anteriori parte cerebri / & ergo tũc fantaſiatur.Vel alia ratio eſt,qa homo iacens in dorſo habet ſe ita ꝙ humores perturbantur & mouẽtur ſurſum ubi & fantaſia,& ergo fantaſia perturbatur.

¶Quare malũ eſt iacere in dorſo. ¶Reſpondetur ſm medicos,quia hoc diſponit ad leprã epilepſiã maniam/& ad incubum. Vbi nota ꝙ mania eſt infectio anterioris partis cerebri cum priuatiõe imaginationis.Sed incubus in propoſito eſt paſſio cordis cũ aliquis ſe in ſomno ſuffocari putet & putet aliquid iacere ſuper ipſum quod libenter remoueret. qd mania. qd incub⁹.

¶Quare ſpina dorſi habet multos articulos & multa mẽbra que apud medicos ſpondalia dicuntur.

¶Reſpondetur ꝙ ꝑpter flexibilitatem ipſius dorſi, quia ſine illis articulis flexiones fieri nõ poſſent, neꝗ motus ut patet per Ariſto.in libro de motib⁹ animalium.Et ergo dicentes ꝙ elephas non habet mẽbra dicunt male/quia tunc non poſſet ſe mouere.

¶Quare ſpina dorſi in piſcibus fracta piſces cito mo

riuntur. ¶ Reſpondetur, quia ſpina dorſi in piſcibus eſt loco cordis, modo cor eſt primum uiuens & ultimum moriens, ut patet in libro de longitudine & breuitate uite, ergo leſa ſpina dorſi piſces diutius uiuere non poſſunt.

Cur leſa medulla homo moritſ facile.

¶ Quare leſa medula homo faciliter moritur. ¶ Reſpondetur quia medula uenit a cerebro quod eſt unũ membrum principale ut patet in duobus. Primo/ qa medula ſeu nucha eſt alba ſicut cerebrum. Secũdo, qa alie medule non habent cutem neqꝫ pelliculã ſed nucha habet duplicem pelliculam ſicut cerebrũ. ſ. piam matrem & durã matrem. Et etiam circa ſpinã dorſi ſunt quinqꝫ uene, que ſm medicos dicuntur emorroides ab emorois grece quod eſt ſanguis latine, ideo medicũ uidendũ eſt de uenis emorroidarꝫ.

¶ De fluxu emorroidarꝫ.

Cur nonnulli patiuntur fluxum emoroidum.

¶ Quare aliqui uiri patiuntur fluxum emorroidũ. ¶ Rñ. ꝙ ſunt melancolici, ergo multũ generatur in eis melancolia, quia frigidi ſunt que primo mittitſ ad ſplenem. ſ. ad propriam ſedem melancolie, & ibi propter ſanguinis multitudinẽ retineri non poteſt, ergo mittitſ ad ſpinã dorſi ubi ſunt alique uene que terminantur in dorſo & in collo, & quãdo ille uene ualde replentſ ſanguine melãcolico/ tũc apiuntur uie nature & exijt ille ſanguis ſemel in mẽſe ut menſtrue mulieris, & tales uiri per talem fluxum preſeruãtur magis ab infirmitatibus. ſ. ab hydropiſi peſte & ceteris.

Cur iudei patiuntur fluxũ emoroidum.

¶ Queritſ quare iudei idifferẽter patiũtur talẽ fluxũ. ¶ Rñ. j. theologice, qa ipſi tpe paſſiõis chriſti clamauerũt ſanguis ei⁹ ſup nos & ſup filios nr̃os. Ergo dr̃ in pſal. Percuſſit eos deus i poſteriora dorſi. ¶ Aliter rñdetſ magis naturaliter, qa iudei veſcũtſ cibarijs flegmaticis & frigidis ex qbus cibariis gñatur ſanguis melancolicus qui per fluxũ emorroidũ expurgatur. ¶ Alia rõ naturalis eſt qa dicit Ariſto. in de celo & mundo. ꝙ motus facit calorẽ, & calor digeſtionem ut patet. iiij. metheororum/ ſed iudei non ſunt in continuo motu & labore nec in conuerſatione hoīum. Etiã iõ qa ſunt in magno timore qa timẽt nos ulciſci paſſionẽ noſtrĩ

ſaluatoris & hec in eis frigiditatē faciunt & impediūt digeſtionem, & ergo iterum in eis generatur multus ſanguis melancolicus/qui in ipſis tunc tempore mēſtrui expurgatur.

¶De corde.

¶Queritur quare cor & pulmo dicūtur mēbra ſpiritualia. ¶Reſpōdetur uno modo ꝙ a ſpiritu quia ſpiritus uitalis in corde gn̄atur. Sed illa reſpōſio nō uidetur ualere, quia ſic epar & cerebrum erunt mēbra ſpiritualia quod eſt falſum, quia epar eſt mēbrum nutritiuum. Sed cerebrum animantiuum. Sed tamē cōſequētia patet/quia ſpiritus uitalis generatur in epate & ſpiritus animalis in cerebro. ¶Et ergo reſpōdetur ꝙ cor & pulmo ideo dicuntur mēbra ſpiritualia/quia in eis recipitur ſpiritus & aer Vel dicuntur ſpiritualia propter eoꝝ impoſſibilitatē reſpectu aliorum mēbroꝝ, ergo ipſa per quā pelliculam diuerſa ſūt ab alijs mēbris nutritiuis ut a ſtomacho.

¶Queritur quare pulmo ſit ita rarus & ſpongioſus. ¶Reſpondetur, ut ubi aer melius poſſit recipi pro cordis refrigerio & expulſione ſuperfluaꝝ fumoſitatū quia ſm Ariſto. in lib. de inſpiratione & reſpiratione. Pulmo eſt flabellum cordis ſeu uentilabꝝ & ſicut folis inſpirando inflatur & expirando comprimitur & contrahitur. Sic ſimili modo pulmo iſpirant aerem dando refrigerium cordi & inſpirat & reſpirat ne cor ſuffocetur p nimiam caliditatē aeris inſpirati. Cur pulmo ſit ſpōgioſus.

¶Queritur quare caro pulmonis ſit alba. ¶Rn̄de. ꝙ ꝓpter eandē cauſam, qa eſt in continuo motu. Etiā ſolet queri quare ſola animalia habētia cor habēt pulmonē & non alia. ¶Rn̄. quia pulmo nō eſt mēbꝝ ꝑ ſe ſed ꝑ aliud ſcilicet ꝓpter cor ergo ſi aīal carens corde haberet pulmonē tunc ſuperflue & fruſtra eēt, mō natura nō permittit, hoc qa natura non deficit in neceſſarijs nec abundat ſuperfluis. Cur ſola aīalia hn̄tia cor habent pulmonem.

¶Quare animalia non habentia pulmonē carēt ueſica, ut dicit Ariſto. ¶Reſpōdetur, qa talia non recipiunt aquam potabilem ut potum ſuum & cibum faciant feruere/ſed propter temperamētum cibi, ergo

earent ueſica & etiam urina ut patet in auiculis quarum quedam ſimpliciter non bibunt/ut falco, uiſus, ancipiter.

Cur ĩ hoĩbꝰ cor collocatur in latere ſiniſtro.

¶Quare cor ſit in medio animalis. ¶Reſpondetur ꝙ ideo ut aliqualiter omnibus membris influat uitã & ergo comparatur ſoli qui eſt ſituatus in medio planetarum ut alijs planetis influat lumen & ergo pitagorici dicentes celum eſſe magnum animal dixerunt ſolem eſſe cor illius animalis.

¶Quare in ſolo homine cor ſituatur in ſiniſtro latere. ¶Reſpondetur ut calor cordis temperet frigiditatem ſplenis. nam ſplẽ eſt ſedes melancolie, que etiã in ſiniſtro latere collocatur.

¶Quare inter omnia membra cor primo gñatur ut dicit Ariſto. ꝙ cor eſt primũ uiuens & ultimum moriens. ¶Reſpondetur ſm Ariſt. in libro de iuuẽtute & ſenectu. quia cor eſt principium & origo uite & omnium mẽbroꝝ & ſine illo nullũ mẽbꝝ uiuere poteſt.

¶Nota ſm phiſicos de ſemine in matrice retẽto primo generatur quedam pellicula circũdans ipſum ſemen, poſt hoc generatur tempus formatiuus qui ex ſubtiliori ſanguine primo facit cor & de ſanguine minus ſubtili ſucceſſiue facit epar, & de ſanguine groſſo & frigido facit medullam & cerebrum.

¶Quare animalia parui cordis ſũt audaciora ut leo ꝙ eſt animal ualde ferox & audax. ¶Reſpondetur, ꝙ in paruo corde animalis calor ẽ bene adunatus & uehemens & ſanguis adueniens in tangendo ipſum citĩus calefit & ad alia mẽbra mouetur ſpiritu calefactiuo, mediante quo audacitatem eis tribuit.

Quare aĩalia magni cordis ſũt meticuloſa vſi accidit continuus motus.

¶Quare animalia magni cordis ſunt ualde timida ut lepus. ¶Reſpõdetur/qa calor eſt ibi diffuſus & dĩſperſus & non poteſt calefacere ſanguinem ad ipſum cor concurrentem, & ſic timor ibi generatur.

¶Quare in corde magnoꝝ aĩalium, ut ceruorum & hoĩum ſm Alber. eſt quodã os. ¶Reſpõdetur ꝑ Ariſto. ꝙ ideo ut ſit fundamentũ motus continui ipſius cordis, quia ſm eundẽ in libro de motibus aĩalium. In quolibet motu eſt quidam fluxus & quies.

¶Quare cor continue moueatur. ¶Rñ.ſm Ariſto. in libro de motu cordis & per Galenũ & Egidiũ, quia ibi ſpiritus generatur qui eſt ſubtilior aere, q propter maiorẽ rarefactionẽ querit locũ ampliorẽ, replendo concauum ipſius cordis ex quo ſequitur dilatatio cordis/& quia cor eſt terreſtre, ergo ceſſante impulſione partes eius ceſſant & tendunt ad centrũ. Et magiſter Galenus ponit experientiã de glande. Si glans ponatur ad ignẽ calor ignis eius humiditatẽ reſoluit infumum, qui eſt maior & rarior humiditate/& ergo maiorem locũ occupat, & ſic non poteſt manere infeſta, ergo ipſam eleuat, & facit eam ex igne ſaltare & ſic cõformiter eſt de corde. ¶Vnde nota quod cor animalis eſt triangularis figure aliquo modo & partẽ minorem habet uerſus ſiniſtram, partẽ uero maiorem uerſus dextram & in parte minori ſe continue aperit & claudit/& ſic eſt in continuo motu. Primus motus apud medicos uocatur diaſtole. Sed motus cõtritionis ſiue clauſionis uocatur ſiſtole. Ex quibus duobus motibus fit pulſus in toto corpore quẽ medici in uenis arterijs ſentiunt.

Quar̃ glãs aut caſtanea ſaltant ex igne.

¶Quare animãtia magni cordis ſunt macra. ¶Reſpõdetur, quia calor naturalis egrediens de corde cõſumit humiditatem aquoſam quã humiditatẽ oportet conuerti in pinguedinem & ut frequẽter mulieres ſunt pinguiores quam uiri, quia habent multũ de humido & ſunt humidioris cordis quam uiri.

¶Quare caro a corde eſt compacta & ſpiſſa. ¶Reſpondetur quia in re denſa & bene cõpacta calor fortiter recipitur, ut etiã patet in alijs. ¶Aliter reſpondetur ut cor ſua caliditate temperet frigiditatem cerebri, ideo eſt compactum.

¶Queritur quare cor eſt calidiſſimum in toto animali. ¶Rñdetur quia ibi eſt materia ſpiſſa & denſa & bene compacta & calor fortiter recipitur in eo, ut patet in ſcilicibus. Etiam alia ratio eſt quia cor ſua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Quare cor eſt calidiſſimum.

¶Queritur quare cor eſt principium uite. ¶Rñdetur quia in eo gñatur ſpiritus uitalis q eſt ſedes uite.

Vnde ſm Auguſtinum in libro de differentia ſpiritus & anime cor habet duos uentres, ſcilicet dexterum & ſiniſtrum. Dexter enim uenter plus habet de ſanguine quā de ſpiritu, qui ſpiritus generatur ad uiuificandum totum animal.

Quare cor eſt figure pyragmidalis.

¶ Queritur quare cor ſit rotundum & habet figurā piragmidalem. ¶ Reſpon. ſm Ariſto. ꝙ figura rotunda non habet angulos, & ideo cor eſt rotundū ne materia corpori nociua ibidē poſſit retinere. ¶ Aliter reſpondetur ſm Ariſtotelem quia figura rotunda eſt motui apta / & ideo figura rotnnda ſm Ariſto. metha phorice agonoonia dicitur ab a quod eſt ſine & gonos angulus quaſi ſine angulo.

¶ Queritur quare in ſolo corde per excellentiam ſit ſanguis. ¶ Reſpon. quia ſanguis eſt in eo tanquam in proprio loco uel tanquam efficiente quod alij dicunt de epate. Vnde cor a nullo mēbro recipit ſanguinē, ſed alia membra ab eo.

¶ Queritur quare aliqua animalia non habent cor/ ¶ Reſpondetur licet non habeant cor, tamen habēt aliquid proportionabile cordi, vt patet de piſcibus & anguillis qui ſpinas dorſi habent pro corde.

Cur ſpūtatis pullorꝝ capitibꝰ, cor adhuc palpitat.

¶ Queritur quare ut uidemus ad ſenſum ī brutis alalibus ut in auibꝰ & pullis/ capite ipſis amputato cor adhuc pulſat & uiuit. ¶ Reſpondetur qa ſpiritus uitalis & diutius manet in eo quam in aliis mēbris, eo ꝙ cor eſt primum uiuens & ultimum moriens, ut dicit Ariſto. de ſeneċtute & iuuētute, ergo cor pulſat & plus mouetur quam alia membra.

¶ Queritur quare omne animal carens corde uel ꝓportionali ipſi cordi caret ſanguine, ut patet in muſcis. ¶ Reſpōdetur quia cor eſt principiū ſanguinis, modo deficiente cauſa deficit effectus.

¶ Queritur quare pulſus cordis certius iudicatur in dextro latere quā ſiniſtro ¶ Rn̄detur quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem, & ergo ibi plus ſentitur quam in ſiniſtro latere.

Vnde accidit cordi ſincopis.

¶ Quare calor aliquando ſincopat, ut patet in caducis & in epilepticis. ¶ Reſpondetur ſm Conſtantinū

in lib. de ſtomacho, ꝙ hoc fit ex defectu ſui ipſius & pelicularum qbus cooperitur/quibus tunc infectis cor ſincopat & aliquando fit ex infectione membrorum uicinorum. Vnde quādo ex orificio ſtomachi exit humor uenenoſus ille ledit cor & membra ſibi uicina, & tunc illa inducūt ſincopizationē cordis. ¶ Notandum ꝙ ſm Ariſt. diſpoſitio cordis maxime cognoſcitur per pulſum cordis, quia pulſus uelox magnus & frequens cognoſcitur ſiue teſtatur ſuper caliditatem cordis & ſuper bonam complexionem, & pulſus tardus & debilis teſtatur ſuper frigiditatē cordis & maliciam complexionis, unde mulieres inquantū ſunt ſane habent tardiorem & debiliorem pulſum ꝙ uiri. Et hoc etiam patet per alias cauſas ut infra patebit. Expulſus cognoſcitur diſpoſitio cordis.

¶ De ſtomacho.

¶ Quare ſtomachus eſt amplus. ¶ Reſpōdetur ſm Ariſt. in lib. de aīalibus, quia in eo cib9, ut in olla primo decoquitur & digeritur, ut purum ab impuro ſeparatur. Et ergo per multitudinē cibi natura ampliat ſtomachum.

¶ Quare ſtomachus eſt rotūdus. ¶ Reſpōdetur ſm Conſtantinum in lib. de ſtomacho, quia ſi haberet angulos tunc in illis cibus pocius maneret, & ſic homo nunquam febribus carent/q tamen humores eleuantur & conſumuntur & nō abſconduntur propter eius rotunditatem. Cur ſtomachus ſit rotundus.

¶ Quare caro ſtomaci ſit multum neruoſa & ſenſibilis. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. & Conſtantinum, qa nerui ſunt dilatabiles & extenſibiles, & ergo ſtomachus tempore repletiōis dilatatur & tempore famis reſtringitur, ergo natura ſagax diſponit neruoſum ſtomachum.

¶ Quare ſtomachus digerit. ¶ Rñ. propter calorē in eo exiſtentem, quia calor prouenit a membris uicinis ſ. ab epate & corde/quia uidemus in fabrica arte ꝙ calor ignis ſeparat eruginia/ut ſcoriā a ferro, aurum a cupro argentum a ſtanno/ſic digeſtione per calorem fit ſeparatio puri ab impuro, & talis digeſtio eſt quadruplex ſm medicos.

Vnde ſm Auguſtinum in libro de differentia ſpiritus & anime cor habet duos uentres,ſcilicet dexterum & ſiniſtrum. Dexter enim uenter plus habet de ſangui-ne quã de ſpiritu,qui ſpiritus generatur ad uiuificandum totum animal.

Quare cor eſt figure pyragmidalis.

¶Queritur quare cor ſit rotundum & habet figurã piragmidalem. ¶Reſpon. ſm Ariſto. ꝙ figura rotunda non habet angulos,& ideo cor eſt rotundũ ne materia corpori nociua ibidẽ poſſit retinere. ¶Aliter reſpondetur ſm Ariſtotelem quia figura rotunda eſt motui apta/& ideo figura rotnnda ſm Ariſto. metha phorice agononia dicitur ab a quod eſt ſine & gonos angulus quaſi ſine angulo.

¶Queritur quare in ſolo corde per excellentiam ſit ſanguis. ¶Reſpon. quia ſanguis eſt in eo tanquam in proprio loco uel tanquam efficiente quod alij dicunt de epate. Vnde cor a nullo mẽbro recipit ſanguinẽ, ſed alia membra ab eo.

¶Queritur quare aliqua animalia non habent cor/ ¶Reſpondetur licet non habeant cor,tamen habẽt aliquid proportionabile cordi,ut patet de piſcibus & anguillis qui ſpinas dorſi habent pro corde.

Cur ſpũtatis pulloꝝ capitibꝰ,cor adhuc palpitat.

¶Queritur quare ut uidemus ad ſenſum ĩ brutis alalibus ut in auibꝰ & pullis/capite ipſis amputato cor adhuc pulſat & uiuit. ¶Reſpondetur qa ſpiritus uitalis & diutius manet in eo quam in alijs mẽbris,eo ꝙ cor eſt primum uiuens & ultimum moriens,ut dicit Ariſto. de ſenectute & iuuẽtute,ergo cor pulſat & plus mouetur quam alia membra.

¶Queritur quare omne animal carens corde uel ꝓportionali ipſi cordi caret ſanguine, ut patet in muſcis. ¶Reſpõdetur quia cor eſt principiũ ſanguinis, modo deficiente cauſa deficit effectus.

¶Queritur quare pulſus cordis certius iudicatur in dextro latere quã ſiniſtro ¶Rñdetur quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem,& ergo ibi plus ſentitur quam in ſiniſtro latere.

Vnde accidit cordi ſincopis.

¶Quare calor aliquando ſincopat,ut patet in caducis & in epilepticis. ¶Reſpondetur ſm Conſtantinũ

in lib. de ſtomacho, ꝙ hoc fit ex defectu ſui ipſius & pelicularum q̄bus cooperitur/quibus tunc infectis cor ſincopat & aliquando fit ex infectione membrorum vicinorum. Vnde quādo ex orificio ſtomachi exit humor uenenoſus ille ledit cor & membra ſibi uicina, & tunc illa inducūt ſincopizationē cordis. ¶ Notandum ꝙ ſm Ariſt. diſpoſitio cordis maxime cognoſcitur per pulſum cordis, quia pulſus uelox magnus & frequens cognoſcitur ſiue teſtatur ſuper caliditatem cordis & ſuper bonam complexionem, & pulſus tardus & debilis teſtatur ſuper frigiditatē cordis & malitiam complexionis, unde mulieres inquantū ſunt ſane habent tardiorem & debiliorem pulſum q̄ uiri. Et hoc etiam patet per alias cauſas ut infra patebit. Expulſu cognoſcitur diſpoſitio cordis.

¶ De ſtomacho.

¶ Quare ſtomachus eſt amplus. ¶ Reſpōdetur ſm Ariſt. in lib. de aīalibus, quia in eo cib⁹, ut in olla primo decoquitur & digeritur, ut purum ab impuro ſeparatur. Et ergo per multitudinē cibi natura ampliat ſtomachum.

¶ Quare ſtomachus eſt rotūdus. ¶ Reſpōdetur ſm Conſtantinum in lib. de ſtomacho, quia ſi haberet angulos tunc in illis cibus pocius maneret, & ſic homo nunquam febribus carent/q tamen humores eleuantur & conſumuntur & nō abſconduntur propter eius rotunditatem. Cur ſtomachus ſit rotundus.

¶ Quare caro ſtomaci ſit multum neruoſa & ſenſibilis. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. & Conſtantinum, q̄a nerui ſunt dilatabiles & extenſibiles, & ergo ſtomachus tempore repletiōis dilatatur & tempore famis reſtringitur, ergo natura ſagax diſponit neruoſum ſtomachum.

¶ Quare ſtomachus digerit. ¶ Rñ. propter calorē in eo exiſtentem, quia calor prouenit a membris uicinis ſ. ab epate & corde/quia uidemus in fabrica arte ꝙ calor ignis ſeparat eruginia/ut ſcoriā a ferro, aurum a cupro argentum a ſtanno/ſic digeſtione per calorem fit ſeparatio puri ab impuro, & talis digeſtio eſt quadruplex ſm medicos.

¶ Quare ſtomachus adiũgitur epati, ut patet ad ſenſum. ¶ Reſpõdetur ſm Conſtantinũ ut ſupra / quia epar eſt ualde calidum / quia dicitur a pir quod ignis ut ergo ſua caliditate poſſit iuuare ad digeſtionem. igitur circundat ipſum.

Cur phibeť ſtudiũ cõtinuus poſt ſumptum prãdium.

¶ Quare cõiter patiamur plus frigus poſt prandium q̃ ante. ¶ Reſpõdetur, quia tũc totus calor uadit ad ſtomachum pro digeſtione facienda, & ſic partes exteriores infrigidantur calore priuato.

¶ Quare poſt prandiũ immediate ſit malum ſtudere. ¶ Reſpondetur, quia cũ calor debet laborare pro imaginatiõe ſtudij, tunc non laboraret pro cibo digerendo, & ſic cibus permaneret crudus, ideo ſm medicos homo prius debet ſpaciari poſt prandium ad centum paſſus, uel ſm aliquos ad mille.

Cur mulieres impregnate appetunt comedere carbones.

¶ Quare mulieres & maxime impregnate primò & tertio menſe habent appetitum inordinatum ad comedendũ carbones cineres &c. ¶ Reſpondetur ſm Cõſtantinũ, vt ſupra / quia quales ſunt humores in ſtomacho illarum mulierum talia nutrimenta appetitum. Et quia in mulieribus impregnatis ſunt putridi, & corrupti humores replẽtes ſtomachũ ideo appetunt ſimilia, cum oẽ ſimile applaudat ſibi ſimili.

¶ Quare ſtomachus carnes valde pingues tarde digerit. ¶ Reſpõdetur, quia tales carnes natant in ſtomacho, modo optima digeſtio ſit in profundo ſtomachi ubi carnes pingues non poſſunt uenire, & ergo tales ſunt multũ ſomnolenti poſt eſum pinguiũ carnium, quia in eis digeſtio retardatur

¶ Quare ſtomacho infirmo oĩa alia mẽbra hñt in ſe male / eo ſano melius ſunt ſingula mẽbra diſſpoſita. ¶ Rñdetur ſm Conſtantinũ in principio ſui libri, qa ſtomachus colligãtiã habet cũ cerebro, corde, & epate que ſunt mẽbra principalia ergo ipſo dolẽte oĩa dolent. ¶ Aliter rñdetur qa impedita prima digeſtione alie digeſtiones impediuntur, nã in prima digeſtione principium eſt infirmitatis / ſcilicet in ſtomacho.

Cur citius eſuriãt iuuenes quã ſenes.

¶ Quare iuuenes citius eſuriunt quã ſenes. ¶ Rñdetur ſm Hypo. in prima particula aphoriſmorum, & Gal.

ibdē in comēto/ q iuuenes ꝓpter tria cibo indigent. Primo ꝓpter incrementū. Secūdo pꝛ reſtaurationē uite. Tertio pꝛ cōſeruationē uite. ¶ Aliter rn̄detur q iuuenes ſunt calidiores ſenibus eo q iuuenes ſunt frigidi & ſicci, ut patet ſm Ariſt. in libro de generatione animaliū, ergo calor in iuuenibus plus digerit, & per couſequens plus appetunt.

¶ Quare medici precipiunt q exiſtente appetitu comedendi debet quis comedere. ¶ Reſpondetur ſm Auicennā q tollerare famē eſt ſtomachum malis humoribus & putridis adimplere quos attrahit ad ſe loco cibi, ut patet p experiētiā, cū ieiunamus de nocte habemus appetitū comedendi, ſed ſequenti die minime, ergo eſt ſignū q ſtomachus tunc eſt repletus malis humoribus, maxime orificiū eius que repletio nō eſt uera/ ſed mēdax eſt propter hoc. Sumpto modico cibo regreditur ſtatim appetitus, & ergo dicunt uulgares pro cōi prouerbio q os eſt: rufator, quia licet fuerit corruptum malis humoribus ſumpto tamen cibo reuertitur appetitus. Cur aduenīēte cōedēdi appetitu pcipiant medici ſumēdū eſſe cibū.

¶ Quare conſiliū medicorꝫ eſt q hō debet ſucceſſiue comedere. ¶ Rn̄detur ſm Auicēnā, quia ſtomachus nimiū repletur & tunc cibus ſupernatabit in eo q eſt ualde periculoſum. Alia cā eſt ſicut ligna multū frigida ſuffocāt ignē ſic cibaria ſuffocāt calorē naturalē, & ergo optīa medicina ē uti modeſtia & tēperamēto in cibo & potu, uſi uerſus. Eſſe cupis ſanus ſit tibi parca manus. Pone gule metas/ etas ut ſit tibi longa. Cur pauſatim & ſucceſſiue ſumēdus eſt cibus.

¶ Quare alio & alio tēpore anni appetuntur alia & alia cibaria, ut in hyeme carnes bouine & uaccine & porcine. In eſtate appetuntur carnes ſubtiliores ut uituline agnine. ¶ Reſpondetur ideo quia complexio uariatur ſm tēpus anni, ut patet per Albertū in libro ſex principiorꝫ. ¶ Aliter reſpōdetur, & melius/ quia hoc propter qualitatē ipſorꝫ temporꝫ, quia frigus hyemis facit meliorē digeſtionē, quia uentres calidiores ſunt in hyeme propter frigus circunſtans, ut dicit Hypocras in prima particula aphoriſmorum, & Ariſto. in primo metheororum. Cur diuerſis tꝑibus diuerſa petantur cibaria.

¶Quare cibus nō debet eſſe nimis calidus, ut piper zinziber. ¶Reſpondetur quia cibus calidus adurit ſanguinem & diſponit ad lepram, ſic e conuerſo cibus frigidus morti ficat & congelat ſanguinem. Etiam cibus non debet eſſe nimis acetoſus/quia ille cito inducit ſenectutem. Item cibus non debet eſſe nimis conditus, quia ille adurit interiora & poſt illum cibum oportet potare multum ut poſt alea cruda. Item cibus non debet nimis eſſe dulcis, quia dulcedo maxime conſtipat uenas.

Cur commendetur eſus caſei poſt prandium.

¶Quare ſit bona cōſuetudo caſeū comedere poſt prandium, & pira poſt oīa fercula immediate. ¶Reſpondetur quia caſeus ratione terreſtreitatis & groſſiciei tendit ad fundū ſtomachi, & ſic deprimit carnes & ille cibus digerit omnes alios ſeipſum dirigere nō poteſt. Sic etiam dicitur de piris. ¶Notādum de caſeo ꝙ caſeus recens ceteris laudabilior, ſed caſeus uetus & ſiccus/& ſalſus eſt peſſimus cito faciens dolorē capitis, & epatis facit conſtipationem/& quanto fuerit ueterior/tāto & deterior, unde uerſus. Caſeus eſt nequam nam dirigit omnia ſequam.

Cur poſt piſces debeant comedi nuces.

¶Quare poſt piſces ſit bonū comedere nuces, ut dicit metriſta. Poſt piſces nuces, poſt carnes caſeus aſſit. ¶Reſpondetur, quia piſces aliquādo ſunt uenenoſi, quia ſunt difficilis digeſtionis, & faciliter putreſcunt & corrumpuntur/& nuces iuuant ꝓ digeſtione, quia ſunt mediocriter calide. Alia ratio, quia qnando ſunt uenenoſi, ut dictum eſt, mox nux eſt remedium contra uenenum ergo piſces temperantur per nuces/& ſic ſanum eſt ſumere nuces poſt piſces, ſed tamen notanda eſt regula de piſcibus, quia piſces dicūt eſſe de aqua clara, & petroſa, & non frigida, & lutoſa nec quieta unde uerſus. Currant per aquam mūdam clarāꝗ petroſam. Sint cocti uino piſces cum petroſilino/& tales piſces minus nocent.

Cur nouꝰ cibꝰ ſit nociuus ſtomacho.

¶Quare nouus cibus multū nocet ſtomacho ut in feſto paſce multi leduntur ex nouo cibo. ¶Reſpondetur, quia talis cibus nimis auide comeditur ergo replet ſtomachum, & ſic ſtomachus difficulter poteſt

digerere

digerere iſtum cibū/& ſic eius īmoderata comeſtio-
ne multi moriuntur,quia eſt regula Gal.& Hyp.ꝙ gu
la interficit plures ꝗ gladius,ideo ſummopere ualet
moderatio cibi & potus.

¶Quare ſit malū penſare in menſa & paulatim di-
uerſa cibaria comedere.¶Reſpondetur,quia quan
do ultimū preſentatur,tunc primū incipit digeri, &
ſic partes in digerendo non equantur, & cibus deco-
ctus corrumpitur/& hoc bene perpendunt gallici,qa
ad maius duo uel tria fercula comedunt.¶Eſt tamē
notanda regula de ordine cibarioꝝ/quia ſi plura ha-
bētur fercula,quoꝝ quedam ſunt ſubtilia in digeſtio
ne,ſicut caro pulloꝝ hedorum uituloꝝ oua mollia &
ſorbilia & huiuſmodi,tunc illa ſubtilia debent precē
dere.Sed groſſa ut caro ceruoꝝ porcoꝝ uaccaꝝ aſſa-
tura porcina uel uaccina, oua dura in patella fricta
debent poſt comedi.Ratio eſt,qa ſi preponerent tūc
ipſis cito digeſtis īpedirent digeſtionē alioꝝ, & tunc
ſubtilia iam digeſta uiolenter retinerentur,& in ſto-
macho corrumperentur. Ex quo ſequitur eructatio
nauſea faſtidium & dolor capitis,dolor uentris & ma
gna ſitis. Et per conſequens eſt ualde nociuum in ea
dem menſa comedere lac & bibere uinum / quia di-
ſponunt ad lepram.

Ordo ſer-
uandus in
ſumptiōe
cibi.

¶Queritur quid melius eſt ſtomacho cibus uel po-
tus.¶Reſpondetur/ꝙ potus citius digeritur ꝗ cib⁹
quia cibus eſt magis materialis ꝗ potus, ergo cibus
difficilius digeritur.

¶Quare bonū eſt potare ad prandium.¶Reſpōde
tur ut potus temperet cibum & reddat eum aptū di-
geſtioni,quia olla repleta carnibus aut piſcibus ſi nō
habent humiditatem, tunc ſequitur illius pulmenti
& olle deſtructio. Et ſtomachus habet ſe ut olla de-
coquens cibum, ergo a medicis eſt conſultum inter
prandia potare.

Cur pot⁹
adhibetur
prandio.

¶Quare bonum ſit cenam dimittere ſerotinam.
¶Reſpondetur ꝙ ideo,quia poſt cenam non ſequi-
tur motus,ſic cibus nō intrat profundum ſtomachi,
ſed remanet indigeſtus,& ſic inducit nocumenta, &

Cur bre-
uis aut nul
la cena ce-
na laudat.

ergo bonum eſt cenam eſſe breuē & modicam, unde uerſus. Cena leuis cenaqꝫ breuis tibi ſit, quia magna cena nocet medicina docet, res eſt manifeſta. Et magna cena ſtomacho ſit maxima pena. Vt ſis nocte leuis ſit tibi cena breuis.

¶ Quare ſtomacho ieiuno uinum bibere ſit ualde inſanum. ¶ Reſpondetur ſm̄ Auicē. ꝙ talis ſobria potatio uini dat magnū periculum in cerebro, & quandoqꝫ inducit morbum caducum uel apoplexiam.

¶ Quare aquam frigidā multū bibere eſt piculoſum. ¶ Rn̄detur, ꝙ unum contrarioꝝ expellit & impedit reliquum, ut patet ꝑ Ariſt. primo de gn̄atione, ſed q̄a aqua eſt ſumme frigida, ergo ueniēs ad ſtomachū impedit digeſtionē & calorē digerētem.

Cur biberē muſtū ſit periculoſum.

¶ Quare bibere de nouo muſto ſit ualde piculoſum ipſi ſtomacho. ¶ Reſpondetur quia eſt idegiſtibile, ergo multum inflat uētrem ſic aliqualiter prouocat differētiam. i. fluxum uētris ſanguinē. Vnde uerſus. Impedit urinam muſtum ſoluit cito uētrem. Sed de uino bono bibere eſt conueniēs. Vnde uerſus. Vinū ſit clarum uetus ſubtile maturꝫ. Ac bene limphatum ſoluens moderamine ſumptum.

¶ Quare ſtatim poſtprandium laborare ſit prohibitum a medicis iuxta hunc uerſum. Poſt mēſam pauca nec eas nec ſtes ſine cauſa. ¶ Reſpondetur/ꝙ huiuſmodi triplex eſt ratio. Prima eſt q̄a motus poſtprandium ledit uirtutē digeſtiuā. Et ſic cibus idigeſtus depellitur. Secunda eſt quia motus poſtprandium facit ut mēbra crudum attrahant cibum quod ſtatim eſt cauſā egritudinis. Tertia eſt quia motus facit cibum deſcēdere anteq̄ digeritur & ſi homo inciperet ambulare poſtprandium tunc motus paulatim incipiet. Sed poſt cenam motus eſt bonus, quia poſt cenam cito ſequitur ſomnus, ergo parum eſt ſpectandum, ut ꝑ hoc cibus intret profundum ſtomachi.

¶ Quare de mane ante prandium ſit bonum ſpaciari. ¶ Reſpōdetur ꝙ talis motus dat mēbra commoda & congrua ipſi facienti, quia calorem naturalem fortificat & facit deſcēdere ſuperfluitates ſtoma-

chi. ¶ Et ergo dicit Auic. ꝙ dimittẽtes exercitiũ, & motum incurrũt ethicã & ille motus patet in his uerſibus. Ante cibum perge motus primus moderatus, poſt cenam ſtabis aut paſſus mille meabis.

¶ Quare ſm doctrinam Auic. & Hypo. uomere ſit ualde ſanum. ¶ Reſpõdetur ſm eos quia purgat ſtomachũ ab omni humore nociuo. nã ibi expellitur materia paſſiua .ſ. glauca uel uiridis que ſi in ſtomacho maneret febrilia pericula induceret etiã ſm Auicen. nã uomitus purgat oculos, purgat caput & mundificat cerebrum. Cur uomitus a medicis commẽdetur.

¶ Quare ſomnus ualde fortificat ſtomachum & uirtutẽ digeſtiuam. ¶ Reſpondetur/ quia in ſomno uadit calor naturalis ad intra digeſtionẽ confortando/ ſed calor in uigilia manet circa locum ſenſuum, & in toto corpore diſperſus.

¶ Quare homo patitur ĩfirmitates ut cibus & potus a ſtomacho receptus in eadẽ qualitate & quantitate ꝑ inferiora expellantur. ¶ Reſpõdetur ꝙ hoc eſt propter debilitatẽ uirtutis naturalis .ſ. appetitiue uel attractiue digeſtiue retẽtiue & expulſiue que infirmitatis lienteria uocatur. ¶ Nota differẽtiam inter lienteriam dyariam & diſſenteriam. Vnde uerſus. Cruda lien ſimplex dyen ſed ſanguine diſſen. Cur cibus a ſtõacho receptus integer expellatur ꝑ inferiora.

¶ De ſanguine.

¶ Quare oẽ aĩal hñs ſanguinẽ neceſſe eſt hẽre epar. ¶ Rñ. ſm Ari. ꝙ ſãguis prio gñat̃ i epate eo ꝙ epar ẽ ſedes ſanguis ſm aliquos medicos & attrahit̃ a ſtomacho ꝑ quaſdã uenas pricipales a quo gñat̃ talis ſãguis.

¶ Quare ſanguis ſit rubeus. ¶ Rñr. quia aſſimilatur mẽbro in quo gñatur .ſ. epati quod eſt rubei coloris. Etiã ſanguis ẽ dulcis, qꝛ ẽ bñ digeſtus & coctus & pars de terreſtreitate ſanguini admixtum cauſat ſalſedinẽ in eo ut patet ꝑ philoſophũ in libro metheoroꝝ.

¶ Quare mulieres habẽt ſpiſſiorẽ ſanguinẽ ꝙ uiri. ¶ Rñdetur, ꝙ propter frigiditatẽ inſpiſſantẽ. Frigiditas ex ſua natura condenſat coadiuuat cõſtringit uel congelat, ut patet in lib. methcoroꝝ. Quõ paſto ſãguis ꝑ totũ corpus diſpergitur.

¶ Quare ſanguis uenit ad totum corpus ab epate

& per quē modū. ℭ Rñdetur/ ꝙ per uenas principales, ut per epaticā cephalicā medianā & per uenas capitales, de quibus patet in lib. aphoriſmoꝝ.

ℭ De urina.

ℭ Queritur quō urina uenit ad ueſicam cū tunc ueſica ſit clauſa. ℭ Aliqui dicunt ꝙ ſudando & uidetur eē ueꝝ cum urina non ſit mortificatiua ut patet ꝑ Egidium ergo aliter reſpōdetur .ſ. ꝙ ſemipellicula que eſt in ueſica aperitur & per eam intrat urina, & quia illa pellicula eſt duplata ideo e conuerſo clauditur. Et dicit theophilus urina eſt nuncius non fallax quia teſtatur ſupra ſanitatē & egritudinē aīalis ut dicit Hypo. in libro aphoriſmoꝝ ꝙ homines habent de mane urinam albam & ante prandium rubeam & poſtprandium candidam & ſimiliter poſt cenā. Et multi colores urine de quibus nihil ad preſens.

Ꝙ hydropiſis ueniat ab epate.

ℭ Quare hydropiſis uenit ab epate. ℭ Reſpondetur ſm Conſtantinū, ꝙ uirtus digeſtiua in epate non pōt materiā groſſam conuertere in quattuor humores, ſed conuertitur ſolū in aquam que tumeſcit & inflat hominē & maxime uentrem.

ℭ De felle.

ℭ Quare animalia habent fel. ℭ Reſpondetur ꝙ ibi recipitur humor colericus qui ſuo acumine multū iuuat uiſcera ad expellendum ſuperflua. Etiam iuuat ipſum ſtomachum in digerendo.

Cur icteria naſcitur a felle.

ℭ Quare icteritia uenit a felle. ℭ Reſpōdetur, quia humor fellis eſt glaucus & croceus igitur cū pori fellis obſtruuntur tunc ille humor non pōt intrare ſacculum fellis ſed miſcetur cum ſanguine uadens ꝑ totum corpus inficiendo cutem.

ℭ Quare equus/muli/aſinus & coruus nō habēt fel. ℭ Reſpondetur ſm Ariſt. in lib. de animalibus quāuis illa animalia ſic dicta non habent fel in ſacculo habent tamen fel diſperſum per paruas uenas.

ℭ De ſplene.

ℭ Quare ſplen ē caro nigra ut patet ſenſum. ℭ Rñ. ſm Ariſt. in loco preallegato ꝙ ſplen cauſatur ex materia terreſtri .i. ex materia nigra modo affectus aſſi-

milatur ſue cauſe. ¶ Aliter reſpõdetur ſm medicos quia ſplen eſt reſeruaculũ melancholie modo melancholia eſt nigra colera.

¶ Quare homo habens magnũ ſplenem ſit macer.

¶ Rñ. quia ſplen multam trahit ad ſe materiam que deberet tranſire in pinguedinem/ & ergo per oppſitũ homines parui ſplenis pingues efficiuntur.

¶ Quare ſplen facit ridere/ ut dicit Iſidorus ſplene ridemus/ felle iraſcimur, corde ſapimus, iecore, amamus, & cerebro ſentimus ut etiam tangit ebardus capitulo de uerbis. Cor ſapit & pulmo loqtur/ fel com mouet iram. Splen ridere facit cogit amare iecur.

Cur ſplen dicatur inducere riſum.

¶ Reſpondetur ualde naturaliter quia ſplen attrahit ad ſe melancholiã eo ꝙ eſt ꝓprius locus eius que melancholia eſt cauſa triſtitie & illa ibi conſumitur & ſic deficiente cauſa deficit & effectus, ꝙ aũt melancholia eſt cauſa triſtitie/ patet per Ariſt. in prohemio de aïa, & ergo illa cõſumpta ſeqtur oppoſitũ triſtitie. ſ. gaudium. Et eadẽ de cauſa fel facit iraſci, quia colerici ſũt iracundi quia multũ habent de humore fellis. ¶ Et nota pro lucido intellectu illoꝝ quattuor humores ſunt in homine. ſ. ſanguis, colera, flegma, & melãcholia quoꝝ quilibet habet ſpeciale reſeruaculũ & mẽbꝝ ſpeciale in quo reſeruatur & cõſeruatur. Vnde ex parte materie ſicce & calide generatur colera que uadit ad fel ubi habet locũ in quodã ſacculo. Sed ex parte materie frigide & ſicce generatur melancholia q̃ uadit ad ſplenẽ tanq̃ ad ſuũ receptaculum ſm medicos. Sed ex parte materie frigide, & humide gñatur flegma, quod uadit ad pulmonẽ tanq̃ ad ſuũ receptaculũ uel ſm medicos ad ſplenẽ/ ſed ſanguis qui eſt nobiliſſimus humor dicitur generari in epate & ibi uidetur ſuus proprius locus.

Vñ generant in homine quattuor humores & i quo recipiantur.

¶ Sequitur de coitu.

¶ Queritur quare coeunt animalia. ¶ Rñ. ſm Auic. ij. de anima ſuper illã literã, naturaliſſimũ quidẽ operum in uiuentib' eſt generare ſibi ſimile in ſpecie qđ fit propter conſeruationẽ ſpeciei/ quia ſi coitus non eſſet omnes ſpecies dudum periſſent.

℃Queritur qd ſit coitus ℃Rn. ꝙ coitus eſt mutua actio maris & femine per inſtrumenta ad talē actum deputata ad ſeruādum ſpeciem. Et ideo dicunt theologi ꝙ quando coitus nō fit propter generationē ſibi ſimilem, tunc eſt maximum peccatum.

Conſtantinus.

℃Quare coitus tēperatus ſit conueniens ſaltem qbꝰ licitum eſt ℃Reſpondetur ſm Auicē. & Conſtan in libro de coitu, ꝙ coitus alleuiat corpus & animā exhilarat caput & ſenſum confortat aufert multas egritudines melācholie, qa expellit fumum ſpermatis de cerebro & expellit materiā apoſtematicam / & ergo ſm Auic. iij. canonis ex dimiſſione coitus aliquādo cauſatur tenebroſitas oculorū & uertigo capitis. Vnde ſperma uiri ultra debitum tempus retentum conuertitur in uenenum.

Auicenna

Paſſer animal fallax & laſciuū.

℃Quare diſtemperatus coitus & nimis aſſiduus ſit nociuus. ℃Reſpōdetur, quia deſtruit uiſum & corpꝰ exſiccat / quia dicit Ariſt i. de gnatione animalium. Luxuria eſt emiſſio pure humiditatis, & cerebꝝ conſumit & inducit febres acutas ſm Auic. ut expertum eſt, & maxime abbreuiat uitam ſm Ariſto. in de longitudine & breuitate vite. Et hoc declarat Albertꝰ de paſſere. qui propter nimium coitum tantum peruenit ad tertium annum.

℃Quare melancholicis & colericis & uniuerſaliter macris ualde nocet coitus ℃Rn. quia eos multum exſiccat cum de ſe ſint ſicci ipſi inducit ſiccitatem per oppoſitum flegmaticis & ſanguineis multū prodeſt coitus / ut dicit Auic. quia in eis multum de tali materia que neceſſario a natura expellenda eſt. Quāuis Ariſt. dicit ꝙ omne animal pingue ſit paucis ſpermatis, quia materia tranſit in pinguedinem.

℃Quare femelle animaliū brutoꝝ non appetunt coitum poſt impregnationē. ℃Reſpondetur ſm Albe. quia tunc matrix femine eſt clauſa & menſtrua, tunc ſunt retenta ergo appetitus circa illa ceſſat.

℃Quare tunc mulieres & equa poſt impregnationē appetunt coitum, ut dicit Ariſt in lib de animalibus. ℃Reſpō. ſm Gal. de muliere ꝙ recordatio iuuat ad

coitum,& qa mulieres recordãtur ad delectationẽ in coitu precedenti habitam & ſic appetunt coitũ. Sed de equa reſpondet̃,qa eſt animal multũ uorax,quare habet in ſe multas fumoſitates diſtẽperatas,ergo appetit aliud ſperma eo q̃ oẽ ſimile appetit ſuũ ſimile.

¶Quare repleto corpore non eſt coeundum. ¶Reſpõdetur ſm Ariſt quia prohibet digeſtionem. Similiter non bonum eſt uentri famelico,quia ille coitus ualde debilitat corpus animalis.

¶Quare non ſit bonũ poſt balneum coire. ¶Reſpõdetur quia tunc pori ſunt aperti & calor per totũ corpus eſt diſperſus,ergo coitus ſequens balneum maxime infrigidat ipſum corpus.

¶Quare poſt uomitum & poſt ſolutionẽ uentris minime ualet coitus. ¶Rñ.qa eſt ualde periculoſum facere duas purgationes in uno die,ut dicit Hypo.& Gal. Sic eſt de coitu & ſolutione uẽtris cum renes p coitum purgantur & inteſtina per uomitum.

¶Quare animalia agreſtia in coitu ſũt ualde furibũda,q̃ patet in ceruis qui tunc maxime clamant & uociferant,ut etiam patet de aſinis qui tunc ſolent inſanire. Vt dicit Conſtan. ex auctoritate Hypocratis.

¶Reſpondetur quia tunc mẽbra ſunt maxiẽ incenſa,ex appetitu uenereo natura laborat ad expellendũ ſuperflua que in ſenſu diſponunt ad iram & ad furorem,ergo poſt coitum ſunt ſtatim manſueta.

¶Quare in coitu eſt tãta delectatio. ¶Rñdetur,qa coitus eſt opus deſpectum in ſe & totũ malũ & imundum ualde,ita q̃ oĩa animalia naturaliter abhorrent illum actum & ſi nõ fuerit tanta delectatio in eo nũq̃ fieret actus coitus,qa talis actus imundus eſt & malicioſus,& ergo natura in tali delectatione ſic libenter exercet ut ſpecies rerum poſſet conſeruari.

¶Quare frequenter coeuntes non habẽt tantã delectationẽ ſicut raro coeuntes. ¶Rñd. q̃ fit ꝑpter tres rationes. Prima ratio eſt,quia meatus ſeminis eſt nimis largus & amplus ergo ſemen non facit ibi morã ex cuius mora inducitur delectatio. Secũda rõ eſt,qa ſemꝑ coeuntibus ꝑ continuum coitũ eſt pauc. Conſtantinus.

tas ſeminis/& ſic iterum non facit delectationẽ. Tertia ratio eſt quia in illis aliquando loco ſeminis emittit ſanguis crudus & indigeſtus uel alia materia aquoſa, & quia hec materia non eſt calida, ergo non facit talem delectationem.

Vtrum aliqua aialia concipiãt per os. ¶ Queritur utrum coitus poteſt fieri per os. ſ. ꝙ aliqua animalia cõcipiant per os, ut dicunt quidam de cornicibus ꝙ oſculãdo ſe roſtro coeant & concipiũt. Et quidam dicunt ꝙ muſtella concipit & parit per os. ¶ Reſpondetur ſm Ariſto. in lib. de animalibus ꝙ ille ſermo eſt penitus falſus & fictus, quia licet colũbe roſtrizant ſe, tñ ex hoc non concipiunt nec etiã ſic coeunt. Etiam qa muſtella ſemper portat in ore fetum ſuum de loco ad locũ, & ergo ipſi putant ꝙ pariat per os, unde Ariſto. ita declarat & arguit. Quicquid ĩtrat per os hoc digerendo conſumitur; ſed ſi ſemina ꝑ os intrarent tunc digerendo conſumerẽtur ergo &c. Maior patet quia non eſt dabilis inſtantia ſed conſequentia tenet in darij. Sed diceret forte aliquis tñ beata uirgo cõcepit per aurem ſcilicet per uerba, ergo etiã poſſibile eſt ꝙ aliqua mulier concipiat per os. ¶ Reſpondetur, ꝙ hoc non fuit naturaliter ſed ſupernaturaliter & miraculoſe, & de illa cõceptione nihil eſt ad propoſitum. Vnde dicit uenerabilis dñs Alber. Quid **Albertus.** mihi de theologia cũ phiſice loquor.

¶ Queritur unde gñatur ſemẽ uiri. ¶ Reſpondetur ꝙ deſuper ſunt diuerſe opiniones medicoꝝ philoſophoꝝ. Et dicunt quidam ꝙ ſit humor ſuperfluus quarte digeſtionis. Et aliqui dicunt ꝙ ſperma ſit ſanguis purus a cerebro fuſus & eſt decoctum & in teſticulis dealbatum. Sed alij dicunt ꝙ ſit ſuperfluum ſecunde & tertie digeſtiõis. Sed quia ſimilia ſunt ſudor urina **Ariſtote.** ſputum flegma colera, ergo dicit Ariſto. in de generatione animalium ꝙ ſperma ſemper eſt ſuperfluum ultimi nutrimenti ſcilicet ſanguinis per totum corpus diſperſi/ſed tamen precipue diffunditur & deciditur a membris principalibus. ſ. a corde epate & cerebro. Et huius ſignum eſt, qualia talia membra in digeſtione uirtutis ſeminalibus maxime debilitantur. Et ex

illo patet ꝙ coitus ſit minime proficuus. Sed tamen aliqui aſſerunt ꝙ predicta ſunt intelligenda de coitu excellenti, ſed non dico moderato. Notande ſunt alique uirtutes que lucide patent in his metris de moderato coitu, unde uerſus. Alleuiat corpꝰ coitus moderamine factus. Quibus ſit licitus quibus non ualde nociuus.

¶ Quare ſemen uiri ſit albū cum tamen ſemen mulieris ſit rubeum. ¶ Rñdetur/ꝙ in uiris eſt albū propter magnā caliditatē, & eſt magis decoctū, quia in teſticulis dealbatur quoꝗ caro eſt alba ſicut & caro mã millaꝝ. Sed ſemen mulieris eſt rubeū quia eſt ſuperfluū ſecunde digeſtiōis/que celebratur in epate quia epar eſt mēbꝝ rubeum. igitur &c. ¶ Aliter reſpondetur quia menſtruum eſt ſanguis corruptus & indigeſtus, ergo habet colorem ſanguinis.

¶ Q ueritur utrum ſperma decidatur a mēbris uel ab humoribus. ¶ Reſpondetur ſecūdum aliquos ꝙ a mēbris ſicut iam dictū eſt, & hoc ſic probatur/quia ſenſibiliter uidemus ꝙ claudus generat filium claudum & pater habens cicatricem generat filiū habētē cicatricē, ut dicit Ariſto. in lib. de animalibus. Et hoc non fieret ſi non eſſet deciſio a mēbris. Sed tamē alij dicunt ꝙ deciſio ſit ab humoribus, quia ſit ab ultimo nutrimento, modo nutrimentū non eſt membꝝ ſed humor. ¶ Sed ad primam opinionem de patre truncato. ¶ Reſpōdetur, ꝙ Ariſto. ſecundo de generatio. animalium, uult ꝙ hoc fiat propter imaginationem matris tempore coitus.

¶ Quare imaginatio matris de ethiope generat filiū nigrum, & hoc etiam eſt ueꝝ de alijs opinionibꝰ. Vnde refert Albe. magnus ꝙ quedā regina in coitu imaginabatur de uno ethiope prope lectum depicto cū imagine magno & diſtorto, & ſic concepit & peperit filium nigerrimū. ¶ Ad hoc rñdetur ſm Aui. ꝙ imaginatio de caſu facit hominē cadere, & de lepra facit hominē leproſum, ſic etiam in propoſito imaginatiua eſt ſuperior formatiua fetus & precipit formale tale quale ſcilicet imaginatum eſt.

Cur imaginatio facit puerū aſſimilari rei imaginate.

¶Querit utrū ſemē uiri ingrediatur ſubſtātiā & materiā fetus. ¶Rñ. ꝙ utrūq; ſemen tam patris q̄ mr̄is materialiter intrat ſubſtātiā embrionis, qa ut lac coagulatū intrat ſubſtantiā caſei. ita habet ſe ſperma ut coagulū & mēſtruū plenitudinē habet lactis, ſed illa opinio nō uidetur ualere, ergo rñdetur ſm Ari. & ſm alios philoſophos ꝙ ſemen uiri nō intrat ſubſtantiā fetus ꝙ ꝓbatur ſic, quia ſic materia & cauſa efficiens coinciderent ꝙ eſt cōtra philoſophū; tenet cōſequentia, qa ſemen uiri non intrat ſubſtantiā fetus eo ꝙ eſt principiū efficiens ipſius pueri, ſicut domificator eſt cauſa efficiens/& principiū ipſius domus. Item alio modo probatur; quia eadē eſt materia nutrimenti & gn̄ationis ſecūdo de anima, quia ex eiſdem ſumus & nutrimur/ideo ſperma non pōt eſſe materia nutrimenti ſm Auerroym. Vnde ſecundū rei ueritatem reſpondetur ꝙ ſemina ambo clauduntur in matrice, ſed ſemen uiri diſponit ſemen mulieris ad receptionē forme ſeu anime/quo facto conuertitur in humidum & exaltatur per poros matricis ꝙ patet, quia ſolum menſtruū eſt materia fetus.

¶Quare matrix auide & cupide attrahit ſemē, quia ut dicit Auer. fuit quedam puella in balneo ubi ſpermatizatum fuit & illa puella ab attractione ſeminis concepit & peperit. ¶Reſpondetur ſm Auer. ꝙ matrix, & natura ſpecifica attrahit ipſum ſemen, ut magnes ferrum, & agates calibem ſic attrahit ipſum ad ſuam perfectionem propriam.

Cur mulierib⁹ accidūt mēſtrua.

¶Quare mulieres habent mēſtrua. ¶Rñdetur ſm medicos, qa ſunt frigide in reſpectu ad uiros ergo totum nutrimentū non pōt cōuerti in eius ſanguinē & ergo magna pars tranſit in menſtruū/quia in oī menſe a qualibet muliere etatis, & ſana expelluntur/quia ante tridecimū annū non fluunt, etiā dico ſana, quia alique mulieres infirme nō patiuntur menſtrua.

Quod exit tale ſit mēſtruum.

¶Quare menſtrua fluunt a mulieribus. ¶Rñdetur quia menſtruū eſt materia uenenoſa. Nā dicit Ari. in gn̄atione animaliū ꝙ menſtruū recens, & fluens ſi tangit arborē uel ramum arboris uirentem talis arbor

creſcit uel deficit. Itē dicit Ari: ſi canis guſtaret de mē ſtruo tertia die eſſet rabidus/ & ſi muſce tangātur ab ipſo illo die moriūtur, & ergo natura ſagax omni mē ſe expelli uoluit a mulieribus menſtruū tanq̄ inimi cum uite contrariū, ergo retentum a mulieribus ul tra debitum tempus ſm Ariſt. inducit peſſimas infir mitatēs ſcilicet ſincopim & extaſin.

¶ Quare ante tridecimum annū nō fluunt mēſtrua.

¶ Reſpōdetur quia iuuencule ſunt calide ita. ſ. q̄ be ne digerunt totum cibum, ergo menſtruum in eis nō generatur ante illud tēpus & per conſequens non ex pellitur. Et hoc eſt uerum niſi bonitas uel malitia cō plexionis impediat

¶ Quare mulieres poſt quinquageſimū annum nō patiūtur menſtruū, ut patet in metris. Adde decē tris mulierū mēſtrua cernis. Ad quinquaginta durat pur gatio tota. ¶ Ibi rn̄r, q̄ mulieres ueteres ſunt ſteriles ergo non habēt menſtrua. ¶ Aliter rn̄r & melius/ qa tunc natura eſt debilis, & ſic pōt ipſum expellere pre nimia debilitate ergo gn̄antur in eis maxime q̄tita tis imundicie in una maſſa, & ſic efficiuntur, ita imun de, ut ſuo anhelitu inficiuntur hoīes, & ergo tunc in eis tuſſis abūdat & alia mala, ergo ſecundū cōſilium medicorū abſtinendum eſt a talibus uetulis.

¶ Queritur quare mulieres taliter exiſtētes ueneno ſe nō inficiunt ſemetipſas. ¶ Reſpōdetur/ qa uenenū nō agit in ſeipſum/ ſed in aliud ſibi obiectū ¶ Aliter reſpōdetur & melius, qa conſuetū eſt mulieribus ta lem naturā habere/ ergo eis nō nocet. Refert eni Al bertus magnus de quadā puella que in colonia ad ip ſum ducebatur comedit oēs araneas nil ei nocentes, ſed fuerūt ſibi cibus aptiſſimus. Et dicit Ari. in lib. de regimine principiū ad Alexā. regem, & narrat ſibi de quadā puella que in iuuentute fuit nutrita ueneno, & ſuper illo dicit Cōmentator. ij. phiſicorū/ q̄ quidam homines uſitati fuerunt comedere uenenū ſic q̄ erat eis cibus quotidianus.

Albertus magnus.

¶ Quare mulieres impregnate non patiuntur men ſtrua. ¶ Rn̄ quia tunc menſtruum tranſit in lac, & in

nutrimētū fetus/ergo mulier impregnata q̄ñ patitur menſtruum hoc eſt ſignum aborſionis.

¶Quare in tribus primis menſibus mēſtruū mulieris impregnate adhuc fluit. ¶Reſpondetur pp paruitatem,& nouitatem pueri/quia adhuc non pōt ſumere totam materiā menſtrualem.

¶Quare femelle aīalium brutoꝝ ut uolucrū & piſciū nō patiuntur mēſtrua. ¶Rñ. per Ariſt. & Alb. ꝙ in brutis greſſibilibus menſtruū tranſit in materiā piloꝝ in piſcibus tranſit in ſquamas & in auibus in plumas. Et ex hoc cōſiderandū eſt ſic eſſe ueꝝ,quia inter bruta aīalia femelle frequenter magis ſunt hirſute q̄ maſculi & femelle piſcium magis ſunt ſquamoſe & femelle auium magis ſunt pennoſe &c.

Cur a mēſe dicatur menſtruū. ¶Quare menſtruum recipit nomen a mēſe. ¶Rñ. quia eſt ſpaciū temporis mēſurandi motū lune, quia luna motū ſuū perficit in uiginti nouē diebus & quattuordecim horis,mō luna habet dñium ſup humidū, ut patet ſecūdo metheoroꝝ,ſed quia menſtruū eſt humidū ergo capit denoīationē a menſe, nā humidum creſcit luna creſcente/& ipſa deficiēte deficit.

¶Quare quedā mulieres diutius patiuntur talē fluxum/& quedā breuius,quedā per ſex dies,quedā per ſeptem,alie uero per tres ut freqnenter in omnibus. ¶Rñ ꝙ prime ſunt frigidiores/ergo plus gñatur in eis de menſtruo,& ꝑ conſequens longiore tēpore expellitur,& alie ſunt calidiores,ergo minus gñatur,& in breuiori tēpore expelluntur.

¶Queritur ubi reſeruatur menſtruum ante fluxū. ¶Dicunt aliqui ꝙ in matrice/ſed Auerroys hoc reprobat,& dicit ꝙ matrix eſt locus generatiōis,ſed tale menſtruū ad generationē nihil facit. ¶Reſpondet ipſe ſicut dicebatur de fluxu emorroydū.ſ. quod quedam uena circa ſpinam dorſi ipſa menſtrua reſeruat. Et huius ſignum eſt,quia mulieres iſte tēpore menſtrui maximum patiuntur dolorē dorſi propter eius expulſionem a natura.

¶Queritur utꝝ mēſtruū quod oī tpe expellit' & mēſtruū de quo fetus generatur ſint idem. ¶Rñdetur

ꝙ non, quia primũ eſt impurũ & indiſpoſitũ ad generatione/ſed ſm̃ eſt ualde purũ & clarum, & ergo ſanguis ille eſt aptus generationi.

℄Quare mulieres impregnate tp̃e mẽſtrui generãt filios leproſos & imbecilles ℄Rñ. quia menſtruũ ẽ uenenoſum, imo uenenoſiſſima eſt mulier meſtruoſa, ınõ ut patet in lib. de cauſis cauſe relucent in effectibus, ẽt ꝑ philoſophũ effectus gerit aliqualẽ ſimilitudinẽ ſue cauſe, ergo ille natus male diſponitur. Cur tẽpore mẽſtrui impregnate mulieres pariũt filios lepꝛoſos.

℄Quare mulieres non uniformiter eodẽ tempore menſis patiuntur mẽſtrua/quia quedã in nouilunio, quedã in plenilunio, quedã in defectu lune. ℄Reſpõdetur ꝙ propter diuerſas cõplexiones mulierũ. Vnde licet oẽs mulieres in reſpectu ad uiros ſunt flegmatice, tñ mulieres inter ſe ſic ſe habent ꝙ una eſt magis ſanguinea, alia magis colerica &c modo quelibet lunatio habet quattuor quadras, & ille habẽt quattuor cõplexiones. Prima eſt ſanguinea. Scd̃a colerica &c. Mulier ſanguinea patitur in prima quadra. colerica ĩ ſecunda, melancolica in tertia. & ſic de alijs.

℄Quare mulieres ſanguinee patiuntur fluxũ menſtrui in prima quadra. ℄Reſpõdetur ſm̃ Gal. in lib. aphoriſmorũ, & ſm̃ Guilbertũ in ſex principijs, ꝙ oẽ tale additũ ſuo tali facit ipſum magis tale, ergo pria quadra lune mulieri ſanguinee augumentat ſanguinem, ergo tunc ſic expellitur. ℄Etiã reſpõdetur ꝙ luna noua recipit iuuenes, quia tales ſunt magis ſanguinei ꝗ̃ ſenes iuxta hunc uerſum. Luna uetus ueteres iuuenes noua luna requirit.

℄Quare ut frequẽter oẽs mulieres in fine mẽſis patiuntur menſtruũ. ℄Rñ. quia gñaliter oẽs mulieres ſunt flegmatice mõ ultima quadra eſt flegma. ℄Aliter reſpõdetur ꝙ hoc eſt ꝑꝑ defectũ, ergo in eis frigiditas operatur ad multiplicandũ illam materiã & materia multiplicata tunc expellitur. Quare in fine mẽſis mulieres patiantur menſtruũ.

℄Queritur quare in tali fluxu mulieres patiũtur dolores. ℄Rñdetur quia eſt ſimilis dolori ſtrãguinee. i. proiectionis urine paulatim & guttatim, quia ſicut ſtranguinea que fit poto ĩdigeſto uias urinales ſubtiſ

les ledit ſicut cõtingit poſt balneũ, ſic etiam materia menſtrualis eſt que terreſtris & indigeſta ledit uias ꝑ quas digeri debet & tranſit.

Cur iſraelite in egypto multiplicabant ſuper egyptios.

¶Quare poſt fluxũ menſtrui mulier faciliter concipit. ¶Reſpondetur quia tũc melius eſt diſpoſita ad conceptionẽ quia eſt mũdata a menſtruis Vnde legitur in Exodo. Cũ iudei eſſent in egypto in breui tẽpore augmẽtabantur ſuper egyptios. Huius nõ fuit alia ratio naturalis niſi ꝙ uiri iudei nõ coibant cum mulieribus ſuis niſi eſſent purificate, & mũdate a mẽſtruo/ quia tunc erant apte ad concipiendum.

¶Quare color mulierum menſtruoſaꝶ mutatur in pallitudinẽ. ¶Reſpõdetur quia tali tẽpore calor recedit ab oĩbus mẽbris exterioribus ad membra interiora/ ad iuuandũ naturam, & expellendũ mẽſtrua ꝙ priuatio caloris facit pallitudinẽ in facie. ¶Aliter reſpondetur quia menſtrua ſunt crudi humores, ergo ipſis fluentibus habet decolorare faciem, & per conſequens inducunt pallitudinem.

¶Quare mulier menſtruoſa abhorret cibũ capere. ¶Rñ quia natura plus laborat ad expulſionẽ menſtrui q̃ ad digeſtionẽ, ergo ſi caperet cibum ille maneret crudus ergo natura ſagax hoc non admittit.

Vnde mulieribus ꝓuenit ſterilitas.

¶Quare quedã mulieres ſunt ſteriles & non concipiunt ¶Reſpõdetur ſm medicos ꝙ ꝓp multas cauſas. Prima eſt qa aliqñ ex parte uiri eſt defect9 ſ qñ uir eſt frigide nature, qa tunc ſemen ſuum eſt ineptũ gñationi. Secũda cauſa eſt/ qa ſemen eius eſt aliquotiens aquoſum nõ faciens morã in matrice. Tertia qa ſemina uiri & mulieris ſunt diſproportionata, & ſi uir eſt melãcholicus & mulier ſanguinea uel ſi uir eſt colericus, & mulier maxime flegmatica/ qa ut patet ex primo de gñatione aĩalium & ſecũdo de aĩa. A gẽs, & patiens dñt eẽ ꝓportionata/ alias actio impeditur.

¶Quare mulieres pingues raro cõcipiũt. ¶Reſpõdetur ꝙ habent matricẽ lubricam ꝑ quam ſemẽ receptum labitur nec retinetur. ¶Aliter reſpõdetur qa tales pingues habẽt orifica matricũ ualde ſtricta/ ita ꝙ ſemẽ impeditur, & ſi intrat tunc tarde intrat, ita ꝙ

ſemen medio tp̄e infrigidatur, & ſic non ualet ad gn̄ationē, ſed in materiam carneam reſoluitur.

¶Quare mulieres nimis calide raro concipiunt.

¶Reſpōdetur, q̄ ſemē in eis receptū extinguitur & corrūpitur/ac ſi pauca aqua in magnū ignē fūderetur ergo uidemus ꝙ mulieres feruēter appetentes luxuriam, & libidinē minime concipiunt.

¶Quare mulieres publice, ut meretrices non concipiunt. ¶Rn̄r ꝙ eſt propter diuerſa ſemina ex quibus eaꝝ inſtrumēta concipiēdi deſtruuntur/& lubrica efficiuntur/ita ꝙ natura ſeminalis nō retinetur. ¶Vel ēt quia unū ſemē deſtruit aliud, ita ꝙ nullum ualet ad gn̄ationē Vnde uerſus. Impedit & ſemē aliud ſimul & mediante. Quo impedito ſequitur deſtructio prolis. ¶Itē nota, ut patet ꝑ Alber. ꝙ ſummū remediū eſt ad conceptionē recipere matricē leporis pulueri zatam & purificatam in potu que a tota natura ſpecifica operatur ad conceptionem. Cur mulieres ſe ꝓſtituentes non concipiunt. Nota quid ualet ad concipiendū fetum.

¶Quare quedā mulieres cōcipiūt maſculos. ¶Reſpōdetur ſm Conſtantinum, & Ariſt. ꝙ ſi ſemē cadat ad dexteram partē matricis tunc gn̄atur maſculus, quia hec pars eſt calidior, & calor ſecundum predicta operatur ad gn̄ationem maſculi, ergo ſm Albertū, quādo dextera pars mulieris maxime tumet eſt ſignum maſculi in utero. Sed alij aſſignant aliam cauſam.ſ. quando ſemē patris habet dominium ſup ſemen matris, tunc gn̄atur maſculus, ſed quando eſt econuerſo tunc generatur femella.

¶Quare q̄dā mulieres cōcipiunt femellas. ¶Rn̄detur, quia ſemē eſt lapſum ad ſiniſtrā partē matricis q̄ eſt frigidior rōne ſplenis adiacentis, q̄ ſplē coopera tur ad frigiditatē & illa eſt cauſa femelle. ¶Itē ut dicit Alber. quando mulier poſt coitum iacet in dextero latere concipiet maſculum, ſi autē in ſiniſtro concipiet femellam, quia ſemina recluſa ad illam partē matricis fluunt in qua mulieri iacet, & tunc talis fetus illic formatur. Cur interdum maſculus concipiatur & interdum femella.

¶Quare mulier hēt matricē. ¶Rn̄detur ſm Auerroym in lib. qui dicitur coll'm, quia eſt propri' locus

generationis & illa eſt ſituata in medio mulieris, q̄a ſic ad cloacam fluunt oēs imundicie ciuitatis, ita ad matricē fluit ſanguis meſtruoſus & imundus.

¶Quare quedam mulieres portant pueros lōgos & graciles, & alie portant breues & ſpiſſos. ¶Reſpondetur ſm Auerroym ubi ſupra & etiā ſm Gale. quia puer formatur ſm q̄titatem matricis, ſed quia alique mulieres habent matricē longā & ſtrictam, ergo pueri erunt longi & graciles, ſed alij per oppoſitū dicuntur habere matricem oppoſitā, ergo etiam pueri per oppoſitū diſponuntur.

Quare mulier iterdū cōcipit fetus gemellos.

¶Quare mulier aliquādo concipit duos gemellos. ¶Reſpondetur ſm Gale. in lib. de natura humana/ quia in matrice ſunt ſeptē cellule & receptacula ſeminis & tot poſſunt naturaliter gñari pueri in quot cellulas ſemen ceciderit & diuiſum fuerit, quia tres cellule ſunt in dextero latere & in illis gñantur tres maſculi & tres ſunt in ſiniſtro latere in quibus generantur tres femelle, ſed alia eſt in medio illarum ubi antiqui auctentici dicūt generari hermofroditam.i. hominem habentē mēbra utriuſq; ſexus. Si ergo mulier pareret ultra ſeptem pueros hoc potius eſſet miraculoſe quam naturaliter.

¶Quare gemelli ſunt ſemi hoīes & non ita fortes ſicut alij ut dicunt leges ipſos pro medio homine in duellis repugnantes. ¶Reſpondetur quia ſemen & materia que deberet tranſire in unū fetum cecidit in duos & ergo debilitantur & ſecundū rei ueritatē nō diutius & frequenter uiuunt.

Q̄uo gñatur fetus p̄miſcui ſexus.

¶Queritur qūo generantur hermofrodite. ¶Reſpōdetur per talē modū, quia in matrice ſunt tres cellule pricipales una in dextero latere alia in ſiniſtro, tertia uero in medio in qua ſemen lapſum dicitur generare hermofroditam per talem modum, quia natura ſemper tendit ad melius ergo intendit ſemper generare maſculū & nunquam femellā/quia femella ē uir occaſionatus & monſtrū in natura ut patet in libro de animalibus, ergo quandoq; generatur maſculus quo ad omnia mēbra principalia ſed tamen propter

indiſpoſitionē

indiſpoſitionem matricis & obiecti & ſecundum inequalitatem ſeminis cum nõ poſſet perficere maſculum perfectum ſic generat femellam ut hermofroditam, & ergo dicunt naturales ꝙ hermofrodita ſit impotens in membro uirili ut patet per experientiam.

¶Quare natura non diſpoſuit in eo duo membra uirilia, uel duo feminalia, ſed ſemper unum uirile / & aliud feminale. ¶Reſpondetur quia natura tunc faceret aliud fruſtra quod eſt cõtra Ari. in multis locis, ſcilicet in tertio de anima. celi quarto metaphiſice/ ut dicitur ꝙ natura nihil facit fruſtra & deus.

¶Queritur utrum ille ſit habẽdus pro uiro uel muliere. ¶Reſpõdetur cnnſiderãda eſt quantitas unius membri ſuper quantitatem alterius mẽbri, & debet conſiderari in quo membro ſit potens in actu uenereo & ſi ſm actum muliebrem tunc eſt mulier, ſi ſm actum uirilem tunc eſt uir.

¶Queritur utrum debet baptizari nomine uiri uel mulieris. ¶Reſpondetur ꝙ nomine uiri. Ratio eſt quia nomina imponuntur ad placitum, & ſecundum nomẽ dignius debet baptizari quia omnis uir dignior eſt muliere, quia omne genus preſtantius eſt ſuo paſſo ut dicit Ariſt. in tertio de anima.

¶Queritur utrũ debet ſtare in iudicio loco uiri uel mulieris. ¶Reſpondetur ſm uiam iuris ꝙ primo debet iurare anteꝗ admittatur ad iudicium quo membro poſſet uti & ſm hoc eſt admittendus iuxta uſum & potentiam illius membri, & ſi uteretur ambobus membris equaliter, tunc ſm ſanctam matrem eccleſiam eſt tollerandus. Ex quo etiã queritur & ſoluitur tale ꝓblema utrum ipſe p oſſit promoueri ad ſacros ordines. Et reſpondetur ſm iam dicta.

Vtrũ hermofrodita debet ſtare in iudicio loco uiri uel mulieris.

¶Queritur an natura facit monſtra. ¶Reſpõdetur ꝙ ſic ut patet. ij. phiſicorum, quia ſi non tunc priuaretur ſuo fine, nã ex poſſibilibus ſemper intendit producere id quod melius & perfectius eſt, ſed tãdem ex indiſpoſitione materie & influxu conſtellationis ſpecialis non potens eſt perficere & ſufficienter producere intentum ergo producit illud quod poteſt. Vt cõnõ portẽtũ

tingit temporibus Alberti, ꝙ in quadam uilla uacca peperit vitulum ſemihominem, tunc ruſtici ſuſpicantes de paſtore ipſi rei cauſam variam impoſuerunt, & tandem ipſum cum vacca volebant cremare. Sed Albertus aſtronomie expertus agnoſcens, rei veritatem ex conſtellatione ſpeciali hoc factum eſſe dixit, & paſtorem a manibus eorum redemit.

Teſtimoniū Alberti de varijs monſtris.

¶ Hec ſunt verba Alberti. Vidimus bicorpora eorū in nullo loco erant coniuncta niſi dorſo, & habebant duo capita, quattuor pedes quattuor manus & ibant ad quācunq; partem vertebantur. Verba Alberti. Vidimus hircum non habentem niſi pedes anteriores, & partem poſteriorem ſcilicet culum, & traxit poſt ſe ſuper terram. Verba Alberti. Narrauerunt nobis ꝙ duo homines fuerunt in dorſo coniuncti, & erant cōtrarie complexionis, & cum unus fuit furibundus, alter fuit manſuetus, & vixerunt ꝑ duos annos, & vnus prius moriebatur alter vero tādiu ſuperuixit donec & fetore infectus moriebatur.

¶ Queritur quomodo fiant hec. ¶ Reſpondetur, ꝙ per talem modum, quia ſemen funditur ad cellulas matricis, quod pro generatione duorum ſufficit tunc forte quandoq; contingit ꝙ interſticium pellis medians inter duas cellulas rumpitur, & in dorſo ramificantur, & coniunguntur habentes duo capita diſtincta.

¶ Queritur vtrum ſit vnus homo vel duo. ¶ Reſpōdetur ſm Ariſto. reſpiciendum eſt ad cor vnde quando ſunt duo corda ſunt duo homines.

Vñ contingit abūdātia vel defectus in membris humanis.

¶ Quare aliquādo homo generatur cum magno capite vel cum ſex digitis in vna manu vel cum quattuor. ¶ Reſpondetur ſm Alber. ꝙ eſt propter ſuperfluitatem & nimiam abundātiam materie, vnde quādo materia ſuperfluit, tunc generatur caput nimis magnum vel ſex digiti vel quattuor pedes vel aliorum ſuperabundantia membrorum, ſed quando materia deficit tunc generatur membrum minus ꝗ deberet vel pauciora membra. Et ſic Alber. & Auerroys diſtinguūt ſecundo phyſicorum quantitatem di-

ſcretam,& continuam.

¶Quare mulier ſit monſtrum in natura. ¶Reſpondetur ex ſecundo phiſicorum, omne occaſionatũ eſt monſtrum, ſed mulier occaſionaliter producta eſt ergo &c. Minor probatur ꝙ natura nunq̃ intendit generare femellam, ſed ſemper maſculum. Sed natura generat quãdoq̨ femellam propter materie indiſpoſitionem, ut prius dictum eſt.

¶Quare quidam totaliter aſſimilantur patri quidã totaliter matri, quidã vtriq̨ quidã neutri parẽtum. ¶Rñdetur ſm Ariſt. ſi ſemẽ patris totaliter ſuperat ſemen matris, ſic puer totaliter aſſimilatur patri. Si aũt per oppoſitũ, tunc matri. Sed quãdoq̨ neutri aſſimilatur & hoc cõtingit uarijs de cauſis, qñq̨ ex diſpoſitiõe primarũ qualitatũ, qñq̨ ex influxu cõſtellatiõis celeſtis. Et ſic refert Albertus magnũ exemplũ ꝙ quodam tempore erat bona conſtellatio ꝓ generatione porcorũ & generabatur homo habens faciẽ ad inſtar porci ſecũdũ hoc producũtur monſtra diuerſimode.

Cur nonnulli aſſimilantur parẽtibus

Nota prodigium.

¶Quare pueri frequentius aſſimilantur patri q̃ matri. ¶Rñ. ꝙ hoc eſt propter imaginationem matris de diſpoſitiõe patris in coitu. Vnde ratiõe fortis imaginationis de qua memoratur tempore conceptiõis Pueri maxime attrahunt eius diſpoſitionẽ aut color eſt vt ſuperius patuit de regina imaginante de imagine nigra peperit filiũ nigrũ & rurſus patuit de quadã regina ethiope, que tempore cõceptiõis imaginabatur de albiſſimo colore, & tũc peperit filium albũ. Et idem habetur ex artificio iacob qui virgas diſcoloratas miſit in aquas tempore admixtionis ouium.

Cur iacob poſuit virgas bicolores ante conſpectũ ouium tẽpore commixtionis earum.

¶Quare pueri aliquãdo aſſimilantur auis & attauis pluſq̃ proprijs parentibus. ¶Reſpondetur naturaliter, quia uirtus auorum eſt impoſita in cordibus generãtium & poteſt dici ꝙ fit aliqñ ex ſimilitudine nutrimẽti & tũc fetus formatur ex ſimilitudine auorũ.

¶Quare membra pueri ſunt diuerſimode diſpoſita quedam magis dura, quedã magis mollia. ¶Reſpõdetur ꝙ hoc eſt propter dominiũ diuerſorũ elemẽtorũ quia oſſa ſũt ex materia terreſtri, ergo ſunt magis

dura. Sed medulla & cerebrum fiunt ex materia magis aquoſa ergo ſunt magis mollia. Sed ſpiritus uitales & animales generantur ex materia magis aerea, & hoc intelligitur de ſuis membris ex quibus reſultant ſicut epar & cor in quibus principaliter ſpiritus uitales exiſtunt.

Quomodo gignitur fetus.

¶ Queritur quomodo fetus ſucceſſiue generatur. ¶ Reſpōdetur ꝙ in primis ſex diebus ſemina habēt colorē lactis, ſed in ſex diebus ſequētibus habēt colorem rubeum, qui eſt color propinquus diſpoſitioni carnis, & tunc tranſmutatur in materiā ſpiſſi ſanguinis & coagulati non fluentis, ſicut maſſa carnea, ſed in duodecim diebus ſequentibus poſt illos materia condenſatur & conſolidatur, ita ꝙ poſſet ſuſcipere organizationem & formalizationem, quia res fluida & humida non tenet impreſſionem, ut patet per Ariſtotelem ſecundo de anima. Sic ſingulis diebus uſq; ad partum aliter diſponitur. Sed quomodo fetus per ſingulos menſes regatur per planetas hoc patet alibi ſcilicet in Boetio. Et ille modus tranſmutationis ſeminis patet in his metris. Suſceptum ſemen ſex primis credo diebus. Eſt quaſi lac, reliquiſq; nouē fit ſanguis abinde. Conſolidat duodena dies/bis nona deinceps. Efficiat totum tempuſq; ſequens ortum.

¶ Queritur utrum fetus ſtercorizat & mingit. ¶ Reſpōdetur, ꝙ non, & ratio eſt, quia non habet primam digeſtionem que eſt in ſtomacho, quia cibus non uenit ei per os ſed per umbilicum & ergo non urinat/ ſed ſudat que urina eſt parue quātitatis & reſeruatur in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur in magna copia.

Cur nono menſe naturaliter ſit mulieris partus.

¶ Quare ſm uſum & curſum nature pueri exeūt vterum maternum in nono mēſe. ¶ Reſpondetur, quia tunc fetus eſt totaliter perfectus, uel hoc ideo contingit, quia tunc regnat planeta melifluus & beniuolus ſcilicet iupiter, quia eſt amicus nature. Nam ſm aſtronomos ipſe eſt calidus & humidus, & ergo temperat malitiam ſaturni frigidi & ſicci, & ideo omnes pueri generati in nono menſe ſunt ſani ut frequenter.

¶Quare pueri exeuntes in octauo menſe prout fre‐quenter moriuntur, & illi pueri dicuntur fetus lune. ¶Reſpondetur, quia luna eſt planeta frigidus habēt dominiū ſuper fetum ergo ſua frigiditate ſtringit fe‐tum ita ꝙ oportet eum mori.

Cur octa‐uo mēſe ꝑtus eſt exi‐tialis.

¶Quare puer exiens ſtatim flet. ¶Reſpondetur, ꝙ propter ſubitam preparationem a caliditate ad frigi‐ditatem q̄ frigiditas maxime ledit ſuam teneritatem. Sed alia ratio eſſe poteſt talis, quia tunc pueri habent membra mollia & tenera que comprimuntur cum exire debent per portam matricis ſtrictam & anguſtā & precipue cerebrum humidū capite compreſſe de‐ſefacit ſtillare quoſdam humores qui patientes exi‐tum per oculos cauſant fletū & lachrymas. Sed theo‐logi aſſignant aliam cauſam uidelicet ꝙ hoc ſit pro‐pter tranſgreſſionem primorum parentum & ꝓpter peccatum originale.

¶Quare puer cum exit ponit digitum in os. ¶Re‐ſpondetur, quia puer exiens a matrice exit a calido balneo, ergo ꝓ transfrigiditatem ponit digitum in os propter defectum caliditatis.

¶Quare mulieres aſſerunt ꝙ puer clamans in utero eſt malum ſignum. ¶Reſpondetur, ꝙ eſt malum eo ꝙ non uiuus exiet/ergo dicunt theologi ꝙ dum puer cognoſcit ſe priuari diuino intuitu propter carētiam baptiſmi, tunc clamat. Sed naturaliter reſpondetur, ꝙ clamor eſt ſignum ſue paſſionis, quia ſi maxime nō pateretur non clamaret.

¶Queritur quomodo puer exit de utero. ¶Reſpō‐detur ꝙ primo caput exit, & ſi alio modo exiret/ſcili‐cet per crura uel brachia tunc interficeret matrem & ſemetipſum.

¶Quare mulieres comedentes cibum infectum pu‐ta carnes rancidas &c. de facili generant abortiuum. ¶Reſpondetur, qa in eis generatur ſemē infectum, ꝙ anima abhorret proijcit ab agro nature ſcilicet a matrice, quia non eſt aptum pro forma nobiliſſima ſcilicet humana quod ei anima infunderetur.

Vn̄ prouenit abort⁹ in mulieribus.

¶Quare correa luctatio & ſaltus faciunt abortiuum

ut alique mulieres aſtute bene ſciunt & faciũt. ¶ Reſpondetur/qa per talem motum ligamenta embrionis ſoluuntur & per conſequens ſequitur abortiuus, quia materia diutius retineri non poteſt.

Cur violē tus & ueſhemens motus inducat abortum.

¶ Quare ictus fulminis & tonitrui faciunt abortũ. ¶ Reſpondetur quia ille uapor eſt aduſtiuus ratiōe cuius faciliter ledit materiam tenerrimam ipſius fetus itrans per poros matricis. immo dicit Albertus ſi puer actualiter uiueret, in utero materno per fulmen & tonitruum interficeretur.

Cur ictu fulmis fit abortus & fetus interficitur.

¶ Quare mulieres iuuenes & non antique propter cauſas prius dictas abortizant. ¶ Reſpondetur, quia corpora mulierum iuuenum ſunt magis rara poroſa & graciliora, ergo uapor fulminis citius corpora earum intrat procurando abortiuum in eis, ſed mulieres ueteres habēt carnes groſſas & compactas ita ꝙ vapores eas faciliter intrare non poſſit ergo non ſequitur talis actio in eis.

¶ Quare multum gaudium facit abortiuum vt vult Ariſto. ¶ Reſpondetur, quia tempore gaudij matrix depauperatur calore & per conſequens abortiuus efficitur. Eadem ratio eſt quare timor facit abortiuũ, quia tunc calor uadit ad cor ſubeundo ipſi derelinquens matricē.

¶ Quare in principio impregnatiōis ſcilicet primo. ſecundo & tertio menſibus faciliter fit abortiuus.

¶ Ad hoc Gal. reſpondet ꝙ ſicut fructus pomorum uel pirorum in principio faciliter cadunt quia ligamenta adhuc ſunt mollia & debilia, ita etiā eſt de puero in utero.

¶ Quare in fine impregnationis, ſcilicet. vij. viij. & ix menſibus puer faciliter exit. ¶ Reſpondetur ſecundum Galenũ, quia quando fructus ſunt maturi tunc ligamenta faciliter franguntur & ſic faciliter cadunt.

Cur mulieribus parturiētibus accidit dolor.

¶ Quare tempore impregnationis adhuc medio ſ. iij. iiij. v. vj. menſibus difficulter fit abortiuus. ¶ Reſpondetur, quia tunc ligamenta plus ſunt fortificata uel ſolida, & per conſequens nō cito corrumpuntur.

¶ Quare aliquibus mulieribus maior accidit dolor parturiendo & aliquibus minor. ¶ Reſpōdetur pro pter tres cauſas, aliquando propter fetus magnitudinem, vel quia obſtetrix eſt indocta. Etiam aliquando fit quia fetus mortuus eſt, quia tunc non habet flexibilitatē, ſed in exeundo eſt inflexibile. Sed dolor minor contingens in aliquibus oppoſitum fit.

¶ Quare homo non habet caudam ſicut alia animalia. ¶ Reſpondetur, quia homo eſt animal cuius proprium eſt ſedere, ſed hoc nulli aliorum animalium caudas habentium eſt proprium.

¶ Quare balneatores cum aqua frigida & non cum aliqua calida expellunt calorē de fornace. ¶ Reſpondetur, qa ille ſunt qualitates contrarie que maioris actionis ſunt adinuicem, & ſic calor in lapidibus melius repellitur.

¶ Quare aqua calefacta magis congelatur ꝙ frigida. ¶ Reſpondetur ꝙ ideo, quia talis eſt magis rara & ꝑ conſequens magis dat ingreſſum frigiditati.

Cur aqua calefacta citius congellatur ꝙ frigefacta.

¶ Quare homines ſunt magis pingues & craſſi circa ventres ꝙ alibi. ¶ Reſpondetur, quia maxima digeſtio eſt in ſtomacho, ideo partes que ſunt magis propinque ſtomacho magis ipinguātur & ingraſſantur.

¶ Quare animal poſt coitum triſtatur. ¶ Reſpondetur, quia actus luxurie eſt in ſe turpis & immundus, & ſic cē animal abhorret talem actū/quia homines cum ſuper hoc cogitant erubeſcunt, & triſtantur.

¶ Quare ebrij nō habēt diſcretionem inter ſapores ſicut ſobrij. ¶ Reſpon. ꝙ caro lingue eſt multum poroſa ſiue ſpongioſa, & in ſe multum capit de humiditate, & magis in ebrijs ꝙ in ſobrijs, ergo lingua repletur malis humoribus ex frequēti potatione, & ſic ex iſta repletiōe caro lingue repletur, & organus guſtus ingroſſatur/quia guſtus eſt uena lingue ſubtili carne ſubſtrata, ideo propter ingroſſationem medij. i. ipſius guſtus potus ab ipſis ebrijs ſumptus non perfecte ſentitur, quia ad debitam ſenſationem requiritur ꝓportio debita medij. Et ex illo elicitur cauſa quare ebrij non habent perfectum modum loquendi.

Cur ebris non adeſt diſcretio.

Cur aurium porrectio atq; extenſio ſtolidi-tatis ſit ſignum.

¶Quare aīalia melancolicha habēt longas aures & quare huiuſmodi homines habentes longas aures,& ut plurimū non ſunt ſapientes ſicut habentes breues aures,ut patet per Ariſtote. in libro de animalibus. ¶Reſpondetur ꝙ aures generantur ex materia frigida & ſicca que dicitur cartilago/que eſt in potentia ꝓpinqua ad os uel ad oſſis generationem,ſed quia animalia melācolica tali materia abundant,ergo habēt longiores aures/ex quo habent materiam ſufficientē & abundantem pro aurium generatione, & ſic tunc aures abundantes generantur.

¶Quare predicti ſunt ſemifatui. ¶Reſpondetur, quia anime ſequūtur corpora,nam ſi ſenſus corporis ſunt ſubtiles,tunc anima exercet ſubtiles operatiōes tam practicas ꝙ ſpeculatiuas,& per oppoſitum eſt de corpore groſſo.

¶Queritur quomodo anima intellectiua coniungitur puero in utero matris ſcilicet utrum pater generans diſponit materiam ad receptionem anime intellectiue. ¶Reſpondetur theologice ꝙ in materia ſufficienter diſpoſita deus infundit animam intellectiuam,& hoc idem uult beatus Auguſtinus dicens anima creando infunditur,& infundendo creatur.

Diuus Auguſtinus.

¶Solutis,& motis problematibus de partibus corporis humani ex uarijs dictis Ariſto & alioꝝ philoſophorum,& medicorum codicibus lucide electis.

¶Sequūtur alia problemata utilia quoꝝ primū eſt.

Cur lepores dormiunt oculis apertis.

¶Quare lepores apertis oculis dormiunt. ¶Reſpōdetur quia habent oculos preeminētes, & palpebras breues,& ſic cum difficultate clauduntur. ¶Alia poteſt eſſe cauſa/quia ſunt animalia timoroſa. Ideo,ut ſe cuſtodire poſſint apertis oculis domiunt.

¶Quare corui non cibant pullos ſuos ante nouem dies. ¶Reſpondetur,quia uident eos non eſſe eiuſdem coloris ſeu non cōformes colori ſuo,& ideo putant eſſe de alio genere,ſed tamen deus omnipotens paſcit eos per illos dies rore celi. Vn̄ pſalmiſta. Qui dat iumentis eſcam ipſorum,& pullis coruorum inuocantibus eum.

¶Quare ouis & columba animalia ſunt mitiſſima. ¶Reſpondetur, quia carent felle, & fel cõmouet ad iram, ut patet ſupra.

¶Quare aues habent teſticulos ad intra. ¶Reſpondetur, quia ſi haberent eos ad extra impedirent eorũ uolatum/& leuitatem.

¶Quare auicule non mingunt. ¶Reſpondetur, quia illa ſuperfluitas que deberet conuerti in urinam conuertitur in pennas/& hoc patet, quia in pennis multa apparet humiditas. ¶Alia ratio eſt, quia ſunt in continuo motu. & ergo multum humidum in eis exſiccatur per aerem/& uentum.

¶Quare oua oblonga efficiũt mares, & obtuſa femellas. ¶Reſpõdetur ut uult Hypoc. quia calidi eſt mittere a centro ad circunferentiam frigidi, unde ſi oua ſunt oblonga ſignum eſt ꝙ habent multum de calore & ideo tranſeunt ad materiam maſculi, quia in omni genere animaliũ maſculus eſt calidior femella/teſte philoſopho. Si uero oua ſunt obtuſa ſignum eſt ꝙ calor in eis eſt diſperſus & remiſſus, & ideo tendunt ad materiam femelle. Cur oua oblõga faciunt mares/ obtuſa uero femellas.

¶Quare melius auditur de nocte ꝙ̃ de die. ¶Reſpõdetur ſm̃ Ariſtotelẽ quia de nocte maior eſt tranquilitas ꝙ̃ in die, quia ſol non ita bene eleuat uaporem in nocte ſicut in die, ideo tunc medium eſt melius diſpoſitum, & per ipſum melior fit motus / qui dicitur eſſe cum ſono. ¶Alia ratio eſt, quia in die plures fiunt motus aeris & ſoni ꝙ̃ in nocte, qui ſe mutuo impediunt. Etiam in nocte eſt magis ſilentium quod eſt oppoſitũ ſono, ſed quia oppoſita iuxta ſe poſita magis elucеſcunt/ideo quanto oppoſita ſunt iuxta ſe poſita tanto ſe magis notificant. Cur nocte ꝙ̃ die facilior fit auditio.

¶Quare homo tactus ſub aſcellis citius ridet ꝙ̃ tactus in alio membro. ¶Reſpondetur, quia ibi eſt cõcurſus plurium neruorum, & quia etiam medium tactus .ſ. caro eſt ibi ſubtilior, & ergo fit maior, & ſubtilior ſenſatio, & hoc eſt uerum ſi talis locus non nimis tangitur, quia ſi fieret per excellens ſenſibile, tunc ibi non fieret talis delectatio/& quando ſic tangitur, tũc Cur hõ tactus ſub aſcellis prouetur ad riſum.

ſit ibi diffuſio ſpirituum ex multis neruis ibi collectis tandem uenit ſpiritus ad faciem, & ſic inde cauſatur riſus.

Cur aduſtũ lignum carbonẽ & os in albũ colorẽ vertat.

¶ Quare lignum aduſtum cõuertitur in carbonem & os aduſtum uertitur in corpus album. ¶ Reſpondetur, quia lignum ante eius aduſtionem eſt ſufficienter humidum, & ſic poſt aduſtionem acquirit ſe in calorem accidentaliter, & ille calor humidum in ligno totaliter cõſumere nõ poteſt, & ſic remanet humidũ poſt aduſtionem, & conuertitur in corpus nigrũ / eo ꝙ humidum in ligno fuit ſatis uiſcoſum & nõ potuit ab illo igne in toto conſumi. Os autem ex ſua natura eſt frigidum, & ſic cum modicum habens in ſe de humiditate que aduſtionem totaliter conſumit & ſic ꝑ accidens humido conſumpto os albeſcit.

¶ Quare aliqui magis delectantur in colore albo, & aliqui in colore nigro. ¶ Silr rñdẽdum eſt ut ſupra.

¶ Quare alique mulieres plus diligunt uiros albos, & alique uiros nigros. ¶ Reſpondetur ꝙ huius duplex eſt cauſa. Prima eſt, quia alique habent uiſum debile, & iſte magis letantur in nigredine / quia albedo propter ſufficiens lumen ſuper naturam lucis quam in ſe habet magis ledit uiſum ꝗ nigredo. ¶ Secunda cauſa eſt quia omne ſimile applaudit ſuo ſimili, ſed quia quedã nature calide ſunt & iſte magis delectantur in nigredine, quia nigredo ſequitur calorem, ſed quedam frigide ſunt, & iſte magis delectantur in albedine, quia frigiditas eſt mater albedinis.

¶ Quare aĩalia dormiunt. ¶ Rñr, ꝙ ꝑꝑ neceſſitatẽ quia ex longitudine diuerſorum actuũ organa ſũt fatigata, ſed ꝑ requiẽ ꝗ fit in ſomno formãtur, ut patet per Ariſtotelem in libro de ſomno & uigilia.

Cur ſomnus a natura ordinatus eſt.

¶ Quare ſtudentes ſtatim poſt prandium uolentes ſtudere impediuntur per ſomnum & nõ tempore ſolacij. ¶ Reſpondetur, quia cũ aliquis dat mentem ad ſtudendum, tunc calor naturalis egreditur ad intra a membris exterioribus, & ſic per congregationẽ confortatur & ſic facit aſcendere fumum cibalem uſqꝫ ad cerebrum, & ſic cauſatur ſomnus per ingreſſionẽ fu-

mi. Vel poteſt dici ꝙ ideo, quia cum uirtus animalis intenditur, tunc naturalis remittitur. Sed quãdo homo eſt in ſolatio tũc per ſolatium calor naturalis diffunditur, & non permittit fumum aſcendere ad cerebrum & ſic homo non dormit, ſed dilatatur per totũ corpus & per conſequẽns ſolatium impedit ſomnũ.

¶ Quare poſt labores homines libenter dormiunt. ¶ Reſpondetur ꝙ in labore calor diſpergitur per cõtinuum motum ad membra exteriora qui ecõuerſo poſt laborem ad interiora colligitur circa loca digeſtiua, & facit digeſtionem a qua fiunt uapores qui ꝑcedũt a corde ad cerebrum, & abſtruunt meatus per quos calor naturalis ad membra exteriora deberet diffundi, & ſic infrigidatis, & ingroſſatis iſtis mẽbris exterioribus ex frigiditate cerebri tũc cauſatur ſomnus. Ex hoc patet ꝙ multum comedẽtes & bibentes multum dormiũt & diu eo ꝙ exinde reſoluitur multus & magnus uapor qui non poteſt bene digeri & cõſumi a calore naturali &c.

Cur cibo ſũpto fluere uolẽtes offenduntur ſomno.

¶ Quare multum dormiẽtes ſunt indiſpoſiti, & male colorati. ¶ Reſpondetur, ꝙ in ſomno colligũtur multe humiditates que in vigilia expelluntur que nõ poſſunt in corpore conſumi, & ſic petunt cito eijci & petunt per ſuperficiem corporis, & precipue ad faciẽ & ſic cauſant malam diſpoſitionem ſeu malum colorem, vt patet notanter in flegmaticis qui pre ceteris ſunt longioris ſomni.

Cur poſt laborem gratus eſt ſomnus.

¶ Quare aliquibus apparet in ſomno ꝙ comedũt & bibunt aliqua dulcia. ¶ Reſpõdetur, quia & flegma eleuatum ſtillat ad fauces & ad guttur, & tale flegma quodammodo eſt dulce, igitur in eis hoc apparet.

Cur aliq̃ i ſomno videntur comedere.

¶ Quare aliquibus apparet in ſomno ꝙ ſunt in aqua & ſubmerguntur, & aliquibus ꝙ ſunt in aqua, & non ſubmerguntur, & hoc contingit maxime in flegmaticis. ¶ Reſpondetur ſm Ariſtotelem ꝙ huius cauſa eſt, quia quando materia flegmatica fluit ad ſuperiora, tunc apparet illis qui ſunt in aqua & ſubmerguntur. Sed quando fluit ad inferiora tunc apparet eis ꝙ euadunt ¶ Alia põt eſſe cauſa. ¶ nimia repletio ſeu

Cur i ſomno uidenẽt aliqui ſubmergi aq̃.

ebrietas. Vnde cum homo eſt nimio cibo repletus/ tunc fumi ſurſum aſcendunt & multiplicantur, & inde apparent ꝙ debeant ſubmergi ſeu ſtrangulari; ſi autem non poteſt tam maxime aſcendere tunc apparet eis ac ſi quaderent.

Cur contingat ſōnia fieri ab extrinſeco.

¶Queritur utrum aliquis poſſit cauſare ſomnum ab extrinſeco. ¶Reſpondetur ſm Ariſto. ꝙ ſic ſe per iſtum modum quia ſi aliquis alicui remiſſe loqueretur ad aures/ ſic ꝙ ipſe excitaretur tunc ex cōmotione ſpirituū in capite tonitrua fiunt uel aliquod aliud ſimile, & ſic de illo fieret eius ſomnium. Et ſic ſepe aliquis ex reuelatione diuina poteſt habere ſomnium de deo glorioſo ipſum in ſomno honorando, cui quidem conditori totius uniuerſi filioꝙ uirginis illibate condigna laus, & gloria gratiarumꝙ actio ſit nunc & ſemper per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

FINIS.

¶Propoſitiones ſeu Floſculi Ariſto. phiſicales morales ꝗ cum nonnullis problematibus eiuſdem ac ſententijs notabilibus aliquorum philoſophorum/ iam ſecundo diligentiſſime caſtigate feliciter finiunt. Venetijs per Ioãnem Patauinum & Venturinum de Ruffinellis. M. D. XXXIIII. Menſe Maij.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Timeamus nos, et cogitemus quomodo nos opor-
teat conversari in Domo Dei ut nobis sit et per
malo opera nra relinquat. domus nra deserta

FINE Galfridus

FINE